

OPŠTINA APATIN

Strategija održivog razvoja opštine Apatin
2009-2019.

Opština Apatin, decembar 2009. Godine

Izradu Strategije održivog razvoja opštine Apatin 2009-2019. finansiralo je IV Autonomne Pokrajine Vojvodine, Pokrajinski sekretarijat za lokalnu samoupravu i medjuopštinsku saradnju, uz konsultantsku podršku Stalne konferencije gradova i opština u Srbiji, programa Exchange 2.

Konsultantsku, istraživačku i tehničku podršku u realizaciji aktivnosti na izradi Strategije održivog razvoja opštine Apatin 2009-2019. pružila je Regionalna agencija za razvoj malih i srednjih preduzeća Alma Mons doo Novi Sad i Institut za ekonomiku poljoprivrede iz Beograda.

Sadržaj

1. Uvod	7
1.1 Proces izrade Strategije održivog razvoja opštine Apatin	11
1.2 Metodološki pristup	13
2. Opšti podaci o Opštini	19
2.1 Administrativni i geografski položaj	19
2.2 Kratak istorijat opštine	20
2.3 Struktura administracije opštine	23
2.4 Klima i prirodni resursi	25
2.4.1 Geomorfološke karakteristike	25
2.4.2 Klimatski uslovi	25
2.4.3. Stanovništvo	26
2.4.4. Starosna i polna struktura	30
2.4.5. Aktivno stanovništvo	31
2.4.6. Obrazovna struktura	34
2.4.7. Demografska kretanja	36
3. Infrastruktura	38
3.1. Saobraćaj	38
3.1.1. Putna mreža	41
3.1.2. Mreža plovnih puteva	42
3.1.3. Železnički saobraćaj	42
3.1.4. Vazdušni saobraćaj	43
3.2. Energija	43
3.2.1. Grejanje	43
3.2.2. Električna energija	44
3.2.3. Prirodni gas	44
3.2.4. Telekomunikacije	45
3.2.4.1. Fiksna telefonija i poštanske ispostave	45
3.2.4.2. Mobilna telefonija	46
3.2.4.3. Kablovski distributivni sistemi	47
3.2.4.4. Internet	47
3.2.5. Vodovod i kanalizacija	47
3.2.5.1. Vodosnabdevanje grada i naseljenih mesta	47
3.2.5.2. Kanalisiranje otpadnih voda	48
4. Privreda	50
4.1. Opšte stanje privrede	50
4.2. Zaposlenost i nezaposlenost	54
4.3. Broj, struktura preduzeća i rezultati procesa privatizacije	59
4.4. Preduzetništvo	60
4.5. Osnovni privredni sektori	61
4.5.1. Brodogradnja i prerađivačka industrija	61
4.5.2. Primarna poljoprivredna proizvodnja	62
4.5.3. Građevinarstvo	70
4.5.4. Trgovina	72
4.5.5. Ugostiteljstvo i turizam	72
4.5.5.1. Karakteristike turističke ponude i tražnje	73
4.5.5.2. Ostali oblici turističke ponude	75
4.6. Investicije	77
4.6.1. Opšta obeležja dosadašnjih investicionih ulaganja	79
4.6.2. Ocena ostvarenih investicija u osnovna sredstva	83
4.6.3. Ostvarene investicije u osnovna sredstva, po delatnostima	84
4.7. Istraživanje i razvoj	87
4.8. Ekonomski odnosi sa inostranstvom	90

5. Zaštita životne sredine	92
5.1. Kvalitet pijaće vode	92
5.2. Površinske vode	93
6. Otpadne materije	95
6.1. Otpadne vode	95
6.2. Čvrsti otpad	95
6.3. Kvalitet vazduha	97
6.4. Komunalna buka	97
6.5. Nivo pošumljenosti	99
6.6. Kvalitet zemljišta	101
6.7. Ekourbanistički problemi	102
6.7.1. Regulisanje saobraćaja u užem centru grada	102
6.7.2. Javne zelene površine	102
6.8. Biodiverzitet	103
6.9. Zoonoze	104
7. Društvene delatnosti	106
7.1. Obrazovanje	106
7.2. Kultura	108
7.3. Sport i fizička kultura	109
7.4. Socijalna zaštita	109
7.5. Zdravstvo	111
7.6. Nevladine organizacije	113
7.7. Informisanje i mediji	113
7.8. Javna bezbednost	114
8. Regionalni aspekt	116
9. SWOT analiza	118
10. Vizija, strateški prioriteti i ciljevi razvoja opštine Apatin	134
11. Usaglašenost sa strateško-planskim dokumentima na nacionalnom, pokrajinskom i lokalnom nivou	169
12. Plan komunikacije	171
13. Potencijalni izvori finansiranja Strategije	172
13.1. Domaći izvori finansiranja	173
13.1.1. Sekretarijati AP Vojvodine	173
13.1.2. Ministarstva Republike Srbije	177
13.1.3. Fondovi AP Vojvodine	178
13.1.4. Fondovi Republike Srbije	180
13.1.5. Ostali donatori	181
13.2. Međunarodni izvori finansiranja	182
13.2.1. Evropska Unija	182
14. Implementacija Strategije održivog razvoja	183
14.1 Nadzor	184
14.1.1. Zainteresovane strane uključene u nadzor	185
14.2. Indikatori nadzora	186
14.3. Prikupljanje informacija	192
14.4. Izveštaji o izvršenom nadzoru	194
Aneks	195
Literatura	205
Akcioni plan	206

Poštovani sugrađani,

Živimo u vremenu koje karakterišu brojni izazovi kako na globalnom i regionalnom, tako i na lokalnom planu. Opštine, kao teritorijalne urbane celine, suočene su sa dubokim promenama koje donosi proces globalizacije i sve složenijim odnosima između različitih ekonomskih i društvenih faktora koje karakterišu njihov svakodnevni život.

Opština Apatin je u svom okruženju doživljavana kao mesto u kojoj provejava duh nostalgije za starim vremenima i koja pomalo arogatno nastavlja da se opire brzom ritmu koji joj nameću savremeni društveni tokovi – ona diše ritmom svoje reke – nečujno i lagano.

Međutim, prateći procese na globalnom nivou, ali i sudbinu burnih dešavanja u balkanskom okruženju, i naša opština je u prethodnim godinama doživela transformaciju, što uslovljava potrebu da se redefinišu principi i mehanizmi koji su služili za rešavanje problema u obavljanju njenih svakodневnih funkcija.

Apatin je danas opština sa drugačijim dinamizmom, koga sve više čini moderna infrastruktura i u kojoj žive mladi ljudi kojima treba pružiti šansu da ispolje svoje kreativne i inovativne potencijale. Za to je potrebno planski kreirati jedan podsticajan okvir održivog društveno-ekonomskog razvoja i definisati politiku i instrumente za njegovo uspostavljanje.

Ovaj dokument predstavlja Nacrt strategije održivog razvoja opštine Apatin u narednom desetogodišnjem periodu. Njegova izrada je počela 2008. godine na osnovu odluke Skupštine opštine Apatin, kojim su opredeljeni metodologija i nosioci u definisanju strateških pravaca razvoja Opštine. Za nosioca procesa izrade Strategije određen je Partnerski forum koga, po principu participacije, sačinjavaju predstavnici gradskih uprava, javnih institucija, poslovnih subjekata i institucija civilnog društva. Zadatak Partnerskog foruma je da učestvuje u kreiranju osnovne strateške vizije razvoja opštine Apatin, kao osnove za definisanje prioriternih pravaca razvoja Opštine. Sa ciljem definisanja strateških odrednica, formirano je operativno telo Tim za koordinaciju, koju sačinjavaju predstavnici institucija i organizacija uključenih u rad Partnerskog foruma. Partnerski forum je organizovao rad kroz tri tematske radne grupe – Ekonomija, Društvene delatnosti i Zaštita životne sredine – koje su intenzivnim radom u periodu od 6 meseci, definisale opšte i posebne ciljeve Strategije Opštine, u formi dokumenta koji je danas pred vama.

Finansijsku podršku u realizaciji ovog strateškog dokumenta pružilo je IV APV Pokrajinski sekretarijat za lokalnu samoupravu i medjuopštinsku saradnju, a konsultantsku podršku projektu pružila je Stalna konferencija opština i gradova odnosno program Exchange 2.

Tehnička pomoć i koordinacija aktivnosti na izradi Strategije poverena je Regionalnoj agenciji za razvoj malih i srednjih preduzeća Alma Mons doo Novi Sad, koja je u proces analize trenutnog stanja i definisanja metodoloških odrednica Strategije uključila domaće institucije sa značajnim iskustvom u oblasti strateškog programiranja – Institut za ekonomiku poljoprivrede iz Beograda.

Ovaj dokument je višestruko važan za opštinu Apatin iz razloga što ukazuje na osnovne razvojne predispozicije i kompetitivne prednosti koje opština želi da razvija i unapređuje u narednom periodu. Strategija održivog razvoja opštine Apatin predstavlja instrument kojim ćemo u narednom periodu nastojati da podstaknemo dostupnost i otvorenost Opštine u kulturnom, ekonomskom i socijalnom smislu, dakle, da stvorimo sistem koji će omogućiti postizanje jednog višeg kvaliteta života svih građana.

Naš zajednički zadatak je da omogućimo da kulturne, ekonomske i socijalne vrednosti opštine Apatin postanu osnova njene konkurentnosti na jedan kvalitativno drugačiji način.

S poštovanjem ,

*Predsednik opštine Apatin
Dr Živorad Smiljanić*

Uvod

Lokalna Strategija održivog razvoja je najvažniji strateški dokument opštine Apatin za period 2009-2019. koji je realizovan uz finansijsku podršku IV APV Pokrajinskog sekretarijata za lokalnu samoupravu i medjuopštinsku saradnju. Konsultantsku i tehničku podršku u izradi strateškog dokumenta pružila je SKGO odnosno program Exchange 2 kao i Regionalna agencija za razvoj malih i srednjih preduzeća Alma Mons doo Novi Sad u saradnji sa Institutom za ekonomiku poljoprivrede iz Beograda. U procesu izrade strateškog dokumenta primenjen je participativan pristup u kojem su učestvovali svi relevantni akteri sa teritorije opštine Apatin.

Spisak učesnika na izradi Strategije održivog razvoja opštine Apatin za period 2009-2019.

Članovi Tima za izradu Strategije

1. Jovo Korać, koordinator za izradu Strategije lokalnog održivog razvoja
2. Ksenija Maljković, šef kabineta predsednika Opštine
3. Željko Kiš, stručni saradnik iz oblasti poljoprivrede

Članovi Partnerskog foruma za strateški razvoj opštine Apatin:

1. Jovo Korać, predsednik Partnerskog foruma i koordinator za izradu Strategije lokalnog održivog razvoja
2. Sonja Tepavac, rukovodilac Odeljenja za privredu i finansije
3. Siniša Jovanović, rukovodilac Odeljenja za stambeno-komunalnu delatnost urbanizam, građevinske, zaštitu životne sredine i imovinsko pravne poslove
4. Miro Nerlović, rukovodilac Odeljenja za opštu upravu, društvene delatnosti i skupštinske poslove
5. Nikola Marčeta, rukovodilac Odeljenja za inspekcijsko poslovanje
6. Milan Pavković, direktor JP „Direkcija za izgradnju“
7. Mirko Pavlović, direktor JKP „Naš Dom“
8. Zoran Mandić, direktor JIC „Glas Komune“
9. Nada Zdravković, direktor OŠ „Žarko Zrenjanin“ Apatin
10. Konstadin Mićović, direktor Gimnazije „Nikola Tesla“
11. Milorad Jelača, direktor Tehničke škole i član Opštinskog veća
12. Milovan Blanuša, direktor Građevinske škole
13. Dušanka Popović, sekretar Sportskog saveza Apatin
14. Željko Kiš, stručni saradnik iz oblasti poljoprivrede
15. Jovo Šašić, direktor NSZ, ispostava Apatin
16. Sveto Bajić, direktor GP „Elba“ Apatin i član Opštinskog veća
17. Tanja Dušanić, izvršni direktor za pravne poslove „Apatinska pivara“
18. Đuro Đapić, direktor AD „Jedinstvo“ Apatin
19. Dragan Jović, direktor „Rapid“ Apatin
20. Milan Lavrić, Mesna zajednica Apatin
21. Dušan Paskaš, Mesna zajednica Prigrevica
22. Renata Kuruc, sekretar mesne zajednice, Mesna zajednica Sonta
23. Atila Hodovanj, Mesna zajednica Kupusina
24. Tibor Bala, Mesna zajednica Svilojevo

25. Mile Đukić, direktor Turističke organizacije Apatin
26. Milorad Paskaš, Privredna komora Sombor
27. Boris Tankosić, saradnik u oblasti boračko-invalidske zaštite
28. Lenka Bojić, direktor Centra za socijalni rad
29. Ksenija Maljković, šef kabineta predsednika Opštine
30. Dragomir Obradović, upravnik Banje „Junaković“
31. Đuro Radmanović, direktor Kulturnog centra
32. Branka Vejin, Narodna biblioteka Apatin
33. Dragan Štević, prezviter Pravoslavne crkvene opštine
34. Jakov Pfajfer, nadekan Rimokatoličke crkvene opštine
35. Marija Bogić, Društvo za cerebralnu dečiju paralizu opštine Apatin
36. Miloš Tadić, Društvo dobrovoljnih davaoca krvi „Mićo Čabdaric“
37. Milan Bursać, KUD „Dunav“ Apatin
38. Milka Slijepčević, Ekološki pokret „Plavi Dunav“
39. Dorotea Smiljanić, Društvo za zaštitu životinja i životne sredine „Vučko“ Apatin
40. Gordana Rajačić Šašić, Udruženje građana za očuvanje, istraživanje i zaštitu prirode „Stari hrast“

Članovi Tima za koordinaciju:

1. Jovo Korać, koordinator za izradu Strategije lokalnog održivog razvoja
2. Ksenija Maljković, šef kabineta predsednika Opštine
3. Siniša Jovanović, rukovodilac Odeljenja za stambeno komunalnu delatnost, urbanizam, građevinske, zaštitu životne sredine i imovinsko pravne poslove
4. Sonja Tepavac, rukovodilac Odeljenja za privredu i finansije
5. Nikola Marčeta, rukovodilac Odeljenja za inspekcijske poslove
6. Miro Nerlović, rukovodilac Odeljenja za opštu upravu, društvene delatnosti i skupštinske poslove
7. Mirko Pavlović, direktor JKP „Naš Dom“
8. Milan Pavković, direktor JP „Direkcija za izgradnju“
9. Zoran Mandić, direktor JIC „Glas Komune“
10. Željko Kiš, stručni saradnik iz oblasti poljoprivrede
11. Boris Tankosić, saradnik u oblasti boračko-invalidske zaštite
12. Milica Vračarić, predsednik Upravnog odbora Regionalne agencije za razvoj MSP „Alma Mons“ doo Novi Sad
13. Nikolina Pupavac, saradnik za privredu Regionalne agencije za razvoj MSP „Alma Mons“ doo Novi Sad

Članovi Radne grupe iz oblasti: Društvene delatnosti

1. Miodrag Bakić, zamenik predsednika Opštine
2. Miro Nerlović, rukovodilac Odeljenja za opštu upravu, društvene delatnosti i skupštinske poslove
3. Lenka Bojić, direktor Centra za socijalni rad
4. Nada Zdravković, direktor OŠ „Žarko Zrenjanin“ Apatin
5. Milorad Jelača, direktor Tehničke škole i član Opštinskog veća
6. Đuro Radmanović, direktor Kulturnog centra
7. Dragan Štević, prezviter Pravoslavne crkvene opštine
8. Jakov Pfajfer, nadekan Rimokatoličke crkvene opštine
9. Ferenc Bartaloš, član Opštinskog veća

10. Dušanka Popović, sekretar Sportskog saveza Apatin
11. Boris Tankosić, saradnik u oblasti boračko-invalidske zaštite

Članovi Radne grupe iz oblasti: Zaštita životne sredine

1. Siniša Jovanović, rukovodilac Odeljenja za stambeno komunalnu delatnost, urbanizam, građevinske, zaštitu životne sredine i imovinsko pravne poslove
2. Snežana Milešević, koordinator za LER
3. Nikola Marčeta, rukovodilac Odeljenja za inspekcijske poslove
4. Dragomir Obradović, upravnik Banje "Junaković"
5. Milan Lavrić, Mesna zajednica Apatin
6. Milka Slijepčević, Ekološki pokret „Plavi Dunav“
7. Dorotea Smiljanić, Društvo za zaštitu životinja i životne sredine „Vučko“ Apatin
8. Gordana Rajačić Šašić, Udruženje građana za očuvanje, istraživanje i zaštitu prirode „Stari hrast“
9. Jovan Lakatoš, orintolog
10. Dragana Stambolija, inspektor zaštite životne sredine

Članovi Radne grupe iz oblasti: Ekonomija

1. Jovo Korać, koordinator za izradu Strategije lokalnog održivog razvoja
2. Sonja Tepavac, rukovodilac Odeljenja za privredu i finansije
3. Siniša Jovanović, rukovodilac Odeljenja za stambeno komunalnu delatnost, urbanizam, građevinske, zaštitu životne sredine i imovinsko pravne poslove
4. Milan Pavković, direktor JP „Direkcija za izgradnju“
5. Sveto Bajić, direktor GP „Elba“ Apatin i član Opštinskog veća
6. Tanja Dušanić, izvršni direktor za pravne poslove „Apatinska pivara“
7. Đuro Đapić, direktor AD „Jedinstvo“ Apatin
8. Dragan Jović, direktor „Rapid“ Apatin
9. Mile Đukić, direktor Turističke organizacije Apatin
10. Mirko Pavlović, direktor JKP „Naš Dom“
11. Saša Dobrijević, diplomirani ekonomista
12. Jovo Bokan, saradnik za privredu i razvoj
13. Željko Kiš, stručni saradnik iz oblasti poljoprivrede
14. Ksenija Maljković, šef kabineta predsednika Opštine
15. Zoran Ljubenović, diplomirani arhitekta

Exchange 2 program - SKGO

Vesna Kopanja, savetnik za strateško planiranje

Regionalna agencija za razvoja malih i srednjih preduzeća Alma Mons doo Novi Sad

Milica Vračarić, predsednik Upravnog odbora
Nikolina Pupavac, saradnik za privredu
Marija Prokopić, specijalista za poslovne usluge
Jelena Djurić, saradnik za pravne i poslovne usluge

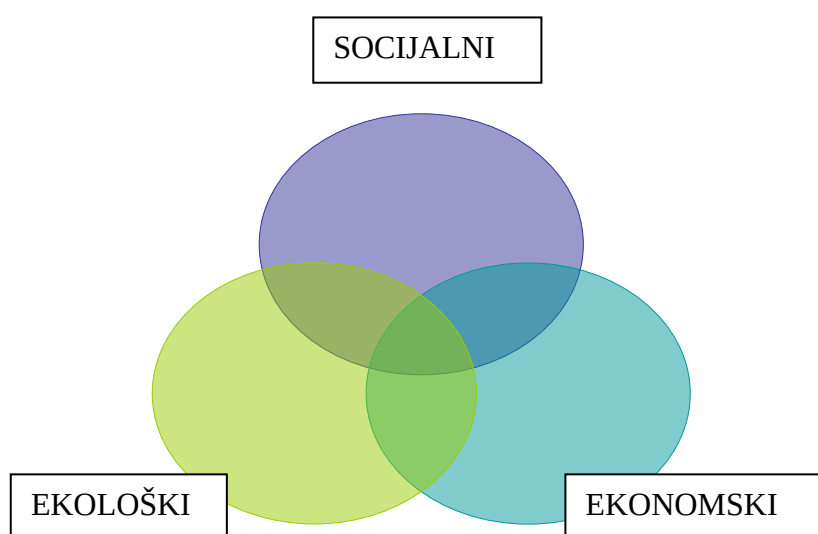
Institut za ekonomiku poljoprivrede, Beograd

Prof. dr Drago Cvijanović, naučni savetnik;
Dr Vladana Hamović, naučni savetnik;
Doc. dr Jonel Subić, naučni saradnik;
Mr Vesna Paraušić, istraživač saradnik;
Lana Ivanović, dipl. menadžer u agrobiznisu - master, istraživač pripravnik;
Marko Jeločnik, dipl. menadžer u agrobiznisu - master, istraživač pripravnik;
Bojana Bekić, dipl. biolog zaštite životne sredine, istraživač pripravnik;
Velibor Potrebić, dipl. inženjer poljoprivrede, istraživač pripravnik;
Svetlana Roljević, dipl. inženjer poljoprivrede, istraživač pripravnik

1.1. Proces izrade Strategije održivog razvoja opštine Apatin

Strategija lokalnog održivog razvoja opštine Apatin predstavlja dugoročni, sinergetski, ciljnoorijentisan proces koji utiče na sve aspekte života stanovništva opštine.

Održivi razvoj svake zajednice, pa i lokalne, mora se strateški planirati i usmeravati kako bi se iz postojećeg stanja prešlo na nivo koji se u budućnosti želi doseći. Opština Apatin je shvatila važnost planiranja u vremenu koje dolazi i izradila je Strategiju održivog razvoja sa namerom da na kvalitetan način uravnoteži tri ključna faktora, tj. tri stuba održivog razvoja: održivi razvoj ekonomije, privrede i tehnologije, održivi razvoj društva na bazi socijalne ravnoteže i zaštitu životne sredine uz racionalno raspolaganje prirodnim resursima. Održivi razvoj podrazumeva i uskladjivanje različitih razvojnih aspekata i suprostatavljenih motiva sadržanih u programima pojedinih sektora (Slika 1.).

Slika 1. Multidisciplinarni koncept održivog razvoja

Proces izrade Strategije održivog razvoja opštine Apatin inicirao je predsednik opštine Apatin, 2008. godine, donošenjem odluke o pokretanju procesa izrade Strategije održivog razvoja. Ovu inicijativu finansijski je podržalo IV APV Pokrajinski sekretarijat za lokalnu samoupravu i medjuopštinsku saradnju, a ekspertizu i tehničku podršku u realizaciji projekta pružila je Stalna konferencija gradova i opština odnosno program Exchange 2. Obzirom da proces izrade strategije održivog razvoja obuhvata širok participativan proces, uz angažovanje velikog broja zainteresovanih strana, regionalni karakter razvoju ovog dokumenta pružila je Regionalna agencija za razvoj malih i srednjih preduzeća Alma Mons doo Novi Sad u saradnji sa Institutom za ekonomiku poljoprivrede iz Beograda.

Uspešno rukovodjenje izradom Strategije zahtevalo je od samog početka visok politički senzibilitet i veštinu iznalaženja opšteprihvatljivih rešenja kada su brojne zainteresovane strane imale različite, a često suprostatvljene stavove prema ključnim segmentima izrade Strategije. Zato je u izradi strategije održivog razvoja opštine Apatin negovan princip usaglašenosti strateških prioriteta sa već usvojenim strategijama na nacionalnom nivou.

Temeljeno na principima transparentnosti i javnosti, usvojene su procedure rada kao i radna tela čija osnovna uloga je definisana kroz rešenja i pravilnike o radu. U skladu sa pomenutim, definisana su sledeća radna tela na izradi strategije održivog razvoja opštine Apatin, i to:

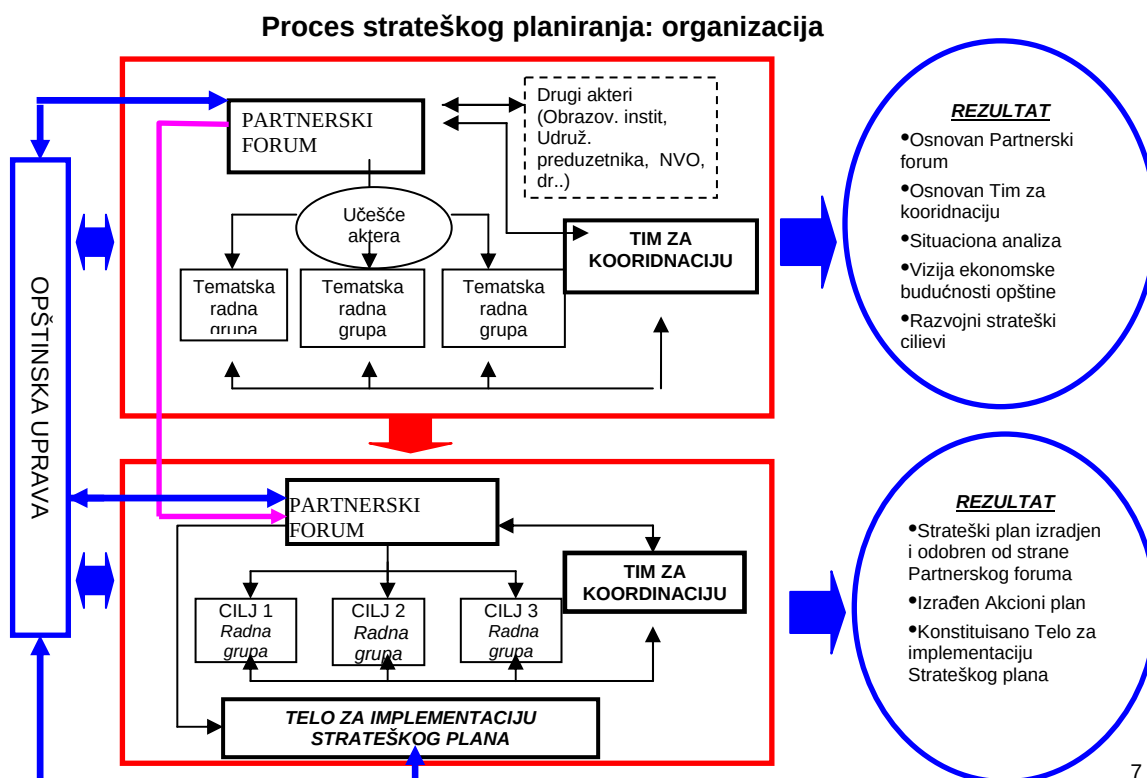
- Partnerski forum,
- Tim za izradu Strategije,
- Tim za koordinaciju i
- Tematske radne grupe.

Kompletna koordinacija formiranih tela zahtevala je i vertikalni i horizontalni pristup, a efektivnost i efikasnost postavljenog sistema obuhvaćena je planom komunikacije. Kombinovanjem strateških pristupa i praktičnih rešenja, Strategija predstavlja instrument koji omogućava vođenje sistematične, integrisane i održive razvojne politike u lokalnoj zajednici.

Važno je istaći da je Strategija održivog razvoja opštine Apatin “živi” dokument, podložan promenama, kritičkom promišljanju u skladu sa potrebama, okolnostima i drugim faktorima (i pozitivnim i negativnim) koji se javljaju u realizaciji projektovanih namera i ciljeva.

Na slici broj 2. predstavljen je šematski prikaz izrade strategije održivog razvoja opštine Apatin.

Slika 2. Šematski prikaz procesa izrade strategije

1.2. Metodološki pristup

Proces izrade Strategije održivog razvoja opštine Apatin utvrđen je na osnovu plana aktivnosti programa Exchange 2, a koji predstavlja platformu za izradu opšte metodologije lokalnog održivog razvoja. Glavni principi kojima se rukovalo u izradi strategije održivog razvoja opštine su:

- **Princip od „dole ka gore“ (bottom-up)** – strategija je vodjena i razvijena od strane lokalne uprave i zainteresovanih strana. Eksperti su pružili savetodavnu uslugu, trening opštinskih koordinatora kao i stručnu i tehničku podršku u realizaciji dokumenta.
- **Princip participativnosti i otvorenosti** – proces izrade Strategije je bio otvoren za javnost kroz učešće predstavnika civilnog i privatnog (poslovnog) sektora i opštinskih predstavnika u telima ustanovljenim za izradu strategije. Pored toga, javnost je redovno bila obaveštavana putem opštinskog veb sajta, radija i štampe.
- **Principi jednakosti** – na sastancima radnih grupa radilo se i odlučivalo zajedno, bez obzira na verska i politička opredeljena odnosno bez obzira da li se radi o poslovnim ljudima, poljoprivrednicima, sveštenicima, prosvetnim radnicima, predstavnicima NVO i sl.
- **Princip održivosti** - ključni princip primenjen pri određivanju vizije, ciljeva i prioriteta opštine jeste princip održivog razvoja. Opština Apatin će nastojati da iskoristi svoje resurse na način da odgovori na potrebe i interese građana, vodeći računa i unapređujući životnu sredinu.
- **Princip ravnoteže potencijala, potreba, ideja, resursa i kapaciteta** – strategija razvoja opštine Apatin odražava stvarne potrebe opštine i njenih stanovnika, kao i realnu procenu resursa, komparativnih prednosti, finansijskih mogućnosti i kapaciteta.

U skladu sa definisanim principima, metodologija izrade strateškog dokumenta identifikovala je sledeće faze:

I. Izrada plana aktivnosti

Izrada plana aktivnosti obuhvatila je aktivnosti vezane za početne sastanke sa predsednikom opštine, načelnicima uprava/odeljenja i drugim rukovodiocima, kojima se predstavio osnovni plan za izradu Strategije. Na osnovu raspoloživih resursa za izradu Strategije (ljudi, prostorija itd.) opština je predložila lica koja će činiti Tim za izradu Strategije, a čija obaveza je bila da zajedno sa konsultantima na izradi Strategije precizno isplaniraju aktivnosti, definišu obaveze i usklade *plan komunikacije*. Nakon definisanja početnih aktivnosti predloženi su članovi Tima za koordinaciju, potpisan je Sporazum o saradnji kao i plan aktivnosti između programa Exchange 2 i opštine.

II. Formiranje Tima za izradu Strategije

Tim za izradu Strategije imenovao je predsednik opštine. Uz precizan spisak potrebnih tehničkih kapaciteta koji su neophodni za sprovođenje planiranih aktivnosti, Tim za izradu Strategije je sve aktivnosti sprovodio prema utvrdjenom planu aktivnosti, a koja je u početnoj fazi realizacije obuhvatila i edukacije delegiranih

lica, kao i drugih zaposlenih (načelnika uprava/odeljenja, zainteresovanih zaposlenih uprave).

Na osnovu predloga Tima za izradu Strategije definisano je i radno telo Partnerski forum čija osnovna uloga je uglavnom bila vezana za upravljanje i odlučivanje o strateškim prioritetima razvoja koje su predlagali Tim za koordinaciju i članovi Tematskih radnih grupa.

III. Profilisanje grada/opštine

Proces profilisanja opštine obuhvatio je u početnoj fazi, organizaciju sastanaka koju sprovode eksperti za izradu Strategije kao i edukacije/radionice za predstavnike opština (Tim za izradu Strategije) čija osnovna funkcija je bila upoznavanje sa modelom i pristupom za izradu profila opštine odnosno situacione analize. Priprema podataka za izradu profila opštine odnosila se na izbor indikatora (pokazatelja). Pokazateljima se omogućilo sagledavanje trenutnog stanja opštine po pojedinim segmentima, a isti će biti iskorišćeni za merenje ostvarenih rezultata u fazi implementacije Strategije. Faza analize opštine je identifikovala i grupisala sve potrebne elemente, probleme i potencijale opštine, na osnovu kojih su utvrđeni strateški prioriteti budućeg razvoja opštine. Analiza je obuhvatila i kvantitativni i kvalitativni pristup obrade podataka, a učešće zainteresovanih strana u identifikaciji, analizi i rangiranju problema je bilo od suštinskog značaja. Analiza stanja obuhvatila je sledeće izvore: izveštaji, informacije, studije, planovi, ranije analize, strateški dokumenti sektora, studije ostalih sektora, upitnici za sektorsku analizu, intervju sa ključnim stručnjacima i sl. Nakon prikupljanja podataka i analize stanja utvrđena je SWOT analiza (**S**trengths-snage, **W**eaknesses-slabosti, **O**pportunities-mogućnosti **T**hreats-pretnje) na osnovu koje su se definisali strateški prioriteti.

IV. Participativni proces

Za razvoj strateških dokumenata od velike važnosti je da svi akteri na izradi dokumenta zajedno učestvuju u definisanju osnovnih prioriteta razvoja opštine. Partnerstvo je formalni odnos baziran na zajedničkim potrebama i interesima, koji pretpostavlja blisku saradnju medju partnerima, zajednička prava i obaveze. Preduslovi za ovakvu saradnju su sledeći: politička volja za saradnju, medjusobno poverenje, unapredjeni medjusobni odnosi, zajedničke akcije, bolja komunikacija, veće medjusobno poštovanje itd. Logika i prednosti participativnog planiranja bazirana je na direktnom uključivanju u sam proces, kroz prolaženje svih koraka izrade Strategije - od zajedničkih izazova identifikacije do izrade zajedničkih rešenja. Aktivnosti participativnog procesa, uključili su i formiranje Partnerskog foruma, koje je predstavljalo ključno telo za diskusiju i razmenu informacija medju svim društvenim, ekonomskim i institucionalnim akterima sa teritorije opštine Apatin, a u vezi sa definisanjem i primenom politika i aktivnosti održivog razvoja. Uloga Partnerskog foruma odnosila se na organizaciju i definisanje Tematskih radnih grupa čiji članovi su predstavnici opštinskih organa, privatnog sektora, vladinih i nevladinih organizacija i drugih relevantnih institucija sa teritorije opštine Apatin. Tematske radne grupe su radile na utvrđivanju i identifikovanju vizije, zajedničkih ciljeva, mogućnosti za rešavanje problema, a u skladu sa ciljevima i politikom održivosti predlagali su aktivnosti koje treba uključiti u Strategiju održivog razvoja opštine. Radom članova Tematskih radnih grupa rukovodio je Tim za koordinaciju, čiji članovi su bili raspoređeni (u funkciji koordinatora) u okviru utvrđenih radnih grupa.

Participativnim procesom u ovoj fazi izrade Strategije održivog razvoja utvrdila se vizija opštine Apatin, strateški prioriteti i mere, odnosno predloženi su programi/projekti koji će realizovati usaglašene ciljeve razvoja opštine u narednom periodu. Programi odnosno projekti čine sastavni deo Akcionog plana Strategije održivog razvoja opštine Apatin.

V. Usvajanje Strategije održivog razvoja lokalne zajednice

Usvajanje Strategije održivog razvoja obuhvata niz planiranih aktivnosti koje imaju za zadatak da uključe širu javnost odnosno da se javnost kontinuirano informiše o aktivnostima vezanim za proces izrade strateškog dokumenta. U skladu sa utvrdjenim planom komunikacije, nacrt strateškog dokumenta prezentovaće se javnosti putem planiranih promotivnih aktivnosti (organizacija okruglih stolova, prezentacija strateških prioriteta u MZ opštine, postavljanjem nacrta strategije na veb sajt opštine, stalno informisanje u lokalnim medijima o aktivnostima na izradi Strategije i sl.) čija osnovna karakteristika je transparentniji pristup za dostavljanje mišljenja i predloga o eventualnim izmenama u dokumentu. Vremenski prostor za odvijanje ovog procesa (*javne rasprave*) obuhvata meseca dana. Po završetku ovog procesa, Skupština opštine usvaja dokument i time započinje sledeća faza razvoja Strategije.

VI. Implementacija – monitoring (nadzor) i evaluacija

Uspešna implementacija Strategije podrazumeva jaku političku volju i podršku. Takodje, plan implementacije podrazumeva i budžetsku, ljudsku, institucionalnu i proceduralnu komponentu neophodnu za implementiranje Strategije. Akcioni plan koji će se definisati u okviru strateškog dokumenta obuhvatiće hijerarhiju zadataka, odgovornih strana, realan vremenski okvir, ljudske resurse i finansijske potrebe, izvore finansiranja, očekivane uticaje i rezultate, mere i sisteme za evaluaciju svakog projekta. Potrebno je utvrditi aktivnosti kojima će se svaki projekat implementirati, a to će omogućiti Akcioni plan kojim se vrši operacionalizacija projekata. U toku implementacije, konstantno će se pratiti svaki projekat kako bi se osiguralo postizanje utvrđenih ciljeva i željenih rezultata.

Za rukovođenje procesom implementacije strategije odgovoran je tim ljudi, koje predlaže Opština i koji su zaposleni u okviru Opštine. Praksa je da se u okviru Opštine formira kancelarija za lokalni ekonomski razvoj ili agencija za lokalni ekonomski razvoj (javno-privatno partnerstvo ili neprofitna institucija). Prednosti osnivanja kancelarije je što direktno prati proces implementacije Strategije, a mogu i uticati na druge opštinske aktivnosti i odluke, kao i razvijati direktnu saradnju sa privatnim sektorom, saradnju sa drugim organizacijama i sl.

Monitoring (nadzor)

Monitoring je konstantan proces praćenja Strategije i/ili implementacije projekata prema utvrđenom rasporedu i prema korišćenim inputima, infrastrukturi i uslugama korisnika projekata. Ono identifikuje na vreme aktuelne ili potencijalne uspehe i probleme, kako bi se olakšalo pravovremeno usklađivanje projektnih operacija. Monitoring prihvata planirani projekat kakav jeste; meri napredak, fokusiran je na ispunjavanje i stalno je prisutan.

Evaluacija

Svrha faze evaluacije je da se napravi periodična procena implementacije Strategije, o tome kako je ona urađena, pa zato ova faza uključuje odgovore na sledeća pitanja:

- Šta je postignuto?
- Kako je implementirano?
- Koje su lekcije naučene i kako ih se može iskoristiti u izradi novih projekata?

Proces evaluacije se preklapa sa procesom praćenja ili monitoringa koji se odnosi na projekat ili program implementacije. Ono podrazumeva i uključuje sistemski pristup ispitivanja kvaliteta implementacije na periodičnoj osnovi, a programi se po osnovu unutrašnje kontrole prate kroz izveštaje, koji se prikupljaju sa različitih nivoa (npr. podaci prikupljeni na nedeljnom, mesečnom ili kvartalnom nivou).

Pre svega, evaluacija mora objasniti brojne rezultate. Ti brojni rezultati će obuhvatati da li su programski/projektni ciljevi postignuti i da li su se pojavili neočekivani rezultati. Drugo, rezultati evaluacije mere programsku efektivnost. To se postiže procenjivanjem stepena rezultata intervencije, prateći promene na targetiranoj grupi. Treće, rezultat evaluacije mora dati procenu da li program donosi profit, u odnosu na troškove programa, putem cost benefit analize. Poslednje, evaluacija rezultata će proceniti uticaje, uzimajući u obzir da li je bilo značajnih poboljšanja u situacijama ili programima na koje se odnosi.

U osmišljavanju i dizajniranju sistema monitoringa i evaluacije potrebno je uvrstiti nekoliko tipova indikatora. To uključuje indikatore ciljeva koji mere napredak Strategije ili projekta prema istim ciljevima; output indikatore koji mere napredak prema zadatom output-u; input indikatore koji mere finansijsku isplatu, ljudske resurse i vreme osoblja.

Indikatori kojima će se meriti napredak Strategije, moraju biti:

- SMART (specifičnost, merljivost, dostižnost, važnost, ročnost)
- Opravdani - validni su u očima ključnih učesnika monitoringa i evaluacije odnosno stejkholdera i u stvari, treba da mere ono što se postavilo za merenje;
- Pouzdani – zaključci formirani na indikatorima moraju biti isti i ako ih mere različite osobe;
- Rodno osetljivi - indikatori moraju biti razdvojeni po rodnosti;
- Osetljivi - moraju biti dovoljno osetljivi kako bi merili važne promene u situacijama koje se prate;
- Cost-effective“ (troškovno efektivni) - informacije bi trebale vredeti shodno utrošenom vremenu i novcu koji je bio nepohodan za prikupljanje podataka;
- Blagovremeni - trebalo bi moći prikupiti i analizirati sve podatke relativno brzo;
- U skladu sa lokalnom sposobnošću/izvorima - ne bi trebali biti isuviše kompleksni i teški za partnere na projektu;
- Izgrađeni na postojanosti – indikatori bi trebali biti utvrđeni prema postojećim lokalnim podacima o aktivnostima ili bi trebali proizaći,

iskustveno, iz indikatora korišćenih u drugim projektima (naravno, tamo gde je to moguće).

Indikatori primenjeni u izradi Strategije održivog razvoja opštine Apatin su sledeći:

1. Gustina naseljenosti
2. Broj stanovnika, porast ili pad stanovnika
3. Stanovništvo prema starosti
4. Stanovništvo prema etničkoj ili nacionalnoj pripadnosti
5. Struktura aktivnog stanovništva
6. Osnovni kontingenti stanovništva
7. Polna struktura
8. Udeo stanovnika sa završenom srednjom, višom i visokom školom
9. Struktura stanovništva starosti 15 i više godina, podela prema školskoj spremi
10. Struktura stanovništva prema migracionim kretanjima
11. Vitalni događaji
12. Pregled broja domaćinstava
13. Pregled broja članova domaćinstava
14. Dužina puteva u km po km²
15. Struktura putne mreže
16. Registrovana motorna i piklučna vozila
17. Broj benzinskih pumpi
18. Elementi železničkog saobraćaja
19. Fiksna telefonija i poštanske ispostave
20. Gustina TT mreže
21. Potencijali fiksne telefonije
22. Procenat stanovništva sa sigurnim pristupom vodi za piće
23. Procenat domaćinstava sa pristupom kanalizaciji
24. Narodni dohodak po glavi stanovnika
25. Narodni dohodak po delatnostima
26. Prosečna neto zarada
27. Stopa zaposelnosti u odnosu na ukupan broj stanovnika
28. Stopa zaposlenosti u odnosu na radni kontingent stanovništva
29. Lokacijski kvocijent zapošljavanja
30. Stopa nezaposlenosti u odnosu na ukupan broj stanovnika
31. Stopa nezaposlenosti u odnosu na radni kontingent stanovništva
32. % poljoprivredne površine
33. Struktura poljoprivrednih površina
34. Broj goveda, svinja i ovaca na 100 ha poljoprivredne površine
35. Stambena izgradnja
36. Izgradjeni stanovi na 1000 stanovnika
37. Dolasci i noćenja turista
38. Prostorna distribucija ukupno ostavrenih investicija
39. Prosečna godišnja stopa rasta ukupno ostavrenih investicija
40. Ocena ostavrenih investicija u privredi
41. Ostvarene investicije po delatnostima
42. Javni vodovod i kanalizacija
43. Upravljanje otpadnim vodama u gradskim sredinama
44. Kvalitet vazduha

45. Komunalna buka
46. Pregled pošumljenosti pod obradivim zemljištem, šumama i neplodnim zemljištem u vangradjevinskom reonu
47. Pošumljene i posečene površine
48. Struktura zaraznih bolesti po grupama
49. Kretanje zooantroponoza
50. Registrovane epidemije
51. Broj stanovnika na jedan objekat društvenih, kulturnih, rekreativnih aktivnosti
52. Redovne osnovne i srednje škole
53. Pregled korisnika socijalne zaštite (maloletna, punoletna lica)
54. Starosna i polna struktura korisnika doma za stare i penzionere
55. Broj stanovnika na jednog lekara
56. Učešće pravosnažno osuđenih lica prema mestu izvršenja krivičnog dela u ukupnom stanovništvu
57. Fiskalni kapacitet opštine – ostvarenje izvornih prihoda po glavi stanovnika
58. Stepen zaduženosti opštine

2. Opšti podaci o Opštini

2.1. Administrativni i geografski položaj

Opština Apatin nalazi se na krajnjem zapadu AP Vojvodine, odnosno u zapadnoj Bačkoj, na 45°40' severne geografske širine i 18°59' istočne geografske dužine. Prostire se na obali Dunava i teritorijalno pripada zapadnobačkom okrugu, a čini je 5 naseljenih mesta, odnosno mesnih zajednica: gradsko naselje Apatin i sela, Prigrevica, Svilojevo, Sonta i Kupusina. Na osnovu veličine svoje teritorije ukupne površine od 333 km² može se svrstati u grupu srednje velikih pokrajinskih opština. Izuzetno povoljan geografski položaj, blizina državne granice sa Mađarskom i R. Hrvatskom, direktno naslanjanje na reku Dunav, koja u Apatin ulazi na 1.409,5 kilometru, a napušta ga na 1.367 kilometru, ukupne dužine od 42 km čini opštinu Apatin posebno atraktivnom. Prirodna bogatstva (čuveni Apatinski rit) koja poseduje predstavljaju dodatni potencijal opštine. Mnogi privredni, turistički, sportski i rekreativni sadržaji čine opštinu Apatin turistički privlačnom i liderom lovnog turizma u AP Vojvodini i Srbiji, a zdravstvenog i sportskog u regiji i AP Vojvodini.

Mapa 1. Apatin u AP Vojvodini

Izvor: Internet

2.2. Kratak istorijat opštine

U pisanim dokumentima Apatin se prvi put spominje 1011. godine, a pretpostavka je da je ime dobio po opatiji Kaločke biskupije. Poznato je da su se na području današnje opštine Apatin u praistoriji smenjivale kulture: Sarmata, Kelta, Gota i drugih naroda. U 1. veku n. e. za vreme rimskih osvajanja naselje je pretvoreno u vojni šanac sa utvrđenjima i imalo je značajnu ulogu u odbrani provincije Panonije. U 6. veku dolaze Sloveni, a 896. godine Mađari, iako su Sloveni na istom prostoru činili većinsko nacionalno stanovništvo. U 14. i 15. veku na ovim prostorima su feudalna imanja oko kojih se naseljavaju: ribari, lovci, lađari i vodeničari. Apatin se 1417. godine spominje kao posed Stefana Lazarevića. Pod tursku vlast pao je 1514. godine i bio pod njom 140 godina. Deo izbeglica iz velike seobe pod Arsenijem Čarnojevićem 1690. godine naseljava se u Apatinu, Somboru i Prigrevici, a 1748. godine u Apatin dolaze nemački kolonisti. Sabirni centar je bio u Ulmu, a odatle su prevoženi Dunavom do Apatina, koji je postao glavna baza nemačke ekspanzije u Vojvodini, dobijajući pri tom i posebnu podršku u razvoju. Nedaleko od pristaništa podignuta je crkva i izgrađen gradski centar sa trgom. Podižu se javne zgrade, škole, ribarske stanice, zanatske radionice i stambene zgrade. Dvorska komora ubrzano podiže i privredne objekte: 1756. godine pivaru i pecaru, 1764. godine jednu od najvećih tekstilnih radionica u Bačkoj, a 1760. godine Apatin je proglašen za grad i stalno trgovište sa posebnim statusom. Krajem 18. veka katastrofalna poplava Dunava prodrla je u stari centar, uništila ga sa svim objektima, te sa sobom odnela i pola naselja. Novi centar formiran je severoistočno od današnje Apatinske pivare, čime je utemeljeno novo uobličavanje grada, koje se u velikoj meri sačuvalo do danas. Tokom 18. i prve polovine 19. veka Apatin je doživeo snažan ekonomski uspon, pre svega, zahvaljujući zanatstvu, trgovini i brodogradnji. Već 1869. godine osnovane su banke i štedionice, čime je započeo i ubrzani industrijski razvoj grada. Veliki broj ciglana, njih 36, proizvodilo je ciglu i crep, a njima su građeni i pokrivani mnogi objekti u Beču i većina u Pešti. 1912. godine Apatin je železničkom prugom povezan sa Somborom i Sontom. 1920. godine osnovano je brodogradilište, koje je u novije vreme modernizovano i jedino na celom toku Dunava opremljeno specijalnim sinhro liftom za brzo izvlačenje brodova na dok. Posle kapitulacije Jugoslavije 1941. godine Apatin je ušao u sastav Hortijeve Mađarske. Za vreme Batinske bitke front se protezao sve do Apatina i Bogojeva, a sam grad je postao prava ratna baza. Partizanske jedinice oslobodile su Apatin 24. oktobra 1944. godine i taj dan se i danas slavi kao Dan Opštine. Prema planu kolonizacije, novembra 1945. godine u Apatin su stigle prve boračke porodice iz Like i nacionalni sastav grada je promenjen. Kulturno-umetničko društvo "Dunav" iz Apatina neguje tradiciju Ličana, Banijaca, Bosanaca, kao i bogat srpski melos i folklor. Pri društvu funkcionise i udruženje tkalja i vezilja "Zlatne ruke" koje pokušava da od zaborava spase tradicionalno tkanje i vezove predaka. Do 1953. godine ukupno je naseljeno 1.061 porodica sa 6.258 članova.

Osnovu privrednog razvoja Apatina činile su sledeće privredne grane: brodogradnja, metalna industrija, drvoprerađivačka, prehrambena, tekstilna, industrija obuće, poljoprivreda i turizam, u kojima je krajem osamdesetih godina prošlog veka bilo zaposleno preko 11.000 radnika. Period raspada bivše Jugoslavije, kao i period tranzicije, uslovili su prestanak rada mnogih preduzeća ili se radilo sa znatno smanjenim kapacitetima.

Teritoriju opštine Apatin čine područja naseljenih mesta: Apatin, Prigrevica, Sonta, Kupusina i Svilojevo.

Naselje Kupusina je naselje u opštini Apatin i prema zadnjem popisu iz 2002. godine ukupan broj stanovnika ovog naselja je 2.356.

U naselju živi 1.935 punoletnih lica, a prosečna starost stanovnika iznosi 42,8 godina.

Naselje Kupusina obiluje specifičnostima tradicije etničkih zajednica, čija osnovna obeležja mogu se videti u lokalnom etno muzeju (seoski nameštaj u poznatoj „Kupusinskoj plavoj“ boji).

Prema poslednjem popisu iz 2002. godine u *naselju Svilojevo* živi 1.364 stanovnika, od čega skoro 400 preko 60 godina starosti. Samo u poslednjoj deceniji naselje je napustilo (iselilo se) 50-ak bračnih parova u proseku sa po dvoje dece, odlazeći pretežno u Kanadu, mada je trend poslednjih godina i odlazak u Republiku Češku i Republiku Slovačku, ali i druge evropske zemlje. U naselju je evidentirano čak 80 praznih kuća.

Naselje Prigrevica poznato je po bogatim kordunaškim i ličkim nošnjama te takođe poseduje muzejsku etno zbirku koja neguje zaostavštinu starog rodnog kraja. Tu su i tradicionalna jela poput base, kačamaka, kordunaškog mleka, hleba ispod peke i drugih bisera narodne kuhinje Prigrevčana. Prema poslednjem popisu iz 2002. godine broj stanovnika naselja Prigrevica je 4.781.

Naselje Sonta ističe se bogatom baštinom bačkih Šokaca. Bogate nošnje, zbirka vezova i ručnih radova oslikavaju živote predaka. Treba pomenuti tradicionalnu kuhinju odnosno neka iz riznice specijaliteta šokačke kuhinje, kao što je štrudla od rogača, cimeta i jabuka, kao i žganci i papula. Najstarija manifestacija koja se održava u Sonti je **GROŽĐE-BAL**, koji datira iz **1928. godine** i uvršten je u red najstarijih manifestacija u AP Vojvodini i Republici Srbiji. Održava se svake godine, poslednjeg vikenda u mesecu septembru, kao folklorno-turistička manifestacija i postao je simbol prepoznatljivosti Sonte na kalendaru turističkih manifestacija u R Srbiji. Trodnevna manifestacija posvećena je novom grožđu, vinu, dolasku jeseni, tradicionalnim običajima, smotrom fijakera i zaprega, simboličnim venčanjem "Kneza" i "Kneginje" Grožđe-bala pod slavlucima grožđa i ostalih narodnih običaja vezanih za etno-stvaralaštvo i omladinski amaterizam.

Svečani defile učesnika Grožđe-bala, održava se nedeljom u popodnevним satima, sa fijakerima, zapregama i svitom konjanika okičenih u tradicionalne šokačke narodne nošnje. Velika je čast voziti fijakerom Kneza i Kneginju Grožđe-bala i biti kočijaš u "Šokačkoj svadbi". Oduvek su konji bili ponos i dika šokačke paorske kuće, a na ovakoj smotri su bili posebno gizdavi i elegantni. Konji vrani, mrkovi, konji belci, riđi ili čilaši su teškim fizičkim radom sa svojim gazdama na njivama bili nosioci opstanka i egzistencije porodica šokačkih paora. Posebnu atrakciju predstavljaju mladi maskirani u "Perjaše", "Cigane" i "Vragove" u improvizovanoj ciganskoj čergi okičenju plodovima jeseni.

Naselje Sonta ima tri kulturno-umetnička društva, koja neguju kulturno-zabavni amaterizam, i obogaćuju kulturno-zabavni život na području Sonte i okoline.

Omladinsko kulturno-umetničko društvo "Ivo Lola Ribar" osnovano je 1968. godine i neguje tradiciju Šokaca-Hrvata i ostalih naroda i narodnosti u R Srbiji. Delatnost odvija u 3 sekcije, folklorna, dramska i etno-sekcija, i duvački orkestar. Nastupa na opštinskim, zonskim pokrajinskim smotrama.

Kulturno-umetničko društvo "Mažoret Sonta" je osnovano 2005. godine. Broji 65 aktivnih članova uzrasta od 8-20 godina. Aktivnost se odvija u dve sekcije, mažoret ples i tamburaška sekcija koja broji 23 člana različitih uzrasta. Pored negovanja tradicije Šokaca, orkestar izvodi starogradske, vojvođanske pesme i pisane kompozicije za tamburaške orkestre. Orkestar je imao brojne nastupe u zemljama i okruženju, među kojima izdvajamo nastup u Zagrebu u dvorani "Vatroslav Lisinski", u Varaždinu, u Vodicama, u Budimpešti, u Šopronu, Kapošvaru i u Bugarskoj na Crnom moru, na mnogim akademijama i u TV emisijama RTV. Na pokrajinskom takmičenju tamburaških orkestara u Novom Bečeju osvojili su treće mesto.

Mažoretkinje su ukras naše opštine i učestvuju na svim svečanostima, festivalima i paradama širom Srbije. Na državnom prvenstvu osvojile su prvo mesto 2008. i 2009. godine, a na Evropskom prvenstvu mažoretkinja, u jakoj konkurenciji velikih gradova osvojile su peto mesto u Rumuniji i sedmo mesto u Francuskoj. U više navrata su nastupale u TV emisijama Radio-televizije Vojvodine.

Kulturno-prosvjetna zajednica Hrvata „Šokadija“ osnovana je 22.01.2002. god u skladu sa Zakonom, a u cilju istraživanja i očuvanja kulturne baštine Šokaca-Hrvata iz ovog dela Vojvodine. U tom cilju organizuje sekcije koje rade na ostvarivanju programskih zadataka. Radi kroz muzičku, folklornu, likovnu, književnu, istorijsku, dramsku, etno i druge sekcije. Od svojeg osnivanja Zajednica je ostvarila niz zapaženih rezultata po kojima je postala prepoznatljiva u zemlji i inostranstvu.

Najvažniji projekti KPZH „Šokadija“:

Svake godine, na kraju sezone, Zajednica samostalno organizuje „**Šokačko veče**“ u Sonti kao međunarodnu manifestaciju na kojoj gostuju Šokci iz Vojvodine, Hrvatske i Mađarske, a na kojoj se prikazuju običaji i folklor, gde je obavezna izložba narodnih umotvorina, likovnih radova i sl. Manifestacija je odlično posećena i ima svoje mesto u godišnjem kalendaru značajnih manifestacija folkloru u hrvatsko-šokačkoj zajednici. „**Za lipu rič**“ konkurs za najbolju poeziju na šokačkoj ikavici, na kome učestvuju pesnici iz cele Bačke i šire, a čiji se pobednici nagrađuju na „Šokačkoj večeri“.

„**Šokačka kuća**“ je projekt opremanja **etno-kuće** u starinskom stilu koja će ujedno postati i muzej narodnih nošnji, starih zanata i ostalog što je vezano za tradiciju Šokaca-Hrvata iz Sonte. Kuća bi mogla imati i **turistički značaj** u budućnosti kad bude opremljena.

„**Likovne kolonije**“ koje se organizuju svake godine i na kojima su slikari amateri i akademski slikari iz Vojvodine i Hrvatske.

„**Dramske premijere**“ kroz koje Šokadija neguje dramski amaterizam i to vrlo uspešno.

Postoji još čitav niz manifestacija i programa koje organizuje „Šokadija“ ili na njima učestvuju, a u cilju očuvanja jezika, kulture, folkloru i svega što je vezano za Bačke Hrvate - Šokce, predstavljajući uzornu manjinsku organizaciju. Prema poslednjem popisu iz 2002. godine u naselju živi 4.992 lica.

Ukupan broj stanovnika *naselja Apatin* je 19.320.

Tabela br. 1 – Opšti podaci o opštini

Teritorija	¹ Površina na km ²	% Poljoprivredne površine	Naselje		Stanovništvo stanje (procenjeno stanje) 30.06.2007		Broj katastarskih opština	Broj registrovanih mesnih zajednica	Broj mesnih kancelarija
			Broj	Prosečna veličina km ²	Ukupno	na 1 km ²			
Opština Apatin	350	64,50	5	70	30.870	88	5	6	0
Zapadnobacki okrug	2.419	82,30	37	65	200.951	83	37	46	23
AP Vojvodina	21.506	81,30	467	46	1.991.507	93	448	561	238
Opština Zrenjanin	1.327	79,5	22	60,3	127.416	96	27	37	22
Opština Indija	385	86,1	11	35,0	48.944	127	9	14	0

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2008.

¹Podaci su preuzeti od Republičkog geodetskog saveza

2.3. Struktura administracije Opštine

Prema podacima Opštine ("Službeni list opštine Apatin" broj 09/2008), organe opštine Apatin čine: Skupština opštine, predsednik opštine, Opštinsko veće i Opštinska uprava.

Skupština opštine je predstavnički organ koji obavlja osnovne funkcije lokalne vlasti, utvrđene Ustavom, zakonom i Statutom. Skupštinu opštine Apatin čine 29 odbornika (Tabela broj 2 i 3). Skupštinom Opštine predsedava *predsednik skupštine* koji organizuje njen rad, saziva sednice i obavlja druge poslove utvrđene zakonom i statutom opštine.

Sekretar skupštine brine o obavljanju stručnih poslova u vezi sa sazivanjem i održavanjem sednica skupštine i njenih radnih tela, i rukovodi administrativnim poslovima vezanim za njihov rad.

Tabela br. 2 - Izbori za odbornike skupština opština i gradova, 2004 (biračka mesta, birači, izborne liste i kandidati)

Opština	Biračka mesta, ukupno	Birači		Odbornička mesta	Izborne liste		Kandidati, ukupno
		Upisani ukupno	Koji su glasali Svega %		Ukupno	Koje imaju izabrane odbornike	
Apatin	29	26.952	9.368 34,76	29	17	5	353
Zrenjanin	67	106.296	36.713 34,54	67	21	8	775

Indijja	36	38.018	16.895	44,44	37	16	7	472
---------	----	--------	--------	-------	----	----	---	-----

Izvor: Republički zavod za statistiku, Opštine u Srbiji 2008.

Napomena: Prezentovani podaci u tabeli su podaci u odnosu na izbornu godinu tj. 2004. godinu

Tabela br. 3 – Predlagači, prema broju izabranih odbornika skupština opština i gradova, 2004

Opština	Odbornici, ukupno	Predlagači									
		DS	SRS	SPS	DSS	Grupe građana	Politički pokret snaga Srbije	G-17	SPO	Nova Srbija	Ostali
Apatin	29	10	7	8	3	-	1	-	-	-	-
Zrenjanin	67	16	19	6	6	-	6	4	-	-	10
Indijja	37	5	15	3	2	8	2	-	-	-	2

Izvor: Republički zavod za statistiku, Opštine u Srbiji 2008.

Napomena: Prezentovani podaci u tabeli su podaci u odnosu na izbornu godinu tj. 2004. godinu

Sastav skupštine opštine Apatin prema predlagačima, a u skladu sa podacima od 30. maja 2008. godine je sledeći:

- 11 odbornika u sastavu opštinske skupštine – stranka SPS-PUPS;
- 8 odbornika u sastavu opštinske skupštine – stranka SRS;
- 5 odbornika u sastavu opštinske skupštine – Za evropski Apatin - Boris Tadić;
- 3 odbornika u sastavu opštinske skupštine – GG „Pokret za Apatin”- Milan Dražić;
- 2 odbornika u sastavu opštinske skupštine – Mađarska koalicija – DZH.

Izvor: Interni podaci SO Apatin

Napomena: Prezentovani podaci su podaci u odnosu na izbornu godinu 2008.

Radna tela skupštine

Stalna radna tela skupštine su:

- 1) Savet za budžet i finansije;
- 2) Savet za urbanizam, stambeno-komunalnu delatnost, zaštitu životne sredine i putnu delatnost;
- 3) Savet za obrazovanje, kulturu i sport;
- 4) Savet za zdravstvo i socijalnu zaštitu;
- 5) Statutarno-pravna komisija;
- 6) Kadrovsko-administrativna komisija;
- 7) Mandatno-imunitetska komisija i
- 8) Komisija za predstavke i žalbe.

Radno telo skupštine ima *predsednika i četiri člana* koje bira skupština na predlog odbornika.

Izvršni organi opštine

Izvršni organ opštine je *predsednik opštine* kojeg bira Skupština opštine iz reda odbornika, *Opštinsko veće* koje čini predsednik opštine, zamenik predsednika opštine kao i 11 članova opštinskog veća koje bira Skupština opštine i *Opštinska uprava*, koja kao jedinstveni organ obavlja upravne i druge stručne poslove iz nadležnosti opštine.

Za vršenje određenih poslova u opštinskoj upravi postavljen je pomoćnik predsednika opštine i to za održavanje i unapređivanje komunalne infrastrukture.

Radom opštinske uprave rukovodi *načelnik* (ukupno šest zaposlenih lica).

U okviru opštinske uprave obrazovane su organizacione jedinice kojima rukovodi *rukovodilac odeljenja* odnosno organizacione jedinice.

Struktura opštinske uprave prema odeljenjima odnosno organizacionim jedinicama¹:

- ***odeljenje za stambeno komunalnu delatnost, urbanizam, građevinske, zaštitu životne sredine i imovinsko - pravne poslove.*** U okviru ovog odeljenja zaposleno je sedam lica i rukovodilac opštinskog odeljenja.
- ***odeljenje za inspekcijske poslove***
U okviru odeljenja zaposleno je četrnaest lica i rukovodilac opštinskog odeljenja.
- ***odeljenje za opštu upravu, društvene delatnosti i skupštinske poslove***
Pomenuto odeljenje zapošljava četrdesetosam zaposlenih, uključujući i rukovodioca odeljenja.
- ***odeljenje za privredu i finansije***
U ovom odeljenju zaposleno je četrnaest lica i rukovodilac odeljenja.

Poslove pravne zaštite imovinsko-pravnih interesa opštine vrši Opštinski javni pravobranilac, a kao samostalno radno telo u opštini je osnovan Savet za međunacionalne odnose.

2.4. Klima i prirodni resursi

2.4.1. Geomorfološke karakteristike

Dve osnovne geomorfološke celine, na području prostiranja apatinske opštine su lesna terasa (obuhvata severoistočne, središnje i jugoistočne delove) i aluvijalna ravan (obuhvata zapadni deo). Bačka lesna terasa, svojim zapadnim delom, jedino na prostoru današnjeg Apatina izbija na glavni tok reke Dunav i u klinastoj formi se zavlaci u aluvijalnu ravan. Lesna terasa obuhvata 42% područja apatinske opštine (14,741 ha) i formirana je od barskog pretaloženog suvozemnog lesa, prosečne nadmorske visine 87-89 m. Aluvijalna ravan, kao drugi zastupljeni oblik reljefa na području opštine, predstavlja inundacionu ravan reke Dunava. Prostire se na 58%

¹ Izvor: www.soapatin.org/organizacija.php?kat=4, Statut opštine Apatin

teritorije. Širina aluvijalne ravni je neujednačena i nagnuta je blago u pravcu toka reke Dunav.

2.4.2. Klimatski uslovi

Opština Apatin se nalazi u zoni koju karakteriše umereno kontinentalna klima sa četiri godišnja doba. Prosečna temperatura vazduha kreće se od minimalnih $-1,8^{\circ}\text{C}$ (tokom meseca januara) do maksimalnih $21,2^{\circ}\text{C}$, tokom jula meseca (sa godišnjim prosekom od $10,8^{\circ}\text{C}$).

Najniža registrovana temperatura imala je vrednost od $-25,6^{\circ}\text{C}$, dok je maksimalna temperatura dostigla $40,2^{\circ}\text{C}$. Najhladniji mesec u godini je januar, a najtopliji je jul mesec. Maksimalni stepen insolacije je tokom meseca jula (294h–12 dana), minimalna insolacija je tokom meseca decembra (52h–2 dana), dok je na godišnjem nivou stepen insolacije dostigao 88 dana. U toku godine je čak 198 dana, kada je cirusima, kumulusima i stratokumulusima prekriveno 2-8/10 neba. Za klimu područja apatinske opštine je karakteristična razvijena ruža vetrova sa osobinama neuravnoteženosti. Najprisutniji je severozapadni vetar dok se zapadni vetar manje oseća. Vlažnost vazduha je na nivou osrednjosti – tokom zimskog perioda je oko 85%, a tokom leta 67%. Vodeni talog se u proseku kreće od 550-650 mm na godišnjem nivou.

2.4.3. Stanovništvo

Prema podacima popisa stanovništva iz 2002. godine opština Apatin ima ukupno 32.813 stanovnika (Tabela broj 4).

Kada se vrši analiza stanovništva po popisu iz 2002. godine, treba imati u vidu da je taj popis održan u posebnim uslovima odnosno da je napravljeno odstupanje, tako što je popis pomešten za jednu godinu, pa je održan 2002. godine, umesto 2001. godine. U popisu 2002. godine primenjene su međunarodne preporuke, na osnovu kojih su izvršene neke značajnije izmene (Recommendations for the 2000 Censuses of Population and Housing in the ECE Region, New York and Geneva, 1998).

U tabelama broj 4 i 5 je dat uporedni prikaz (pad ili porast stanovnika) ukupnog broja stanovnika prema popisima iz 1991. i 2002. godine i to u odnosu na republički i pokrajinski nivo, nivo opština Zrenjanin i Indjija odnosno dat je pregled broja stanovnika (pad ili porast) za period 1971-2002. godina (Tabela broj 5).

Tabela br.4 – Broj stanovnika, porast ili pad stanovnika 1991–2002. godina

Teritorija	Ukupno stanovništvo*		Porast ili pad stanovnika 1991-2002		
	1991	2002	ukupno	prosečno godišnje	prosečno godišnje na 1000 stanovnika
Republika Srbija	7.576.837	7.498.001	-78.836	-7.167	-1,00
AP Vojvodina	1.970.195	2.031.992	61.797	5.618	2,80
Opština Apatin	31.850	32.813	963	88	2,7

Opština Zrenjanin	134.252	132.051	-2.201	-200	-1,5
Opština Indija	42.849	49.609	6.760	614	13,3

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2002.

* Popis izvršen prema metodologiji popisa iz 2002. god.

Dijagram br.1 – Porast ili pad stanovnika 1991-2002. godina

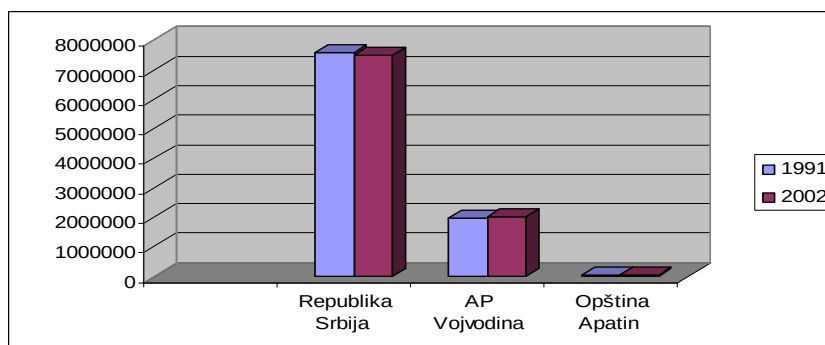

Tabela br. 5 - Pregled broja stanovnika, porast ili pad stanovnika 1971–2002. godina

Opis	Broj stanovnika (1)			Broj stanovnika (2)		Priraštaj ili smanjenje stanovništva						Porast ili pad stanovništva 1991-2002		
						ukupno		prosečno godišnje		prosečno godišnje na 1000 stanovnika		ukupno	prosečno godišnje	prosečno godišnje na 1000 stanovnika
	1971	1981	1991	1991	2002	1971-1981	1981-1991	1971-1981	1981-1991	1971-1981	1981-1991			
Opština Apatin	34.279	33.843	32.999	31.850	32.813	-436	-844	-44,00	-84,00	-1,30	-2,50	963	88	2,70
Opština Zrenjanin	129.837	139.300	136.778	134.252	132.051	9.463	-2.522	946	-252	7,0	-1,8	-2.201	-200	-1,5
Opština Indija	40.530	44.151	44.185	42.849	49.609	3.621	34	362	3	8,5	0,1	6.760	614	13,3

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Popis 2002., Opštine u Srbiji 2000 i 2002.

Napomena: 1) Popis stanovništva prema metodologiji iz 1991. godine - uključeni su podaci o ukupnom broju stanovnika na KiM, doku su podaci za 1991. procenjeni 2) Prema popisu iz 1991. za opštine Bujanovac i Preševo dati su procenjeni podaci o broju stanovnika, te popisom nisu obuhvaćeni podaci o broju stanovnika za KiM (1991. godina); popisom iz 2002. godine nisu obuhvaćeni podaci za KiM

Prema popisima radjenim od 1971–1991 opština beleži negativan trend odnosno pad broja stanovnika dok prema poslednjem popisu (1991–2002) ona pokazuje manji, ali nedovoljan rast broja stanovnika. Taj period karakterišu stalne migracije stanovništva gde prema popisu iz 2002. godine procenat učešća stanovništva koji od rođenja stanuje u istom mestu (u odnosu na ukupan broj stanovnika opštine) je 55,96% odnosno doseljenog stanovništva iz bivših republika SFRJ je 29,55%. Učešće lica koja su doselila iz drugih opština iste republike/pokrajine je 7,81%. Najviše doseljenih lica iz bivših republika, u opštini, zabeleženo je u naselju Apatin i Prigrevici, odnosno najmanje u naselju Kupusina.

Kako je utvrđeno prema podacima iz poslednjih popisa, opština Apatin beleži negativan trend odnosno pad broja stanovnika, dok je za period 1991-2002. utvrđen manji porast stanovnika. Iz pregleda se može utvrditi da opština Zrenjanin takodje beleži stalan pad broja stanovnika odnosno da period 1991-2002. koji karakterišu stalne migracije stanovnika nisu uticale na porast broja stanovnika u Opštini. Za razliku od opštine Zrenjanin, opština Indija beleži značajan rast broja stanovnika upravo u periodu između poslednja dva popisa. Takodje, u skladu sa svim posmatranim periodima odnosno prema svim posmatranim popisima stanovništva, opština Indija beleži konstantan rast broja stanovnika.

Opština Apatin prema popisu iz 2002. godine broji ukupno 11.613 domaćinstava, a od toga je 6.730, ili 57,95% u Apatinu, 1.826 ili 15,72% u Sonti, 1.630 ili 14,03% u Prigrevici, 927 ili 7,98% u Kupusini i 510 ili 4,39% u Svilojevu (Tabela broj 6).

Tabela br. 6 – Uporedni pregled domaćinstava po popisima 1948 – 2002.

Teritorija/naselja	Broj domaćinstava							
	Po metodologiji ranijih popisa							Po metodo- logiji popisa 2002
	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2002	
Opština Apatin	8.500	8.732	10.516	10.671	11.431	11.323	11.864	11.613
Naselje Apatin	3.885	3.946	5.237	5.343	6.097	6.172	6.850	6.730
Naselje Kupusina	1.042	1.048	1.178	1.178	1.095	1.019	976	927
Naselje Prigrevica	1.044	1.166	1.378	1.435	1.549	1.594	1.644	1.630
Naselje Svilojevo	576	603	663	643	579	500	515	510
Naselje Sonta	1.953	1.969	2.060	2.072	2.111	2.038	1.879	1.826

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Popis 2002.

Prema metodologiji ranijih popisa broja domaćinstava po naseljima, u odnosu na podatke koji su evidentirani u RZS, broj domaćinstava raste u naseljima Apatin, Sonta i Prigrevica, dok se smanjuje broj domaćinstava u naseljima Kupusina i Svilojevo.

Tabela br. 7 – Uporedni pregled broja članova domaćinstva, po popisu 2002.

Teritorija	ukupno	sa 1 članom	sa 2 člana	sa 3 člana	sa 4 člana	sa 5 članova	sa 6 članova	sa 7 članova	sa 8 članova	sa 9 članova	sa 10 i više članova	prosečan broj članova domaćinstva
------------	--------	-------------	------------	------------	------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	----------------------	-----------------------------------

Opština Apatin	11.613	2.450	3.040	2.370	2.443	854	331	78	28	12	7	2,81
Zapadnobački okrug	74.627	15.433	19.361	14.550	15.943	5.783	2.573	687	194	69	34	2,86
AP Vojvodina	709.957	149.867	180.858	139.843	153.886	52.766	22.779	6.591	1.948	771	648	2,85
Opština Zrenjanin	46.375	9.689	11.727	9.555	10.141	3.252	1.420	398	112	42	39	2,84
Opština Indjija	15.889	2.725	3.635	3.010	3.699	1.664	815	232	61	34	14	3,12

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Popis 2002.

U tabeli broj 7 je dat uporedni prikaz broja članova domaćinstva, gde u odnosu na ukupan broj domaćinstava dominiraju domaćinstva sa dva člana na nivou opštine Apatin, što se odnosi i na nivo zapadnobačkog okruga i AP Vojvodine.

Prema podacima broja članova u domaćinstvima može se primetiti da u opštini Zrenjanin dominiraju domaćinstva sa dva člana i domaćinstva sa četiri člana u odnosu na opštinu Apatin, gde dominiraju domaćinstva sa dva člana. Opština Indjija pokazuje obrnuti trend odnosno kod ove opštine dominantna su domaćinstva pre svega sa četiri člana, a zatim domaćinstva sa dva člana. Prosečan broj članova domaćinstava je najveći u opštini Indjija odnosno isti je veći u odnosu na opštinu Apatin i Zrenjanin odnosno u odnosu na AP Vojvodinu.

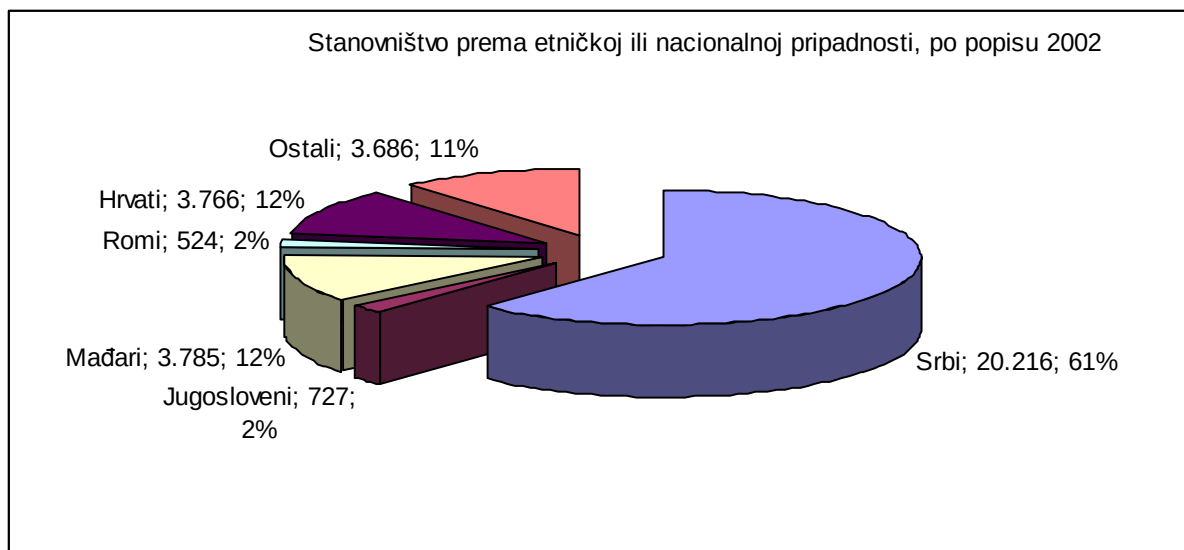
Etnički sastav stanovništva

Opština Apatin je multietnička sredina i prema poslednjem popisu iz 2002. godine strukturu stanovništva prema nacionalnoj ili etničkoj pripadnosti opštine Apatin čine²:

- Srbi (20.216)	- Goranci (1)	- Slovenci (25)
- Crnogorci (109)	- Mađari (3.785)	- Ukrajinci (3)
- Jugosloveni (727)	- Makedonci (32)	- Hrvati (3.766)
- Albanci (26)	- Nemci (159)	- Ostali (81)
- Bošnjaci (3)	- Romi (524)	- Neizjašnjeni (1.893)
- Bugari (2)	- Rumuni (1.191)	- Reg.pripadnost (59)
- Bunjevci (41)	- Rusi (6)	- Nepoznato (71).
- Rusini (9)	- Slovaci (39)	

Dijagram br. 2 – Stanovništvo prema etničkoj ili nacionalnoj pripadnosti, po popisu 2002.

² Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2002.

Napomena: U ostalom stanovništvu prema etničkoj ili nacionalnoj pripadnosti su obuhvaćeni podaci stanovništva prema drugim etničkim pripadnostima kao i drugi modaliteti (npr. neizjašnjeni i neopredeljeni, regionalna pripadnost, nepoznato i sl.). Prema popisu gotovo 12% stanovništva se izjasnilo kao Jugosloveni.

U dijagramu broj 2 je dat prikaz učešća stanovništva prema etničkoj ili nacionalnoj pripadnosti i to prema procentualno najvećem učešću stanovništva određene etničke pripadnosti u ukupnom broju stanovnika Opštine.

2.4.4. Starosna i polna struktura

Karakteristike popisa. Po popisu iz 2002. godine u domaće stanovništvo su uključeni naši građani koji borave u inostanstvu, ali samo do jedne godine, dok stanovništvo koje je u inostranstvu više od jedne godine nije uključeno. Prema ranijim popisima obuhvaćena su sva lica koja borave u inostranstvu, bez obzira na period boravka; zatim strani državljani koji rade ili borave u Srbiji duže od jedne godine su uključeni u stalno stanovništvo, što ranije nije bio slučaj; izbeglo stanovništvo iz bivših republika SFRJ, koje se u vreme popisa zateklo u Srbiji, uključeno je u stanovništvo onog naselja u kome su naseljena. Treba imati u vidu, da u svim statističkim publikacijama, poput statističkih godišnjaka (za Srbiju, po opštinama), podaci popisa iz 2002. godine predstavljaju one do kojih se došlo ostvarenim popisom po metodologiji iz tog popisa.

Struktura stanovništva prema starosti i polu, po popisu iz 2002. godine. Od ukupnog broja stanovnika opštine Apatin prema poslednjem popisu iz 2002. godine (32.813), 16.837 ili 51,31% stanovnika je ženskog pola, a 15.976, ili 48,69% muškog pola. Pregled starosne strukture stanovništva Opštine prema starosti i polu prikazan je u tabeli broj 8.

Tabela br. 8- Struktura stanovništva opštine prema starosti i polu, po popisu 2002.

Stanovništvo/Pol	Ukupno	Muško	Žensko
0-4	1354	714	640
5-9	1638	847	791
10-14	1751	892	859
15-19	2212	1149	1063
20-24	2301	1187	1114
25-29	2091	1097	994
30-34	2007	1037	970

35-39	2116	1040	1076
40-44	2391	1184	1207
45-49	2672	1365	1307
50-54	2689	1347	1342
55-59	1675	868	807
60-64	2076	931	1145
65-69	2166	965	1201
70-74	1759	736	1023
75-79	1071	331	740
80-84	450	130	320
85-89	153	37	116
90-94	50	16	34
95 i više	7	1	6
Nepoznato	184	102	82

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2002., Popis stanovništva 2002.

Odnos muškog i ženskog stanovništva po navedenim kategorijama stanovništva znatno se razlikuje, s karakteristikom da sa povećanjem starosne granice (godine starosti stanovništva), raste učešće ženskog stanovništva u ukupnom.

Starosnu strukturu stanovništva opštine karakteriše povećanje starosne granice odnosno porast kontingenta starijih lica, a od ukupnog broja stanovnika najveći broj stanovnika je između 45 i 54 godine starosti. Ovo je karakteristično kako na nivou zapadnobačkog okruga tako i na nivou AP Vojvodine. Povećanje starosne granice kao i veći procenat učešća ženske populacije u ukupnom broju stanovnika je karakterističan i za opštine Zrenjanin (Banatski okrug) i Indjiju (Sremski okrug).

2.4.5. Aktivno stanovništvo

Metodološka objašnjenja

Aktivno stanovništvo čine lica stara 15 i više godina koja obavljaju zanimanje, kao i nezaposlena lica koja traže posao i lica koja su privremeno prekinula obavljanje zanimanja zbog odsluženja vojnog roka (aktivna lica koja ne obavljaju zanimanje). Pod zanimanjem se smatra obavljanje određenih vrsta poslova u cilju sticanja sredstava za život. *Lica s ličnim prihodom* su stanovnici koji ne pripadaju skupu aktivnih lica, ali koji imaju sredstva za život od redovnih primanja, kao što su penzija (starosna, invalidska ili porodična), prihodi od imovine (davanje u zakup stana, kuće, zemlje, radnje i sl.) ili drugi lični prihodi (invalidnina, socijalna pomoć, alimentacija, stipendija i sl.).

Izdržavano stanovništvo čine lica koja nemaju sopstvena sredstva za život ni po kom osnovu, ili imaju neka neznatna sredstva, pa ih većim delom izdržavaju roditelji, rođaci ili druga lica, uključujući i pravna lica.

Lica na radu ili boravku u inostranstvu kraćem od jedne godine, koja se po međunarodnoj definiciji smatraju stalnim stanovnicima matične zemlje, u tabelarnim pregledima se prikazuju posebno, jer za njih nisu prikupljani podaci o aktivnosti.

Lica na radu u inostranstvu su lica koja rade kod stranog poslodavca ili samostalno. Ova lica nisu davala podatke o svom zanimanju u inostranstvu ili eventualnom zanimanju pre odlaska iz zemlje i ne mogu se razvrstati prema određenim društveno-ekonomskim karakteristikama (delatnost, društveno-ekonomski položaj i sl.).

Članovi porodice lica na radu u inostranstvu su lica koja ne rade u inostranstvu, već tamo borave kao članovi porodice lica na radu u inostranstvu (Tabela broj 9).

Osnovni kontingenti stanovništva

Struktura aktivnog stanovništva. Po popisu iz 2002. godine u opštini je bilo 14.437 aktivnih stanovnika što čini 43,99% ukupnog stanovništva. To je manje od republičkog proseka (45,3%), ali je i ispod proseka AP Vojvodine. U Zapadnobačkom okrugu aktivno stanovništvo je učestvovalo u ukupnom sa 43,43% što je manje u odnosu na prosek AP Vojvodine, odnosno manje je u odnosu na prosek opštine. Aktivnih stanovnika koji obavljaju zanimanje u 2002. godini u Opštini bilo je 10.459, što čini 31,87 % ukupnog i 72,44% aktivnog stanovništva. Na nivou Republike taj odnos je malo viši odnosno 35,2% ukupnog i 77,77% aktivnog stanovništva, a za područje AP Vojvodine bio je 34,50% ukupnog i 76,80 aktivnog stanovništva. U kategoriji izdržavanog stanovništva u Opštini je bilo 10.416 lica, što čini 31,74% ukupnog stanovništva. To je znatno niži prosek u odnosu na Zapadnobački okrug i AP Vojvodinu, ali i niže u odnosu na republički prosek.

Tabela br. 9 – Struktura aktivnog stanovništva, podela stanovništva prema kategorijama aktivnosti

Godina	Ukupno	Aktivno stanovništvo		Lica sa ličnim prihodima	Izdržavano stanovništvo	Lica na radu/ boravku u inostranstvu do 1godine		
		Svega	Obavlja zanimanje			Ukupno	Na radu	Članovi porodice
Popis 1991	32.999	13.611	12.146	6.598	11.575			
Popis 2002	32.813	14.437	10.459	7.908	10.416	52	35	17
Opština * Zrenjanin	132.051	60.981	46.549	28.503	42.381	186	136	50
Opština* Indjija	49.609	22.206	15.398	9.299	18.025	79	63	16

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Popis stanovništva 2002.

Napomena: Izbeglo stanovništvo sa prostora nekih republika bivše SFRJ je uključeno u stalno stanovništvo, te je takodje uključeno i u sastav aktivnog stanovništva

*Podaci za opštine Zrenjanin i Indjija dati su prema popisu stanovništva 2002.

Prema podacima dobijenih iz RZS, dat je upoređan pregled opštine Zrenjanin i Indjija u odnosu na opštinu Apatin, na osnovu kojih se može zaključiti da obe opštine iskazuju veći stepen učešća aktivnog stanovništva u ukupnom. U kategoriji izdržavano stanovništvo opštine Zrenjanin i Indjija, karakterističan je veći stepen učešća posmatranog stanovništva u odnosu na opštinu Apatin.

Prema popisu iz 2002. godine osnovni kontingent stanovništva prikazan je uporednim pregledom u tabeli broj 10. Od ukupnog broja stanovnika u opštini Apatin radni kontingent čini 21.085 odnosno udeo radnog kontingenta u ukupnom broju je 64,25%, što je gotovo jednako sa % učešća radnog kontingenta u Zapadnobačkom okrugu, a manje u odnosu na nivo AP Vojvodine. Takodje, Opština beleži veće učešće muškog stanovništva u radnom kontingentu, što je karakteristično i za Zapadnobački okrug i za AP Vojvodine. Učešće stanovništva starog 65 i više godina

na nivou opštine je 23,56%, što je više u odnosu na Zapadnobački okrug (23,16%) odnosno znatno više u odnosu na nivo AP Vojvodine (21,44%).

Tabela br. 10 – Osnovni kontingent stanovništva po popisu 2002.

Teritorija	Ukupno	Ispod 7 godina	7-14 godina	15-27 godina	60 i više godina	Radno sposobno stanovništvo			Žensko stanovništvo (15-49)	Udeo radno sposobnog u ukupnom %	Udeo stanovništva starog 65 i više godina u ukupnom (%)
						svega	Muško (15-64)	Žensko (15-59)			
Opština Apatin	32.813	1.994	2.749	5.789	7.732	21.085 (64,25%)	11.205 53,14%	9.880 46,85%	7.731	64,26	23,56
Zapadnobački okrug	214.011	13.120	19.259	37.729	49.567	137.319 (64,16%)	72.530 52,81%	64.789 47,18	50.491	64,16	23,16
AP Vojvodina	2.031.992	134.591	187.614	363.885	435.697	1.320.694 (64,99%)	689.589 52,21%	631.105 47,78%	496.596	65,00	21,44
Ukupno	132.051	8.417	11.851	23.564	28.243	86.762	45.225	41.537	32.108	65,70	21,39

						(65,70%)					
							52,12%	47,87%			
							17.060	15.118			
Opština Indjija	49.609	3.097	4.695	9.059	10.745	32.178 (64,86)	53,02%	46,98%	12.177	64,86	21,66

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2002.

U skladu sa iskazanim podacima može se zaključiti da opština beleži visok stopu učešća stanovništva od 65 godina i više godina. Stopa učešća žena u ukupnom radno sposobnom stanovništvu opštine je u poređenju sa Zapadnobačkim okrugom i AP Vojvodinom niža. Takodje, ista stopa je niža i u odnosu na opštine Zrenjanin i Indjija.

Prema podacima iz statistike za opštine (2008. godina) prosečna starost stanovništva u opštini Apatin je 41,73, što je više u poređenju sa opštinama Zrenjanin (40,93) i Indjija (40,04). Poredjenjem podataka opština Zrenjanin i Indjija u odnosu na opštinu Apatin, može se zaključiti da i jedna i druga opština beleži veće učešće radnog sposobnog stanovništva u ukupnom kao i da iste imaju manje učešće stanovništva starog 65 i više godina, u ukupnom. U ukupnom radno sposobnom stanovništvu odnosno u sve tri opštine preovladava veće učešće muškog stanovništva.

2.4.6. Obrazovna struktura

Prema publikacijama Republičkog zavoda za statistiku iz Beograda, podaci o nivou obrazovanosti dati su za nivo Republike Srbije (bez KiM), centralnog dela Srbije i po opštinama. Ukupan broj osnovnih i srednjih škola u opštini Apatin se nije menjao prema statističkim podacima za 2000-2007. godina, a obrazovnih institucija, viših škola i fakulteta nema (Tabela broj 11). Prema statističkim podacima za dati period posmatranja može se zaključiti da postoji trend smanjenja broja odeljenja kako u osnovnim tako i u srednjim školama u opštini, a isti trend se odnosi i na smanjenje broja učenika u institucijama osnovnog i srednjeg obrazovanja.

Tabela br. 11 – Redovne osnovne i srednje škole

Godina	Osnovne škole				Srednje škole			
	Ukupno	Odeljenja	Učenici		Ukupno	Odeljenja	Učenici	
			Svega	Završili školu			Svega	Završili školu
2000	5	123	2.986	399	3	38	911	253
2001	5	122	2.884	400	3	39	838	209
2002	5	121	2.761	375	3	38	845	198
2003	5	121	2.736	390	3	40	899	252
2004	5	119	2.615	304	3	40	870	218
2005	5	118	2.596	305	3	38	805	205
2006	5	115	2.506	310	3	36	777	219
2007	5	114	2.407	299	3	34	750	182

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2001-2008. godine

Struktura stanovništva starosti od 15 godina i više prema školskoj spremi, a prema popisu iz 2002. godine, prikazana je u tabeli broj 12. Najveći broj lica u (odnosu na broj stanovnika starosti 15 i više godina) je sa osnovnim (25%) i srednjim obrazovanjem (44%), dok je 3,6% lica sa višom stručnom spremom, a 3,2% su lica sa visokom stručnom spremom. U skladu sa popisom iz 2002. godine u strukturi

stanovništva starosti 15 i više godina, prema broju lica bez školske spreme zabeležen je podataka broja nepismenog stanovništva odnosno 61,07%, a od toga je više od 84 % žensko stanovništvo. Takodje u odnosu na pomenutu strukturu stanovništva, prema podacima stanovništva od 1-3 razreda, zabeleženo je 3,25% nepismenih od toga je 90% žensko stanovništvo.

Tabela br. 12 – Struktura stanovništva starosti 15 i više godina, podela prema školskoj spremi

Godina	Ukupno	Bez škole	1-3 razreda	4 - 7 razreda	Osnovno obrazovanje	Srednje obrazovanje	Više obrazovanje	Visoko obrazovanje	Nepoznato
Popis 1981	27.089	2.986	552	4.246	9.358	8.043	953	688	263
Popis 1991*									
Popis 2002	28.070	1.341	676	4.276	7.182	12.609	1.033	909	44

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Popis stanovništva 2002.

*Podaci iz popisa 1991. godine vezani za školsku spremu odnose se na broj zaposlenih i njihovu školsku spremu, a ne na ukupno stanovništvo starije od 15 godina (sa stanovništvom starijim od 65 godina) što je obuhvaćeno popisom iz 2002. godine

U okviru Opštine ne postoje institucije za više i visoko obrazovanje lica odnosno stanovništvo koje želi da stekne više ili visoko obrazovanje odlučuje se na odlazak u gradove i opštine (Univerziteti, Fakulteti) poput Novog Sada ili Subotice, dok opština Sombor, kao centar Zapadnobačkog okruga pruža mogućnost obrazovanja samo u dve visokoobrazovne ustanove.

U okviru podataka prikupljenih iz baze podataka RZS, a prema pokazatelju koji se odnosi na strukturu stanovništva starosti 15 i više godina, prema školskoj spremi, te poredjenjem statističkih podataka sa opštinama Zrenjanin i Indjija utvrđeno je sledeće:

- Opština Indjija:

prema strukturi stanovništva starijeg od 15 godina i više u opštini Indjija zabeleženo je 5,3% stanovnika bez stručne spreme od toga je 78,75% žensko stanovništvo. U okviru broja stanovnika koji su bez stručne spreme 54,7% je nepismeno stanovništvo odnosno od toga cca. 87% je žensko stanovništvo. Prema podacima o broju stanovnika u okviru pokazatelja broja stanovnika sa školskom spremom 1-3 razreda (ukupno 821 lice) 1,5% je nepismeno i to uglavnom žensko stanovništvo.

- Opština Zrenjanin:

u okviru podataka koji se odnose na opštinu Zrenjanin, od ukupnog broja stanovnika 15 i više godina, 3,7% je bez stručne spreme odnosno 75% je žensko stanovništvo. Od broja stanovnika bez stručne spreme, 56% je nepismeno stanovništvo odnosno uglavnom (83%) je ženskog stanovništvo. U okviru pokazatelja broja stanovnika sa školskom spremom 1-3 razreda (ukupno 1.995 lica) procenat nepismenih je približno 2% (jednako učešće muškog i ženskog stanovništva).

Prema statističkim podacima za period 2000-2007. opštine Zrenjanin i Indjija, u odnosu na opštinu Apatin beleže pad broj odeljenja u okviru osnovnih škola, ali i rast broja odeljenja u srednjim školama. Sa time u vezi, u osnovnim školama, smanjenje broja odeljenja usko je vezano i za smanjenje broja učenika u odeljenjima, a to je karakteristika obe opštine.

Poredjenjem dobijenih podataka na nivou sve tri posmatrane opštine, može se

zaključiti da opštine imaju izrazito visok stepen nepismenih lica, i to uglavnom ženskog stanovništva. Preporuke: inicijative odnosno mere kojima bi se uticalo na smanjenje stope učešća nepismenog stanovništva (kako na lokalnom nivou, tako i na nivou AP Vojvodine).

2.4.7. Demografska kretanja

Prema svim izvršenim popisima posle drugog svetskog rata (opština Apatin je prema metodologiji ranijih popisa stanovništva 1948. godine imala 31.145 stanovnika, 1953. godine 32.612, 1961. godine 34.836, 1971. godine 34.279, 1981. godine 33.843, 1991. godine 32.999, 2002. godine 34.068 tj. po prema metodologiji popisa 2002. godine broj stanovnika 1991. godine je bio 31.850 odnosno 2002. godine 32.813 stanovnika) u Opštini se broj stanovnika relativno menjao.

Po popisu iz 2002. godine u opštini je bilo 2.923 stanovnika više u odnosu na popis iz 1948. godine. Najveći broj stanovnika Opština beleži popisom iz 1961. i 1971. godine, gde u skladu sa kasnijim popisima opština beleži pad broj stanovnika. Rast broj stanovnika prema popisu iz 2002. godine može se pripisati prilivu izbeglih lica sa teritorija bivših republika SFRJ, a ne prirodnom priraštaju. Strukturu stanovništva prema migracionim obeležjima kao i prema naseljima opštine Apatin, ali i u odnosu na opštine Zrenjanin i Indjija, prikazana je u tabeli broj 13.

Tabela br.13 – Struktura stanovništva prema migracionim obeležjima

Naziv i tip naselja	Ukupno	Od rođenja stanuje u istom mestu	Doseljeno u naselja					
			Sa područja					
			Iste opštine	Druge opštine iste republike/ pokrajine	Druge republike/ pokrajine	Bivših republika SFRJ	Ostalih zemalja	Nepoznato
Opština Apatin	32.813	18.363	1.428	2.565	672	9.697	50	38
Gradska naselja	19.320	10.042	791	1.668	522	6.257	27	13
Ostala naselja	13.493	8.321	637	897	150	3.440	23	25
Apatin	19.320	10.042	791	1.668	522	6.257	27	13
Kupusina	2.356	1.483	137	371	11	344	10	-
Prigrevica	4.781	2.310	141	232	93	1.990	5	10
Svilojevo	1.364	689	205	98	6	362	2	2
Sonta	4.992	3.839	154	196	40	744	6	13
Opština Zrenjanin	132.051	71.071	14.116	22.411	7.439	16.116	724	174
Opština Indjija	49.609	21.130	2.791	4.309	3.678	17.298	317	86

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Popis stanovništva, domaćinstava i stanova 2002.

U skladu sa iskazanim statističkim podacima za opštinu Zrenjanin i Indjija, najveći procenat stanovnika u posmatranim opštinama doseljeno je iz bivših republika SFRJ odnosno ovaj podatak je karakterističan kako za opštinu Apatin tako i za opštinu Indjija (opština Indjija beleži najveći priliv stanovnika iz bivših republika SFRJ

(34,86%).

Prema podacima o strukturi stanovništva u okviru migracionih obeležja opština Zrenjanin beleži visoku stopu učešća stanovnika iz drugih opština pokrajine/republike u ukupnom odnosno 16,97% što je gotovo dva puta više u odnosu na opštinu Apatin i Indjija.

Podaci o vitalnim događajima, koje statistika prati i objavljuje, ukazuju na krajnje nepovoljno stanje odnosno stanje koje je za Republiku Srbiju, kao i za gotovo sve opštine, dramatično. Prema podacima na nivou Republike Srbije, prirodni priraštaj se smanjuje, sa tendencijom stalnog pogoršanja jer je više umrlih nego živorođenih lica. Broj živorođenih lica u opštini Apatin, ali i procenat umrle odojčadi prikazan u narednoj tabeli, upravo pokazuje da ni ova opština nije izuzeta iz gore pomenute konstatacije (Tabela broj 14). Takodje se kao specifičnost mora uzeti u obzir i broj sklopljenih brakova gde statistika beleži konstantan pad iz godine u godinu.

Tabela br. 14 – Vitalni događaji*

Godina	Broj živorođenih na 1000 stanovnika	Broj umrlih na 1000 stanovnika	Prirodni priraštaj na 1000 stanovnika	Umrli odojčad na 1000 živorođenih	Broj lečenih pre smrti	Brakovi	
						Zaključeni	Razvedeni
2000	8,9	17,0	-8,1	17,5	498	217	10
2001	9,6	15,7	-6,1	13,1	465	203	9
2002	8,3	15,5	-7,2	10,9	453	171	17
2003	9,1	16,6	-7,5	8,8	516	171	32
2004	9,7	16,2	-6,5	6,4	488	206	35
2005	9,1	17,1	-8,1	-	520	177	18
2006	9,3	17,1	-7,7	6,9	505	170	33
2007	7,9	16,3	-8,4	8,2	472	152	32

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2001-2008.

*Napomena: Podaci prikazani u tabeli odnose se na opštinu Apatin

Ovakav trend je u Republici (bez KiM) bio karakterističan za 151 opštinu od ukupno 161 opštine, da bi već 2005. godine bio proširen na još pet. U skladu sa prezentovanim podacima stanje u prirodnom priraštaju se pogoršava, te takva tendencija je izrazito nepovoljna, ali se može ublažiti, i eventualno trajno otkloniti u dužem vremenskom periodu uz primenu jasnih demografskih politika, značajnim podsticajima i merama. U AP Vojvodini postoji program u kojem su sadržane mere za unapređenje stanja ove oblasti, poput regresiranja dela troškova boravka u predškolskoj ustanovi za treće odnosno četvrto dete, zatim, roditeljski dodatak za prvo dete, novčana pomoć porodici u kojoj su rođeni blizanci, populaciona edukacija i sl.

Prema podacima preuzetih iz statistike za period 2000-2007. za posmatrane opštine Zrenjanin i Indjija, utvrđeno je da pomenute opštine beleže negativan prirodan priraštaj odnosno beleže znatno nižu stopu negativnog prirodnog priraštaja u odnosu na opštinu Apatin (-8,4 prema podacima iz 2007. godine). U skladu sa

pomenutim, opština Indjija beleži u poslednjoj popisnoj godini (2007. godini) stopu od -3,7, odnosno opština Zrenjanin -5,7. Prema podacima o broju živorođenih (na 1000 stanovnika) najvišu stopu beleži opština Indjija.

3. Infrastruktura

3.1. Saobraćaj

Samo gradovi i regije svesni fenomena globalizacije, znaju da ključ njenom što bezbolnijem prilagođavanju u velikome leži i u dobro osmišljenom, funkcionalnom i kapacitetom zadovoljavajućem saobraćajnom sistemu. Ovaj sistem bi trebao predstavljati veoma bitan strateški element, kako za Apatin, tako i za njegovo šire okruženje (Zapadnobački okrug). Prirodne predispozicije Opštine, posmatrane sa prostornog i fizičko-geografskog stanovišta, kao i postojeća konfiguracija terena, ukazuju da je Apatin relativno povoljnog saobraćajno-komunikativnog i strateškog položaja (pogranična opština; blizina i mogućnost potencijalno lakog pristupa Panevropskim koridorima X i Vc, a preko njih i transportnoj infrastrukturi susednih zemalja - Hrvatske, Mađarske, odnosno ostalih zemalja Evrope; leži na Panevropskom koridoru VII - reka Dunav) i daleko većeg saobraćajnog potencijala u odnosu na dosada iskorišćen.

Brzu i laku integraciju u regionalne i svetske robno-novčane tokove, svako pa i ovo područje može ostvariti samo uz dobru infrastrukturnu opremljenost, gde u prvom planu treba da egzistira saobraćajna infrastruktura. Ovime bi se direktno uticalo na sveobuhvatno i kvalitetno korišćenje svih raspoloživih resursa, a prenosno i na aktivniji odnos ka razvojnim procesima unutar opštine.

3.1.1. Putna mreža

Ukupna dužina putne mreže na teritoriji opštine Apatin je 65 km. Preko njene teritorije ne prolazi ni jedan državni put prvog reda (iako se velikom dužinom graniči sa Republikom Hrvatskom, prirodnom granicom - reka Dunav, ne postoji ni jedan drumski koridor koji bi preko Dunava povezao opštinu sa R. Hrvatskom i Zapadnom Evropom). Ukupna dužina regionalnih puteva na teritoriji opštine iznosi 31 km, odnosno 47,7 % ukupne putne mreže opštine (teritorijom Opštine prolazi regionalni put R-101, koji povezuje Apatin sa Somborom i Bogojevom - granica sa Hrvatskom). Ova kategorija puteva je kompletno prekrivena savremenim kolovoznim zastorom. Ukupna dužina opštinskih puteva iznosi 34 km (52,3 % ukupne dužine putne mreže opštine), od čega je sa savremenim kolovoznim zastorom 25 km. Među njima se posebno ističu lokalni putevi Apatin - Prigrevica (izlazi na magistralni put M - 18, Sombor - Novi Sad), i lokalni put Apatin - Bogojevo, koji se pruža do graničnog prelaza sa R. Hrvatskom kod Erduta. Nekategorisane puteve na teritoriji opštine Apatin predstavljaju uglavnom zemljani atarski putevi. Od posebnog značaja za Opštinu može biti konačan završetak radova na kraku c koridora V (Budimpešta - Ploče), s obzirom da jednim svojim delom prolazi kroz Osijek. Takođe, trebalo bi ispitati prednosti povezivanja ovog dela AP Vojvodine sa koridorom 4 koji prolazi kroz Rumuniju i Bugarsku.

Tabela br. 15 – Uporedna struktura putne mreže teritorijalnih jedinica

Teritorija	Ukupno	Savremeni	Magistralni	Regionalni	Lokalni
------------	--------	-----------	-------------	------------	---------

		kolovozi	Svega	Savremeni kolovozi	Svega	Savremeni kolovozi	Svega	Savremeni kolovozi
Republika Srbija	38.436	24.531	4.759	4.752	10.448	9.039	23.229	10.740
AP Vojvodina	5.892	5.224	1.530	1.527	1.799	1.770	2.563	1.927
Zapadnobački Okrug	583	540	154	154	166	164	263	222
Opština Apatin	65	56	0	0	31	31	34	25
Opština Inđija	178	120	35	35	30	30	113	55
Opština Zrenjanin	377	338	139	139	18	18	220	181

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2008. Podaci su za 2007. godinu

Napomena - U ukupnu dužinu puteva, kao i kod magistralnih puteva, nije uračunata dužina autoputeva.

Uporedivši stanje drumske infrastrukture na teritoriji Opštine sa zatečenim stanjem iste na teritoriji opština Inđija i Zrenjanin (opštine koje su slične društveno-ekonomske snage i konstitucije opštini Apatin), zapaža se da Apatin ima značajno manje ukupnih kilometara putne mreže, prvenstveno magistralnih puteva.

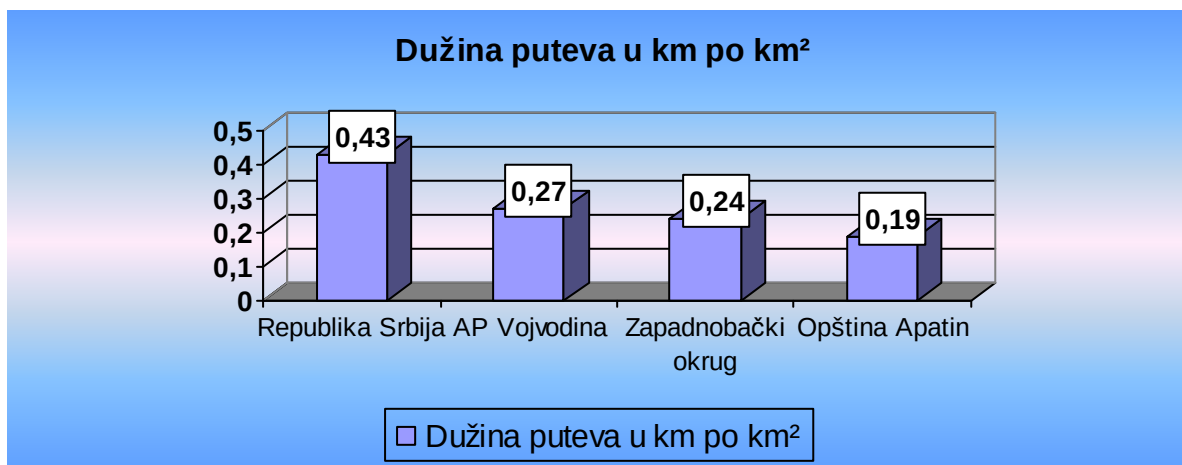
Tabela br. 16 - Dužina puteva u km po km²

Teritorija	Ukupna dužina puteva u km	Površina posmatrane teritorije u km ²	Gustina putne mreže u km/km ²
Republika Srbija	38.436	88.361	0,43
AP Vojvodina	5.892	21.506	0,27
Zapadnobački okrug	583	2.419	0,24
Opština Apatin	65	350	0,19
Opština Inđija	178	385	0,46
Opština Zrenjanin	377	1327	0,28

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2008;

Napomena – podaci su za 2007. godinu,

Dijagram br. 3 – Dužina puteva u km po km²

Prema pokazatelju gustine putne mreže, Opština daleko zaostaje kako za republičkim prosekom, tako i za vrednošću ovog pokazatelja u opštinama Zrenjanin i Inđija.

Postoji objektivna potreba za iznalaženjem najpovoljnijih rešenja oko proširenja postojeće putne mreže unutar opštine i poboljšanja njenog funkcionalno-prostornog rasporeda. To jeste, prioritet bi trebao biti što bolje povezivanje naselja sa opštinskim centrom, a sve u svetlu efikasnijeg obavljanja funkcije saobraćaja i međusobnog povezivanja svih privrednih delatnosti i naseljenih delova opštine u jednu funkcionalnu celinu. Otežavajuću okolnost za ispunjenje ovih zahteva mogu predstavljati: nepovoljne terenske karakteristike pojedinih delova opštinske teritorije; nedostatak materijalnih i finansijskih sredstava lokalne samouprave, koja je odgovorna za stanje lokalnih puteva i prateće infrastrukture; veoma mala zainteresovanost Republike za krupnija ulaganja u rekonstrukciju i modernizaciju postojećih i izgradnju novih regionalnih putnih pravaca.

Uticaj zapuštene putne infrastrukture na potpunije korišćenje svih privrednih potencijala Opštine, veoma je velik u negativnom smislu. Najočitiiji je na primeru poljoprivrede i banjskog turizma. Kako lokalni putevi često nemaju potrebne tehničke uslove za normalno kretanje motornih vozila i poljoprivredne mehanizacije, poljoprivredni proizvodi koji se otkupljuju na ovom području često gube na kvalitetu usled loših transportnih uslova. Takođe, polazeći od činjenice da pojam turizma sadrži u sebi zaokruženu geografsku celinu, sa zadovoljavajućim komunikativnim i receptivnim faktorima, jasno proizilazi da se komunikacioni faktori (posebno lokalna putna mreža) smatraju delom osnove na kojoj će se bazirati sam turistički razvoj u opštini.

Tabela br. 17 – Registrovana motorna i prikjučna vozila na teritoriji opštine Apatin

Godina	Motocikli	Putnički automobili	Specijalna putnička vozila	Autobusi	Teretna vozila	Specijalna teretna vozila	Radna vozila	Traktori	Priključna vozila
2003	76	4.497	0	8	465	13	0	1.686	903
2004	123	6.147	0	23	621	22	3	1.759	975
2005	132	6.305	0	21	649	23	3	1.777	983
2006	137	6.324	0	23	686	26	3	1.830	1.018
2007	105	5.267	0	16	562	21	1	4	100

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2008.

Napomena: Podaci su za 2007. godinu

Tabela br. 18 - Registrovana motorna i priključna vozila – teritorijalna analiza

Teritorija	Motocikli	Putnički automobili	Specijalna putnička vozila	Autobusi	Teretna vozila	Specijalna teretna vozila	Radna vozila	Traktori	Priključna vozila
Republika Srbija	24.897	1.476.642	14.574	8.887	129.877	25.802	1.582	7.263	26.389
AP Vojvodina	7.672	353.469	195	1.884	33.481	3.299	252	1.224	7.599
Zapadnobački okrug	492	29.059	2	146	2.438	119	5	12	462
Opština Apatin	105	5.267	0	16	562	21	1	4	100
Opština Inđija	175	8.213	2	13	907	80	3	1	253
Opština Zrenjanin	515	24.472	26	144	1994	196	25	83	453

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2008.

Napomena: Podaci su za 2007. godinu

Na osnovu podataka zvanične statistike broj registrovanih motornih i priključnih vozila se konstantno smanjivao. Na području opštine Apatin, na osnovu podataka poreske uprave Apatin, delatnost u vezi sa popravkom motornih vozila, ugradnjom i prodajom rezervnih delova obavlja 17 privrednih subjekata - registrovanih radionica. Broj radionica je u srazmeri sa brojem zvanično registrovanih motornih i priključnih vozila, i drumsko-tranzitnim potencijalima Opštine.

Tabela br. 19 – Broj benzinskih pumpi

Naseljeno mesto	Broj benzinskih pumpi	Broj točionih mesta
Apatin	4	15
Prigrevica	1	2
Sonta	1	2
Kupusina	1	2
Svilojevo	1	3
UKUPNO	8	24

Izvor: Interna dokumentacija opštine Apatin

Na teritoriji Opštine nalazi se 8 benzinskih stanica sa dovoljnim brojem točionih mesta, lokacijski dobro raspoređenih na posmatranom području, a prema trenutnoj koncentraciji registrovanih motornih vozila, mogućoj tranzitnoj frekventnosti postojeće putne mreže, turističkim potencijalima i ukupnoj površini opštine. Postojeće stanje u sferi distribucije nafte, naftinih derivata i auto gasa kvalitativno zadovoljava potrebe postojećih i potencijalnih potrošača.

3.1.2. Mreža plovnih puteva

Plovni put reke Dunav definisan je kao Panevropski koridor VII, prirodna saobraćajnica koja međusobno povezuje 10 evropskih zemalja, a koji je integralni deo transevropske plovne magistrale Rajna, Majna, Dunav sa ukupnom dužinom od 3.505 km. Na Dunavu su pozicionirane 44 međunarodne luke, dok je na deonici od 508 km koja prolazi kroz Republiku Srbiju izgrađeno 9 lučkih pristaništa. Prosečni period plovnosti Dunava u Srbiji je oko 302 dana. Iako je koridor VII definisan kao plovni put Dunava, sve je više prisutnije mišljenje da on obuhvata i međunarodnu reku Savu i Tisu.

Opština Apatin se naslanja jednim svojim delom i na reku Dunav (ukupna dužina "apatinske" deonice Dunava iznosi 42 km). Dunav na ovom sektoru ima neznatan pad, te zbog ovih okolnosti teče relativno sporo, a pri visokom vodostaju sklon je izmenama

korita. Prosečne je širine 750 m (pri vodostaju od 4,50 m), odnosno dubine od 15 m. Pored Dunava, od značaja za Opštinu je i deo plovnog kanala Bezdan-Prigrevica, koji predstavlja veoma važnu transportnu rutu robe kroz Vojvodinu. Akcenat bi trebalo staviti na razvoj svih robno transportnih kapaciteta i pratećih sadržaja vezanih za koridor VII, čiji bi razvoj pratio potencijalni ekonomski razvoj Opštine.

Prema Generalnom planu za opštinu Apatin iz 2007. godine, na lokaciji rukavca Dunava planira se rekonstrukcija putničkog pristaništa (radovi na pristanu su završnoj fazi, i uskoro se očekuje da bude u funkciji), odnosno rekonstrukcija centra za servisno opsluživanje brodova i brodogradilišta. Planira se i izmeštanje teretnog pristaništa u zonu robno-transportnog centra na Dunavu. RTC sa svim planiranim transportnim sadržajima (pristupni put, železnička pruga, pristanište) predstavljaće osnovu za celokupni razvoj ovog regiona, i značajno multimodalno transportno čvorište, koje može otvoriti vrata svih većih Zapadno i Istočno evropskih gradova pozicioniranih na Dunavu. U ovoj zoni planira se izgradnja marine za prihvrat sportskih plovila. Takođe strategija razvoja nautičkih kapaciteta na Panevropskom koridoru VII, u okviru AP Vojvodine predvidela je izgradnju marine manjeg kapaciteta na otvorenom toku Dunava, u zapadnom delu Opštine, namenjene prihvatu manjih plovila. Marina je gotova, a specifično za nju je da se u njoj može vršiti kako snabdevanje plovila svim vrstama goriva, tako i istakanje istih.

Treba napomenuti da je u procesu realizacije projekat izgradnje eko-industrijske zone Apatin sa funkcionalnim celinama: intermodalni terminal (logistički centar), slobodna zona, industrijsko-tehnološki park i kompleks luke Apatin sa pristaništem. Realizacija ovog projekta stavlja naspram izvođača radova mnoge izazove usaglašavanja ekonomskih i ekoloških zahteva (neposredni dodir sa prirodnim rezervatom Gornje Podunavlje) koje bi pomenute funkcionalne celine trebalo da zadovolje. Interes izgradnje savremenog drumskog, rečnog i železničkog terminala pronalazi se u stvaranju uslova za povezivanje svih vidova lokalnog, regionalnog i međunarodnog saobraćaja, a naročito kontejnerskog transporta u jednu funkcionalnu celinu. Ovime bi se olakšalo privlačenje potencijalnih investitora, preko ponude infrastrukturnih uslova koji bi omogućili racionalizaciju transporta uz povećanje njegove ekonomičnosti (najpovoljniji je prevoz vodenim transportom pa železničkim, dok su najveći troškovi u drumskom transportu).

3.1.3. Železnički saobraćaj

Od ukupne dužine pruga na teritoriji Vojvodine zadovoljavajuće uslove za odvijanje putničkog i teretnog saobraćaja ima 712,3 km pruga, nosivosti od 20 i 22,5 tona/osovini. Samo jedna trećina svih pruga je elektrificirana, dok su pojedine pruge van funkcije (obustavljen je saobraćaj) ili demontirane. Preko teritorije Vojvodine prolaze tri značajne magistralne evropske pruge: Budimpešta - Subotica - Novi Sad - Beograd - Niš, sa krakom Niš - Skoplje - Solun - Atina (E-85); Pariz - Milano - Trst - Ljubljana - Zagreb - Beograd - Niš - Sofija - Istanbul (E-70); i Beograd - Vršac - Temišvar (E-66).

Železnička mreža u Zapadnobačkom okrugu obuhvata četiri pruge u funkciji, i to: pruga od Subotice preko Sombora do Bogojeva (Hrvatska), od Bogojeva preko Odžaka ka Novom Sadu, od Sombora ka Apatinu, i od Sombora ka Vrbasu. Na ovim prugama se odvija kako putnički, tako i robni saobraćaj (samo na pruzi ka Apatinu nema putničkog saobraćaja).

Tabela br. 20 – Elementi železničkog saobraćaja

Teritorija	Ukupna dužina pruga u km	Broj stanovnika*	Broj železničkih stanica	Površina posmatrane teritorije u km ²	Stanovnika/stanici	Površina teritorije/stanici
AP Vojvodina	1.317	1.991.507	172	21.506	11.578,5	125
Zapadnobački okrug	212,2	200.951	28	2.419	7.176,8	86,4
Opština Apatin	24,8	30.870	4	350	7.717,5	87,5

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2008. i Revitalizacija pruga i železničkog putničkog i robnog saobraćaja u Zapadnobačkom okrugu

* Procenjen broj stanovnika na dan 30.06.2007. godine

Za teritoriju Opštine od posebne važnosti je pruga Apatin (Apatin fabrika) - Sombor. To je jednokolosečna neelektificirana pruga, dužine 21,1 km, sa osovinskim opterećenjem od 16 t. Saobraćaj na njoj se obavlja dizel vučom, a najveća dopuštena brzina je 20 km/h. Na pruzi ne saobraćaju putnički vozovi, a pruga spada u pruge drugog reda. Ima 6 službenih mesta (dva transportna otpremništva, dve stanice, jedno stajalište i jednu rasputnicu sa stajalištem), ukupno 19 putnih prelaza (neosigurani) i 3 mosta.

Opština Apatin iskazala je interes za revitalizaciju pruge i uspostavljanje redovnog saobraćaja na relaciji Sombor - Apatin fabrika - Sonta (rekonstrukcija dela pruge Apatin - Sonta, koja celom svojom dužinom leži na teritoriji opštine, omogućila bi Apatinu uključenje na železnički Koridor X), uz obezbeđenje dovoljnog broja vozničkih sredstava i podizanje kvaliteta usluge pri prevozu putnika i roba (rekonstrukcija putničke i teretne stanice). Pored toga postoji i jasno iskazan interes Opštine u vezi teretnog saobraćaja, razvoja robnih terminala i dalje izgradnje industrijskih koloseka. Pre svega to je izgradnja intermodalnog terminala u industrijskoj zoni i luci Apatin, a u vezi sa tim izgradnja pruge Apatin fabrika - Sonta i revitalizacija pruge Sombor - Apatin fabrika (modernizacija i rekonstrukcija postojećih kapaciteta, uz poboljšanje tehničko - eksploatacionih karakteristika). Ovim bi se postigla puna reafirmacija ovog vida prevoza.

3.1.4. Vazdušni saobraćaj

Definisavši vazdušni saobraćaj kao ekonomski najskuplji način transporta roba i prevoza ljudi, za sada ne postoje realne potrebe za ovim vidom saobraćaja na teritoriji opštine Apatin. Usmeravanje putnika i roba se vrši uglavnom ka beogradskom, a u manjoj meri ka novosadskom aerodromu (Čenej), odnosno ostalim sportskim aerodromima u Vojvodini, subotičkom (Bikovo), Kikindi, Ečkoj, Sremskoj Mitrovici, Pančevu, Beloj Crkvi i Vršcu.

3.2. Energija

3.2.1. Grejanje

Na teritoriji Opštine ne postoji sistem daljinskog centralnog grejanja. Domaćinstva i preduzeća rešavaju pitanje grejanja putem korišćenja električne energije, gasa ili čvrstog ogreva.

3.2.2. Električna energija

Među transformisanim vidovima energije najzastupljenija je električna energija. Njen distributer za područje Vojvodine je JP „Elektrovojvodina“ iz Novog Sada, koje preuzima električnu energiju iz jedinstvenog republičkog elektroenergetskog sistema, kojim upravlja JP „Elektroprivreda Srbije“ sa sedištem u Beogradu. Konačna distribucija električne energije do krajnjih potrošača se obavlja na dva načina, posredstvom deset elektrodistributivnih preduzeća koja se nalaze u sastavu JP „Elektrovojvodina“, ili direktnim snabdevanjem najvećih industrijskih korisnika od strane JP „Elektrovojvodina“.

Snabdevanje električnom energijom u Vojvodini je iz jedinstvene javne mreže JP „Elektroprivrede Srbije“, posredstvom 220 kV i 110 kV mreže, preko 58 transformatorskih stanica, uz ukupnu dužinu vodova od 24.015 km, ukupnu instalisanu snagu 8.526 MW i 9.612 postavljenih trafostanica.

Snabdevanje električnom energijom potrošača na prostoru naselja Apatin obezbeđeno je iz transformatorske stanice TS 110/20 kV "Apatin" preko osam 20 kV dalekovoda. Takođe od TS 110/20 kV "Apatin" polaze i 110 kV dalekovodi: 1215 Apatin - Beli Manastir, 1107/3 Apatin-Odžaci i 1107/2 Apatin-Sombor 2. Na datom prostoru postoji izgrađena prenosna srednjenaponska 20 kV, kao i niskonaponska 0,4 kV elektroenergetska mreža sa pripadajućim trafostanicama (20/0,4 kV).

3.2.3. Prirodni gas

Teritorijom Vojvodine se pruža ukupno 1.560 km gasovodne mreže. Snabdevač svih potencijalnih potrošača, konzumnog područja Vojvodine, prirodnim gasom je JP „NIS - gas“ iz Novog Sada. Distribucija gasa ka većim potrošačima (industriji, komunalnoj energetici i ostalima) je trasom gasovoda visokog pritiska uz direktno snabdevanje, dok se ostali potrošači snabdevaju posredstvom 32 nezavisna distributivna preduzeća.

Na prostoru Opštine izgrađen je kompleks GMRS "Apatin" namenjen širokoj potrošnji. Ukupna dužina gasovodne mreže je 85 km, od čega na razvodnu mrežu srednjeg pritiska otpada 30 km. Za sada je gas obezbeđen samo u naselju Apatin, uz postojanje 1 GMRS i 1 MRS, stim da je u planu da se tokom 2009. godine gasovodom pokrije i naselje Prigrevica. Ukupan broj priključaka u naselju Apatin je oko 650, a trenutni broj potrošača oko 600. Veći potrošači unutar industrije su Rapid, Apatinska pivara, Sušara, Banja, zatim Javno komunalno preduzeće, školske i predškolske ustanove. U bliskoj budućnosti za snabdevanje kompleksa RTC i slobodne zone Apatin treba predvideti dovodni gasovod srednjeg pritiska sa odgovarajućom MRS.

Postojeći kapacitet i položaj gasovodne infrastrukture pruža mogućnost daljeg razvoja i proširenja u cilju zadovoljenja potreba za prirodnim gasom svih korisnika (postojeći i planirani potrošači) na ovom prostoru, a da se pri tome ne naruši bezbedno, kvalitetno i stabilno snabdevanje potrošača prirodnog gasa. Postojeću i planiranu distributivnu i razvodnu gasovodnu mrežu, sa pratećim objektima, treba

vezati u prsten, kako bi se obezbedilo kvalitetno snabdevanje svih potrošača i omogućile havarijske intervencije na gasovodnoj mreži bez prekidanja snabdevanja gasom ostalih potrošača.

Treba napomenuti da je kraj maja označen kao termin za početak radova izgradnje distributivne gasne mreže u selu Prigrevica kraj Apatina. Investitor ovog projekta je Srbija gas Novi Sad, termin završetka radova je oktobar 2009. godine, a vrednost investicije nekoliko stotina miliona dinara. Takođe, između Opštine i Srbijagasa potpisan je ugovor o gasifikaciji svih naseljenih mesta (Kupusina, Svilojevo, Sonta i Prigrevica) unutar teritorije opštine Apatin.

3.2.4. Telekomunikacije

U današnje vreme imperativ razvoja nekog područja, uz podizanje kvaliteta životnog standarda njegovog stanovništva, oličen je i u dobro prostorno projektovanoj, kapacitetom dovoljnoj, modernoj i pouzdanoj telekomunikacionoj infrastrukturi.

3.2.4.1. Fiksna telefonija i poštanske ispostave

Kroz naselje Apatin prolazi optički kabl Sombor - Apatin - Sonta, magistralnog značaja. Spojni put je realizovan preko RR veze Sombor - Apatin, a deo preko digitalnog sistema prenosa po optičkom kablju. U kompleksu PTT izgrađen je antenski stub, na kojem su postavljeni RR uređaji za ostvarenje radio-relejne veze Sombor - Apatin. Telekomunikaciona mreža je u naselju Apatin uglavnom podzemna i manjim delom nadzemna na drvenim stubovima. Podržava je digitalna telefonska centrala, kapaciteta preko 7.000 priključaka i 256 IDN, što zadovoljava potrebe naselja u narednom periodu. Potrebe za većim brojem priključaka, u delovima naselja gde se planiraju novi blokovi stanovanja i radni kompleksi, obezbediće se isturenim pretplatničkim stepenima kapaciteta oko 2.000 priključaka.

Tabela br. 21 – Fiksna telefonija i poštanske ispostave

Teritorija	Poštanske ispostave	Broj stanovnika*	Broj stanovnika po poštanskoj ispostavi	Broj pretplatničkih linija fiksne telefonije	Gustina TT mreže (broj linija na 100 stanovnika)
Republika Srbija	1.516	7.381.579	4.869,1	2.842.334	38,5
AP Vojvodina	513	1.991.507	3.882,1	754.828	37,9
Zapadnobački okrug	45	200.951	4.465,6	71.374	35,5
Opština Apatin	5	30.870	6.174	11.549	37,4
Opština Indija	10	48.944	4.894,4	15.717	32,1
Opština Zrenjanin	40	127.416	3.185,4	40.313	31,6

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2008

Napomena – Podaci su za 2007. godinu

* Procenjen broj stanovnika na dan 30.06.2007.

U poređenju sa prethodnim godinama razlike u podacima su posledica isključivanja analognih centrala iz saobraćaja. Paralelno sa prelaskom sa analognih na digitalne centrale u toku 2007. godine vršena je reorganizacija raspodele priključaka i opsega postojećih i novih centrala. Usled ovoga postoje određena "prelivanja" uključenih kapaciteta sa opštine na opštinu

Dijagram br. 4 – Gustina TT mreže

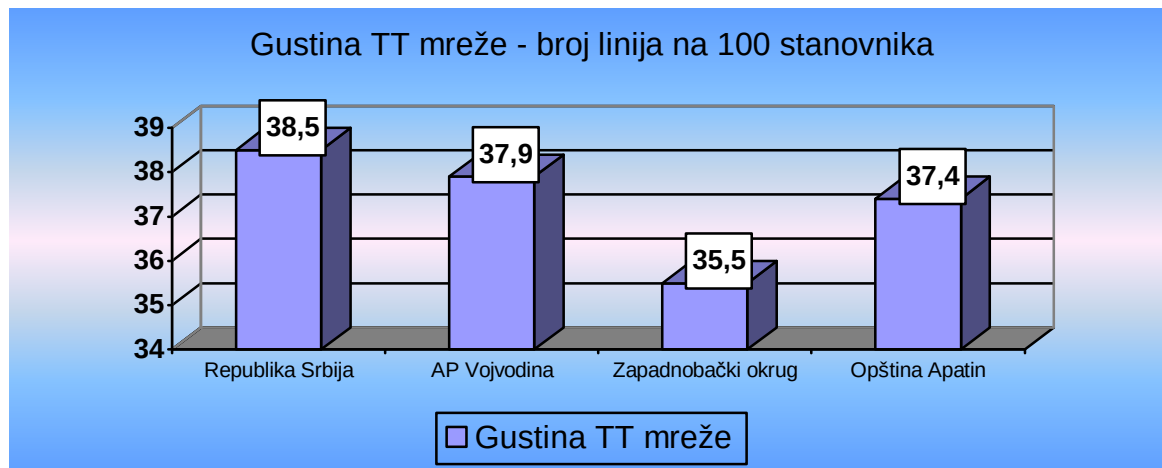

Tabela br. 22 – Potencijali fiksne telefonije (fiksna telefonija i poštanske ispostave)

Mesto	Vrsta centrale	Broj centala	Broj mogućih priključaka
Apatin	Digitalna Siemens EWSD	1	7.608
Prigrevica	Digitalna Siemens EWSD	1	1.536
Sonta	Digitalna Siemens EWSD	1	1.584
Kupusina	Digitalna Siemens EWSD	1	632
Svilojevo	Digitalna Siemens EWSD	1	520

Izvor: Interna dokumentacija opštine Apatin

Prema raspoloživim podacima Javno Preduzeće „PTT saobraćaja Srbije” na području Opštine ima 5 poštanskih ispostava sa ukupno 11 uslužnih šaltera. Postojeći prostorni raspored poštanskih ispostava, njihov broj, asortiman i kvalitet usluga koje one pružaju odgovaraju trenutnoj koncentraciji i potrebama lokalnog stanovništva. Sa druge strane, na osnovu pokazatelja broj stanovnika po poštanskoj ispostavi, opština Apatin je u daleko lošijem položaju u odnosu na referentne opštine Indija i Zrenjanin, koje imaju do za 50 % niži pritisak stanovništva na njih.

Tabela br. 23 – Poštanske ispostave i njihov prostorni raspored

Naseljeno mesto	Broj ispostava	Broj poštanskih šaltera
Apatin	1	5
Prigrevica	1	2
Sonta	1	2
Kupusina	1	1
Svilojevo	1	1
UKUPNO	5	11

Izvor: Interna dokumentacija opštine Apatin

3.2.4.2. Mobilna telefonija

Na osnovu raspoloživih podataka unutar opštine prisutni su svi operateri koji posluju na teritoriji Republike (Telekom Srbije A.D., Telenor i VIP). Na teritoriji naselja Apatin postoji određen broj baznih stanica mobilne telekomunikacije. Proširenjem i izgradnjom antenskih sistema i baznih stanica mobilne telefonije na još dve lokacije u Apatinu, omogućio bi se zadovoljavajući rad ovog sistema.

3.2.4.3. Kablovski distributivni sistemi

Samo je naselje Apatin najvećim delom pokriveno kablovskim distributivnim sistemom za prenos i distribuciju radio i TV signala. Provajder usluga putem KDS-a je Multi Media NET, dok Telekom Srbije AD nudi usluge IP TV pored naselja Apatin i na teritoriji naselja Prigrevica. Potpisani su ugovori o polaganju kablova KDS sistema na liniji Apatin - Prigrevica - Sonta paralelno sa polaganjem primarnog gasovoda na pomenutoj relaciji.

3.2.4.4. Internet

Na teritoriji Opštine egzistira 12 internet provajdera. Od toga usluge kablovskog interneta nudi 1 provajder (Multi Media Net doo), na teritoriji naselja Apatin. ADSL provajdera ima 7 (Telekom Srbije AD, Eunet, Neobee, Sezamproonet, Scnet, Gonet i Its), i pokrivaju samo teritoriju naselja Apatin. Usluge bežičnog (wireless) interneta nude 4 provajdera, od kojih Multi Media NET doo pokriva čitavu teritoriju Opštine, provajder w802 doo naselja Apatin, Prigrevica i Kupusina, provajder Beta computer's naselja Apatin, Prigrevica i Sonta, a provajder E-computers group naselja Apatin, Sonta, Svilojevo i Kupusina. Takođe, registrovano je postojanje 2 škole računara na teritoriji naselja Apatin (Netpoint doo i Info Soft). Navedeno može navesti na zaključak da je briga lokalne samouprave i Republike prema problemu iskorenjivanja informatičke nepismenosti lokalnog stanovništva zadovoljavajuća.

3.2.5. Vodovod i kanalizacija

3.2.5.1. Vodosnabdevanje grada i naseljenih mesta

Tabela br. 24 – Procenat domaćinstava sa sigurnim pristupom vodi za piće

Teritorija	Ukupno isporučena količina vode u (000 m ³)	Ukupan broj domaćinstava*	Broj domaćinstava priključenih na vodovodnu mrežu	Ostvareno učešće (%)
Republika Srbija	507.103	2.521.190	1.986.259	0,79
AP Vojvodina	122.478	709.957	663.002	0,93

Zapadnobački okrug	11.729	74.627	64.259	0,86
Opština Apatin	1.504	11.613	10.168	0,88
Opština Inđija	2.729	15.889	15.039	0,95
Opština Zrenjanin	7.393	46.375	45.771	0,98

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2008.

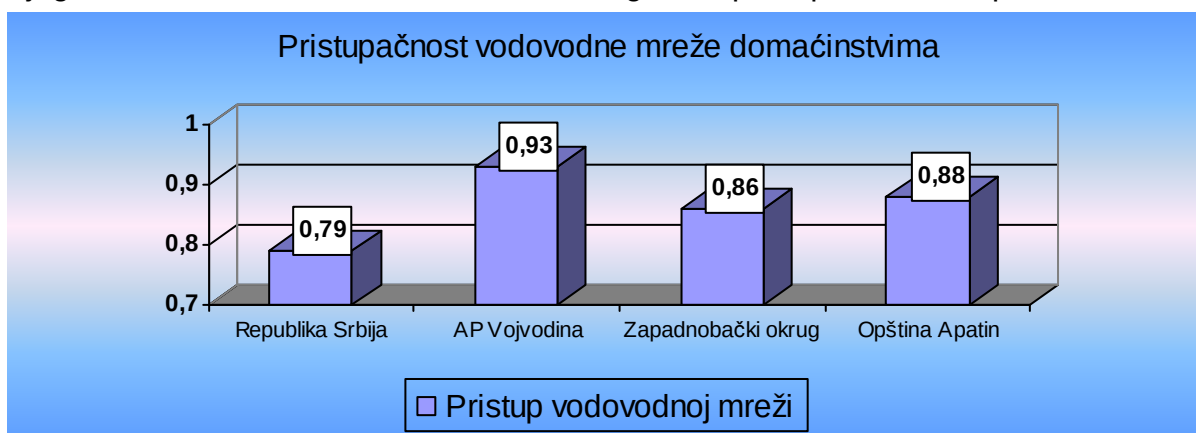
Napomena: Podaci su za 2007. godinu

* Ukupan broj domaćinstava je prema popisu iz 2002. godine

Organizovano vodosnabdevanje Apatina vrši se sa izvorišta koje se nalazi u branjenoj zoni od visokih voda Dunava, u neposrednoj blizini brodogradilišta (podzemne vode zahvataju se sa četiri bušena bunara; prosečna eksploatacija podzemnih voda sa ovog izvorišta procenjena je na oko $Q=130$ l/s). Kvalitet podzemnih voda ne zadovoljava normative vode za piće (povećan sadržaj gvožđa i nitrata), te se direktno na izvorištu vrši prerada, popravak kvaliteta sirove vode. Veći privredni subjekti (pivara i hladnjača) imaju svoja izvorišta za tehnološke potrebe, dok sanitarnu vodu koriste iz gradskog vodovoda.

Gradski vodovod postepeno preuzima ulogu snabdevanja vodom svih naselja u Opštini, tako da su danas na vodovodni sistem pored Apatina, priključeni i deo industrije u naselju, kompleks "Banje Junaković", i naselja Prigrevica i Svilojevo. Ostala naseljena mesta Opštine imaju lokalne vodovodne sisteme. Potencijalno velik problem za lokalno stanovništvo predstavljaju i azbestne cevi unutar gradskog vodovoda.

Dijagram br. 5 – Procenat domaćinstva sa sigurnim pristupom vodi za piće

Posmatrajući procenat domaćinstava priključenih na vodovodnu mrežu, primećuje se da je opština Apatin u dosta boljem položaju u odnosu na republički prosek. S druge strane, vrednost ovog pokazatelja je izraženo lošija u odnosu na prosek za Vojvodinu, i opštine Inđija i Zrenjanin.

Studija iz 1987. godine dokazuje da je moguće obezbediti dovoljnu količinu vode za sva naselja Opštine na novoj lokaciji izvorišta udaljenoj oko 1200 m, uzvodno od postojećeg vodozahvata. Snabdevanje grada vodom za piće trenutno je zadovoljavajuće, kako za potrebe stanovnika pijaćom vodom, tako i za ostale potrošače, bilo da su priključeni na gradski ili lokalne sisteme. Distributivna ulična mreža je zadovoljavajuće razvijenosti, sa mogućnošću proširenja do novih potrošača.

3.2.5.2. Kanalisiranje otpadnih voda

Tabela br. 25 – Procenat domaćinstava sa pristupom kanalizaciji

Teritorija	Ukupna količina otpadnih voda u (000 m ³)	Prečišćene otpadne vode u (000 m ³)	Ukupan broj domaćinstava*	Broj domaćinstava priključenih na kanalizacionu mrežu	Ostvareno učešće (%)
Republika Srbija	380.300	54.938	2.521.190	854.516	0,34
AP Vojvodina	84.492	21.417	709.957	261.618	0,37
Zapadnobački okrug	5.462	4.190	74.627	13.306	0,18
Opština Apatin	1.052	0	11.613	4.200	0,36
Opština Inđija	2.456	0	15.889	0	0
Opština Zrenjanin	5.380	0	46.375	19.930	0,43

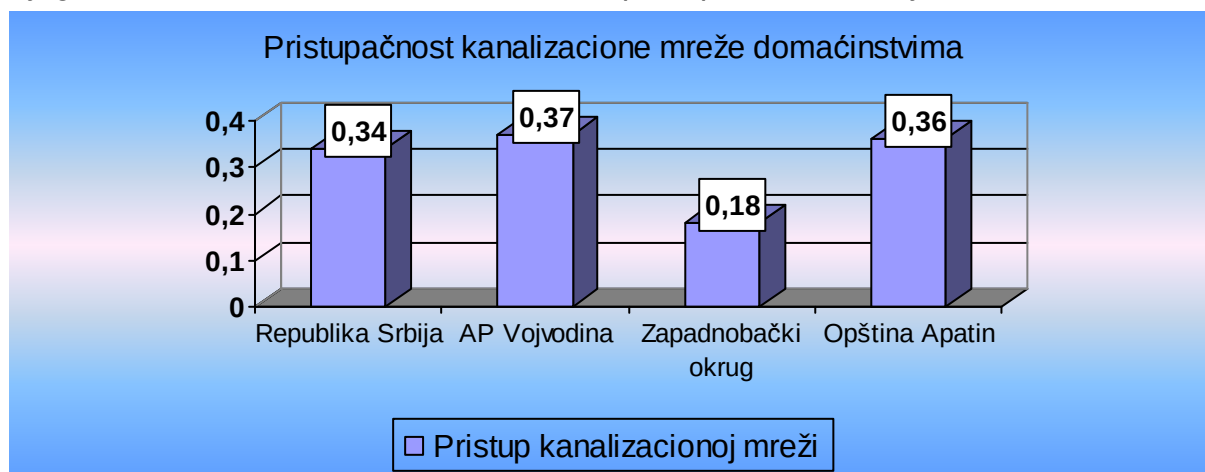
Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2008.

Napomena: Podaci su za 2007. godinu

* Ukupan broj domaćinstava je prema popisu iz 2002. godine

Postojeće postrojenje za biološko prečišćavanje otpadnih voda nije se proširivalo, iako je raslo hidrauličko i biološko opterećenje, te je isto izgubilo projektovanu funkciju (postalo je protočno). Zbog planirane promene namene prostora oko postojeće lokacije postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, isti kompleks će se dislocirati nizvodno. Budući kompleks, jednim delom će biti namenjen za izgradnju uređaja za prečišćavanje otpadnih voda iz naselja (fekalnih i primarno prečišćenih voda iz industrije), a drugim delom za prečišćavanje otpadnih voda iz Apatinske pivare.

Dijagram br. 6 – Procenat domaćinstava sa pristupom kanalizaciji

Pokazatelj - procenat domaćinstava priključenih na kanalizacionu mrežu, validan za opštinu Apatin je u vrednosnoj ravni sa istim za nivo Republike i AP Vojvodine, osetno viši u odnosu na prosek za Zapadnobački okrug, a znatno niži u odnosu na njegovu vrednost za opštinu Zrenjanin.

Trebalo bi napomenuti i prisustvo problema preklapanja fekalnog i atmosferskog sistema kanalizacije. Naime mnoga domaćinstva su svoje fekalne odvode priključila na sistem kišne kanalizacije. Ovaj problem bi bio rešen okončanjem realizacije projekta izgradnje regionalnog sistema kanalizacije, koji bi povezao sva naseljena mesta na teritoriji Opštine. U toku su završne faze radova na izgradnji sistema fekalne kanalizacije unutar naselja Pregrevica, na koji bi trebala biti priključena i banja Junaković. Takođe prisutan je i problem rešavanja pitanja fekalne kanalizacije u vikend naseljima.

4. Privreda

4.1. Opšte stanje privrede

Opština Apatin je jedna od većih opština na području AP Vojvodine i obuhvata površinu od 333 km². Područje Opštine je jednim delom uz reku Dunav koja predstavlja prirodnu granicu i granicu sa Republikom Hrvatskom. Ovako povoljan geografski položaj, obzirom na plovnost reke Dunav i činjenicu da je u neposrednoj blizini opštine i granični prelaz sa Republikom Hrvatskom, predstavlja dobru osnovu za ekonomski razvoj opštine. Apatin je nekad bio industrijski razvijena opština sa preuzećima koja su bila jedna od najznačajnijih na području bivše države. Od posebnog značaja su bile Pivara, Brodogradilište, Dunav, Apatex kao i veliki broj drugih preduzeća.

Kao osnovni pokazatelji razvijenosti i trenutnog stanja privrede u Opštini analizirani su sledeći makroekonomski pokazatelji:

- narodni dohodak po stanovniku,
- udeo pojedinih delatnosti u narodnom dohotku i
- prosečna neto zarada.

Narodni dohodak po stanovniku predstavlja jedan od najznačajnijih pokazatelja razvijenosti za analizirano područje. U cilju boljeg sagledavanja razvijenosti Opštine u odnosu na druge entitete, prikazan je narodni dohodak po stanovniku na nivou Republike Srbije, AP Vojvodine i Zapadnobačkog okruga. Pored toga prikazano je kretanje istog pokazatelja na nivou opština Zrenjanin i Inđija. Analiza je vršena za period od 2000. do 2005. godine.

Na osnovu analiziranih podataka uočavaju se velike razlike u visini narodnog dohotka po stanovniku u Opštini u odnosu na Zapadnobački okrug i AP Vojvodinu, dok se najveća razlika ostvaruje u odnosu na Republiku. Narodni dohodak po stanovniku u opštini Apatin je na mnogo višem nivou u odnosu na sve ostale posmatrane nivoe (Zapadnobački okrug, AP Vojvodinu i Republiku Srbiju) tokom čitavog posmatranog perioda. Tako da je u Opštini u 2000. godini viši od ostvarenog u Republici Srbiji za 201,3%. U toku iste godine (2000. godine) narodni dohodak po stanovniku u Okrugu u odnosu na Republiku viši je za 53,1%, a na nivou AP Vojvodine za 25,0%. U 2001. godini dolazi do povećanja razlike u visini posmatranog

pokazatelja po entitetima, a potom do konstantnog smanjivanja ove razlike. Tako da je u 2005. godini narodni dohodak po stanovniku u Apatinu 34,4% viši u odnosu na nivo Republike (Tabela broj 26).

Narodni dohodak po stanovniku na nivou opštine Inđija je tokom čitavog analiziranog perioda ispod nivoa Republike (2003. godine 44,0% manji u odnosu na Republiku). U većini posmatranih godina u opštini Zrenjanin ovaj pokazatelj je veći u odnosu na Republiku (izuzev 2000. i 2003. godine).

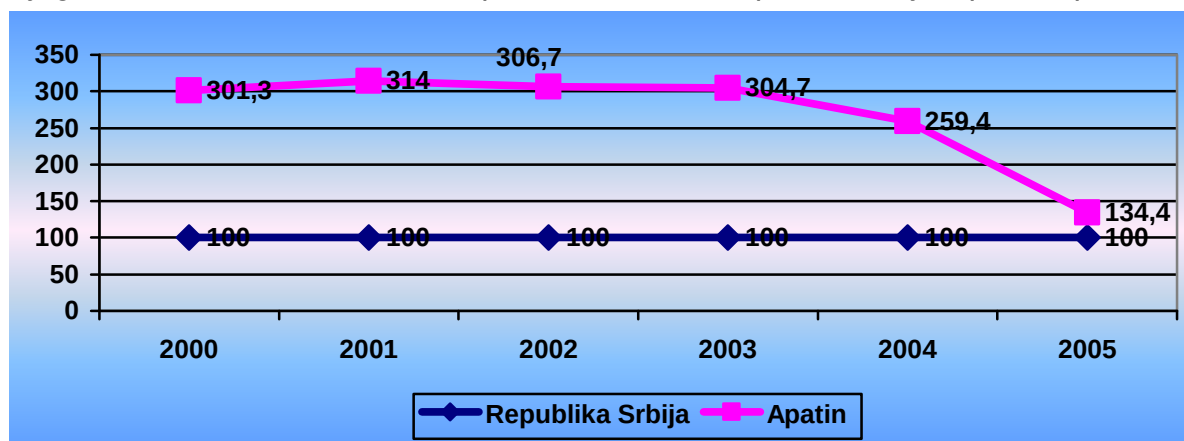
Tabela br. 26.- Narodni dohodak po stanovniku

Narodni dohodak po stanovniku (u RSD)	2000		2001		2002		2003		2004		2005	
Republika Srbija	35.492	100,0	57.627	100,0	76.349	100,0	88.283	100,0	118.947	100,0	123.473	100,0
AP Vojvodina	44.348	125,0	78.122	135,6	89.738	117,5	100.854	114,2	132.625	111,5	144.598	117,1
Zapadnobački okrug	54.334	153,1	88.773	154,0	107.015	140,2	105.742	119,8	143.783	120,9	128.547	104,1
Opština Apatin	106.932	301,3	180.930	314,0	234.153	306,7	269.013	304,7	308.535	259,4	165.957	134,4
Opština Zrenjanin	25.179	70,9	73.133	126,9	84.281	110,4	81.207	92,0	138.111	116,1	137.669	111,5
Opština Inđija	27.152	76,5	50.465	87,6	49.839	65,3	49.458	56,0	71.699	60,3	81.868	66,3

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2001-2006.

Narodni dohodak po stanovniku u Republici Srbiji i opštini Apatin prikazan je i u dijagramu kako bi se moglo bolje sagledati kretanje ovog pokazatelja (Dijagram broj 7).

Dijagram br. 7 - Narodni dohodak po stanovniku u Republici Srbiji i opštini Apatin

U 2002. godini došlo je do promene klasifikacije delatnosti, pa je narodni dohodak po delatnostima prikazan u dve odvojene tabele. U 2000. i 2001. godini najveće učešće u njegovom formiranju ima industrija i rudarstvo, zatim delatnost poljoprivrede i ribarstva, a potom trgovine (Tabela broj 27). Sve ostale delatnosti imaju znatno manje učešće u formiranju narodnog dohotka.

Tabela br. 27 - Narodni dohodak po delatnostima

Godina	Udeo industrije i rudarstva u % u narodnom dohotku		Udeo poljoprivrede i ribarstva u % u narodnom dohotku		Udeo trgovine u % u narodnom dohotku		Udeo saobraćaja i veza u % u narodnom dohotku		Udeo građevinarstva u % u narodnom dohotku	
	RS	Opština	RS	Opština	RS	Opština	RS	Opština	RS	Opština
2000	32,65	69,59	24,34	11,32	17,41	10,59	7,46	1,69	5,94	1,26
2001	31,41	78,73	27,92	12,57	15,99	3,35	6,90	1,33	5,42	1,97

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2001-2002.

Po sektorima delatnosti koje su najznačajnije, odnosno imaju najveće učešće u formiranju narodnog dohotka u opštini Apatin, u periodu 2002-2005. godine, izdvajaju se delatnosti prerađivačke industrije, poljoprivrede i trgovine na veliko i malo. Prerađivačka industrija je najznačajnija delatnost privrede u ovoj opštini. Učešće prerađivačke industrije u formiranju narodnog dohotka je ostvarilo naglo smanjenje, u 2005. godini kad je ostvareno učešće od 50,18%, u odnosu na 2004. godinu, kada je ova delatnost imala učešće od 75,90%. Delatnost prerađivačke industrije u narodnom dohotku Opštine u odnosu na Republiku Srbiju učestvuje sa znatno većim procentom (na Republičkom nivou učešće u 2005. godini iznosi 27,15%).

Druga po značaju delatnost u formiranju narodnog dohotka iza prerađivačke industrije je poljoprivreda. Učešće ove delatnosti u narodnom dohotku Opštine u poslednjoj posmatranoj godini iznosi 18,07% što je više u odnosu na nivo Republike, gde poljoprivreda učestvuje sa 16,99%. U Opštini je ostvareno značajno povećanje učešća ove delatnosti (sa 6,48% koliko iznosi u 2003. godini na 18,07% u 2005. godini).

U formiranju narodnog dohotka opštine Apatin značajno učešće ima i delatnost trgovine na veliko i malo koja u 2005. godini ostvaruje učešće od 14,80%. U istoj godini (2005. godini) učešće ove delatnosti u Republici je znatno više i iznosi 24,70% (Tabela broj 28 i dijagram broj 8).

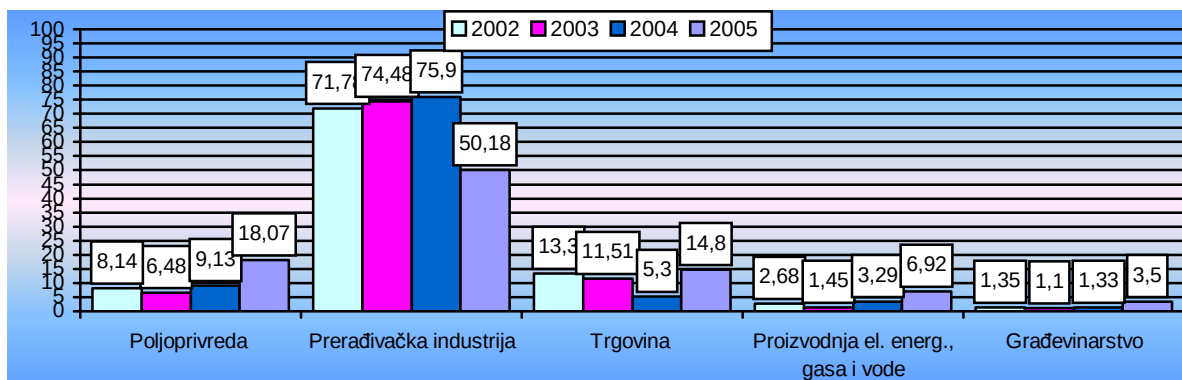
Ostale delatnosti, u svim analiziranim godinama, ostvaruju znatno manje učešće u formiranju ukupnog narodnog dohotka Opštine (ispod 7,00%).

Tabela br. 28 - Narodni dohodak po delatnostima

Godina	Udeo poljoprivrede u % u narodnom dohotku		Udeo prerađivačke indust. u % u narodnom dohotku		Udeo trgovine na veliko i malo u % u narodnom dohotku		Udeo proizvodnje el. ener., gasa i vode u % u narodnom dohotku		Udeo građevinarstva u % u narodnom dohotku	
	RS	Opština	RS	Opština	RS	Opština	RS	Opština	RS	Opština
2002	21,44	8,14	30,32	71,48	29,11	13,30	3,51	2,68	6,09	1,35
2003	18,20	6,48	28,56	74,48	25,08	11,51	4,10	1,45	6,98	1,10
2004	17,27	9,13	26,18	75,90	24,74	5,30	4,85	3,29	7,03	1,33
2005	16,99	18,07	27,15	50,18	24,70	14,80	1,93	6,92	7,33	3,50

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2003-2006.

Dijagram br. 8 - Narodni dohodak po delatnostima

Značajan pokazatelj razvijenosti Opštine je i prosečna neto zarada koju ostvaruju zaposleni na njenom području. Analizom ovog pokazatelja u periodu 2000-2007. godine uočava se da je u Opštini na znatno višem nivou u skoro svim godinama (izuzev 2000. i 2001. godine), u odnosu na Zapadnobački okrug, AP Vojvodinu i Republiku Srbiju. U 2007. godini prosečna neto zarada po zaposlenom u Opštini bila je viša u odnosu na Republiku za 7.066 dinara, odnosno 25,45%, dok je u 2000. godini prosečna neto zarada u opštini Apatin bila niža u odnosu na nivo Republike za 3,98%. Na osnovu ovog se može videti da je u Opštini ostvaren veći porast zarade u odnosu na Republiku. Zarada u Zapadnobačkom okrugu je na najnižem nivou od svih posmatranih entiteta u većini analiziranih godina, a na nivou Pokrajine je tokom čitavog perioda nešto viša u odnosu na Republiku (Tabela broj 29).

Tabela br. 29 - Prosečna neto zarada

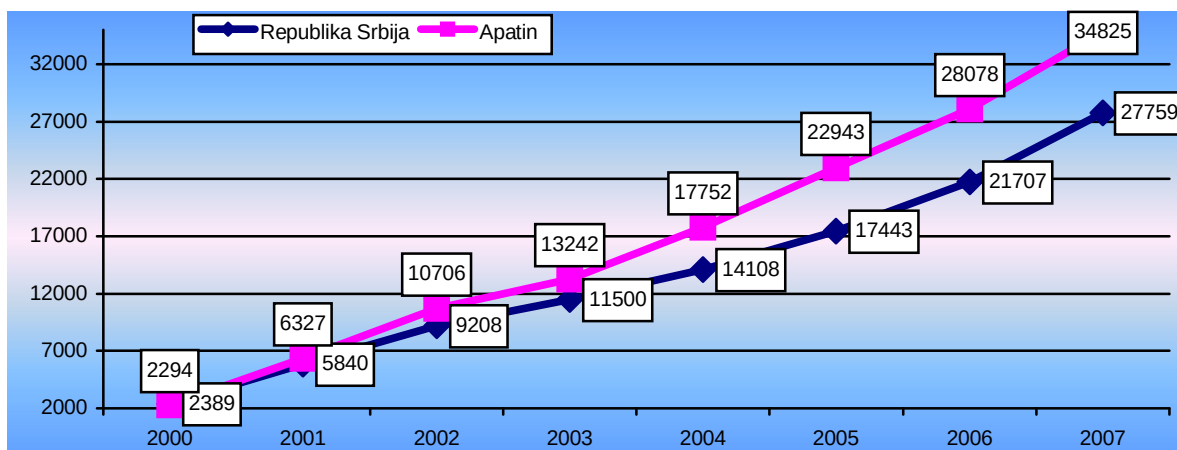
Prosečna neto zarada (u RSD)	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Republika Srbija	2.389	5.840	9.208	11.500	14.108	17.443	21.707	27.759
AP Vojvodina	2.616	6.663	10.480	12.475	14.740	18.076	22.110	27.942
Zapadnobački okrug	2.282	5.971	9.848	11.521	13.565	16.906	20.305	25.998
Opština Apatin	2.294	6.327	10.706	13.242	17.752	22.943	28.078	34.825
Opština Zrenjanin	2.609	6.844	10.508	12.232	14.349	17.859	21.737	27.622
Opština Inđija	2.097	5.062	8.347	10.800	13.098	16.900	21.437	27.040

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2001-2008.

Prosečna neto zarada po zaposlenom na području opštine Zrenjanin je osim u prve dve godine, u svim ostalim posmatranim godinama niža u odnosu na Apatin. Ako upoređujemo prosečnu neto zaradu u opštini Inđija sa Apatinom, može se videti da je tokom čitavog analiziranog perioda na nižem nivou.

U cilju boljeg sagledavanja međusobnog odnosa prosečne neto zarade u Republici i u opštini Apatin, zarade su prikazane i na dijagramu broj 9.

Dijagram br. 9 - Prosečna neto zarada u Republici Srbiji i opštini Apatin

4.2. Zaposlenost i nezaposlenost

Na teritoriji opštine Apatin na kraju 2008. godine (na dan 31.12.2008. godine) bilo je zaposleno ukupno 6.644 lica. Od toga najveći broj zaposlenih je u privredi, i to 3.006 lica. Broj zaposlenih kod preduzetnika iznosi 1.621 lice (na području Opštine radi 798 preduzetnika). U vanprivredi bilo je zaposleno krajem 2008. godine 1.480 lica, dok je broj zaposlenih kod privrednih društava iznosio 537 (u opštini ima ukupno 85 privrednih društava).

Od ukupnog broja zaposlenih u privredi najveći deo je zaposlen u delatnosti poljoprivrede, prehrambenoj industriji i šumarstvu odnosno ukupno 1.483 zaposlena lica. „APA“ - Apatin zapošljava najveći broj zaposlenih lica iz pomenutih delatnosti čak 977 lica. Veliki broj lica zapošljava i „Jedinstvo“ a.d. Apatin u kom radi 117 zaposlenih lica. Veliki broj zaposlenih je i u delatnosti industrije, odnosno 752 zaposlena. Najveći broj zaposlenih u industriji je u preduzeću brodogradilište „Apatin“, koje zapošljava 227 lica i u obučari „Vero“ koja ima 207 zaposlenih lica. U delatnostima građevinarstva, ugostiteljstva, trgovine, saobraćaja i veza zaposleno je 748 lica, dok je u ostalim privrednim delatnostima zaposleno 23 lica.

Najveći broj zaposlenih kod privatnih preduzetnika je u trgovačkim radnjama gde je zaposleno 414 lica i u ugostiteljskim radnjama 290 zaposlenih lica. Najveći broj zaposlenih iz oblasti privrednih društava na području Opštine krajem 2008. godine zapošljavao je LBB „Frigo“ d.o.o., odnosno 36 zaposlena. U vanprivredi je najveći broj zaposlenih u Domu zdravlja Apatin koji zapošljava 225 lica. Takođe, značajan je broj zaposlenih u OŠ „Žarko Zrenjanin“ Apatin gde ima 128 zaposlenih lica.

Analizom zaposlenosti po naseljenim mestima može se uočiti da je najveći broj zaposlenih u samom Apatinu, čak 5.692. U Sonti 356, u Prigrevici 346 lica, u Svilojevu 148, a najmanji broj zaposlenih je u mestu Kupusina, odnosno 102 lica.

U opštini Apatin krajem 2008. godine broj zaposlenih u odnosu na broj stanovnika iznosio je 20,13%. U tabeli broj 30 prikazana je stopa zaposlenosti u odnosu na ukupan broj stanovnika u opštini Apatini, Zapadnobačkom okrugu, AP Vojvodini i Republici Srbiji u periodu 2000-2007. godine. Ovaj pokazatelj je izuzetno nepovoljan pošto je daleko niži na nivou opštine u odnosu na sve ostale entitete tokom čitavog analiziranog perioda.

Tabela br. 30 - Stopa zaposlenosti u odnosu na ukupan broj stanovnika

Stopa zaposlenosti	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Republika Srbija	25,16	25,12	24,65	24,19	27,35	27,59	27,02	26,71
AP Vojvodina	26,06	25,64	24,31	23,73	26,43	26,81	25,99	26,00
Zapadnobački okrug	24,60	24,49	23,28	21,93	23,37	22,91	22,42	21,33
Opština Apatin	21,98	21,89	20,81	19,59	21,09	20,91	19,86	18,50
Opština Zrenjanin	26,77	26,16	25,78	24,79	25,05	24,50	24,02	23,51
Opština Indija	21,68	21,88	18,36	17,03	19,50	19,85	16,77	19,74

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2001-2008.

Opština Zrenjanin takođe ima veću stopu zaposlenosti u odnosu na ukupan broj stanovnika od opštine Apatin, dok je ovaj pokazatelj na nivou opštine Indije u većini posmatranih godina niži u odnosu na Apatin, izuzev poslednje, odnosno 2007. godine.

Kao pokazatelj zaposlenosti izračunata je i stopa zaposlenosti u odnosu na radni kontingent stanovništva. Ona predstavlja procenat zaposlenih lica od radnog kontingenta stanovništva (Tabela broj 31). Ova stopa zaposlenosti u Opštini u analiziranom periodu je opala. Tako je u odnosu na Republiku na početku perioda stopa zaposlenosti u odnosu na radni kontingent stanovništva u Opštini bila viša, dok je krajem perioda na mnogo nižem nivou. Tokom čitavog perioda u Republici ostvaren je značajan porast ove stope, tako da je stopa zaposlenosti u odnosu na radni kontingent stanovništva porasla sa 32,21% koliko je iznosila 2000. godine na 40,31% u 2007. godini.

Stopa zaposlenosti u odnosu na radni kontingent stanovništva u AP Vojvodini, Zapadnobačkom okrugu i opštini Zrenjanin je takođe na višem nivou u odnosu na Apatin. Ovaj pokazatelj je jedino niži u opštini Indija u odnosu na Apatin.

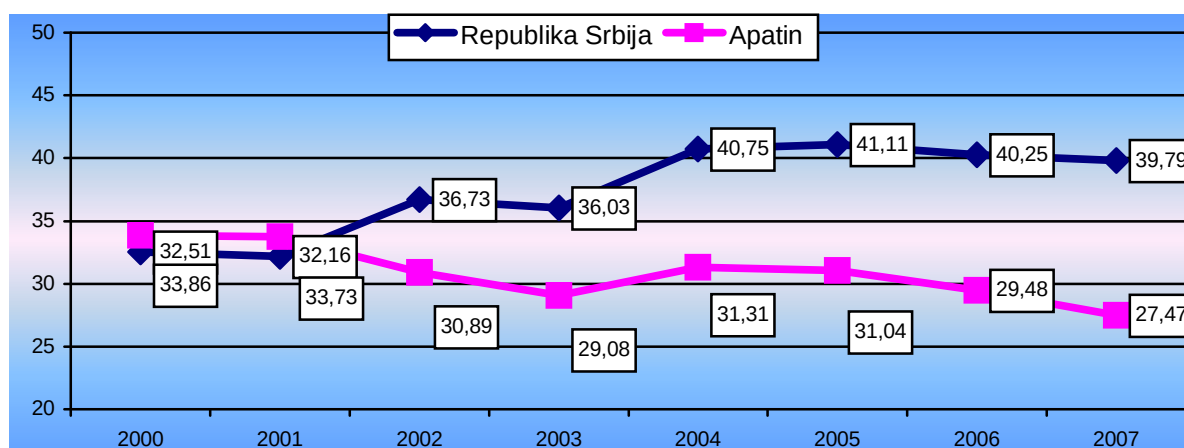
Tabela br. 31 - Stopa zaposlenosti u odnosu na radni kontingent stanovništva

Stopa zaposlenosti	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Republika Srbija	32,21	32,16	36,73	37,42	40,95	41,45	40,71	40,31
AP Vojvodina	40,33	39,68	35,63	34,79	38,75	39,30	38,10	38,19
Zapadnobački okrug	38,22	38,04	34,43	32,42	34,56	33,87	33,15	31,55
Opština Apatin	33,86	33,73	30,89	30,02	32,10	32,27	31,04	29,32
Opština Zrenjanin	40,86	39,93	37,36	35,93	36,31	35,51	34,82	34,08
Opština Indija	33,24	33,54	26,93	24,98	28,61	29,12	24,60	28,96

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2001-2008.

Odnos stope zaposlenosti u odnosu na radni kontingent stanovništva u Republici Srbiji i opštini Apatin i njeno kretanje može se bolje sagledati na osnovu dijagrama broj 10.

Dijagram br. 10 - Stopa zaposlenosti u odnosu na radni kontingent stanovništva

Pored stope zaposlenosti prikazan je i lokacijski kvocijent zapošljavanja (Tabela broj 32 i 32a). Pomoću lokacijskog kvocijenta zapošljavanja vrši se poređenje udela zaposlenih u određenoj delatnosti na području opštine Apatin sa njenim udelom u Republici. Na osnovu navedenih podataka uočava se da je u Opštini, u poljoprivredi, u odnosu na ukupan broj zaposlenih mnogo više zaposlenih nego u Republici. Takodje, u prerađivačkoj industriji u Opštini je veći procenat zaposlenih u ovoj delatnosti u odnosu na Republiku. U odnosu na Republiku, u Apatinu je u delatnosti proizvodnje električne energije gasa i vode, građevinarstvu i trgovini na veliko i malo zaposlen znatno manji procenat zaposlenih u odnosu na ukupan broj zaposlenih lica.

Tabela br. 32 - Lokacijski kvocijent zapošljavanja

Lokacijski kvocijent zapošljavanja	Industrija i rudarstvo		Poljoprivreda i ribarstvo		Trgovina		Saobraćaj i veze		Građevinarstvo	
	RS	Opština	RS	Opština	RS	Opština	RS	Opština	RS	Opština
Godina										
2000	1	1,29	1	3,44	1	0,68	1	0,77	1	0,72

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2001.

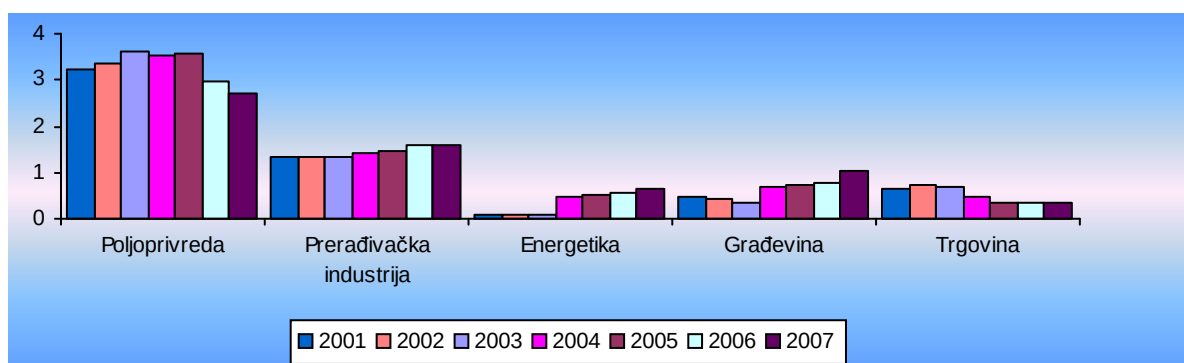
Tabela br. 32 a (nastavak) - Lokacijski kvocijent zapošljavanja

Lokacijski kvocijent zapošljavanja	Poljoprivreda		Prerađivačka industrija		Proizvodnja el. ener. gasa i vode		Građevinarstvo		Trgovina na veliko i malo	
	RS	Opština	RS	Opština	RS	Opština	RS	Opština	RS	Opština
Godina										
2001	1	3,21	1	1,32	1	0,10	1	0,48	1	0,63
2002	1	3,36	1	1,33	1	0,09	1	0,44	1	0,74
2003	1	3,62	1	1,35	1	0,10	1	0,36	1	0,68
2004	1	3,51	1	1,43	1	0,49	1	0,68	1	0,48
2005	1	3,57	1	1,48	1	0,53	1	0,74	1	0,35
2006	1	2,96	1	1,60	1	0,58	1	0,79	1	0,34
2007	1	2,69	1	1,58	1	0,63	1	1,05	1	0,33

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2002-2008.

Lokacijski kvocijent zapošljavanja je prikazan i u dijagramu broj 11.

Dijagram br. 11 - Lokacijski kvocijent zapošljavanja

Po evidenciji nacionalne službe za zapošljavanje na kraju 2008. godine u opštini Apatin je bilo 4.802 nezaposlena lica. Procenat nezaposlenih lica u odnosu na ukupan broj stanovnika na taj dan (31.12.2008. godine) iznosi 14,55%. Ovaj pokazatelj u Opštini je mnogo viši u odnosu na nivo Zapadnobačkog okruga, AP Vojvodine i Republike Srbije. Stopa nezaposlenosti u odnosu na ukupan broj stanovnika u Zapadnobačkom okrugu iznosi 10,09%, u Republici Srbiji 9,70% i u AP Vojvodini 9,43%.

Stopa nezaposlenih u odnosu na ukupan broj stanovnika u Opštini (u periodu 2000-2007. godine) je na višem nivou u odnosu na Republiku (Tabela broj 33). Dok se u Apatinu ova stopa kreće u granicama od 12,76% do 17,08%, u Republici je na nivou od 9,65% do 12,94%. Ova stopa je značajan pokazatelj trenutnog stanja u Opštini i životnog standarda stanovništva na njenom području. Stopa nezaposlenosti u opštini Apatin je izuzetno nepovoljna i u odnosu na sve ostale posmatrane nivoe (pored Republike analiziran je i nivo AP Vojvodine, okruga, opština Zrenjanin i Inđija) u poslednje dve godine je na najvišem nivou.

Tabela br. 33 - Stopa nezaposlenosti u odnosu na ukupan broj stanovnika

Stopa nezaposlenosti	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Republika Srbija	9,65	10,30	12,06	12,60	12,94	11,95	12,22	10,47
Vojvodina	11,75	12,38	13,83	14,57	14,47	13,45	13,56	10,60
Zapadnobački okrug	11,84	12,45	14,65	15,68	15,18	14,82	14,08	11,76
Opština Apatin	12,76	12,85	14,58	15,77	16,14	17,04	17,08	16,13
Opština Zrenjanin	11,76	11,41	13,70	15,32	14,22	11,96	12,41	11,64
Opština Inđija	15,20	16,22	17,69	19,15	19,04	17,37	16,94	12,86

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2001-2008.

Pored stope nezaposlenih u odnosu na ukupan broj stanovnika analiziran je i broj nezaposlenih u odnosu na radni kontingent stanovništva u istom periodu (od 2000-2007. godine). Stopa nezaposlenosti u odnosu na radni kontingent stanovništva u Opštini, kao i kod prethodnog pokazatelja je na višem nivou u odnosu na Republiku. U poslednjoj posmatranoj godini (2007. godina) dolazi do blagog smanjenja ovog pokazatelja u Opštini, međutim bez obzira na to, on je i dalje na jako visokom nivou (Tabela broj 34). Opština Apatin ima najveću stopu nezaposlenosti u odnosu na radni kontingent stanovništva analizirano u odnosu na sve ostale posmatrane nivoe (AP Vojvodinu, Okrug, opštinu Zrenjanin i opštinu Inđija) u poslednje dve godine.

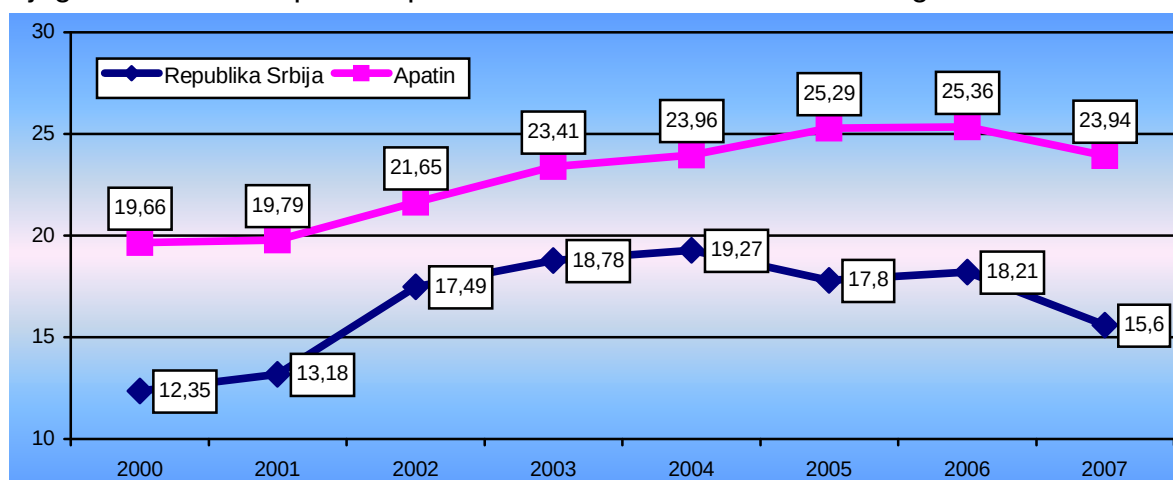
Tabela br. 34 - Stopa nezaposlenosti u odnosu na radni kontingent stanovništva

Stopa nezaposlenosti	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Republika Srbija	12,35	13,18	17,97	18,78	19,27	17,80	18,21	15,60
Vojvodina	18,18	19,15	20,28	21,37	21,22	19,72	19,88	15,54
Zapadnobački okrug	18,40	19,34	21,66	23,19	22,44	21,92	20,83	17,39
Opština Apatin	19,66	19,79	21,65	23,41	23,96	25,29	25,36	23,94
Zrenjanin	17,95	17,42	19,86	22,20	20,61	17,33	17,99	16,87
Inđija	23,31	24,87	25,95	28,09	27,93	25,47	24,86	18,87

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2001-2008.

Stopa nezaposlenosti u odnosu na radni kontingent stanovništva u Republici Srbiji i na području opštine Apatin prikazana je i na dijagramu broj 12, gde se može bolje videti njeno kretanje u analiziranom periodu.

Dijagram br. 12 - Stopa nezaposlenosti u odnosu na radni kontingent stanovništva

4.3. Broj, struktura preduzeća i rezultati procesa privatizacije

Broj preduzeća. Prema podacima Odeljenja za privredu i finansije opštine Apatin, na dan 31.12.2008. godine, u privredi je zaposleno 3.006 lica, a najznačajnija preduzeća, po granama delatnosti, navode se u nastavku:

- **Poljoprivreda, prehrambena industrija i šumarstvo** (ukupno zaposleno 1.483 lica): (1) „Apatinska pivara“, a.d.; (2) poljoprivredno preduzeće „Jedinstvo“, a.d.; (3) poljoprivredno preduzeće „Lučić Prigrevica“, a.d.; (4) poljoprivredno preduzeće „Mladi borac“, a.d.; (5) ZZ „Svilojevo“ i „Naša pčela“ d.o.o.; (6) „Hladnjača Apatin“, a.d.;
- **Industrijska proizvodnja** (ukupno zaposleno 752 lica): (1) brodogradilište „Apatin“, a.d.; (2) obučarsko preduzeće „Vero“, d.o.o.; (3) u tekstilnoj industriji izdvajaju se dva preduzeća: „FASHION“, d.o.o. Sonta i „K&M“, d.o.o. Apatin; (4) u metalnoj industriji najznačajnije je preduzeće „Metal“, a.d.; (5) u proizvodnji nameštaja izdvaja se preduzeće „Dunav“, a.d.;
- **Građevinarstvo** (ukupno zaposleno 252 lica): (1) preduzeće „Rapid“, a.d.; (2) „SAINT GOBAIN“ d.o.o.; (3) „Gramont“, d.o.o.;
- **Trgovina i ugostiteljstvo** (ukupno zaposleno 344 lica): (1) «Podunavlje»/„Delta Maksi“; (2) «Evro-prom»; (3) „Mini mart“; (4) „Bilje-merkant“; (5) KTC „Križevci“; (6) „Banja Junaković“; (7) ugostiteljski objekti i restorani: „Zlatna kruna“, „Pagos“, „Plava ruža“, „Kraljevski vrt“;
- **Saobraćaj i veze** (ukupno zaposleno 152);
- **Elektroprivreda** (zaposlenih 20);
- **APA-Gas** (zaposlena 3 lica);

Privatizacija. U opštini Apatin od 2002. godine, kada je počela privatizacija do kraja 2008. godine privatizovano je 21 preduzeće (pre privatizacije radilo je 34 društvena preduzeća).³ U momentu privatizacije 21 preduzeće ukupno je zapošljavalo 3.654 lica, a nakon privatizacije 48% lica manje. Zajedničko kod svih privatizovanih preduzeća jeste da novih investicija i zapošljavanja za sada nema. Investira se samo u nužnu opremu u vidu dokapitalizacije u skladu sa ugovorom prema Agenciji za privatizaciju R. Srbije. U mnogim preduzećima posle privatizacije stvorili su se uslovi za uvođenje stečaja, otpuštanje zaposlenih i gašenje preduzeća kao privrednih subjekata. Najveći broj zaposlenih lica nakon privatizacije imaju sledeća preduzeća: „Apatinska pivara“ (900); brodogradilište „Apatin“ (227); „Rapid“ (128); „Jedinstvo“ a.d. (117).

Poništena privatizacija. Od ukupnog broja privatizovanih preduzeća, privatizacija je poništena u 6 preduzeća, zbog neispunjenja obaveza novih vlasnika – kupaca prema državi po osnovu ugovora⁴. U pitanju su sledeća preduzeća:

³ Privatizovana preduzeća: „Podunavlje“, „Rapid“, „Apatintrans“, „Hladnjača Apatin“, „Metal“, brodogradilište „Apatin“, PPK „Sonta“, mlin „Prvi maj“, rečno brodarstvo „Apatin“, „Korpara“, „Apateks“, pivara „Apatin“, „Apos“, „Napredak“, „Severna Bačka“, „Dunav“, „Lučić-Prigrevica“ a.d. Novi Sad, „Jedinstvo“ a.d., „Mladi borac“, „Užarija-Vijadukt“, „Mlinpek“.

⁴ Preduzeća kod kojih je poništena privatizacija uglavnom idu u stečaj i likvidaciju odnosno bankrot (sledi rasprodaja imovine radi naplate sudskih, bankarskih i hipotekarnih potraživanja). Dva preduzeća su prodana iz stečaja: mlin „Prvi maj“ i „Lučić Prigrevica“ a.d. Novi Sad.

- Proizvodnja prediva „Apateks“;
- Ugostiteljsko turističko preduzeće „Severna Bačka“;
- „Korpara-Konstacija plus“;
- Poljoprivredni kombinat „Sonta“;
- „Mlin Prvi maj“ (prodato iz stečaja);
- „Lučić-Prigrevica“ a.d., Prigrevica (privatizacija je poništena, a većinski deo kapitala nakon nekoliko meseci prodato je novom vlasniku „Hitel“ iz Ratkova).

Nekoliko preduzeća nije prošlo na aukciji više puta i u njima je uveden stečaj ili likvidacija: građevinsko preduzeće „Marko Orešković“; čarapara „Vukica Mitrović“; proizvodnja obuće „Lukso“, „Istra“ i „Ideal“.

Struktura vlasništva privatizovanih preduzeća (podaci Odeljenja za privredu i finansije opštine Apatin, na dan 31.12.2008. godine):

- *jedno preduzeće* je u većinskom vlasništvu zaposlenih, penzionera i građana koji raspolazu sa 95,12% kapitala, a to je građevinsko preduzeće „Rapid“, a.d. iz Apatina;
- *pet preduzeća* su u vlasništvu kompanija i drugih pravnih lica čija su sedišta van Apatina: „Delta“, „Slodes“, „Industrokomerc ITM“, „Dunav-grupa“ (u vlasništvu ovih preduzeća su „Podunavlje“, „Jedinstvo“ a.d., „Apatintrans“, „Hladnjača Apatin“ i „Napredak“);
- *dva preduzeća* su u vlasništvu inostranih kupaca (kupci „Apatinske pivare“ i „Dunava“);
- *13 preduzeća* dobilo je kao vlasnike fizička lica (kupci su građani R. Srbije).

4.4. Preduzetništvo

Prema podacima Odeljenja za privredu i finansije opštine Apatin, na dan 31.12.2008. godine, na teritoriji opštine radi 798 preduzetnika, koji su pretežno locirani u mestu Apatin (76% ukupnog broja preduzetnika u Opštini). Preduzetnici ukupno zapošljavaju oko 1.600 lica (u pitanju je procenjen broj zaposlenih, a stvarno stanje je veoma teško utvrditi). Najveći broj preduzetnika ima otvorene trgovačke (njih 217) i ugostiteljske radnje (145).

Tabela br. 35 - Evidencija privatnih preduzetnika i zaposlenih kod njih na dan 31.12. 2008.

Mesta	BROJ PREDUZETNIKA PO NASELJENIM MESTIMA	BROJ ZAPOSLENIH KOD PREDUZETNIKA
APATIN	606	1.226
SONTA	73	155
PRIGREVICA	75	144
SVILOJEVO	23	52
KUPUSINA	21	44
UKUPNO OPŠTINA	798	1.621

Izvor: Odeljenje za privredu i finansije opštine Apatin

Tabela br. 36 - Broj privatnih preduzetnika po vrsti delatnosti i naseljenim mestima

Red. broj	VRSTA DELATNOSTI	APATIN	SONTA	PRIGREVICA	SVILOJEVO	KUPUSINA
1.	Ugostiteljske radnje	108	15	10	8	4
2.	Trgovačke radnje	155	14	31	13	4
3.	Autoprevoznici	27	-	1	1	4
4.	Građev.preduzetnici	49	11	1	4	3
5.	Taksisti	20	5	7	-	-
6.	Menjačnice	4	-	-	-	-
7.	Friz.saloni	32	6	1	-	-
8.	Kamenoresci	3	2	-	-	-
9.	Poslastičarnice	2	2	1	-	-
10.	Apotekari	1	1	-	-	-
11.	Stomatolozi	3	-	-	-	-
12.	Lekarske ordin.	1	-	-	-	-
13.	Stolarske radion.	7	1	1	-	-
14.	Mesarske radnje	4	1	-	-	-
15.	Pekari	12	3	2	3	2
16.	Cvečari	6	1	1	-	-
17.	Grafičari	8	-	1	-	-
18.	Vulkanizerske radnje	3	-	-	-	-
19.	Automeh.-autolim.	14	1	2	-	1
20.	Autoperionice	3	-	-	-	-
21.	Agencije za knjig.usl.	14	2	2	-	-
22.	Agencije ostale	12	1	-	1	-
23.	Škole str.jezika	3	-	-	-	-
24.	Prenočište	4	-	-	-	-
25.	Mini farme	-	-	-	1	-
26.	Ostale zan.radnje	110	6	14	2	3
27.	Laboratorija zub.tehn.	-	1	-	-	-
	UKUPNO	606	73	75	23	21

Izvor: Odeljenje za privredu i finansije opštine Apatin

4.5. Osnovni privredni sektori

4.5.1. Brodogradnja i prerađivačka industrija

Industrija predstavlja privrednu oblast koja je zapošljavala najveći broj lica, uz poljoprivredu, u Opštini. Po privatizaciji mnoga industrijska preduzeća ne rade, što je posledica kako privatizacije, tako i ekonomskih poteškoća samih preduzeća. Ovu oblast na teritoriji opštine Apatin čine sledeća preduzeća:

- **Brodogradilište „Apatin“, a.d.**⁵ Brodogradilište "Apatin", a.d. osnovano je 1920. godine i nalazi se u Apatinu na levoj obali Dunava, u blizini mađarske i hrvatske granice. Osnovne delatnosti brodogradilišta su: novogradnja brodova, brodska oprema, brodoremont, industrijska procesna oprema i pretovar raznih tereta. Brodogradilište raspolaže modernim sinhroliftom nosivosti 1500 t, širine 15,2 m i dužine 120 m. U sklopu sinhrolifta postoji transfer platforma sa šest hala za gradnju brodova u zatvorenom prostoru. Firma zapošljava stalno zaposlenih 227 lica i 120 lica u kooperaciji, a privatizovana je 2003. godine (kupac fizičko lice).

⁵ http://www.vibilia.rs/srpski/izvestaj/0304/brodogr_apatin_ser.htm
<http://www.danubius-team.co.rs/Apatin.html>

- **Industrija pića.** „Apatinska pivara“⁶, a.d. (zapošljava 900 lica, a pre privatizacije 1.260 lica). Predstavlja jednu od najvećih pivara, ne samo u Srbiji, nego i Evropi, kako po kvalitetu, tako i po kapacitetima. Pivara je privatizovana 2003. godine i postala je deo mreže multinacionalnog lidera u pivarskoj industriji, kompanije Anheuser-Busch InBev. Gotovo svako drugo pivo popijeno u Srbiji proizvedeno je u Apatinskoj Pivari, a liderska pozicija na tržištu Srbije u oblasti proizvodnje piva duguje se visokokvalitetnim proizvodima, koji se stalno unapređuju. Pivara ima operativni proizvodni kapacitet od 4.000.000 hl godišnje. U 2008. godini prodala je ukupno 3,6 miliona hl piva, a 640 hiljade hl izvezeno je na tržište BiH, Crne Gore, Makedonije, Hrvatske, Švajcarske, Austrije, Kube i Australije. Pored sedišta u Apatinu, komercijalnog centra u Beogradu, poslovanje se organizuje i posredstvom distributivnih centara u Odžacima, Inđiji, Mladenovcu, Novom Sadu, Čačku i Nišu. Poznati brendovi piva su: Jelen Pivo, Nikšićko Pivo, Apatinsko Pivo, Pils light, Becks, Stella Artois i Lowenbrau;
- **Industrija obuće.** Preduzeća „Istra“ i „Lukso“ su u stečaju, a stečaj očekuje i preduzeće „Ideal“. Izuzetno uspešno jeste jedino privatno preduzeće „Vero“, d.o.o., koje zapošljava 207 lica i 35 lica na povremenim poslovima. Ovo preduzeće godišnje izvozi 200.000 gornjeg dela cipele, planira proširenje proizvodnje, ulaganje u novu opremu, a pre svega, rešavanje pitanja poslovnog prostora;
- **Tekstilna industrija.** Čarapa „Vukica Mitrović“ od 2009. godine nalazi se u postupku likvidacije, a „Apateks“ je u stečaju (u toku je preparcelacija „Apateksa“ u tri celine kao i procena imovine). Preduzeća koja uspešno rade jesu: (1) „FASHION“, d.o.o. Sonta (preduzeće zapošljava trenutno 90 radnika); (2) „K&M“ Apatin (proizvodnja i prerada kudjelje i kudelnog prediva; preduzeće zapošljava oko 20 lica);
- **Metalna industrija.** U ovog grani uspešno posluje preduzeće „Metal“, Apatin, koje je privatizovano 2003. godine (novi vlasnik je fizičko lice). Trenutno je zaposleno 48 lica. Pored gotovih proizvoda (točkovi, četke, kontejneri) preduzeće obavlja i kooperativne poslove za mnoga preduzeća;
- **Proizvodnja nameštaja.** Preduzeće „Dunav“ a.d. Apatin, privatizovano je 2005. godine, a novi vlasnik je italijanska firma „Crabo-Manziano“ iz Milana. Preduzeće uspešno radi, proizvodni program dominantno čini nov program stolica, trenutno zapošljava oko 90 lica, a oko 80% proizvodnje usmereno je u izvoz. Ovo preduzeće nema većih zaduženja, kao ni kredita, što ga čini solventnim.

4.5.2. Primarna poljoprivredna proizvodnja

Opština Apatin poznata je po plodnom poljoprivrednom zemljištu, povoljnim klimatskim uslovima, šumama, a poljoprivreda zauzima značajno mesto u oblasti privrede.

Poljoprivredu Opštine dominantno čini *ratarska proizvodnja*, tačnije:

- *proizvodnja žitarica* (pšenica, kukuruz) i

⁶ <http://www.jelenpivo.com/>; „Na listi TOP 300 specijalnog izdanja Ekonomist Media Group (decembar 2008., vol. 4), Apatinska pivara našla se na poziciji, sa poslovnim prihodom od 11,68 mlrd. dinara u 2007. godini“

- *industrijskog bilja* (ovde dominira proizvodnja soje; suncokret i šećerna repa zastupljene su na manjim površinama, a uljana repica kao novija kultura sve više prodire u privatni sektor).

Stočarstvo je generalno gledajući u opadanju, ali se sve više javlja interesovanje malih poljoprivrednih proizvođača za ovčarstvo, svinjogojstvo, živinarstvo i proizvodnju konzumnih jaja. *Vinogradarstvo* je na nivou čitave opštine veoma malo rasprostranjeno.

Posmatrano po pojedinim naseljenim mestima opštine Apatin, slika poljoprivredne proizvodnje je sledeća:

- poljoprivreda je zastupljena u mestima Prigrevica, Kupusina, Sonta i Svilojevo, a posebno značajna delatnost je u Prigrevici i Kupusini, gde je i sva državna zemlja izdata u zakup.
- u svim mestima *dominira ratarska proizvodnja*, a pored nje svako mesto ima svoje specifičnosti, koje se navode u nastavku:

Kupusina
• Veliki broj poljoprivrednika bavi se povrtarstvom i voćarstvom. Gaje se sve vrste povrća (krompir, kupus, karfiol, crni luk, paradajz, industrijska i konzumna paprika), a poslednjih godina je u rastućem obimu i plastenička proizvodnja. Od voća najviše se proizvode jabuke, breskve i kruške.
Prigrevica
• U poslednje vreme sve više je zastupljeno živinarstvo i svinjogojstvo (postoji veći broj živinarskih farmi i farmi svinja). Ovo selo poseduje najkvalitetnije zemljište na teritoriji opštine Apatin.
Svilojevo
• Prisutno je povrtarstvo i stočarstvo (ovčarstvo). Od nedavno otvorena je i mini mlekarica koja otkupljuje mleko od individualnih proizvođača sa teritorije Opštine. Zemljište je lošeg kvaliteta.
Sonta
• Prisutna je proizvodnja žitarica i industrijskog bilja na ukupno 326 registrovanih poljoprivrednih gazdinstava, a u manjem obimu i povrtarska proizvodnja. parcele su usitnjene, a zemljište lošijeg kvaliteta.

Poljoprivredna površina opštine Apatin čini 64,5% ukupne površine Opštine. Ovo učešće je manje u odnosu na Zapadnobački okrug, AP Vojvodinu, R. Srbiju, a jedino je više u odnosu na prosek centralne Srbije. U odnosu na izabrane opštine za poređenje (opštine Inđija i Zrenjanin), poljoprivredna površina Apatina je znatno manja, posebno u poređenju sa opštinom Inđija.

Tabela br. 37 - Poljoprivredna površina u izabranim opštinama, Zapadnobačkom okrugu, AP Vojvodini i R. Srbiji

Opština/Pokrajina/Republika	Poljoprivredna površina u %
Opština Apatin	64,5
• Opština Inđija	86,1
• Opština Zrenjanin	79,5
• Zapadnobački okrug	82,3
• AP Vojvodina	81,3
• Centralna Srbija	59,1

• R. Srbija	65,2
-------------	------

Izvor: Opštine u Srbiji, 2008, RZS.

Poljoprivredno zemljište (videti tabelu broj 38).

- Prema podacima RZS (Opštine u Srbiji, 2008), opština Apatin raspolaže sa 22.577 ha poljoprivrednih površina, što čini 0,4% ukupne poljoprivredne površine R. Srbije, 1,3% poljoprivredne površine AP Vojvodine, odnosno 11,3% poljoprivredne površine Zapadnobačkog okruga.
- Najveći procenat poljoprivredne površine (89%) opštine Apatin čine oranice i bašte, na kojima su dominantno zastupljene žitarice i industrijsko bilje (sa 80,7% učešća u ukupnim poljoprivrednim površinama).
- Površina oranica i bašti opštine Apatin čini 0,6% učešća u odnosu na R. Srbiju, 1,3% učešća u AP Vojvodine, odnosno 11% učešća u oranicama i baštama Zapadnobačkog okruga.
- Sektor poljoprivrednih preduzeća, zadruga i individualnih poljoprivrednika koristi ukupno 6.340 ha državnog zemljišta uzetog u zakup.

Tabela br. 38 - Korišćena poljoprivredna površina u 2007. godini (privredna društva, zadruge i porodična gazdinstva)- ha -

Opština/Okrug/ Pokrajina/Držav a	Poljopriv. površina	Oranice i bašte					Voćnjaci i vinogradi	Livade i pašnjaci
		ukupno	od toga					
			žito	industr. bilje	povrtno bilje	krimno bilje		
Opština Apatin	22.577	20.179	12.638	5.584	747	750	227	2.171
Zapadnobački okrug	199.011	184.276	118.791	47.922	7.476	6.277	1.687	13.048
AP Vojvodina	1.747.441	1.571.524	1.016.394	379.512	73.694	73.001	27.571	148.346
R. Srbija	5.052.957	3.298.701	1.942.831	412.852	282.486	456.837	298.667	1.455.589
	Učešće opštine Apatin u poljoprivrednim površinama okruga, pokrajine i republike (u %)							
Zapadnobački okrug (=100)	11,3	11,0	10,6	11,7	10,0	11,9	13,5	16,6
AP Vojvodina (=100)	1,3	1,3	1,2	1,5	1,0	1,0	0,8	1,5
R. Srbija (=100)	0,4	0,6	0,7	1,4	0,3	0,2	0,1	0,1

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2008.

Struktura poljoprivrednih površina u opštinama Apatin, Inđija i Zrenjanin je približno ista (videti tabelu broj 39) Najveće učešće u poljoprivrednim površinama imaju žitarice i industrijske kulture. Poljoprivredna površina opštine Apatin manja je za 32% u odnosu na opštinu Inđija, a čini svega 21% poljoprivredne površine opštine Zrenjanin.

Tabela br. 39 – Struktura poljoprivrednih površina u opštinama Apatin, Inđija i Zrenjanin

Teritorija	Poljoprivredna površina	Oranice i bašte					Voćnjaci i vinogradi	Livade i pašnjaci
		ukupno	od toga					
			žito	industr. bilje	povrtno bilje	krimno bilje		
Opština Apatin	22.577	20.179	12.638	5.584	747	750	227	2.171
Opština Inđija	33.146	29.362	20.574	6.053	1.543	1.181	1.577	2.207
Opština Zrenjanin	105.483	84.816	56.718	18.085	2.894	3.973	1.104	19.563
	Struktura u %							

Opština Apatin	100	89,4	56,0	24,7	3,3	3,3	1,0	9,6
Opština Inđija	100	88,6	62,1	18,3	4,7	3,6	4,8	6,7
Opština Zrenjanin	100	80,4	53,8	17,1	2,7	3,8	1,0	18,5

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2008. i obračun autora.

Ratarska proizvodnja. Prema raspoloživim statističkim podacima, u 2007. godini učešće opštine Apatin u proizvodnji pšenice i kukuruza Zapadnobačkog okruga iznosi oko 10%, u proizvodnji šećerne repe učešće je oko 11%, a u proizvodnji suncokreta oko 3,5%. S obzirom da poljoprivredna površina Apatina čini 2/3 poljoprivrednih površina opštine Inđija i 1/5 ovih površina opštine Zrenjanin, ratarska proizvodnja u Apatinu je znatno manja u odnosu na dve posmatrane opštine, a posebno u odnosu na opštinu Zrenjanin.

Tabela br. 40 - Proizvodnja pšenice u opštini Apatin i poređenje sa izabranim opštinama u Srbiji, kao i prosekom na nivou Zapadnobačkog okruga, AP Vojvodine i R. Srbije u periodu 2000-2007. godina

	Proizvodnja pšenice po godinama, u tonama					
Godine/ Opština	2000	2003	2004	2005	2006	2007
Opština Apatin	18.364,00	15.000,00	24.607,00	19.503,00	16.021,00	15.901,00
Opština Inđija	24.118,00	15.136,00	40.536,00	30.998,00	26.541,00	26.516,00
Opština Zrenjanin	63.966,00	42.699,00	92.856,00	74.232,00	64.008,00	74.117,00
	Učešće opštine Apatin u proizvodnji pšenice okruga, pokrajine, republike (u %)					
Zapadnobački okrug	12,10	13,50	12,48	13,69	9,78	10,69
AP Vojvodina	2,29	2,06	1,57	1,77	1,47	1,43
R Srbija	0,95	1,10	0,89	0,97	0,85	0,85

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2001-2008.

Proizvodnja pšenice u opštini Apatin učestvuje u proizvodnji ove žitarice Zapadnobačkog okruga sa oko 10%, u proizvodnji AP Vojvodine sa oko 1,4%, a R. Srbije sa 0,85%. Ovo učešće je oscilatorno tokom godina, a pokazuje tendenciju pada u odnosu na 2000. godinu i to u odnosu na sva tri nivoa poređenja (Okrug, Pokrajina, Republika).

Tabela br. 41 - Proizvodnja kukuruza u opštini Apatin i komparacija za izabranim opštinama u Srbiji, kao i prosekom na nivou Zapadnobačkog okruga, AP Vojvodine i R. Srbije u periodu 2000-2007. godina

	Proizvodnja kukuruza po godinama, u tonama					
Godine/ Opština	2000	2003	2004	2005	2006	2007
Apatin	27.792,00	26.762,00	42.419,00	56.342,00	39.184,00	33.048,00
Inđija	31.997,00	51.352,00	85.848,00	95.595,00	72.750,00	62.040,00
Zrenjanin	92.883,00	84.421,00	166.672,00	197.984,00	179.260,00	136.987,00
	Učešće opštine Apatin u proizvodnji kukuruza okruga, pokrajine, republike (u %)					

Zapadnobački okrug	10,69	10,30	9,12	10,05	8,24	10,46
AP Vojvodina	2,47	1,26	1,14	1,33	1,07	1,23
R Srbija	0,95	0,70	0,65	0,80	0,65	0,85

Izvor: Opštinski godišnjaci RZS za odgovarajuće godine

Proizvodnja kukuruza u opštini Apatin učestvuje u proizvodnji ove žitarice Zapadnobačkog okruga sa oko 10%, u proizvodnji AP Vojvodine sa oko 1,2%, a R. Srbije sa 0,8%. Generalno, učešće opštine Apatina u proizvodnji Zapadnobačkog okruga ne menja se značajnije po posmatranim godinama (2000-2007), ali značajno opada u odnosu na prosek AP Vojvodine (sa 2,47% učešća u 2000-oj godini na 1,23% učešća u 2007. godini).

Tabela br. 42 - Proizvodnja šećerne repe u opštini Apatin i komparacija za izabranim opštinama u Srbiji, kao i prosekom na nivou Zadanobačkog okruga, AP Vojvodine i R. Srbije u periodu 2000-2007. godina

	Proizvodnja šećerne repe po godinama, u tonama					
Godine/ Opština	2000	2003	2004	2005	2006	2007
Apatin	13.667,00	17.882,00	25.282,00	35.168,00	51.712,00	78.091,00
Indija	13.227,00	29.665,00	36.994,00	57.053,00	153.467,00	151.861,00
Zrenjanin	36.069,00	48.342,00	59.046,00	116.564,00	99.074,00	117.560,00
	Učešće opštine Apatin u proizvodnji šećerne repe okruga, pokrajine, republike (u %)					
Zapadnobački okrug	6,91	5,73	3,60	5,12	7,94	11,47
AP Vojvodina	1,34	1,08	0,94	1,19	1,67	2,51
R Srbija	1,28	1,03	0,90	1,13	1,62	2,44

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2001-2008.

Proizvodnja šećerne repe u opštini Apatin u 2007. godini značajno je veća u odnosu na 2000. godinu (porast proizvodnje za 471%), što je rezultat većih površina pod ovom industrijskom kulturom i većih prinosa. Proizvodnja beleži konstantni rast i dostiže 78 hiljada tona u 2007. godini. Učešće opštine Apatin u proizvodnji šećerne repe Zapadnobačkog okruga iznosi 11,5%, AP Vojvodine 2,5% i R. Srbije 2,4% i ovo učešće u periodu 2000-2007. godina raste u odnosu na sva tri nivoa poređenja.

Tabela br. 43 - Proizvodnja suncokreta u opštini Apatin i poređenje sa izabranim opštinama u Srbiji, kao i prosekom na nivou Zapadnobačkog okruga, AP Vojvodine i R. Srbije u periodu 2000-2007. godina

	Proizvodnja suncokreta po godinama, u tonama					
Godine/ Opština	2000	2003	2004	2005	2006	2007
Apatin	1.247,00	1.193,00	1.731,00	1.195,00	1.097,00	688,00
Indija	2.718,00	5.931,00	5.474,00	4.005,00	4.335,00	2.554,00
Zrenjanin	14.375,00	23.990,00	32.352,00	27.701,00	30.938,00	23.772,00
	Učešće opštine Apatin u proizvodnji suncokreta okruga, pokrajine, republike (u %)					
Zapadnobački okrug	5,27	4,21	4,68	4,93	4,18	3,54
Vojvodina	0,62	0,36	0,42	0,37	0,31	0,25

R Srbija	0,57	0,34	0,40	0,34	0,28	0,23
----------	------	------	------	------	------	------

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2001-2008.

Proizvodnja suncokreta u opštini Apatin značajno je smanjena u 2007. godini, pre svega kao rezultat manje zasejanih površina pod ovom industrijskom kulturom (u odnosu na 2000. godinu, proizvodnja suncokreta je manja za 45%). U 2007. godini, učešće opštine Apatin u proizvodnji suncokreta Zapadnobačkog okruga iznosi 3,5%, odnosno 0,2% za nivo AP Vojvodine i R. Srbije.

Stočarstvo. U odnosu na statističke podatke o broju goveda, svinja i ovaca na 100 ha poljoprivredne površine, može se uočiti sledeće (Tabela broj 44):

- u opštini Apatin dominira svinjarstvo. Mali broj ovaca i goveda signalizira nedovoljno razvijenu govedarsku, a posebno ovčarsku proizvodnju;
- posmatrano u vremenskom intervalu od pet godina (15.01.2003-01.12.2007), u opštini Apatin brojno stanje goveda i svinja značajno oscilira, dok se broj ovaca smanjuje već 2004. godine i na tom nivou zadržava i sledeće tri godine. Krajem 2007. godine, u odnosu na početak 2003.godine, broj goveda blago je povećan (sa 8 na 10 grla/100 ha poljoprivredne površine), dok je broj svinja značajno smanjen (sa 78 na 60 grla/100 ha poljoprivredne površine);
- u odnosu na opštine Zrenjanin i Inđiju, Zapadnobački okrug, AP Vojvodinu, a posebno u odnosu na prosek R. Srbije, govedarska proizvodnja u opštini Apatin manje je zastupljena i razvijena;
- nivo razvijenosti svinjarstva u Apatinu najpribližniji je opštini Zrenjanin, ali je broj grla svinja značajno manji u odnosu na opštinu Inđija, Zapadnobački okrug, AP Vojvodinu i R. Srbiju;
- ovčarska proizvodnja daleko je ispod nivoa koji se ostvaruje u Zrenjaninu, AP Vojvodini, a posebno u R. Srbiji;

Tabela br. 44 - Broj goveda, svinja i ovaca na 100 ha poljoprivredne površine

Teritorija/godine	2003*	2004*	2005*	2006*	2007**
Goveda, broj					
Opština Apatin	8	6	7	7	10
Opština Zrenjanin	16	16	16	19	16
Opština Inđija	12	11	11	9	15
Zapadnobački okrug	13	12	13	13	15
AP Vojvodina	13	13	13	14	15
R. Srbija	27	26	25	26	22
Svinje, broj					
Opština Apatin	78	69	69	46	60
Opština Zrenjanin	55	57	51	66	56
Opština Inđija	63	81	71	76	94
Zapadnobački okrug	79	89	85	63	79
AP	83	84	75	79	88

Vojvodina					
R. Srbija	108	103	95	96	76
	Ovce, broj				
Opština Apatin	5	3	3	2	3
Opština Zrenjanin	4	9	11	14	14
Opština Indija	1	7	7	8	8
Zapadnobački okrug	5	5	5	4	5
AP Vojvodina	9	11	11	11	13
R. Srbija	30	31	31	31	32

* Stanje na dan 15.01.

** Stanje na dan 01.12.2007

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2004-2008.

Nosioci poljoprivredne proizvodnje (videti tabelu broj 45). Najznačajniji nosioci poljoprivredne proizvodnje, pored sektora individualnih poljoprivrednika, su poljoprivredno preduzeće „Jedinstvo“ a.d. (najznačajnije poljoprivredno preduzeće u opštini), kao i zemljoradnička zadruga „Svilojevo“.

Tabela br. 45 - Nosioci poljoprivredne proizvodnje u opštini Apatin

Individualna poljoprivredna gazdinstva
• <i>Broj poljoprivrednih gazdinstava (Popis 2002).</i> Prema popisu RZS 2002, u opštini Apatin registrovano je 3.800 poljoprivrednih gazdinstava, što je 0,49% ukupnog broja popisanih gazdinstava u R. Srbiji, 1,9% ukupnog broja gazdinstava u AP Vojvodini, odnosno 15,8% ukupnog broja gazdinstava u zapadnobačkom okrugu. • <i>Broj poljoprivrednih gazdinstava (Registar Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede R. Srbije).</i> Prema podacima Uprave za trezor filijala Sombor, Ministarstva finansija R. Srbije, kao i podacima opštine Apatin (Odeljenje za privredu i finansije), u Apatinu je zaključno sa 16.04.2009. godine primljeno 1.707 zahteva za registraciju (odnosno obnovu registracije), a od ovog broja 8 je preduzeća, odnosno gazdinstava u formi pravnog lica. Procenat registrovanih gazdinstava u opštini Apatin do 16.04.2009. godine u odnosu na ukupan broj registrovanih poljoprivrednih gazdinstava u filijali Sombor Uprave za trezor R. Srbije iznosi 17,3%, odnosno 0,5% u odnosu na ukupan broj registrovanih gazdinstava u R. Srbiji⁷. • <i>Setvena struktura individualnih poljoprivrednika.</i> Oko polovine (tačnije 48%) poljoprivrednog zemljišta opštine Apatin nalazi se u posedu individualnih poljoprivrednih gazdinstava. Setvenu strukturu individualnih poljoprivrednika čine, pre svega, žitarice (na 70% poljoprivrednih površina) i u nešto manjem procentu industrijsko bilje (na 12% površina). • <i>Veličina poseda.</i> Prosečna površina korišćenog zemljišta po gazdinstvu u opštini Apatin iznosi 2,07 ha, što je manje od proseka u Republici (2,46 ha), AP Vojvodini (3,52 ha) i zapadnobačkom okrugu (2,92 ha). • <i>Gazdinstva prema izvorima prihoda.</i> Prema izvorima prihoda (izvori prihoda su izvedeni a osnovu aktivnosti, odnosno zanimanja članova gazdinstava), najveći

⁷ Prema podacima Uprave za trezor, Ministarstva finansija R. Srbije, do 16.04.2009. godine primljeno je 9.847 zahteva za obnovu gazdinstava u filijali Sombor, odnosno ukupno 334.909 zahteva u svim filijalama R. Srbije. Videti na zvaničnoj prezentaciji Uprave za trezor R. Srbije: <http://www.trezor.sr.gov.yu/rpg-statistika-cir.html>

procenat poljoprivrednih gazdinstava u opštini Apatin spada u nepoljoprivredna gazdinstva (74,5%)⁸. U poljoprivredna gazdinstva spada 14,6% ukupnog broja gazdinstva, a u mešovita 7,92% gazdinstava.

Poljoprivredna preduzeća

- „Jedinstvo» a.d. Apatin“ (<http://www.jedinstvo-apatin.rs>). Ovo je najveći poljoprivredni kombinat u Opštini, a po rezultatima rada jedan je od vodećih u Vojvodini. Kao samostalno preduzeće izdvojilo se iz „PIK Prvi maj“ 1989. godine, a krajem 2005. godine privatizovano je od strane „Delta M“ kompanije. Preduzeće se nalazi 210 km severozapadno od Beograda, blizu državne granice sa Hrvatskom i Mađarskom. Posедуje značajne površine poljoprivrednog zemljišta u sopstvenoj, tj. privatnoj svojini (3.488 ha), a koristi i 3.121 ha državnog zemljišta (uzetog u zakup). Preduzeće poseduje i sušaru kapaciteta 48 t, silos kapaciteta 35.000 t, mešaonu stočne hrane kapaciteta 5 t/na sat, štale za tov junadi kapaciteta 500 grla/turnus. Proizvodnu osnovu ovog preduzeća čini ratarstvo (proizvodnja žitarica i industrijskih kultura), semenska proizvodnja (kukuruz, suncokret) i povrtarska proizvodnja (grašak), kao i stočarstvo (trenutno radi tovilište sa 350 grla). Visoko kvalitetno zemljište, unapređeno je i sistemom navodnjavanja, čime je značajno povećana plodnost zemljišta i prinosi kod svih useva. Na početku 2009. godine preduzeće zapošljava 117 radnika, a u momentu privatizacije zapošljavalo je 308 radnika. Po privatizaciji Delta je uložila cca 4.000.000 EUR-a za nabavku i obnovu nove mehanizacije.
- Preduzeće „Lučić-Prigrevica“ a.d., Prigrevica. Preduzeće je privatizovano 2005. godine, promenilo je nekoliko vlasnika od momenta privatizacije, a sada je većinski vlasnik PP «Hitel» iz Ratkova, zajedno sa „Ekomiksom“ iz Sombora. Ovaj kombinat je jedini privredni subjekat u Prigrevici i nekada je bio nosilac razvoja sela, kao i svih aktivnosti u selu (zapošljavanja, stipendiranja, nosioc izgradnje infrastrukture sela itd.). Kombinat poseduje najkvalitetniju zemlju u opštini (posebno je to evidentno u k.o. Stapar, gde poseduje dosta zemljišta I i II klase), a trenutno je zaposleno 68 radnika (u momentu privatizacije kombinat je zapošljavao 147 radnika). Preduzeće raspolaže sa sledećim kapacitetima i imovinom: 1.905 ha sopstvene zemlje (k.o. Stapar 176 ha); 321 ha državne zemlje uzete u zakup; mlin kapaciteta 50 t/24 časa; štala za tov, kapaciteta 1200 grla/turnus (tovilište trenutno nije u funkciji); ciglana (trenutno nije u funkciji; novi vlasnik ne namerava investicije u ciglanu). Preduzeće se bavi ratarskom (proizvodnja žitarica i industrijskih kultura), semenskom (pšenica, kukuruz, soja) i povrtarskom proizvodnjom.
- „Mladi borac“, a.d. Sonta. Preduzeće je privatizovano od strane fizičkog lica, ali je privatizacija 2009. godine poništena i za upravnika je imenovan poverenik kapitala. Trenutno preduzeće zapošljava 33-35 radnika, raspolaže sa 305 ha sopstvene zemlje i 1.260 ha državne zemlje uzete u zakup. Preduzeće se bavi ratarsko-povrtarskom proizvodnjom.

Zemljoradničke zadruge

- ZZ „Svilojevo“, Svilojevo. Ovo je jedna od vodećih zadruga u AP Vojvodini po načinu rada i poslovanja. Zapošljava 23 radnika, ostvaruje dobre finansijske rezultate, uspostavlja kvalitetne kooperativne odnose sa individualnim poljoprivrednicima i sopstvenim sredstvima investira u proizvodnju i opremu, kao i mehanizaciju.

⁸ Nepoljoprivredna gazdinstva su ona gazdinstva u kojima prihod potiču od člana, odnosno od članova gazdinstva koji obavljaju nepoljoprivredna zanimanja ili obavljaju neko poljoprivredno zanimanje ali van svog ili porodičnog gazdinstva ili, pak, prihod potiče od penzije, od druge imovine, socijalne pomoći ili neke druge vrste stalnih primanja.

Zadruga ugovara ratarsku proizvodnju sa kooperantima, a vrši i otkup stoke (prasad, svinje, junad), kao i ratarskih kultura (pre svega, pšenice, soje, ječma, suncokreta, repe). Zadruga poseduje i pogon za proizvodnju i pakovanje čajeva. Zadruga raspolaže sa 631 ha zemlje od toga: sopstvene zemlje 292 ha i državne u zakupu 339 ha. • „Naša pčela d.o.o.“, Kupusina. Ova zadruga je prodana iz stečaja, a novi vlasnik je «AGROGLOBE» Novi Sad. Zadruga trenutno zapošljava 8 radnika i raspolaže sa silosima kapaciteta 1500 t, sušarom kapaciteta 5 t/h, hladnjačom kapaciteta 140 t za povrće i voće, kao i sa 23 ha sopstvene zemlje i 175 ha državne zemlje. Zadruga je ostvarila dobar odnos i saradnju sa kooperantima u selu, što daje poverenje seljaka za prodaju viška proizvoda ovoj zadruzi.
Druga pravna lica vezana za poljoprivredno-prehrambenu delatnost
• „Hladnjača Apatin“ (hladnjača je privatizovana, zapošljava 68 radnika, preradni kapacitet iznosi 5000 t povrća, uveden je standard HACCP, uspešno se ugovara povrtarska proizvodnja sa kooperantima, a hladnjača ostvaruje visoku produktivnost i pozitivne finansijske rezultate); • Mlin „Jelen“, d.o.o. Apatin (mlin je kapaciteta je 40t/24 h, a silos šestoćelijskog kapaciteta 1200 tona; zapošljava 16 radnika) i mlin „Mlin Pek“, Sonta (kapacitet mlina je 30 t/24 sata; kapacitet silosa je 70 tona, a podno skladište od 1.500 tona; zapošljava 7 radnika); • Mešaona stočne hrane „Protetika“, a.d. Šabac, RJ „Eko miks“ Prigrevica (zapošljava 12 radnika); • Silosi „Viktorija grupa“ d.o.o. Novi Sad, RJ Prigrevica (kapaciteta silosa je 600 tona; broj zaposlenih 19); • Ribnjak „Fiš-apetit“, Svilojevo (zapošljava 26 radnika);

Najveći problemi u poljoprivredi. Najveći problemi sitnih poljoprivrednih proizvođača vezani su za plasman njihovih proizvoda. Poljoprivrednici nisu organizovani kroz formu udruženja, a jedina zadruga koja vrši otkup i sarađuje sa individualnim sektorom u opštini je ZZ Svilojevo. Otkup u opštini Apatin, kao uostalom i na području R. Srbije karakterišu *neizvesni i nesigurni kanali plasmana*, koji su značajnim delom u oblasti „sive“ ekonomije. Ovakvi kanali plasmana ograničavaju poljoprivrednike u planiranju proizvodnje i glavna su barijera svih potencijalnih investicija u proširenje kapaciteta (kupovinu zemljišta, povećanje zasejanih površina, povećanje stočnog fonda i sl.). Pored ovog problema, dodatno ograničenje za rentabilno bavljenje poljoprivrednom proizvodnjom „dolazi“ i od nedostatka *povoljnih kreditnih i finansijskih uslova*. Naime, sektor poljoprivrede, s obzirom na nisku profitabilnost proizvodnje, veoma teško uspeva da nove investicije pokrije isključivo sopstvenim sredstvima. Istovremeno, kreditno zaduženje na slobodnom banarskom tržištu prate veoma nepovoljni uslovi (visina kamatne stope, hipotekarno osiguranje kredita), a podrška iz agrarnog budžeta je neizvesna (isplata je vremenski nepredvidiva) i nedovoljna za veće investicije.

Šume. Prema podacima RZS (Opštine u Srbiji, 2008), opština Apatin poseduje ukupno 4.877 ha obrasle šumske površine (stanje na kraju 2006. godine). U odnosu na R. Srbiju, šumska površina Apatina čini svega 0,25%, u odnosu na AP Vojvodinu – 3%, a u odnosu na Zapadnobački okrug – 35%.

4.5.3. Građevinarstvo

Prema podacima statistike koji su prezentovani u naredne dve tabele, stambena izgradnja značajno je počela da raste od 2002. godine sa intenziviranjem procesa privatizacije i sticanjem prihoda po ovom osnovu. Od 2005. godine stambena izgradnja permanentno opada, a indikator „Izgrađeni stanovi na 1000 stanovnika“ ukazuje da je broj izgrađenih stanova u ovoj opštini nekoliko puta manji u odnosu na AP Vojvodinu, a posebno u odnosu na prosek R. Srbije.

Tabela br. 46 - Stambena izgradnja

Godina	Ukupno		
	Završeni stanovi		Broj nezavršenih stanova
	Broj	Površina u m ²	
2001	5	474	73
2002	33	2.815	76
2003	27	2.962	67
2004	26	3.207	105
2005	18	2.769	128
2006	16	2.371	132
2007	15	1323	121

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2002-2008.

Tabela br. 47 - Izgrađeni stanovi na 1000 stanovnika

Teritorija/godina	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Opština Apatin	0,2	1,0	0,8	0,8	0,6	0,5	0,5
Zapadnobački okrug	0,6	0,7	0,6	1,2	0,4	0,5	0,2
AP Vojvodina	0,9	1,3	1,6	2,0	1,4	1,9	2,0
R. Srbija	1,1	1,1	1,9	2,2	2,2	2,5	2,6

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2002-2008.

Pre deceniju oblast građevinarstva zapošljavala je preko 500 lica uglavnom u građevinskom preduzeću „Marko Orešković-u“, koje je bilo nosioc razvoja i pružanja usluga u građevinarstvu u opštini Apatin (danas je ovo preduzeće u stečaju).

Iz ovog društvenog preduzeća izrastao je «Rapid», a.d., koji uz „Elbu“ (danas preduzeće „SAINT GOBAIN“ d.o.o.) i „Gramont“, d.o.o, kao i uz brojne građevinske preduzetnika (na teritoriji Opštine krajem 2008. godine bilo ih je 65) – danas čini osnovu građevinske proizvodnje Opštine.

Pregled najznačajnijih pravnih lica u oblasti građevinarstva opštine Apatin:

- preduzeće „RAPID“, a.d. bavi se proizvodnjom fasadne silikatne opeke i gipsanih elemenata i spada u grupu najvećih ciglarskih kompanija u Srbiji. Privatizovano je od strane zaposlenih 2002. godine (zaposleni, penzioneri, kao i građani u ovom preduzeću raspolažu sa 95,12% akcija) i trenutno zapošljava 135 lica. Plasman opeke je dominantno usmeren na domaće tržište (65%), a delimično na inostrano tržište (35% ukupnog plasmata). Osim proizvodnje silikatne opeke, ovo preduzeće bavi se i projektovanjem i izradom enterijera od gipsa. Ovaj deo posla učestvuje sa oko 20% u ukupnim prihodima preduzeća. „Rapid“ raspolaže sa površinom cca 11 ha, a poseduje i svu potrebnu infrastrukturu.
- „SAINT GOBAIN“ d.o.o, Beograd (bivša „Elba“) uspešno se bavi proizvodnjom građevinskog materijala i opreme, kao i završnim radovima u građevinarstvu.

Trenutno zapošljava 60 lica. Godišnja proizvodnja raznih materijala je 18000 t (kapaciteti za proizvodnju iznose oko 30.000 t), a od toga plasira se na domaćem tržištu 35% a izvozi se 65% uglavnom u Mađarsku, Republiku Hrvatsku, BiH, Crnu Goru i Rumuniju. Kako preduzeće posluje u sistemu „Veber“ očekuje se da će se u narednom periodu izvršiti nova ulaganja u samu proizvodnju, što će omogućiti i otvaranje novih radnih mesta.

- „Gramont“, d.o.o. bavi se izvođenjem radova u građevinarstvu, kao i izvođenjem radova u sistemu vodovoda i kanalizacije. Trenutno zapošljava 37 lica.
- „PELUS“, d.o.o., predstavlja novoformirano preduzeće, koje se bavi isključivo građevinskom operativom i pružanjem građevinskih usluga. Trenutno zapošljava 10 lica.

4.5.4. Trgovina

Nosioc razvoja trgovine na teritoriji opštine Apatin bilo je trgovinsko preduzeće „Podunavlje“, Apatin. Ovo preduzeće je privatizovano, ali neuspešno (iako je solventno poslovalo, nakon privatizacije je ugašeno). Od brojnih prodavnica koje je imalo u svom sastavu, od ovog preduzeća ostala je samo robna kuća sa 5.000 kvadrata prodajnog i magacinskog prostora u vlasništvu Delta kompanije. U Podunavlju trenutno radi 5 lica, a deo zaposlenih lica Podunavlja angažovan je u Delta-maksiju (u prizemlju robne kuće). Pored diskonta Delta-Maksi, nosioci snabdevanja, uglavnom prehrambenih proizvoda, su 215 trgovinskih radnji u privatnom vlasništvu, od toga u Apatinu 159, Sonti 20, Prigrevici 31, Svilojevu 2 i Kupusini 3 radnje.

Takođe, u oblasti trgovine posluje i nekoliko trgovinskih lanaca: (1) „Evro-prom“ Apatin, koji ima 11 prodavnica, svoju veleprodaju i zaposlenih 38 lica; (2) „Bilje-merkant“, Bačka Palanka (trenutno radi 8 prodavnica i zapošljava 19 lica); (3) PP „Mini mart“ Sombor ima 8 prodajnih objekata i zaposlenih 29 lica na teritoriji opštine Apatin; (4) KTC Križevci (trgovački centar na površini od 18.790 m², koji osim trgovine, ima benzinsku pumpu i restoran, a zapošljava 59 lica).

4.5.5. Ugostiteljstvo i turizam

Prirodni resursi. Opština Apatin se nalazi na levoj obali Dunava, na srednjem toku i prostire se na površini od oko 394 km² na osnovu čega se svrstava u grupu srednje velikih opština. Graniči se sa opštinama Odžaci i Sombor, a reka Dunav ga graniči sa R. Hrvatskom.

Dunav je najznačajniji prirodni resurs opštine, a zbog veze sa Evropom i dodatni potencijal u razvoju turizma Opštine, Bačke, AP Vojvodine i R. Srbije. Dunav je zahvaljujući svom prirodnom režimu stvorio niz mikro hidrografskih oblika reljefa koji zajedno sa florom i faunom čini specifičnu sredinu, nazvanu Gornje Podunavlje. Zbog izuzetnih prirodnih uslova, postao je stanište mnogih vrsta divljači, riba i ptica. Sve ove osobenosti stvorile su uslove za razvoj mnogih vrsta turizma kao što su nautički i

eko turizam, foto safari, lovni i ribolovni turizam kao i preduslove za razvoj novih oblika turizma.

Apatin je jedna od retkih opština koji ima rešenu infrastrukturu.

Kulturno istorijsko nasleđe. Ovo područje su kroz istoriju naseljavali mnogi narodi – Kelti, Goti, Sloveni, Nemci, Mađari i svaka kultura je imala specifična obeležja. Najznačajnije očuvane znamenitosti su:

1. Gradska kuća iz 1909.godine,
2. Jevrejska sinagoga izgrađena u stilu neogotske arhitekture, po uzoru na Prašku,
3. Crkva Srca isusovog (u adaptaciji je),
4. Crkva Uznesenja Marijinog, izgrađena 1798.godine u stilu dunavskog baroka, poznata po Crnoj bogorodici (jednoj od tri u svetu) i drvetu ispred crkve kojim je navodno krunisan Hrist.
5. Zgrada osnovne muzičke škole „Stevan Hristić“ iz 1875.godine,
6. Hram Sabor svetih apostola, novije zdanje na obali Dunava.

4.5.5.1. Karakteristike turističke ponude i tražnje

Osnovni pravci razvoja turizma. Razvoj turizma se kreće u dva pravca - *Dunav i termalni izvori.*

Reka Dunav. Za Dunav kao najznačajniji prirodni resurs i značajan rečni pravac nazvan Koridor 7, su vezani mnogobrojni pojmovi i oblici turističkog delovanja. To su pre svega nautički turizam i kruzinge ture, zatim staza za veslanje na mirnim vodama, na njegovim obalama se nalazi šest travnatih fudbalskih terena sa drenažom, pet teniskih igrališta, šetačka staza, 40km dugačka biciklističkih staza, trim staza, staza za takmičenje u sportskom ribolovu.

Na Dunavu se pristupilo i gradnji međunarodne marine po svetskim standardima sa preko 400 vezova za jahte i male čamce na plivajućim pontonima dužine 300 metara. Završen je i pristan koji je od velikog značaja za Opštinu jer je za predstojeću sezonu pokazano veliko interesovanje stranih turoperatora za zaustavljanje u Opštini. Marina i pristanište bi po svemu sudeći u narednim godina Opštini omogućili značajan priliv deviznih sredstava i razvoj višeg nivoa turizma. Od kako je napravljen deo marine, prošle godine je zabeležena poseta preko 200 jahti. Zbog kategorizacije marine izgrađena je i aneks zgrada na kojoj se radovi privode kraju, koja će imati video nadzor, infocentar, upravu i deset javnih kupatila za nautičare. U tom kompleksu izgrađena je i pumpa za sve vrste goriva, ekološki potpuno bezbedna i osam apartmana i 45 kabina. Urađen je i isprofilisan kej u dužini od 300 metara, završen objekat nazvan Dom sportova na vodi u kome će se nalaziti restoran, prodavnice, turistička agencija, nautički klub.

Na Dunavu se gradi turistički park „Zelena glava“ sa restoranom i bungalovima sa 60 ležaja i kampom od 100 mesta. U kasnijoj fazi je u planu i gradnja hotela visoke kategorije.

Na obalama Dunava se nalazi sedam čardi od kojih su najpoznatije „Vagon čarda“, „Zlatna kruna“ koja ima i smeštajni deo od 28 ležaja i „Pagos“ čarda. Ovi ugostiteljski

i smeštajni objekti se neka vrsta ruralnog turizma na ovim prostorima. Pored pomenutih, na teritoriji opštine Apatin evidentirano je još 146 privatnih ugostiteljskih objekata .

Tabela br. 48 - Dolasci i noćenja turista u opštini Apatin u periodu 2004-2008.godina u hiljadama

Godina	Domaći turisti		Strani turisti	
2004	dolasci	noćenja	dolasci	noćenja
ukupno	6 393	49 378	860	4 325
ukupan broj noćenja	53 703			
2005	dolasci	noćenja	dolasci	noćenja
ukupno	6 296	49 279	729	3 222
ukupan broj noćenja	52 501			
2006	dolasci	noćenja	dolasci	noćenja
ukupno	6 025	35 592	725	2 552
ukupan broj noćenja	38144			
2007	dolasci	noćenja	dolasci	noćenja
ukupno	8 314	40 529	2 322	8 839
ukupan broj noćenja	49 368			
2008	dolasci	noćenja	dolasci	noćenja
ukupno	9 003	53 697	1 847	6 435
ukupan broj noćenja	60 132			

Izvor: Turistička organizacija opštine Apatin

„Zlatna Kruna“ je ugostiteljsko turistički objekat u privatnom vlasništvu, smeštena u lepom ambijentu i osim 28 ležaja i restoranom od 100 mesta, raspolaže terasom od 70 mesta i prelepim pogledom na Dunav. Zapošljava 16 lica koji čine kvalitetnu uslugu istog objekta. Vlasnici restorana imaju nameru da se kapaciteti prošire i poboljšaju u cilju što kvalitetnije ponude i osvajanja turističkog tržišta. „Zlatna Kruna“ je u ponudi destinacija pojedinih turističkih agencija. DOO „Pagos“ je privatno preduzeće iz oblasti ugostiteljstva i turizma koji se bavi i lovnim turizmom. Trenutno je obnovilo rad po tradiciji jednog od najstarijih ugostiteljskih objekata restoranom „Šaran“, koji nudi usluge i specijalitete od ribe, kao i druge i raspolaže sa kapacitetom od 180 mesta i zapošljava 15 lica. Restoran „Plava Ruža“, raspolaže kapacitetom od 60 mesta u sali i isto toliko u tri nivoa terasa. Zaposleno je 14 lica koji učestvuju u kvalitetu celokupne ponude ugostiteljskog objekta. Ispred restorana je plaža sa uređenim igralištom za košarku, pokretnim barom i ostalom kvalitetnom pratećom infrastrukturom.

Novootvoreni restoran „Kraljevski vrt“ (bivša „Aleksandrija“) trenutno zapošljava 10 radnika i raspolaže sa 100 mesta, sedam apartmana i 14 ležajeva za spavanje. Asortiman usluga koje pruža ovaj restoran kao i sam kvalitet istih zadovoljava i ima visoku ocenu od gostiju koji koriste usluge od istih.

Seoskim smeštajnim kapacitetima koja čini oko 100 ležaja u privatnim domaćinstvima, raspolažu sela u okolini Apatina, a najviše Kupusina. U ovom kraju poznat je i Didin Salaš.

Termalni izvori. Drugi turistički razvojni pravac su termalni izvori. Prva nalazišta datiraju još od 1911. godine. Tadašnje „Prigrevačko banjsko društvo“ bavilo se lečenjem sve do 1964. godine kada je ponestalo vode zbog erozije tla.

Banja Junaković koja se nalazi u blizini Apatina, na obodu šume, počela je sa radom 1983. godine i za njene potrebe je napravljeno pet bunara sa različitom izvorišnom temperaturom vode. Ono što je značajno je da vode ove banje spadaju u red visoko kvalitetnih termalnih voda sličnih kao što su u Karlovim Varima u Češkoj i Banji Harkanj u Mađarskoj. Terapijske vrednosti ove vode se odnose na lečenje svih vrsta reumatizma, ortopedskih i neuroloških obolenja, ginekoloških obolenja i problema sterilizacije. Kapaciteti banje su 270 ležaja, a za rekreaciju su na raspolaganju deset otvorenih bazena, jedan zatvoreni terapijski, teniski tereni, automatska kuglana, dve saune, teretana, restoran, aperitiv bar, otvoreni gril restoran. U prošloj godini je izvršena rekonstrukcija postojećih objekata u vrednosti od 40.000.000,00 RSD, a za ovu godinu planirano je utrošiti 50.000.000,00 RSD za opravku krova, spoljnih bazena i za druge namene. U Banji je zaposleno ukupno 140 zaposlenih, što medicinskog osoblja što administracije, ali svi oni čine maksimum da svi gosti budu zadovoljni pruženim slugama. Sve je više stranih gostiju, tako da se očekuje i priličan devizni prihod

Ove godine je započela izgradnja Wellness i spa centra u neposrednoj blizini banjskih kapaciteta koji će osim programa lepote i masaža, raspolagati i sa dva polu otvorena bazena, akva parkom, džakuzijima, saunama i ostalo. Sa ovim kapacitetima se računa da će obogatiti banjsku ponudu, tako da privuče i posetioce koji namaju nikakve zdravstvene probleme, ali imaju potrebu za opuštanjem i rekreacijom.

Od ostalih smeštajnih kapaciteta u Apatinu treba pomenuti hotel „Vojvodinu“ u centru grada, koji je privatizovan i koji ne radi i dva hotela u privatnom vlasništvu, jedan koji je započet i čija je gradnja stala, a planira se da ima 70 ležaja i kategoriju od 4 zvezdice, i drugi, hotel „Park“, takođe sa 70 ležaja i nižom kategorijom. Ono što je evidentno za opštinu Apatin je to da se broj gostiju povećava, popunjenost kapaciteta je solidna (u banji iznosi 60%), što ukazuje da se mogu očekivati i bolji rezultati rada i poslovanja.

4.5.5.2. Ostali oblici turističke ponude

Povoljan položaj grada omogućava bavljenje raznim oblicima aktivnog turizma, naročito *biciklizmom*. Biciklisti na ovom području mogu da posete razne interesantne predele, počev od prirodnih rezervata, preko lepih plaža i čardi na Dunavu sa ribljim specijalitetima, do obilaska primeraka seoske sakralne arhitekture u Sonti i Kupusini i muzejskih i etno postavki u Prigrevici i Kupusini. Organizovane su tri biciklističke ture i to: Apatin-Kupusina-Apatin, Apatin-Kučka-Apatin, Apatin-Bački Monoštor-Apatin i Apatin-Sonta-Apatin.

Apatin je od davnina poznat i kao centar *ribarstva* jer se nalazi u centru specijalnog rezervata prirode „Gornje podunavlje“ koje je i jedno od najvećih mrestilišta na Dunavu i pruža izuzetne mogućnosti za ribolov. Najzastupljeniji su primerci šuke, šarana, smuđa, somova. Smeštaj ribolovaca se organizuje u privatnim kućama, vikendicama i čardama što simbolizuje dugu ribarsku tradiciju. Što se pak *lova* tiče, u Apatinu postoji pet lovačkih društava i lovišta imaju dugu tradiciju. Najčešći lovci su iz Austrije i Nemačke na krupnu divljač i Italijani na ptice. Od krupne divljači najznačajniji predstavnici su jeleni, divlje svinje, srneća divljač, zec, lisica, a od ptica najznačajnije vrste su crna roda, koja je proglašena za prirodnu retkost i orao belorepan, koji je najveća ptica grabljivica u Evropi. Od ostalih vrsta, najzastupljenije su divlja patka i divlja guska, nekoliko vrsti čaplji, galebovi, čigre, kormoran, liska, bela senica, velika senica, slavuj i sve vrste vrana.

Komparativne sličnosti opština Apatin-Indija-Zrenjanin. Upoređujući turističke potencijale opštine Apatin sa onima sa kojima raspolažu opština Indije koja pripada Sremu i opština Zrenjanina koji se nalazi u Banatu, može se reći da su oni uporedivi, mada u odnosu na Apatin skromniji na području Indije, dok su u odnosu na opštinu Zrenjanin veoma slični. Naime, opština *Indija* nalazi se u Sremu, na južnim obroncima Fruške gore, na pola puta između Beograda i Novog Sada, na mestu gde se ukrštaju značajni evropski koridori – autoput E-75 i reka Dunav. Po površini je slična Apatinu. Opština Indija je jedna od najnaprednijih opština u Srbiji. Bogatog je kulturnog života, u kojoj se tokom cele godine organizuju brojna kulturna dešavanja sa akcentom na muzičke festivale. Indija je takođe opština sporta, zbog čega je izabrana za jednu od domaćina Univerzijade 2009.

Njen turističko-geografski položaj veoma je povoljan. Jedna od najvećih turističkih vrednosti opštine Indija je Dunav, kao i kod Apatina, koji njenom teritorijom protiče u dužini od 27 km, sve do ušća Tise u Dunav. Ovo područje karakterišu takođe prelepi pejzaži, brojni rukavci, ade i peščane plaže, ali i interesantne kulturno-istorijske vrednosti, kao i čuvene riblje čarde sa svojim tamburašima. Biciklistička ruta EuroVelo 6 prolazi kroz nekoliko naselja indijske opštine, a skretanjem sa nje turisti mogu veoma lako stići do obale Dunava ili naselja Indije i tako upotpuniti svoj turistički doživljaj. To je takođe deo turističke ponude koju ima i opština Apatin. Indija takođe raspolaže tradicionalnim vrednostima koje se mogu pre svega upoznati posetom Etno kući u Maradiku ili Slankamenačkim Vinogradima - specifičnom slovačkom selu. Turistička ponuda opštine Indija se ogleda u prirodi reka, sportu i rekreaciji, kulturi i tradiciji, dobroj hrani i manifestacijama. *Kao takva slična je apatinskoj turističkoj ponudi, ali po raznovrsnosti je ipak skromnija.*

Za razliku od Indije, u opštini *Zrenjanin* su zastupljeni skoro svi oblici turističke ponude kao i u *opštini Apatin*. Zrenjanin je značajan industrijski centar Banata i Vojvodine, ali poznat i po *turističkim vrednostima, kao što je prirodni rezervat ptica, razvijen ribolov, lov i termalnim izvorima i po strukturi ostale turističke ponude sličnija je Apatinu.*

Zrenjanin kao sedište najveće Banatske opštine, jedan je od pet gradova u Evropi koji u svom bližem okruženju imaju najviše vodenih tokova i vodenih površina, tako da predstavlja idealan prostor gde i najstrastveniji i najprobirljiviji sportski *ribolovci* mogu zadovoljiti svoje interesovanje. Reke *Tisa, Tamiš i Begej* veoma su bogate ribom gde preovladavaju šaran, protviš jaz, krupan som koji se lovi na bućku i retke ribe kao što su kečiga i mrena. „Traktor bara“ i ribnjak „Ečka“ su najpoznatiji ribolovni teren koji posećuju ribolovci iz cele Srbije. Za ribolov se mogu koristiti i ribnjački kanali, postoje tri jezera i peskara na kojima se takođe može loviti. Kanal Dunav-Tisa-Dunav je bogat svim vrstama ribe, a neka mesta su poznata po krupnim somovima.

Specijalni rezervat prirode „Stari Begej – Carska Bara“ je Ramsarsko područje, stanište oko 250 vrsta ptica, među kojima su i retki primerci ugroženih vrsta ptica. U sklopu ribarskog gazdinstva „Ečka“, neposredno uz specijalni rezervat, nalazi se hotel „Sibila“ sa specijalizovanim ribljim restoranom i smeštajnim kapacitetom od 45 ležaja. Posetiocima su namenjeni sledeći sadržaji: vožnja brodom i obilazak rezervata sa vodičem, foto-safari, vožnja biciklima stazom zdravlja (iznajmljivanje bicikala), „bird-watching“, let motornim zmajem i dr.

Lovište BEGEJ na površini od 124.038 ha kojim gazduje LUO Zrenjanin sa 1.295 lovaca, je jedno od najbitnijih srednjobanatskih lovišta. Ovo lovište je bogato divljači tako da raspolaže srnećom divljači oko 3.000 jedinki, zečevima oko 15.000, fazanima oko 10.000, dok je brojnost poljske jarebice u malom broju, tako da se ona i ne lovi. Brojnost divljači je u tendenciji porasta. Od lovaca turista koji su zainteresovani za ovo lovište, najzastupljeniji su bili lovci iz Italije, koji su lovili sitnu divljač, a zatim iz Nemačke, Austrije i Španije, koji su lovili srndača, slično kao i u Apatinu.

Termalni izvori. U opštini Zrenjanin, na severnoj obali istoimenog jezera u naselju Melenci, nalazi se *Banja Rusanda*, jedino aktivno banjsko lečilište u Banatu. Još od svog osnivanja 1867. godine, ima lečilišnu tradiciju zasnovanu na korišćenju lekovitih svojstava mineralnog peloida (blata) iz jezera Rusanda, koje se ubraja u najlekovitije u zemlji. U hidroterapijske svrhe koristi se termomineralna voda koja spada u kategoriju natrijum hidrokarbonatnih sulfidnih hemoterma. Na osnovu narodne empirije blato iz jezera "Rusanda" se koristi u lečenju već nekoliko vekova. Utvrđeno je njegovo lekovito dejstvo protiv bola, otoka, upale, poboljšanja cirkulacije, metabolizma, hroničnih promena na koži kao i kozmetičko dejstvo.

Ostali vidovi turizma. Rečni potencijali opštine Zrenjanin stvaraju mogućnost korišćenja brojnih izletišta, kampova, ugostiteljskih objekata i marina. Tu je i sportsko-rekreacioni centar Motel "Šumica" koji pored zelenih površina u svom sastavu ima i teniski, fudbalski, košarkaški, beach volley teren, trim stazu, prostor za kampovanje i ostalo.

4.6. *Investicije*

Republika Srbija se nalazi u centralnoj fazi tranzicije koja bi trebalo da predstavlja radikalni zaokret i pravu prekretnicu u budućem razvoju domaće ekonomije i njenih aktera. Razvoj tržišne ekonomije može se ubrzati prilivom sredstava kroz investicije u nova preduzeća, dokapitalizacijom postojećih preduzeća i konsolidacijom finansijskog sistema. Međutim, mnoga preduzeća u Republici imaju nepovoljne poslovne performanse koje se manifestuju kroz opadanje tržišnog učešća i rentabiliteta, povećanje zaduženosti, neadekvatno investiranje i povećan obim diversifikovanih poslovnih poduhvata na račun primarnog posla⁹. Iako je ustanovljen rastući trend investiranja, makroekonomski pokazatelji investicionih kretanja u Srbiji pokazuju visok rizik ulaganja u domaća preduzeća, koji onemogućava dinamičnije investiranje. Smanjenjem rizika povećala bi se atraktivnost ulaganja, što je stimulans za domaće i strane investitore koji vrednuju različite kombinacije rizika i prinosa.

Poslovni ambijent u AP Vojvodini, kao i Republici Srbiji u celini, znatno je unapređen zahvaljujući usvajanju velikog broja pravnih propisa od 2001. godine do danas. Osnovni ciljevi zakonodavnih reformi, koji se odvijaju u skladu sa regulativama EU, usmereni su ka jednostavnosti poslovanja i sigurnosti ulaganja. U procesu pridruživanja EU očekuje se donošenje brojnih novih reformskih propisa, a za investitore najveći značaj imaju zakoni u oblasti zemljišta i izgradnje, kao i regulativa industrijskih i tehnoloških parkova.

Danas je opština Apatin veliko gradilište¹⁰:

⁹ Period raspada bivše Jugoslavije, ratova na njenim prostorima, a nakon toga i tranzicije, uslovi su prestanak rada mnogih preduzeća (ili rad sa znatno smanjenim kapacitetom) u opštini Apatin (izvor: Strategija razvoja socijalne zaštite opštine Apatin za period od 2008. do 2013. godine).

¹⁰ Strategija razvoja socijalne zaštite opštine Apatin za period od 2008. - 2013. godine.

- završava se marina i pristanište za bele brodove,
- pri kraju je izgradnja fabrike vode,
- u toku su pripreme za izgradnju regionalnog sistema odvođenja otpadnih voda,
- završena je gasifikacija Apatina,
- vrši se priprema za gasifikaciju naseljenih mesta,
- niču industrijski parkovi,
- u toku je izgradnja infrastrukture robno–transportnog centra.

Veličina tržišta, makroekonomska stabilnost, troškovi poslovanja, ljudski resursi, geografski položaj i investiciona infrastruktura predstavljaju najvažnije među brojnim faktorima koji opštinu Apatin čine jednim od veoma atraktivnih lokacija za poslovanje u ovom delu Jugoistočne Evrope. Opština svim investitorima nudi relativno dobar potencijal prodaje za veći broj industrijskih i poljoprivrednih proizvoda, kako na svetskom, tako i na domaćem tržištu, koji proizilazi iz bescarinskog pristupa tržištima EU, SAD, Rusije i Jugoistočne Evrope, od skoro milijardu ljudi. Postoji, dakle, otvorenost prema svakom investitoru, koja je posebno usmerena ka privlačenju stranih direktnih investicija, čime bi se znatno povećala stopa rasta društvenog proizvoda i smanjila stopa nezaposlenosti.

Troškovi poslovanja u Republici Srbiji su relativno povoljni u poređenju sa drugim državama u regionu, što predstavlja rezultat:¹¹

- **niskih poreskih stopa**, kao što su porez na dobit od 10%, porez na dodatu vrednost u iznosu od 8 ili 18% i porez na zarade na nivou od 12%,
- **brojnih podsticaja za ulaganje**, u koje spadaju državne subvencije za direktne investicije između 2.000,- i 10.000,- EUR po novom radnom mestu, zatim oslobođenje od plaćanja poreza na dobit u periodu od 10 godina za velika ulaganja, kao i izuzeće od
- **plaćanja poreza na zarade i doprinosa** za socijalno osiguranje za radnike mlađe od 30 i starije od 45 godina,
- **jeftinijih komunalnih proizvoda i usluga**, poput električne energije, gasa ili vode,
- **kvaliteta i cene radne snage** koji predstavljaju, po opštoj oceni investitora, jedan od ključnih razloga za ulaganje u opštinu Apatin i R. Srbiju, u celini.¹²

Posebni podsticaji za ulaganja na području opštine Apatin regulisani su *Predlogom mera za prevazilaženje nezaposlenosti i predlogom mera za podsticaj razvoja privrede u Opštini*, koji predviđaju da se strateški plan razvoja usaglasi sa potrebama i željama potencijalnih investitora, odnosno:

- stvori brza i efikasna administracija, kako bi se stvorio ekonomski ambijent za privlačenje, kako domaćih, tako i stranih investitora,
- razvija jak partnerski odnos između privatnog i javnog sektora čime bi se stvorila pozitivna poslovna klima u kojoj bi se privrednici prepoznali i ostvarili svoj interes da žive, ulažu i rade u opštini Apatin,
- podstiče i promoviše poljoprivredna proizvodnja, zasnovana na visokim ekološkim standardima, pre svega uz korišćenje evropskih standarda kvaliteta;

¹¹ www.siepa.sr.gov.yu

¹² Ljudski resursi u našoj zemlji izdvajaju se po: visokoj produktivnosti rada koja, u okviru industrije, raste u proseku za 11% godišnje; odličnom tehničkom obrazovanju, pri čemu 1/3 od oko 14.000 diplomiranih studenata svake godine dolazi sa fakulteta prirodnih nauka; znatno nižim troškovima rada koji iznose manje od 1/2 izdataka za zarade u novim članicama EU iz Istočne Evrope.

- radi stvaranja povoljnog ambijenta prema novim investitorima, izvrši izgradnja, odnosno rekonstrukcija putne privrede, kao i obnova pruge Sombor-Apatin-Bogojevo u cilju povezanosti Opštine, ne samo putem Dunava, već i obezbedi dotok roba, putem drumskog i železničkog saobraćaja,
- podstiče razvoj malih i srednjih preduzeća,
- podstiče i omogućava osnivanje novih preduzeća,
- podstiče viši stepen uključivanja, sa svim raspoloživim kadrovima, u cilju promocije i dovođenja domaćih i stranih investitora,
- promoviše razvoj klastera,
- stvara pozitivan ambijent za brzo izdavanje dozvole za rad novim investitorima,
- stvaraju uslovi za otvaranje novih mini industrijskih zona u naseljenim mestima, u cilju ravnomernog razvoja naseljenog mesta, gde postoji svakako interes za istim,
- ostvaruje veća i punija saradnja sa novim vlasnicima privatizovanih preduzeća na teritoriji Opštine, koji žele i pokazuju dobru volju da investiraju u nove kapacitete i zapošljavaju nove radnike na teritoriji opštine Apatin.

4.6.1. Opšta obeležja dosadašnjih investicionih ulaganja

Investiciona kretanja u periodu 2000-2007. godine ukazuju na jaku korelaciju političkog kredibiliteta zemlje i rizika ulaganja. U pomenutom periodu, priliv stranih direktnih investicija (SDI)¹³ u Srbiji je bio podložan značajnim oscilacijama (Tabela broj 49). Do sada su SDI u Srbiji uglavnom bile usmerene na osvajanje domaćeg tržišta kroz proizvodnju, pružanje usluga (banke, trgovačke kuće, osiguravajuća društva, lizing kompanije, itd.), kao i sticanje neke aktive (nekretnine, objekti) koja se efektira na domaćem tržištu.

Tabela br. 49 - Priliv SDI u svetu i Srbiji, u periodu 2000-2007. godina (u mil. USD)

Godina	Priliv SDI u svetu	Priliv SDI u Srbiji	Učešće priliva SDI u Srbiji u prilivu SDI u svetu (%)
2000	1.392.95	50	0,0036
2001	823.825	165	0,0200
2002	716.128	475	0,0663
2003	632.599	1.365	0,2158
2004	742.143	966	0,1301
2005	958.697	1.550	0,1617
2006	1.411.018	4.387	0,3109
2007	1.833.324	2.195	0,1197

Izvor: UNCTAD, "World Investment Report 2003", New York and Geneva, 2003., str. 249, UNCTAD, "World Investment Report 2005", New York and Geneva, 2005., str. 303, UNCTAD, "World Investment Report 2007", New York and Geneva, 2007., str. 251, UNCTAD World Investment Report 2008", New York and Geneva, str. 253-256; NBS, "Statistički bilten" februar 2008., str. 52. Napomena: Metodologija evidentiranja priliva SDI u svetu navedena u UNCTAD, "World Investment Report 2008", New York and Geneva, 2008., str. 250; podaci UNCTAD-a o prilivu SDI u Srbiju se razlikuju od podataka NBS.

Analiza podataka koji se odnose na priliv SDI u svetu i Srbiji (u periodu 2000-2007. godine), upućuje na činjenicu da je učešće priliva SDI u Srbiji u prilivu SDI u svetu bilo vrlo skromno. U tom smislu, pomenuti pokazatelj je zabeležio najmanji nivo u

¹³ Strane direktne investicije su investicije u izgradnju novih kapaciteta u proizvodnom sektoru, u sektoru istraživanja i razvoja, kao i sektoru usluga koje mogu biti predmet međunarodne trgovine. One predstavljaju takav oblik ulaganja kapitala koji obezbeđuje stranom investitoru sticanje prava svojine, kontrole i upravljanja po osnovu uloženog kapitala.

2000. godini (0,0036%), dok je njegov najveći nivo bio evidentiran u 2006. godini (0,3109%). Međutim, čak i 2006. godine kada je bio ostvaren rekordan priliv SDI u Srbiji (4.387 miliona USD), taj iznos je bio manji od priliva SDI u Bugarskoj (7.507 miliona USD), Rumuniji (11.366 miliona USD) i Mađarskoj (6.790 miliona USD)¹⁴.

Do sada je najveći deo SDI u Srbiji bio usmeren u finansijski sektor, poslove sa nekretninama, trgovinu i druge poslovne usluge, tako da je njihov efekat na povećanje industrijske i poljoprivredne proizvodnje, zaposlenosti i izvoza, za sada, relativno ograničen, obzirom da su preduzeća, banke i drugi privredni subjekti u koje je investirani strani kapital uglavnom orijentisani na domaće tržište, a u dobroj meri i na uvoz. Konkretno, još uvek ne dolazi do nekog većeg inputa u vidu transfera savremene tehnologije, opreme i proizvodnog menadžmenta, a time ni osetnijeg podizanja ukupnog tehnološkog i inovativnog kapaciteta u Srbiji, mada u tom pogledu ima i nekih izuzetaka.

Tržište R. Srbije, a samim time i opštine Apatin je relativno značajno u regionalnim razmerama, ali je vrlo skromno u globalnim relacijama (limitirano još uvek ograničenom kupovnom moći stanovništva). Srbija uglavnom ne raspolaže u izobilju sa nekim jeftinim, strateški važnim resursima i prirodnim bogatstvima, gde se ipak izdvaja 4.217.863 ha korišćene obradive poljoprivredne površine (odnosno, 22.577 ha u opštini Apatin), a kvalifikovana rada snaga, koja se stalno isticala kao prednost Srbije, pokazala se u dobrom broju slučajeva kao stara i nedovoljno obučena za nove tehnološke procese, ali i skupa zbog raznih doprinosa i socijalnih programa. Kvalitet opšte poslovne i investicione klime u Srbiji je osrednji sa trendom pogoršanja zadnje dve godine, pošto se prema rangiranju Svetske banke i Međunarodne finansijske korporacije Srbija, po tzv. *Iakoći poslovanja* u 2009. godini, nalazi na 94 mestu u svetu (od 181 zemlje), što predstavlja praktično vraćanje na poziciju koju je zauzimala u rangiranju za 2006. godinu (95 mesto) i značajno pogoršanje u odnosu na poziciju koju je zauzimala u 2007. godini (68 mesto). U rangiranju za 2008. godinu, Srbija se nalazila na 86 mestu¹⁵.

Radi dobijanja što realnije slike o dosadašnjim investicionim aktivnostima na području opštine Apatin, u tabelama i dijagramima koji slede dat je prikaz ulaganja kako na regionalnom, tako i na nacionalnom nivou. U skladu sa navedenim, istraživanjem je obuhvaćen višegodišnji investicioni trend u privredi opštine Apatin i karakteristike procesa investiranja u privredi na teritoriji Zapadnobačkog okruga, AP Vojvodine, kao i R. Srbije u celini.

Posmatrajući period 2000-2005. godina, može se konstatovati da opštinu Apatin karakteriše slaba i nedovoljna investiciona aktivnost. Međutim, ukupno ostvarene investicije na nivou opštine Apatin u 2005. godini su više nego utrostručene prema ostvarenoj vrednosti u prethodnoj godini. Naime, one su u 2005. godini iznosile 1.887.135 hilj. RSD, prema 547.869 hilj. RSD ostvarenih investicija u 2000. godini (Tabela broj 50). Sa druge strane, ukupno ostvarene investicije opštine u 2005. godini obuhvataju 47,28% od ostvarenih investicija na nivou Zapadnobačkog okruga, odnosno jedva 6,34% od ukupno ostvarenih investicija na nivou AP Vojvodine, ili svega 1,15% od nivoa Republike Srbije u celini.

¹⁴ UNCTAD (2008): *World Investment Report 2008*, New York and Geneva, str. 207- 209, 249 i 253-256.

¹⁵ World Bank: *Doing Business 2007; Doing Business 2008; Doing Business 2009* (www.worldbank.org).

Tabela br. 50 - Prostorna distribucija ukupno ostvarenih investicija*, u periodu 2000. - 2005. godine (u hilj. RSD)

Godine	Jedinica mere	Teritorija					
		Republika Srbija**	AP Vojvodina	Zapadno-bački okrug	Opština Apatin	Opština Inđija	Opština Zrenjanin
2000	dinar	39.874.609,00	8.508.582,00	1.039.538	547.869	72.620	314.506
	%	100,00	21,34	2,61	1,37	0,18	0,79
2001	dinar	55.188.399,00	13.348.396,00	1.412.649	475.135	127.405	609.047
	%	100,00	24,19	2,56	0,86	0,23	1,10
2002	dinar	102.860.663,00	23.302.691,00	2.142.594	561.807	244.494	812.595
	%	100,00	22,65	2,08	0,55	0,24	0,79
2003	dinar	115.662.223,00	25.685.814,00	1.535.007	438.508	119.247	1.275.240
	%	100,00	22,21	1,33	0,38	0,10	1,10
2004	dinar	152.929.464,00	29.484.398,00	3.529.428	1.737.779	121.154	1.052.634
	%	100,00	19,28	2,31	1,14	0,08	0,69
2005	dinar	163.549.507,00	29.773.399,00	3.991.569	1.887.135	195.342	624.964
	%	100,00	18,20	2,44	1,15	0,12	0,38

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Investicije Republike Srbije, 2000-2005. godina, Beograd, 2001-2006.

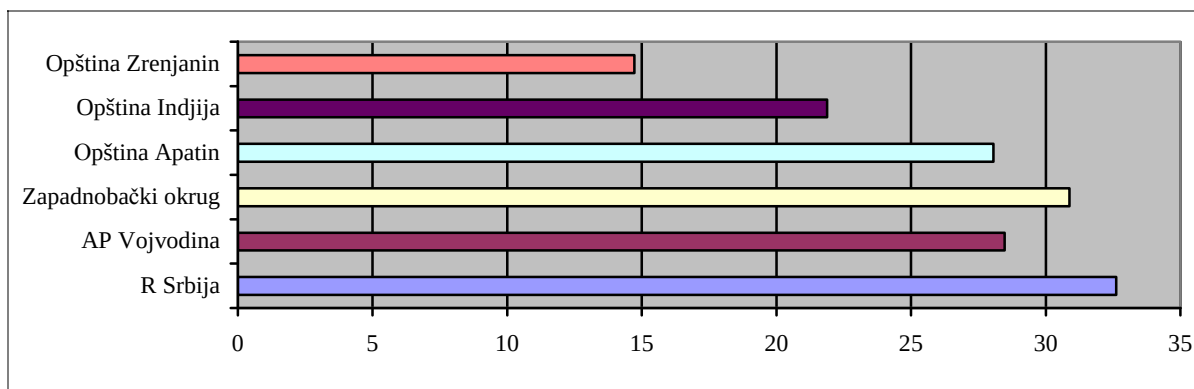
* Investicije u osnovna sredstva (podaci se odnose na društvenu, zadružnu, mešovitu i državnu svojinu), u tekućim cenama.

** Nisu obuhvaćeni podaci za Kosovo i Metohiju.

U poređenju sa ulaganjima u opštini Inđija, ostvarene investicije u opštini Apatin su tokom svih godina posmatranog perioda na znatno većem nivou (sa posebnim akcentom na 2000. godinu, kada je odnos bio 7,54:1,00). Sa druge strane, u poređenju sa ulaganjima u opštini Zrenjanin, ostvarene investicije u opštini Apatin odlikavaju oscilacije koje prate određene vremenske intervale: u 2000. godini, nivo ostvarenih investicija u opštini Apatin je iznad ostvarenih ulaganja na nivou opštine Zrenjanin (u odnosu 1,74:1,00); u periodu 2001-2003. godina, nivo ostvarenih investicija u opštini Apatin je ispod ostvarenih ulaganja na nivou opštine Zrenjanin (sa posebnim akcentom na 2003. godinu, kada je odnos bio 1,00:2,91); u periodu 2004-2005. godina, nivo ostvarenih investicija u opštini Apatin je iznad ostvarenih ulaganja na nivou opštine Zrenjanin (sa posebnim akcentom na 2005. godinu, kada je odnos bio 3,02:1,00). Drugim rečima, u periodu 2000-2005. godina, ostvarene investicije u opštini Apatin su u proseku bile iznad ostvarenih ulaganja u opštinama Inđija i Zrenjanin. Imajući u vidu ulogu investicija u društveno-ekonomskom razvoju, može se zaključiti da je u posmatranom periodu opština Apatin zabeležila veći privredni rast i ostvarila bolju socijalnu sigurnost u odnosu na opštine Inđija i Zrenjanin.

Na osnovu gore prikazanih višegodišnjih kretanja ukupno ostvarenih investicija u apsolutnim vrednostima, mogu se iskazati prosečne godišnje stope rasta za odabrane teritorije. U tom smislu, došlo se do prosečne godišnje stope rasta ukupno ostvarenih investicija na području opštine Apatin (28,06%), Zapadnobačkog okruga (30,88%), AP Vojvodine (28,47%) i Republike Srbije u celini (32,61%). U svim slučajevima su ostvarene pozitivne godišnje stope rasta, dok je najveća vrednost evidentirana za Republiku Srbiju u celini (Dijagram broj 13).

Dijagram br. 13 - Prosečne godišnje stope rasta ukupno ostvarenih investicija*, u periodu 2000-2005. godina (u %)

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Investicije Republike Srbije, 2000-2005. godina, Beograd, 2001-2006.

* Investicije u osnovna sredstva (podaci se odnose na društvenu, zadržnu, mešovitu i državnu svojinu), u tekućim cenama.

** Nisu obuhvaćeni podaci za Kosovo i Metohiju.

Od 2006. godine, Republički zavod za statistiku Srbije objavljuje podatke o investicijama u osnovna sredstva pravnih lica svih oblika svojine u Republici Srbiji, u tekućim cenama. U skladu sa novom metodologijom, ukupno ostvarene investicije na nivou opštine Apatin u 2007. godini su skoro utrostručene prema ostvarenoj vrednosti u prethodnoj godini. Naime, one su u 2007. godini iznosile 1.602.549 hilj. RSD, prema 578.277 hilj. RSD ostvarenih investicija u 2006. godini (Tabela broj 51). Sa druge strane, ukupno ostvarene investicije opštine u 2007. godini obuhvataju 23,99% od ostvarenih investicija na nivou Zapadnobačkog okruga, odnosno jedva 1,39% od ukupno ostvarenih investicija na nivou AP Vojvodine, ili svega 0,33% od nivoa R. Srbije u celini.

Tabela br. 51 - Prostorna distribucija ukupno ostvarenih investicija*, u periodu 2006-2007. godina (u hilj. RSD)

Godine	Jedinica mere	Teritorija					
		Republika Srbija**	AP Vojvodina	Zapadno-bački okrug	Opština Apatin	Opština Indija	Opština Zrenjanin
2006	RSD	340.795.050	94.317.316	3.952.236	578.277	1.439.789	3.322.168
	%	100,00	27,68	1,16	0,17	0,42	0,97
2007	RSD	482.340.888	115.475.861	6.679.181	1.602.549	1.228.146	3.493.634
	%	100,00	23,94	1,38	0,33	0,25	0,72

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Investicije Republike Srbije, 2006-2007. godina, Beograd, 2007-2008.

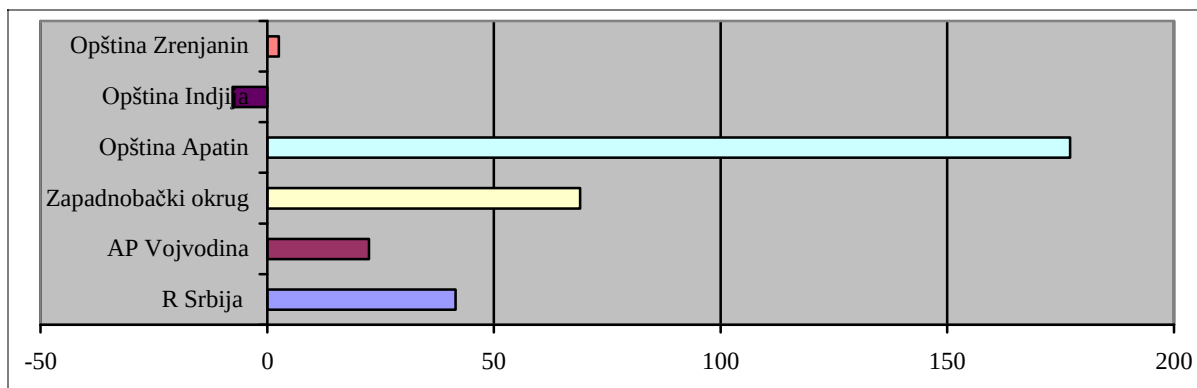
* Investicije u nova osnovna sredstva (podaci se odnose na sva pravna lica, osim na ona koja su u skladu sa čl. 7. Zakona o računovodstvu i reviziji razvrstana u mala), u tekućim cenama.

** Nisu obuhvaćeni podaci za Kosovo i Metohiju.

U poređenju sa ulaganjima u opštini Indija, ostvarene investicije u opštini Apatin odlikavaju godišnje oscilacije: u 2006. godini, nivo ostvarenih investicija u opštini Apatin je znatno ispod ostvarenih ulaganja na nivou opštine Indija (u odnosu 1,00:2,49); u 2007. godini, nivo ostvarenih investicija u opštini Apatin je приметно iznad ostvarenih ulaganja na nivou opštine Indija (u odnosu 1,30:1,00). Sa druge strane, u poređenju sa ulaganjima u opštini Zrenjanin, ostvarene investicije u opštini Apatin su tokom svih posmatranih godina na znatno manjem nivou (sa posebnim akcentom na 2006. godinu, kada je odnos bio 5,74:1,00). Drugim rečima, u periodu 2006-2007. godina, ostvarene investicije u opštini Apatin su u proseku bile ispod ostvarenih ulaganja u opštinama Indija i Zrenjanin. Imajući u vidu ulogu investicija u društveno-ekonomskom razvoju, može se zaključiti da je u posmatranom periodu opština Apatin zabeležila manji privredni rast i ostvarila lošiju socijalnu sigurnost u odnosu na opštine Indija i Zrenjanin.

Na osnovu prikazanih višegodišnjih kretanja ukupno ostvarenih investicija u apsolutnim vrednostima, mogu se iskazati prosečne godišnje stope rasta za odabrane teritorije. U tom kontekstu, došlo se do prosečne godišnje stope rasta ukupno ostvarenih investicija na području opštine Apatin (177,12%), Zapadnobačkog okruga (69,00%), AP Vojvodine (22,43%) i Republike Srbije u celini (41,53%). U svim slučajevima su ostvarene pozitivne godišnje stope rasta, dok je najveća vrednost evidentirana za opštinu Apatin (Dijagram broj 14).

Dijagram br. 14 - Prosečne godišnje stope rasta ukupno ostvarenih investicija*, u periodu 2006-2007. godina (u %)

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Investicije Republike Srbije, 2006-2007., Beograd, 2007-2008.

* Investicije u nova osnovna sredstva (podaci se odnose na sva pravna lica, osim na ona koja su u skladu sa čl. 7. Zakona o računovodstvu i reviziji razvrstana u mala), u tekućim cenama.

** Nisu obuhvaćeni podaci za Kosovo i Metohiju.

Radi uporednog pregleda, određena je godišnja stopa rasta za opštinu Indija (-7,64%), kao i godišnja stopa rasta za opštinu Zrenjanin (2,55%). U oba slučaja, ostvarene godišnje stope rasta su markantno ispod prosečne godišnje stope rasta u opštini Apatin. Činjenica koja još jednom potvrđuje bolje pozicioniranje, na lestvici društveno-ekonomskog razvoja, opštine Apatin u odnosu na opštine Indija i Zrenjanin. Međutim, iako je prosečna godišnja stopa rasta ostvarenih investicija na području opštine Apatin, u periodu 2006-2007. godina, znatno iznad prosečne godišnje stope rasta posmatranog pokazatelja na datoj teritoriji, učešće ostvarenih investicija opštine Apatin u ostvarenim investicijama R. Srbije u celini je skoro tri puta manje u istom periodu u odnosu na vremenski interval 2000-2005. godina. Istovremeno, prosečno učešće ostvarenih investicija opština Indija i Zrenjanin u ostvarenim investicijama R. Srbije u celini je veće u periodu 2006-2007. godina u odnosu na vremenski interval 2000-2005. godina. Drugim rečima, došlo je do opadanja investicione aktivnosti koja je svakako umanjila privredni rast opštinske teritorije u odnosu na ekonomski razvoj u našoj zemlji i odabranim opštinama.

4.6.2. Ocena ostvarenih investicija u osnovna sredstva

U cilju određivanja ocene ostvarenih investicija u privredi opštine Apatin, koristeće se sledeći pokazatelji:

- ostvarene investicije u privredi po stanovniku,
- ostvarene investicije u privredi po aktivnom stanovniku,
- ostvarene investicije u privredi po zaposlenom.

Radi dobijanja što realnije ocene ostvarenih investicija u privredi na području opštine Apatin, u narednom pregledu (Tabela broj 52) su dati pokazatelji koji se odnose kako na regionalni, tako i na nacionalni nivo (u 2007. godini).

Tabela br. 52 - Ocena ostvarenih investicija* u privredi

Pokazatelj	Jed. mere	Teritorija					
		Republika Srbija**	AP Vojvodina	Zapadnobački okrug	Opština Apatin	Opština Indija	Opština Zrenjanin
Ostvarene investicije po stanovniku (popis 2002)	dinar	64.329,26	56.828,90	31.209,52	48.838,84	24.756,52	26.456,70
Ostvarene investicije po aktivnom stanovniku (popis 2002)	dinar	141.938,98	126.507,30	71.863,97	111.002,91	55.307,94	57.290,53
Ostvarene investicije po zaposlenom (godišnji prosek - 2007)	dinar	240.888,12	218.129,63	146.290,40	262.454,80	125.410,60	112.516,39

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Investicije Republike Srbije, 2006-2007.godina, Beograd, 2007-2008.

* Investicije u nova osnovna sredstva (podaci se odnose na sva pravna lica, osim na ona koja su u skladu sa čl. 7. Zakona o računovodstvu i reviziji razvrstana u mala), u tekućim cenama.

** Nisu obuhvaćeni podaci za Kosovo i Metohiju.

Rezultati koji su prikazani u predhodnoj tabeli upućuju na konstataciju da je u svim posmatranim slučajevima najveća vrednost postignuta kod ostvarenih privrednih investicija po zaposlenom, dok je najmanja vrednost dobijena kod ostvarenih privrednih investicija po stanovniku, i to u sledećem odnosu:

- Republika Srbija (3,74:1,00);
- AP Vojvodina (3,84:1,00);
- Zapadnobački okrug (4,69:1,00);
- Opština Apatin(5,37:1,00);
- Opština Indija (5,07:1,00);
- Opština Zrenjanin (4,25:1,00).

Shodno odabranim pokazateljima i dobijenim odnosima investicionih ulaganja, može se zaključiti da su najveća investiciona ulaganja po zaposlenom u opštini Apatin. Ovo samo potvrđuje činjenicu da je učešće broja zaposlenih u ukupnom broju stanovnika najniže u opštini Apatin (18,61%), u odnosu na ostale posmatrane teritorijalne jedinice (opštinu Indija: 19,74%; opštinu Zrenjanin: 23,51%; Zapadnobački okrug: 21,33%; AP Vojvodinu: 26,05% i Republiku Srbiju u celini: 26,71%). Pored toga, ovo može biti i pokazatelj da opština Apatin ima veću nezaposlenost u odnosu na ostale posmatrane teritorijalne celine, odnosno da treba da poveća otvorenost prema domaćem i stranom kapitalu, kako bi se povećala njena perspektivnost, posebno na polju zapošljavanja (otvaranja novih radnih mesta).

4.6.3. Ostvarene investicije u osnovna sredstva, po delatnostima

U zavisnosti od metodologije obrade statističkih podataka, tokom posmatranog perioda 2000-2007. godina (odnosno, pojedinih vremenskih intervala: 2000-2002. godina; 2003-2005. godina; 2006-2007. godina) došlo je do приметnih oscilacija u strukturi ostvarenih investicija po delatnostima, u opštini Apatin (Tabele 53-55.).

Tabela br. 53 - Ostvarene investicije¹⁾ po delatnostima, u opštini Apatin (u hilj. dinara)

Godine	Jedinica mere	Ukupno	Proizvodne delatnosti							Neproizvodne delatnosti	
			industrija	poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda	građevinarstvo	saobraćaj i veze	trgovina i ugostiteljstvo	zanatstvo	Ostalo ²⁾	društveno-političke zajednice	Ostalo ³⁾
2000	dinar	547.896	497.004	9.646	-	1.762	-	-	17.809	1.313	20.335
	%	100,00	90,71	1,76	-	0,32	-	-	3,25	0,24	3,71
2001	dinar	475.135	392.130	25.630	-	4.549	-	-	37.346	4.878	10.602
	%	100,00	82,53	5,39	-	0,96	-	-	7,86	1,03	2,23
2002	dinar	561.807	439.343	34.556	-	4.364	288	-	44.813	19.510	18.933
	%	100,00	78,20	6,15	-	0,78	0,05	-	7,98	3,47	3,37

¹⁾ Investicije u osnovna sredstva (podaci se odnose na društvenu, zadružnu, mešovitu i državnu svojinu), u tekućim cenama.

²⁾ Obuhvata: komunalne delatnosti - proizvodni deo, tehničke i poslovne usluge, obrazovanje, kulturu - proizvodni deo i apoteke.

³⁾ Obuhvata: komunalne delatnosti - neproizvodni deo, stambenu izgradnju, finansijske i druge usluge, obrazovanje i kulturu - neproizvodni deo, zdravstvo i socijalnu zaštitu.

Izvor: Investicije Republike Srbije, 1989, 2000-2005., RZS, Beograd, 1990, 2001-2006.

Industrija (odnosno, prerađivačka industrija i proizvodnja i snabdevanje električnom energijom, gasom i vodom), predstavlja za opštinu Apatin važan investicioni potencijal. U prilog ovoj konstataciji, sledi činjenica da je u analiziranim godinama učešće ostvarenih investicija industrije u ukupno ostvarenim investicijama opštine Apatin na značajnom nivou (sa prosečnim iznosom od 74,58%).

Poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda (odnosno, poljoprivreda, lov i šumarstvo) ne samo da je značajan prirodni potencijal na kome se bazira privreda opštine Apatin, već predstavlja i specifičan potencijal koji je atraktivan za investiranje kako za opštinu, tako i za zapadnobački okrug u celini. Iako je učešće ostvarenih investicija posmatrane delatnosti u ukupno ostvarenim investicijama opštine Apatin iznosilo samo 0,22% u 2003. godini, učešće ovog parametra u 2007. godini iznosi 7,80% (rast od 7,58%). Značajan skok koji je ostvaren u 2006. godini (učešće na nivou od 44,34%), predstavlja znatnim delom rezultat privatizacije koja je uspešno realizovana u agroprivredi opštine Apatin.

Tabela br. 54 - Ostvarene investicije¹⁾ po delatnostima, u opštini Apatin (u hilj. dinara)

Godine	Jedinica mere	Ukupno	Poljoprivreda, lov i šumarstvo	Prerađivačka industrija	Proizvodnja i snabdevanje električnom energijom, gasom i vodom	Građevinarstvo	Trgovinana veliko i trgovina na malo, opravka motornih vozila, motocikala i...	Hoteli i restorani	Saobraćaj, skladištenje i veze	Ostalo ²⁾
2003	dinar	438.508	955	345.770	25.838	14.615	25	-	12.060	39.245
	%	100,00	0,22	78,85	5,89	3,33	0,01	-	2,75	8,95
2004	dinar	1.737.779	46.068	1.582.073	16.725	13.116	51	181	4.663	74.902
	%	100,00	2,65	91,04	0,96	0,75	0,00	0,01	0,27	4,31
2005	dinar	1.887.135	36.653	1.466.149	21.604	-	97.776	-	975	263.978
	%	100,00	1,94	77,69	1,14	-	5,18	-	0,05	13,99

¹⁾ Investicije u osnovna sredstva (podaci se odnose na društvenu, zadržnu, mešovitu i državnu svojinu), u tekućim cenama.

²⁾ Obuhvata: finansijsko posredovanje; aktivnosti u vezi sa nekretninama, iznajmljivanjem i poslovne aktivnosti; državna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje; obrazovanje; zdravstveni i socijalni rad; ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti.

Izvor: Investicije Republike Srbije, 2003-2005., RZS, Beograd, 2004-2006.

U periodu 2000-2002. godina (takođe i u 2005. godini), u *građevinarstvu* opštine Apatin nije bilo ostvarenih investicija. Međutim, poslednjih godina građevinarstvo u opštini Apatin ostvaruje značajnu stopu rasta (375,61%), što je između ostalog odraz uvođenja povoljnijih kredita za stambenu izgradnju.

Trgovina i ugostiteljstvo (odnosno, trgovinana veliko i trgovina na malo, opravka motornih vozila, motocikala i i hoteli i restorani), u periodu 2000-2007. godina, predstavlja proizvodnu delatnost opštine Apatin koja ima slabo i nedovoljno investiranje u osnovna sredstva (učešće odabranog parametra se kreće od jedva 0,01 do skromnih 5,18%). Drugim rečima, kupovna moć stanovništva je i dalje relativno skromna, a sam sektor nije se u dovoljnoj meri integrisao u domaće i međunarodne tokove robe i usluga.

Saobraćaj i veze (odnosno, saobraćaj, skladištenje i veze) predstavlja proizvodnu delatnost koja u opštini Apatin ima najslabiju investicionu aktivnost. U periodu 2000-2005. godina, učešće ostvarenih investicija posmatrane delatnosti u ukupno ostvarenim investicijama opštine Apatin iznosilo je u proseku skromnih 0,86%. Sa druge strane, u vremenskom intervalu 2006-2007. godina, investiranja u ovoj delatnosti nije ni bilo.

Tabela br. 55 - Ostvarene investicije¹⁾ po delatnostima, u opštini Apatin (u hilj. dinara)

Godine	Jedinica mere	Ukupno	Poljoprivreda, lov i šumarstvo	Prerađivačka industrija	Proizvodnja i snabdevanje električnom energijom, gasom i vodom	Građevinarstvo	Trgovina na veliko i trgovina na malo, opravka motornih vozila, motocikala i...	Hoteli i restorani	Saobraćaj, skladištenje i veze	Ostalo ²⁾
2006	dinar	578.277	256.409	22.508	38.278	22.438	95	-	-	238.549
	%	100,00	44,34	3,89	6,62	3,88	0,02	-	-	41,25
2007	dinar	1.602.549	124.930	1.170.486	97.690	106.716	48.062	-	-	54.665
	%	100,00	7,80	73,04	6,10	6,66	3,00	-	-	3,41

¹⁾ Investicije u nova osnovna sredstva (podaci se odnose na sva pravna lica, osim na ona koja su u skladu sa čl. 7. Zakona o računovodstvu i reviziji razvrstana u mala), u tekućim cenama.

²⁾ Obuhvata: finansijsko posredovanje; aktivnosti u vezi sa nekretninama, iznajmljivanjem i poslovne aktivnosti; državna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje; obrazovanje; zdravstveni i socijalni rad; ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti.

Izvor: Investicije Republike Srbije, 2006-2007., RZS, Beograd, 2007-2008.

Ostale delatnosti, kako proizvodne, tako i neproizvodne, su imale veoma neujednačenu investicionu aktivnost koja je posebno bila izražena u periodu 2003-2007. godina (učešće odabranog parametra se kreće od skromnih 3,41 do zapaženih 41,25%).

4.7. Istraživanje i razvoj

Na području opštine Apatin nije evidentirana niti jedna Institucija koja se bavi naučno-istraživačkom delatnošću.

U odnosu na broj zaposlenih u momentu privatizacije, do sada sva privatizovana preduzeća su smanjila znatno radnu snagu (za 47,08%). Novih investicija i zapošljavanja kod novih vlasnika za sada nema i ne otvara se bilo kakva mogućnost za istim, jer u tom pravcu nema nikakvih inicijativa, bilo za otvaranje novih pogona, bilo za proširenje postojećih kapaciteta, što bi doprinelo otvaranju novih radnih mesta. Investira se samo u nužnu opremu (u vidu dokapitalizacije u skladu sa ugovorom prema Agenciji za privatizaciju), u cilju postizanja što veće produktivnosti, ekonomičnosti i rentabilnosti u privatizovanom preduzeću. Ulaganja su uglavnom usmerena u nabavku opreme ili mehanizacije, što bi pospešilo ekonomsko poslovanje ovih preduzeća. Drugim rečima, novi vlasnici idu najčešće ka smanjenju troškova poslovanja, što ostvaruju uglavnom preko smanjenja radne snage i uvođenjem nove produktivnije mehanizacije i opreme.¹⁶

U narednom prilogu sledi opis investicione aktivnosti određenih preduzeća, zadruga i drugih privrednih subjekata na području opštine Apatin, u cilju tehničko-tehnološkog napretka i ekonomskog razvoja.¹⁷

¹⁶ Izvor: Interna dokumentacija opštine Apatin, Odeljenje za privredu i finansije: *Privatizacija*, opština Apatin, 2009.

¹⁷ Izvor: Interna dokumentacija opštine Apatin, Odeljenje za privredu i finansije: *Zaposlenost*, opština Apatin, 2009.

1. „JEDINSTVO a.d.“ Apatin je najveći kombinat iz oblasti poljoprivrede u Opštini, a po rezultatima rada (prinosi, kvalitet prinosa i finansijskih poslova) jedan je od vodećih u AP Vojvodini. Ovaj kombinat je privatizovan od strane „Delta“ M kompanije 22.12.2005. godine. Po privatizaciji Delta je uložila cca. 4.000.000,- EUR za nabavku i obnovu nove mehanizacije (kupljena su 2 kombajna; 2 traktora; 2 setvospremača; 1 sejačica; 6 plugova i dr.). Planira se dalje investiranje u novu opremu, mašine, rekonstrukciju silosa i sušare, kao i obnovu ribnjaka. Za ove namene, planiran je iznos od 500.0000,- EUR čime bi se okončao investicioni program.

2. AD „LUČIĆ – PRIGREVICA“ PRIGREVICA je privatizovan 13.06.2005. godine i promenio je nekoliko vlasnika od momenta privatizacije, a sada je većinski vlasnik PP „Hitel“ iz Ratkova, koje je kupovinom većinskog dela državnih akcija ostvarilo pravo na većinski paket ukupnog broja akcija, a samim tim i postalo većinski vlasnik kombinata. Ovaj kombinat je jedini privredni subjekat u Prigrevici koji je bio nosilac razvoja sela, kao i svih aktivnosti u selu (zapošljavanja, stipendiranja, nosilac izgradnje infrastrukture sela itd.) Za očekivati je da će novi vlasnik učestvovati i pomoći u razvoju sela, kako u izgradnji lokalne infrastrukture, tako i u drugim aktivnostima potrebnim selu.

Kombinat je od momenta privatizacije uložio u mehanizaciju cca. 500.000,- EUR; za opravku zalivnog sistema, rekonstrukciju silosa i mešaone cca. 350.000,- EUR. Planira se dalje investiranje, kako u obnovu postojeće mehanizacije, tako i u nabavku novih mašina, sve u cilju povećanja prinosa i produktivnosti. U planu je izgradnja druge faze zalivnog sistema koji bi obuhvatio novih 300 ha zalivnih površina, a u pripremi je dokumentacija i zatvaranje finansijske konstrukcije za nove zalivne sisteme koji će obuhvatiti još novih 300 ha.

3. AD „MLADI BORAC“ SONTA je kombinat iz oblasti poljoprivrede koji radi kao poljoprivredno preduzeće u MZ Sonti. Kombinat je privatizovan 25.09.2006. godine od fizičkog lica Mastilović Bojana iz Bačke Topole.

Novi vlasnik, uz ulaganje u popravku postojeće i nabavku nove mehanizacije, planira rekonstrukciju bivše upravne zgrade (dvorca) za lovno-turističke namene. Uz obnovu mehanizacije, kao i rekonstrukciju postojećeg objekta gde je uloženo cca. 120.000,- EUR, izgrađen je i savremeni zalivni sistem i u toku je legalizacija istog.

Ovo preduzeće je takođe učestvovalo u zakupu državne zemlje i ostvarilo je pravo zakupa na 1.260 ha na osnovu izlicitirane zemlje i dostavljenih validnih dokumenata.

4. ZZ „SVILOJEVO“ SVILOJEVO je jedna od vodećih zadruga u AP Vojvodini, po načinu rada i poslovanja u zadnjoj deceniji. Ostvaruje dobre finansijske rezultate i sopstvenim sredstvima investira u proizvodnju i opremu, kao i u mehanizaciju.

5. „NAŠA PČELA d.o.o.“ KUPUSINA je privatizovana 16.04.2006. godine, a novi vlasnik je „AGROGLOBE“ Novi Sad.

Novi vlasnik, uz izgradnju novih malih hladnjača za voće i povrće, kupio je i novu pakericu za rinfuzu zrnastih kultura i uložio cca. 20.000,- EUR, što mu omogućava nesmetan otkup i pakovanje voća i povrća za izvoz. Ističemo da je zadruga ostvarila dobar odnos i saradnju sa kooperantima u selu, što pruža poverenje pojedinačnom poljoprivredniku za prodaju viška proizvoda ovoj zadruzi.

6. „HLADNJAČA“ APATIN je privatizovana 11.12.2003. godine, a novi vlasnik je ITM „INDUSTROKOMERC“ Beograd. Ovaj privredni subjekt je pre privatizacije nasledio velike finansijske obaveze i regulisao dugove u iznosu cca. 4.500.000,- EUR, a

investirao je u komore i popravku opreme cca. 2.000.000,- EUR. Sa ovim investicijama, obezbeđen je kvalitet čuvanja prerađenog povrća i povećana je produktivnost u samoj pripremi graška i ostalih kultura u preradi. U novi optički selektor, pakernicu i dr., uloženo je cca. 500.000,- EUR, dok je u kupovinu novih kombajna za skidanje graška i boranije uloženo cca. 650.000,- EUR. U toku je investicija za uvođenje nove linije za proizvodnju smrznutog povrća (kapaciteta 5t/h) čija procenjena vrednost iznosi 2.500.000, -EUR. Pored navedenog, Hladnjača je znatna finansijska sredstva izdvojila za uvođenje standarda HACCP i ISO 9001 u cilju zaštite svojih proizvoda, kako na domaćem, tako i na inostranom tržištu. Po uvođenju novog brenda „JUPIK“, ovaj privredni subjekt svrstan je na drugu poziciju, prema kvalitetu i proizvodnji smrznutog povrća u R. Srbiji.

7. AD „APA“ APATIN predstavlja jednu od najvećih pivara, ne samo u R. Srbiji, nego i u Evropi, kako po kvalitetu, tako i po kapacitetima. Pivara je privatizovana 01.10.2003. godine od strane Kompanije „Interbrua“ iz Belgije.

Planirane su investicije za otvaranje novih prodajnih punktova, stovarišta, kao i proširenje kapaciteta u okviru postojeće fabrike u vrednosti cca. 17.000.000,- EUR.

8. „VERO“ je privatno preduzeće osnovano u Apatinu za izradu gornjeg dela obuće, a vlasnik je Prentić Ljiljana iz Beograda. Planira da proširi proizvodnju, kao i da uloži u nabavku nove opreme u vrednosti cca. 150.000,- EUR.

9. „DUNAV“ je preduzeće koje je privatizovano 2005. godine. Novi vlasnik je italijanska firma „Crabo-Manziano“ iz Milana (direktor i predsednik Upravnog odbora je gospodin Stefano de Sabata). Do sada je investirano cca. 150.000,- EUR uglavnom u mašine i opremu u skladu sa potrebom nove proizvodnje. Takođe, planira se uvoz nove opreme u cilju povećanja kvaliteta i produktivnosti proizvodnje.

10. „BANJA JUNAKOVIĆ“ je počela sa radom 1983. godine i raspolaže sa termalnim izvorima koji čini osnovu medicinske ponude kao i hotelsko-turistički deo koji raspolaže sa 270 ležajeva. Za rekreaciju gostiju i turista na raspolaganju su kompleksi bazena (otvoreni i zatvoreni), teniski tereni, saune, restoran, aperitiv bar i gril restoran.

Tokom 2008. godine, izvršena je rekonstrukcija postojećih objekata u vrednosti od cca. 470.000,- EUR, a za 2009. godinu planirana je investicija u vrednosti cca. 590.000,- EUR za opravku krova, spoljnih bazena i ostale namene. Takođe, u okviru poboljšanja i proširenja kvaliteta i asortimana usluga u banji, predviđa se izgradnja akva parka u vrednosti cca. 6.000.000,- EUR, kao i izgradnja nove osmostazne kuglane za čiju izgradnju je predviđeno cca. 470.000,- EUR.

11. „ZLATNA KRUNA“ Apatin, kao ugostiteljsko-turistički objekat je u privatnom vlasništvu. Vlasnici restorana imaju nameru da prošire i poboljšaju kapacitete, u cilju što kvalitetnije ponude i osvajanja turističkog tržišta.

12. DOO „PAGOS“ Apatin je privatno preduzeće iz oblasti ugostiteljstva i turizma koje se bavi i lovnim turizmom. Trenutno je obnovilo rad, po tradiciji jednog od najstarijih ugostiteljskih objekata, Restorana „Šaran“. Takođe, otpočelo je izgradnju hotela visoke kategorije sa 50 ležajeva.

13. AD „NAPREDAK“ je preduzeće koje se bavi pretovaram rasutih i ostalih tereta, eksploatacijom, refulacijom peska i hidrogradnjom. Privatizovano je 2003. godine, od strane fizičkog lica Joksimović Miomira.

Po izvršenoj privatizaciji, novi vlasnik je izvršio dokapitalizaciju i uložio u novu opremu cca. 1.200.000,- EUR (za nabavku utovarivača, bagera, viljuškara, nove vage, specijalnih traktora i video nadzor kompletnog preduzeća kao i objekata na vodi – bagera, bez obzira gde rade na teritoriji R. Srbije).

Takođe, treba istaći da nova ulaganja i investicije u preduzeću u toku 2009. godine zavisiće uglavnom od mogućnosti angažovanja preduzeća na novoplaniranim poslovima, sa akcentom na RTC Apatin, Koridor X i auto put.

14. „SAINT GOBAIN“ DOO BEOGRAD (BIVŠA ELBA) predstavlja jedno od primera dobro organizovanog i uspešno privatno razvijenog preduzeća, koje je izraslo od malog zanatskog do preduzeća koje zauzima vidno mesto u R. Srbiji, u proizvodnji materijala za završnu obradu u građevinarstvu.

Kako preduzeće posluje u sistemu „VEBER“, očekuje se da će u narednom periodu izvršiti nova ulaganja u samu proizvodnju, te time proširiti kako asortiman, tako i kapacitete, što bi omogućilo i otvaranje novih radnih mesta i povećanje iskorišćenosti kapaciteta.

15. „GRAMONT“ je privatno preduzeće koje se bavi izvođenjem građevinskih radova, kao i izgradnjom vodovoda i kanalizacije. Preduzeće je, u cilju osposobljavanja za izgradnju vodovoda i kanalizacije, kupilo novu opremu koja se odnosi na bagere, rovokopače, iglo filtere i dr.

Pored navedene investicione aktivnosti (realizovane i planirane), od strane privrednih subjekata, u opštini Apatin postoje i druga ulaganja koja su usmerena u pravcu ekonomsko-socijalnog razvoja. U skladu sa navedenim, treba napomenuti da je u toku realizacija višegodišnjeg vanrednog izmuljavanja dela kanalske mreže u opštini Apatin koja se sprovodi i finansira u saradnji sa Skupštinom opštine i Javnim preduzećem „Vojvodinavode“. Ovaj program iznosi 36.000.000,00 RSD (cca. 420.000,- EUR), te je u toku 2007. godine program realizovan u iznosu od 16.000.000,00 RSD (cca. 190.000,- EUR), a odnosio se na izmuljavanje kanala Svilojevo - Sonta prema Doroslovačkoj šumi, u dužini od 14,5 km. U 2008. godini, ulaganja su bila usmerena na izmuljavanje kanala u vrednosti od 20.000.000,00 RSD (cca. 235.000,- EUR).

4.8. *Ekonomski odnosi sa inostranstvom*

Raspoloživi izvori podataka, koji se odnose na ekonomsku razmenu sa inostranstvom, ne iznose relevantne podatke o poslovnim aktivnostima na nivou jedne opštine. Drugim rečima, statistika spoljne trgovine ne obrađuje robnu razmenu opština u R. Srbiji sa inostranstvom.

U narednom prilogu sledi opis ekonomskog odnosa određenih preduzeća, zadruga i drugih privrednih subjekata na području opštine Apatin sa inostranstvom.¹⁸

1. „NAŠA PČELA d.o.o.“ KUPUSINA je zadruga koja je, ulaganjem u izgradnju malih hladnjača za voće i povrće i pakericu za rinfuzu zrnastih kultura, stvorila sebi uslove za nesmetan otkup i pakovanje voća i povrća za izvoz.

2. „HLADNJAČA“ APATIN je u cilju zaštite svojih proizvoda, kako na domaćem, tako i na inostranom tržištu, uvela standard HACCP kao i standard ISO 9001. Takođe, uložena su značajna sredstva u kupovinu novih kombajna za skidanje graška i

¹⁸ Izvor: Interna dokumentacija opštine Apatin, Odeljenje za privredu i finansije: *Zaposlenost*, opština Apatin, 2009.

boranije, za uvođenje optičkog selektora, kao i za rekonstrukciju rasadnih komora sa novim kompresorskim stanicama. Sve ovo daje potvrdu da „Hladnjača“ ovakvim načinom rada i kvalitetom svojih proizvoda nalazi svoje mesto, ne samo na domaćem tržištu, već i u zemljama regiona, EU, Ruske federacije itd.

3. RIBNJAK „FIŠ–APETIT“ SVILOJEVO predstavlja novonastalo preduzeće na teritoriji opštine Apatin, koje je nastalo dogovorom jedne Kompanije iz Izraela i kompanije „Delta“. Pitanje investicija i robne razmene sa inostranstvom rešavaće se dogovorom između „Delte“ i Izraelskog kooperanta.

4. AD „APA“ APATIN, kao što je već rečeno, predstavlja jednu od najvećih pivara, ne samo u Srbiji, nego i Evropi. Planirana proizvodnja APA za 2008. godinu je iznosila cca. 3.600.000 hektolitara proizvoda, od toga: predviđen plasman na domaćem tržištu je iznosio cca. 3.000.000 hektolitara (odnosno, 83%), dok je ostatak od cca. 600.000 hektolitara (odnosno, 17%) bio planiran za izvoz. Na ime akciza i taksi ova privara je u budžet Srbije uplatila 60,6 mil. EUR što je čini jednom od najvećih poreskih obveznika u R. Srbiji.

5. „VOJVODINAŠUME“, ŠG Sombor, ŠU Apatin je značajni subjekt u oblasti šumarstva na području opštine Apatin. Posebno ističemo angažovanost ove uprave na sertifikaciji šuma, jer svi proizvodi koji se rade na prostoru Srbije od drveta sečenog u ŠU u Apatinu imaju sertifikat, što predstavlja veliku mogućnost izvoza, kako drveta, tako poluproizvoda i gotovih proizvoda izrađenih od šuma ŠU Apatin.

6. ČARAPARA „VUKICA MITROVIĆ“ je preduzeće koje radi proizvodnju čarapa za strateškog partnera iz Holandije, koji preuzima celu godišnju proizvodnju (ukupno 3.000.000 pari).

7. „DUNAV“ je privatno preduzeće koje se bavi proizvodnjom stolica. Trenutno se radi 80% novi program stolica, dok je ostatak od 20% na starom programu. Takav je odnos i na plasmanu. Samostalno izvozi cca. 80%, a na domaće tržište se plasira ostatak od cca. 20%.

8. APO „FASHION“ SISTEM DOO („NOVITET“) SONTA predstavlja novi samostalni privredni subjekt na teritoriji opštine Apatin, čiji je vlasnik Konzorcijum iz Pariza. Novi vlasnik je zadržao sve radnike, koji su se u momentu kupovine zatekli u preduzeću, planira proširiti proizvodnju kako bi se osvojila nova tržišta (plasman proizvoda u zemlji i inostranstvu), a time i prijem novih radnika tekstilaca – kofenckionara.

9. „EURO-TUGTS“ Apatin (Čarapara) predstavlja novootvoreno preduzeće čiji je osnivač i direktor kooperant Čarapare iz Holandije, za koga trenutno Čarapara i radi. Proizvodni program se radi, kako za domaće potrebe, tako i za plasman na inostrana tržišta.

10. „BANJA JUNAKOVIĆ“ nudi ugostiteljske i turističke usluge (raspolaze sa termalnim izvorima i hotelsko-turističkom ponudom). Domaćim i stranim gostima su na raspolaganju kompleksi bazena (otvoreni i zatvoreni), teniski tereni, saune, restoran, aperitiv bar i gril restoran.

Broj gostiju se konstantno povećava (trenutna ispunjenost kapaciteta je oko 60%), te je realno očekivati da banja u narednom periodu ostvari sve bolje rezultate rada i poslovanja. Činjenica da se banjaski turizam sve više okreće gostu, ova ustanova će svakako dostići nivo da se o njoj govori samo u superlativu.

Banja će svakako biti jedan od nosilaca razvoja ugostiteljstva i turizma na području opštine Apatin, što znači da će dati značajan doprinos unapređenju ekonomskog odnosa sa inostranstvom.

11. „SAINT GOBAIN“ DOO BEOGRAD (BIVŠA ELBA) predstavlja primer dobro organizovanog preduzeća, koje se bavi proizvodnjom materijala za završnu obradu u građevinarstvu. Ovo preduzeće trenutno zapošljava 70 lica. Godišnja proizvodnja raznih materijala je oko 18.000 t, od čega se 6.300 t (odnosno, 35%) plasira na domaćem tržištu, dok se 11.700 t (odnosno, 65%) izvozi (uglavnom u Mađarsku, Republiku Hrvatsku, BiH, Crnu Goru i Rumuniju).

5. Zaštita životne sredine

5.1. Kvalitet pijaće vode

Kvalitet vode za piće u čitavoj teritoriji AP Vojvodine je na niskom nivou. Prema podacima Instituta za javno zdravlje Republike Srbije u Vojvodini, od ukupnog broja kontrolisanih centralnih vodovodnih sistema, svega njih sedam ima vodu ispravnu sa stanovišta kako fizičko-hemijskih tako i mikrobioloških karakteristika. Najčešće nepovoljne fizičko-hemijske karakteristike su boja, povećana mutnoća, povišene koncentracije gvožđa, mangana, amonijaka, nitrata, nitrita i organskih materija dok su uzročnici mikrobiološke neispravnosti najčešće aerobne mezofilne bakterije i koliformne bakterije.

U Zapadnobačkom okrugu od četiri kontrolisana centralna vodovodna sistema nijedan nema pijaću vodu ispravnu u pogledu vrednosti mikrobioloških i fizičko-hemijskih parametara.

Tabela 56 - Zdravstvena ispravnost vode za piće u AP Vojvodini

Okrug	Broj kontrolisanih centralnih vodovodnih sistema	Broj ispravnih centralnih vodovodnih sistema	Broj centralnih vodovodnih sistema sa fiz.–hem. Neispravnošću	Broj centralnih vodovodnih sistema sa mikrobiol. Neispravnošću	Broj centralnih vodovodnih sistema sa fiz.–hem i mikrobiol. Neispravnošću
Severnobački	3	0	0	0	3
Zapadnobački	4	0	0	0	4
Južnobački	10	4	1	0	5
Severnobanatski	6	0	1	0	5
Srednjobanatski	5	0	0	0	5
Južnobanatski	8	2	0	1	5
Sremski	6	1	0	1	4
Ukupno	42	7	2	2	31

Izvor: Zdravstveno-statistički godišnjak Republike Srbije, 2007

Vodosnabdevanje Apatina se vrši sa izvorišta koje se nalazi u neposrednoj blizini Dunava u branjenoj zoni od visokih voda. Postoje četiri bušena bunara iz kojih se zahvataju podzemne vode pri čemu se prosečno uzima oko 130 l/sec. Na gradski vodovodni sistem priključeni su Apatin, deo industrije u naselju, kompleks „Banje Junaković“, Prigrevica i Svilojevo. Oni se snabdevaju iz istog postrojenja za pripremu vode ali je potrebno povećati kapacitet i delimično izmeniti tehnologiju ovog

potrojenja. Naselja Kupusina i Sonta imaju lokalne – mesne vodovode¹⁹. Veliki industrijski potrošači, Pivara i Hladnjača, imaju sopstvena izvorišta sa podmirivanje tehnoloških i sanitarnih potreba. Za pijaću vodu opštine Apatin karakteristično je da ima povećan sadržaj gvožđa i nitrata usled čega je neophodano njeno tretiranje pre ulaska u distributivni sistem. Nakon prečišćavanja podzemne vode na samom izvorištu voda ulazi u sistem distribucije ka potrošačima.

Na osnovu analiza kvaliteta pijaće vode za zapadnobački okrug u toku 2007. godine utvrđeno je da veći broj uzoraka nije bio u skladu sa Pravilnikom o higijenskoj ispravnosti vode za piće („Službeni list SRJ“ br. 42/98 i 44/99). Na teritoriji opštine Apatin broj uzoraka neispravnih u mikrobiološkom pogledu iznosio je oko 27% dok je hemijski neispravnih uzoraka bilo oko 32% (ukupno oko 59% ispitivanih uzoraka pijaće vode bilo je neispravno sa jednog ili drugog aspekta).

Tabela br. 57 - Rezultati ispitivanja mikrobiološke i hemijske ispravnosti vode za piće u Zapadnobačkom okrugu, 2007

Opština/Okrug	Broj uzoraka	Bakteriološko			Hemijsko		
		Ispitivanih	Neispravnih		Ispitivanih	Neispravnih	
			Broj	%		Broj	%
Sombor	3152	1651	497	30,1	1501	531	35,4%
Kula	1229	620	297	47,9	222	222	36,5%
Apatin	928	472	252	27,2	456	147	32,2%
Odžaci	913	485	204	42,1	428	154	36,0%
Ukupno	6222	3228	1250	38,7	2994	1054	35,2%

Izvor: Analiza zdravstvenog stanja stanovništva Zapadnobačkog okruga 2007. godina, Zavod za javno zdravlje Sombor

Takođe, za centralni vodovod u Apatinu je karakteristično postojanje azbestnih cevi koje se moraju zameniti s obzirom da je azbest materijal sa dokazanim kancerogenim dejstvom na ljude.

Pored svih navedenih problema treba istaći da je neophodno racionalnije korišćenje upotrebne vode i minimizovanje gubitaka na vodovodnoj mreži. Voda koja je najvišeg kvaliteta treba se koristiti isključivo za piće, dok vode nižeg kvaliteta treba koristiti za potrebe navodnjavanja ili kao tehničku vodu.

5.2. Površinske vode

Najveći vodotok na teritoriji opštine Apatin je reka Dunav, koja se odlikuje većim brojem meandara, rukavaca, bara, ada i ritova. Sektor "Apatin" je definisan na potezu Dunava 1.409 km–1.368 km. Širina toka varira od 750 m na uzvodnom delu deonice, do 250 m na nizvodnom delu. Dunav ima dva maksimuma i dva minimuma, po jedan glavni i po jedan sporedni. Glavni maksimum na sektoru Beždan - Novi Sad je najčešće u junu i julu, a sporedni u aprilu. Poplavne vode Dunava zahtevale su

¹⁹ Izvor: Nacrt Strategije vodosnabdevanja i zaštite voda u APV (<http://www.eko.vojvodina.gov.rs/?q=node/394>)

izgradnju odbrambenih nasipa i obaloutvrda, kao i izgradnju regulacionih građevina za potrebe plovidbe i regulacije toka Dunava.

Osim Dunava, teritorija opštine karakteriše se razvijenom mrežom kanala koja pre svega služi za potrebe navodnjavanja poljoprivrednih površina. Gustina kanala za odvodnjavanje je najgušća na nižem zemljištu što stvara uslove za iskorišćavanje ovog zemljišta. U severoistočnom delu Opštine nalazi se kanal Prigrevica - Bezdan dužine 31,7 km, koji napaja hidrosistem Dunav – Tisa - Dunav.

Ispitivanje kvaliteta vode reke Dunav, na teritoriji opštine Apatin, vrši se na jednoj mernoj stanici od strane Republičkog hidrometeorološkog zavoda počev od 1980. godine.

Tabela br. 58 - Merno mesto „Apatin“

Stanica / profil	6. APATIN
Reka	Dunav
Sliv	Crno more
Udaljenost od ušća	1401.0 km
Površina sliva	- km ²
Ispitivanje kvaliteta vode od:	1980. god
Zahtevana klasa	II

Izvor: Republički hidrometeorološki zavod

Stanje kvaliteta dunavske vode je nezadovoljavajuće. Kvalitet rečne vode odgovara III/IV klasi, a zahtevana klasa vode je II. Količina suspendovanih materija je velika kao i biološka potrošnja kiseonika (BPK5) što ukazuje na prisustvo organskog zagađenja. Kvalitet površinske vode je najlošiji u pogledu mikrobiološkog zagađenja.

Tabela br. 59 - Stanje kvaliteta dunavske vode u 2005, 2006 i 2007. godini za merno mesto Apatin (1.401,40 km)

POKAZATELJ:	KLASA		
	Stanje kvaliteta vode u:		
	2005.	2006.	2007.
Rastvoreni kiseonik	I	I	I
Procenat zasićenja kiseonikom	III	III	III
BPK-5	II	III	III
HPK	I	I	I
Stepen saprobnosti	-	II	II
Najverovatniji broj coli-clica	-	IV	IV
Suspendovane materije	IV	III	III
Rastvorene materije	I	II	I
pH	III	II	I
Vidljive otpadne materije	I	I	I
Boja	I	I	I
Miris	I	I	I
Stvarna klasa	-	III/IV	III/IV

Izvor: Interna dokumentacija opštine Apatin

Loš kvalitet rečne vode je najvećim delom uzrokovan ispuštanjem neprečišćenih gradskih otpadnih voda: komunalnih, industrijskih i atmosferskih otpadnih voda.

6. Otpadne materije

6.1. Otpadne vode

Otpadne vode naselja predstavljaju smešu otpadnih voda najvećim delom poreklom iz domaćinstava ali i svih otpadnih voda koje su poreklom od privrednih i vanprivrednih delatnosti kao i atmosferskih voda. Gradske otpadne vode pored komunalnih otpadnih voda i atmosferskih voda sadrže i otpadne vode poreklom iz industrije. Otpadne vode nastale usled rada industrijskih pogona je neophodno prečistiti do određenog stepena (do nivoa opterećenosti otpadnih voda stanovništva), u industrijskim postrojenjima za prečišćavanje, pre njihovog ispuštanja u javnu kanalizaciju odakle se zajedno sa komunalnim otpadnim vodama, nakon tretmana na centralnom gradskom pogonu za prečišćavanje, ispuštaju u krajnji recipijent, najčešće reku.

Tabela br. 60 - Karakteristike otpadne vode naselja

Karakteristike	Jed. Mere	Granične vrednosti	Prosek
Fizičke			
Suva materija - ukupno	mg/l	300-1200	700
Suspendovane čestice - ukupno Suspendovane čestice - isparljive*	mg/l mg/l	100-400 70-300	220 150
Rastvorene materije - ukupno Rastvorene materije - isparljive*	mg/l mg/l	250-850 100-300	500 150
Hemijske			
BPK ₅	mg/l O ₂ /l	100-400	250
HPK	mg/l O ₂ /l	200-1000	500
Ukupan azot, kao N	mg/l	15-90	40
Ukupan fosfor, kao P	mg/l	5-20	12

Izvor: Najbolje dostupne tehnike prečišćavanja otpadnih voda naselja, <http://www.eko.vojvodina.gov.rs>

*Gubitak žarenjem suvog ostatka, približno odgovara sadržaju organske materije

Od ukupnog broja domaćinstava u opštini Apatin, koji iznosi 11.613²⁰, broj domaćinstava koja su prikačena na kanalizacionu mrežu iznosi 4.200 (0,36% ukupnog broja domaćinstava). Industrijska zona poseduje sopstvenu kanalizacionu mrežu za odvođenje otpadnih voda.

²⁰ Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2008., Domaćinstva, prema broju članova, popis 2002.

Tabela br. 61 - Javni vodovod i kanalizacija

Ukupno zahvaćene količine vode (hilj.m ³)	Ukupno isporučene količine vode (hilj.m ³)	Ukupne količine otpadnih voda (hilj.m ³)	Prečišćene otpadne vode (hilj. m ³)	Broj domaćinstava prikačenih na vodovodnu mrežu	Broj domaćinstava prikačenih na kanalizacionu mrežu
1655	1504	1052	0	10.167	4.200

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2008.

Postrojenje za biološko prečišćavanje gradskih otpadnih voda je izvan funkcije odnosno ne može da podrži veliko hidrauličko i biološko opterećenje. U toku je izgradnja novog centralnog gradskog postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda. Novo centralno postrojenje bi trebalo da služi za prečišćavanje komunalnih otpadnih voda kao i otpadnih voda industrijske zone (hladnjača, klanica, pekara i ciglana).

Tabela br. 62 - Kvalitet sirove otpadne vode u opštini Apatin

Osobina	Jedinica mere	Vrednost
Maksimalni dotok komunalne vode	m ³ /dan	1250
Maksimalni časovni protok	l/s	28,65
BPK ₅ , prosečna vrednost	kg/dan	300
Ukupne suspendovane materije	kg/dan	375
HPK, prosečna vrednost	kg/dan	775
Ukupan azot (N)	kg/dan	61,5
Ukupan fosfor(P)	kg/dan	9,5

Izvor: Interna dokumentacija opštine Apatin

S obzirom da je pivara „Apatin“ najveći industrijski zagađivač u opštini u toku je projekat predtretmana otpadnih voda iz pivare koje će se nakon predtretmana uputiti na centralno gradsko postrojenje za prečišćavanje.

Kanalizaciona mreža, koja obuhvata 4.200 domaćinstava mora da se proširi na ostatak naselja opštine kao i na nepokrivene delove grada, a takođe treba i da se rekonstruiše s obzirom da postojeći kolektori ne mogu da prihvate celokupnu otpadnu vodu iz domaćinstava pa je česta pojava izlivanja vode na ulicu, što može da dovede do niza problema (mogućnost izbijanja zaraza itd.). Odvođenje suvišnih voda iz grada i šireg područja sprovodi se preko dela mreže hidromeliorativnih kanala i starih vodotokova pri čemu postoji veliki broj „divljih“ priključaka, koji u sistem za prikupljanje atmosferskih voda ispuštaju fekalne i druge agresivne otpadne vode.

Veći industrijski zagađivači u Opštini su:

1. HLADNJAČA APATIN AD - Otpadna voda nastaje čišćenjem, pranjem i kuvanjem artikala za ishranu, pranjem mašina, uređaja i poda prostorija. Sastav otpadne vode veoma varira u zavisnosti od sirovog materijala koji se obrađuje. U pogledu uređaja za prečišćavanje otpadnih voda, u fabrici postoji samo taložni bazen nakon čega se otpadna voda kanalizacionim cevima upušta u recipijent, tj. u reku Dunav.
2. AD APATINSKA PIVARA APATIN - Uređaj za prečišćavanje otpadnih voda ne postoji. Otpadna voda se odvodi kanalizacionim cevima i upušta u reku Dunav bez tretmana. Na osnovu analize ove otpadne vode, utvrđeno je da ista ne

odgovara, zbog mirisa i boje, niskih vrednosti rastvorenog kiseonika te većih vrednosti BPK 5, suspendovanih materija, nitrita, nitrata, ukupnog azota, etarskog ekstrakta i amonijaka, važećim propisima (Uredba o klasifikaciji voda Sl. list SFRJ br. 6/78; Pravilnik o opasnim materijama u vodama Sl. Gl. SRS br. 31/82; Opštinska odluka o sanitarno-tehničkim uslovima za ispuštanje otpadnih voda u javnu kanalizaciju (Sl. list Opštine Apatin br. 1/95)). Stoga se ova otpadna voda, kao takva, ne može ispuštati u prirodni recepijent već je neophodno izvršiti njeno kondicioniranje do zahtevanog kvaliteta.

3. VUKICA MITROVIC APATIN – u pitanju je tekstilna industrija koja koristi razne bazne ili kisele boje. Tehnološke otpadne vode nastale u procesu proizvodnje se putem kanalizacionih cevi bez prečišćavanja odvođe u reku Dunav.
4. JKP NAS DOM APATIN - preduzeće koje se bavi, između ostalog, prikupljanjem i odvođenjem otpadnih voda. Nema uređaj za prečišćavanje otpadnih voda, već otpadne vode iz domaćinstava zajedno sa industrijskom vodom sistemom kanalizacionih cevi uliva u recipijent. Analizom otpadnih voda iz ovog preduzeća utvrđeno je da njihov kvalitet ne odgovara, zbog mirisa i boje, niskih vrednosti rastvorenog kiseonika te većih vrednosti BPK 5, suspendovanih materija, nitrita, nitrata, ukupnog azota, etarskog ekstrakta i amonijaka, važećim propisima (Uredba o klasifikaciji voda Sl. list SFRJ br. 6/78; Pravilnik o opasnim materijama u vodama Sl. Gl. SRS br. 31/82; Opštinska odluka o sanitarno-tehničkim uslovima za ispuštanje otpadnih voda u javnu kanalizaciju (Sl. list Opštine Apatin br. 1/95)). Stoga se, kao takva, ne može upuštati u prirodni recepijent već je neophodno izvršiti njeno kondicioniranje do zahtevanog kvaliteta.

6.2. Čvrsti otpad

Na teritoriji opštine Apatin ne vrši se separacija niti reciklaža čvrstog otpada, a celokupan otpad prikupljen iz grada i okolnih naselja odvozi se na deponiju lociranu u bloku 92. Stočni leševi sa teritorije opštine se organizovano odnose na uništavanje u specijalizovanu firmu „Proteinka-kafilerija Sombor“ u Somboru. U skladu sa Nacionalnom strategijom upravljanja otpadom planirana je izgradnja regionalne deponije na teritoriji opštine Sombor (naselje Rančevo) na koju će se odvoditi otpad iz Zapadnobačkog okruga, a postojeća deponija u naselju će se rekultivisati. Ipak, do izgradnje regionalne deponije sav opštinski otpad će se odlagati na postojećoj deponiji koju treba urediti u skladu sa Pravilnikom o kriterijumima za određivanje lokacije i uređenje deponija otpadnih materija (Službeni glasnik RS, br 54/92).

6.3. Kvalitet vazduha

Kontinualno praćenje kvaliteta vazduha u opštini Apatin ne postoji. Najbliža stanica za kontinualno merenje kvaliteta vazduha nalazi se u Somboru. Međutim, određeni podaci o kvalitetu vazduha u opštini Apatin dostupni su zahvaljujući merenju izvršenom 2006. godine. Merenje imisije izvršeno je na tri merna mesta u užem centru grada, u okolini AD „APA“.

Tabela br. 63 - Izmerene koncentracije SO₂, 2006. godina

PERIOD MERENJA	Rezultati merenja u µg/m ³			GVI (granična vrednost imisije)
	Merno mesto I1	Merno mesto I2	Merno mesto I3	
1.dan (13.02-14.02)	9,14	4,17	5,85	150 µg/m ³
2.dan (14.02-15.02)	8,65	5,20	4,65	
3.dan (15.02-16.02)	1,80	1,34	5,40	
4.dan (16.02-17.02)	2,62	1,54	8,43	
5.dan (17.02-18.02)	3,40	3,93	4,82	
6.dan (18.02-19.02)	3,73	2,87	4,20	
7.dan (19.02-20.02)	6,87	1,41	4,21	

Izvor: Podaci dobijeni iz opštine Apatin

Tabela br. 64 - Izmerene koncentracije NO₂, 2006. godina

PERIOD MERENJA	Rezultati merenja u µg/m ³			GVI (granična vrednost imisije)
	Merno mesto I1	Merno mesto I2	Merno mesto I3	
1.dan (13.02-14.02)	19,21	4,17	15,85	85 µg/m ³
2.dan (14.02-15.02)	5,63	5,20	24,65	
3.dan (15.02-16.02)	9,81	10,53	15,40	
4.dan (16.02-17.02)	11,87	19,69	20,43	
5.dan (17.02-18.02)	10,42	6,93	19,82	
6.dan (18.02-19.02)	7,27	26,22	13,20	
7.dan (19.02-20.02)	13,05	8,40	14,21	

Izvor: Podaci dobijeni iz opštine Apatin

Tabela br. 65 - Izmerene koncentracije čađi, 2006. godina

PERIOD MERENJA	Rezultati merenja u µg/m ³			GVI (granična vrednost imisije)
	Merno mesto I1	Merno mesto I2	Merno mesto I3	
1.dan (13.02-14.02)	22,13	0	21,36	50 µg/m ³
2.dan (14.02-15.02)	13,83	16,73	28,45	
3.dan (15.02-16.02)	15,21	12,41	15,96	
4.dan (16.02-17.02)	17,98	2,07	12,41	
5.dan (17.02-18.02)	12,77	3,17	11,35	
6.dan (18.02-19.02)	13,83	0	12,45	
7.dan (19.02-20.02)	15,53	0,98	18,47	

Izvor: Podaci dobijeni iz opštine Apatin

Granične vrednosti imisije definisane su Pravilnikom o graničnim vrednostima, metodama merenja imisije, kriterijumima za uspostavljanje mernih mesta i evidenciji podataka ("Službeni glasnik RS" br. 54/92). Analizom dobijenih rezultata može se zaključiti da su koncentracije SO₂, NO₂ i čađi u dozvoljenim granicama propisanim Pravilnikom o graničnim vrednostima, metodama merenja imisije, kriterijumima za uspostavljanje mernih mesta i evidenciji podataka ("Službeni glasnik RS" br. 54/92). U posmatranom periodu nije bilo prekoračenja propisanih GVI za naseljena mesta. Međutim, potrebno je uspostaviti sistem za kontinualno praćenje kvaliteta vazduha (veći broj parametara u dužem vremenskom periodu) radi dobijanja tačne slike o stanju vazduha u Opštini.

Ako se posmatra cela teritorija opštine, može se zaključiti da je kvalitet vazduha najlošiji u gradu, usled razvijenosti saobraćaja, što je problem koji se može rešiti izgradnjom obilaznice oko gradskog naselja. Ovim bi se smanjila emisija gasova i prašine koji nastaju radom motora sa unutrašnjim sagorevanjem. U gradu postoji izgrađena gasovodna infrastruktura što pozitivno utiče na kvalitet vazduha. Na

očuvanje i poboljšanje kvaliteta vazduha pozitivno bi uticala i primena novih tehnologija u industriji kao i povećanje površina pod zelenilom.

6.4. Komunalna buka

Komunalna buka potiče uglavnom od saobraćaja i industrijskih aktivnosti i u zavisnosti od intenziteta može dovesti do čitavog niza auditivnih efekata, a u sadejstvu sa povećanim aerozagađenjem i do oštećenja sluha.

Kontinualno praćenje nivoa komunalne buke u opštini Apatin ne postoji. Međutim, merenje nivoa buke u životnoj sredini u Apatinu izvršeno je 2005. godine od strane „Instituta za zaštitu na radu“ a.d. iz Novog Sada. Merenje nivoa buke je vršeno u stambenom prostoru (merne tačke M1-sredina prostorije i M2-sredina otvorenog prozora) u intervalu od petnaest minuta pri čemu je kao krajnji rezultat uzeta prosečna vrednost tri merenja.

Tabela br. 66 - Rezultati ispitivanja nivoa buke

Merna tačka	Ekvivalentni nivo dB(A)					
	merno mesto M1			merno mesto M2		
	izmereni nivo	dodatak	merodavni nivo	izmereni nivo	dodatak	merodavni nivo
1	32,7			58,2		
2	32,3			58,1		
3	32,8			58,9		
srednja vrednost	32,6	/	33,0	58,4	/	58,0
dozvoljeni nivo dB(A)	40,0			60,0		

Izvor: Podaci dobijeni iz opštine Apatin

Utvrđeno je da se merodavni nivo buke ispitanih zvučnih izvora nalazi u dozvoljenim granicama za boravišne prostorije stambenih objekata za izvor buke izvan zgrade za dan (maksimalni dozvoljeni nivo iznosi 40 dB(A) a merodavni nivo je 33,0) kao i da se merodavni nivo buke nalazi u dozvoljenim granicama za dan za zonu stambeno poslovno područje (zona 4, maksimalni dozvoljeni nivo iznosi 60 dB(A) a izmereni novi je 58,0).

6.5. Nivo pošumljenosti

Na teritoriji opštine Apatin područje pod šumom obuhvata površinu od 4.823 ha. Površine pod šumom pretežno se nalaze u katastarskim opštinama Apatin i Sonta.

Tabela br. 67 - Pregled površina pod obradivim zemljištem, šumama i neplodnim zemljištem u vangrađevinskom reonu

Katastarska opština	Obradivo zemljište (ha)	Šuma (ha)	Neplodno zemljište (ha)	Ukupna površina (ha)
Apatin	5.959	2.632	905	9.496
Kupusina	2.632	120	560	3.312
Prigrevica	3.282	175	455	3.911
Sonta	9.134	1.811	1.288	12.232

Svilojevo	3.279	85	228	3.592
Opština Apatin	24.285	4.823	3.436	32.543

Izvor: Republički geodetski zavod Srbije, Analiza potrebe uređenja poljoprivrednog zemljišta komasacijom na teritoriji AP Vojvodine, 2007. godina

O šumama na teritoriji opštine Apatin brine Šumska uprava "Apatin" koja se, teritorijalno, naslanja na šumsku upravu "Kozara" i zajedno sa njom čini celinu Regionalnog parka "Gornje Podunavlje".

U okviru ove šumske uprave nalaze se dve gazdinske jedinice: „Apatinski rit (zauzima površinu od 3.652 ha) i „Zaštićene šume“ (zauzima površinu od 1.979 ha). Najveći deo ovih površina je u letnjim mesecima pod vodom, usled izlivanja reke Dunav.

Tabela br. 68 - Stepni zaštite (namenske celine) u ŠU Apatin

Namenske celine	10	12	55	56	57	78	Σ
GJ"Apatinski rit"		107,35	101,55	244,98	2341,02		2794,9
GJ"Zaštićene šume"	122,78			41,21	1136,14	168,35	1468,48
ŠU"Apatin"	122,78	107,35	101,55	286,19	3477,16	168,35	4263,38
%	2,88	2,52	2,38	6,71	81,56	3,95	100,00

Napomena: šifra
 10 Proizvodnja tehničkog drveta
 12 Kombinovana proizvodnja tehničkog i celuloznog drveta
 55 Specijalni prirodni rezervat I stepen
 56 Specijalni prirodni rezervat II stepen
 57 Specijalni prirodni rezervat III stepen
 78 Park šuma "Junaković"

Najveći deo šuma pod upravom ŠU „Apatin“ nalazi se pod drugim i trećim stepenom zaštite, oko 88%, dok se pod prvom kategorijom zaštite nalazi svega 2,38% šume. Za proizvodnju tehničkog i/ili celuloznog drveta koristi se oko 5,5% šumske površine.

Prema podacima Republičkog zavoda za statistiku u opštini Apatin je toku 2007. godine pošumljeno 132 ha šumskog zemljišta, a posečena drvena masa je iznosila oko 40m³. U toku 2008. godine pošumljena šumska površina je bila veća i iznosila je 152,03 ha²¹.

Tabela br. 69 - Pošumljene i posečene površine, 2007. godina

Opština					Obrasla šumska površina, ukupno* (ha)	Posečena drvena masa			
Apatin	U šumi		Izvan šume			Ukupno, m3		Tehničko drvo %	
	lišćarima	četinarima	lišćarima	četinarima		lišćara	četinara	lišćara	četinara
	132,00	-	-	-	4.877	30, 987	-	77	-

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2008.

Napomena: Stanje na kraju 2006. godine

²¹ Interni podaci opštine Apatin

6.6. Kvalitet zemljišta

Na teritoriji opštine Apatin mogu se uočiti dve osnovne geomorfološke celine:

- lesna terasa (obuhvata severoistočne, središnje i jugoistočne delove)
- aluvijalna ravan (zahvata zapadni deo teritorije Opštine).

Bačka lesna terasa, svojim zapadnim delom izbija na glavni tok reke Dunav i u klinastoj formi se zavlaci u aluvijalnu ravan. Lesna ravan obuhvata 42% područja Opštine i formirana je od barskog pretaloženog suvozemnog lesa, prosečne nadmorske visine 87-89m. Aluvijalna ravan, kao drugi zastupljeni oblik reljefa na području opštine, predstavlja inundacionu ravan reke Dunava. Prostire se na 58% teritorije, tj. zahvata površinu od 20,214ha. Na osnovu seizmoloških ispitivanja za područje Apatin moguća je pojava zemljotresa jačine 7° MCS.

Najveći deo poljoprivrednog zemljišta na teritoriji Opštine čini obradivo zemljište pri čemu dominiraju oranice. Najrasprostranjeniji tip zemljišta je černozem karbonatni (micelarni) na lesnoj terasi. Jedna od najvažnijih odlika ovog zemljišta je veći procenat CaCO_3 u aktivnom delu černozema. Procenat kreča se u oraničnom delu (0-20 cm), iako je snižen na približno 1-2%, ipak prosečno kreće između 2,50-9,70%, a u podorničnom delu se ubrzo povećava i do 20%. Visina karbonata s dubinom, prema rezultatima ispitivanja, redovno raste i često u prelaznom horizontu iznosi 25-35%. Zbog ovako velike količine kreča u ovom delu profila redovna je pojava pseudomicelija. Mehaničke, hemijske i vodno-vazdušne osobine ovog tipa černozema dat je u tabelama br. 70, 71 i 72.

Tabela br. 70 - Mehanički sastav černozema karbonatnog (micelarnog) na lesnoj terasi u Apatinu

Horizont	Dubina(cm)	Krupan pesak	Sitan pesak	Prah	Glina	Ukupan pesak	Prah i glina
A	0-20	0,00	51,16	30,44	18,40	51,16	48,84
A	20-40	0,80	49,58	28,52	21,00	50,48	49,52
A	60-80	0,20	43,16	29,60	27,04	43,36	56,64
AS	50-110	0,50	41,60	28,92	28,92	42,16	57,84
S	120-140	0,00	53,24	29,84	29,84	53,24	46,76

Izvor: Interna dokumentacija opštine Apatin

U mehaničkom sastavu terasnog lesa nema krupnog, a osrednje je zastupljen sitan pesak, veliki je udeo praha i osrednji gline, te je les visokohomogene teksture, što se odrazilo i na sav profil ovih černozema. Stoga je i njihova pozornost po celoj dubini profila veća nego u černozema na lesnom platou.

Tabela br. 71 - Hemijske osobine černozema karbonatnog (micelarnog) na lesnoj terasi u Apatinu

Horizont	Dubina (cm)	S_aSO_3 (%)	pH		Humus (%)	Ukupan N (%)	Rastvor. mg na 100 g zemlje	
			H_2O	KCl			P_2O_5	K_2O
A ₁	0-20	3,55	7,50	7,20	3,80	0,20	7,1	19,0
A	20-40	21,11	7,60	7,30	3,60	0,18	2,9	12,1
AS	60-80	27,52	7,80	7,50	1,60	0,08	2,0	8,6
AS	50-110	37,13	7,90	7,50	0,40	-	-	-
C	120-140	32,54	7,90	7,50	0,28	-	-	-

Izvor: Interna dokumentacija opštine Apatin

Tabela br. 72 - Fizičke i vodno-vazdušne osobine černozema karbonatnog (micelarnog) na lesnoj terasi u Apatinu

Horizont	Dubina (cm)	Specif. težina	Volum. težina	Ukupna poroznost	Vodni kapacitet (vol%)			Kapac. Za vazduh	Voda prist. Biljkama	Filtracija
					0,33 atm.	6,25 atm	15,0 atm			
A	20-40	2,61	1,28	50,96	32,66	24,18	19,99	17,30	12,67	$5,2 \times 10^{-3}$
AS	60-80	2,65	1,24	52,49	32,43	23,20	19,27	20,06	13,16	$7,1 \times 10^{-3}$
C	120-140	2,68	1,17	56,35	28,31	16,70	7,83	28,04	20,48	$3,6 \times 10^{-4}$

Izvor: Interna dokumentacija opštine Apatin

Preciznih podataka o kvalitetu zemljišta (u pogledu sadržaja zagađujućih supstanci npr. teških metala), kao i o površini napuštenog / zapuštenog zemljišta na teritoriji Opštine nema. Međutim, iako preciznih podataka o kvalitetu zemljišta nema, na osnovu razvijenosti saobraćaja i industrije, može se zaključiti da je zemljište u gradskom naselju izloženije zagađenju iz ovih izvora, i stoga lošijeg kvaliteta nego zemljište u drugim delovima opštine. Sprovođenjem planskih mera i izmeštanjem saobraćajnih deonica iz centra grada izgradnjom planirane obilaznice, zaštitice se zemljište kao prirodni resurs.

6.7. Ekourbanistički problemi

6.7.1. Regulisanje saobraćaja u užem centru grada

Radi poboljšanja kvaliteta životne sredine u gradskom području neophodno je izgraditi obilaznicu oko Apatina. Na taj način teretni saobraćaj bi se preusmerio na obodne delove grada.

6.7.2. Javne zelene površine

Zelene površine zauzimaju veći deo gradskog naselja Apatin pri čemu je ulično zelenilo najprisutnija kategorija naseljskih zelenih površina. Najveći kompleks zelenih površina pripada specijalnom rezervatu prirode „Gornje Podunavlje“ i nalazi se u priobalnom delu reke Dunav. Parkovske površine kao i zaštitno zelenilo malo su zastupljene.

S jedne strane, zelene površine su neravnomerno raspoređene, pojedine kategorije zelenih površina nisu dovoljno razvijene ili ih uopšte nema, dok je sa druge strane međusobna povezanost zelenih površina slaba.

Generalnim planom opštine Apatin planirano je rešavanje ovih nedostataka. Prema postojećem Planu postojaće tri osnovne kategorije zelenih površina u gradskom naselju:

1. Zelene površine javnog korišćenja – parkovi, skverovi, ulično zelenilo, zelene površine oko administrativnih i drugih javnih objekata,
2. Zelene površine ograničenog korišćenja – zelene površine prisutne u zonama turističko - sportske rekreacije, porodičnog i mešovitog stanovanja, školskih i predškolskih ustanova,
3. Zelene površine specijalne namene – zelene površine na delovima trase pruge, između stanovanja i radne zone, na svim degradiranim prostorima, u

okviru naseljskih grobalja, vodozahvata i uređaja za prečišćavanje otpadnih voda i robne pijace.

Takođe je planirano formiranje zaštitnog zelenila u zoni saobraćajnica višeg reda kao i oko postojeće deponije komunalnog otpada.

6.8. Biodiverzitet

Od zaštićenih prirodnih dobara najznačajniji je specijalni rezervat „Gornje Podunavlje“ sa kategorijom zaštite I (Službeni glasnik RS broj 45/01). Netaknuta priroda, stoletna autohtona šuma, bare i močvare, bogatstvo flore i faune osnovne su osobine specijalnog rezervata prirode „Gornjeg Podunavlja“ koji se prostire na krajnjem jugoistoku, a koji doseže do granice između opština Apatin i Odžaci, nedaleko od mosta između Bogojeva (R. Srbija) i Erduta (R. Hrvatska). Ukupna površina zaštićene oblasti na području opštine Apatin iznosi 1.289,48 ha što predstavlja 3,68% celokupne opštinske teritorije. U sektoru opštine Apatin teritorijalni kontinuitet je prekinut, odnosno svodi se isključivo na levu obalu Dunava. Time je izbegnuta mogućnost da se na teritoriji zaštićenog prirodnog dobra nađe gradsko naselje sa industrijom i ostalim zagađivačima prirodne sredine. Zbog svog geografskog položaja i granica specijalni rezervat prirode „Gornje Podunavlje“ ima pogranični karakter. Na teritoriji Rezervata razlikuju se zone sa I, II ili III stepenom zaštite. Pod prvim stepenom zaštite je najmanja površina (261,62 ha) u kojoj su dopuštene aktivnosti isključivo u naučno - istraživačke svrhe i edukaciju. II i III zona zaštite obuhvataju površinu od 19.386,38 pri čemu su aktivnosti zabranjene u ovim zonama određene Uredbom (Uredba o zaštiti specijalnog rezervata prirode Gornje Podunavlje, „Službeni glasnik RS“ br. 45/01). O specijalnom rezervatu „Gornje Podunavlje“ stara se preduzeće JP „Srbijašume“²².

Rezervat čine priobalni delovi Dunava, nizvodno i manjim delom uzvodno od naselja Apatin, pri čemu je njegova osnovna namena uzgoj i zaštita visoke divljači. Njegova ukupna površina iznosi 19.648 ha. Područje specijalnog rezervata „Gornje Podunavlje“ odlikuje se prisustvom retkih vrsta biljaka kao što su beli lokvanj, žuti lokvanj, kukurjak, rebratica, zakrčljala perunika, zmijski ljutić, jezičasti ljutić i crni glog. Takođe, izraženo je i bogatstvo faune koju karakterišu retke životinjske vrste (orao belorepan, crna roda, kuna zlatica, kuna belica, jazavac, divlja mačka) kao i krupni sisari (jelen obični, divlja svinja, srna). Poplavno područje Rezervata predstavlja prirodno mrestilište za oko 50 vrsta slatkovodnih riba, među kojima su najznačajnije vrste šaran, štika, smuđ i som.

Uzgojni centri krupne divljači locirani su u k.o. Kupusina i Apatin. Lovište "Apatinski rit" Apatin obuhvata površinu od 6.579 ha, najveći deo šumske uprave "Apatin", u tipičnom ritskom ambijentu uz reku Dunav. Ovo lovište spada u ravničarski tip sa nadmorskom visinom od 82 do 89 m. U lovištu se pretežno nalazi reliktna ritska vegetacija koja odgovara gajenju divljači kao što su evropski jelen (*Cervus elaphus*), divlja svinja (*Sus scrofa*), srna ([*Capreolus capreolus*](#)) i divlja patka (*Anas sp.*). Lovište broji veliku populaciju evropskog jelena (2000 jedinki) i divljih svinja (1100 jedinki) velike trofejne vrednosti.

²² Uredba o zaštiti specijalnog rezervata prirode Gornje Podunavlje (Službeni glasnik RS" br. 45/01)

Takođe, značajna prirodna dobra na teritoriji Opštine su i park šuma „Junaković“ kao i zaštićena pojedinačna stabla sa statusom spomenika prirode: Ginko (*Ginko biloba*) u Apatinu, azijski platan (*Platanus orientalis*) i Vez (*Ulmus effusa*) u šumi "Duboki jendek", američki platan (*Platanus occidentalis*) kod Sonte i staro stablo divlje kruške (*Pirus piraster*) kod Svilojeva. Status spomenika prirode ima i grupa stabala hrasta lužnjaka u Apatinu kao i „Stari park“ kod Sonte koji predstavlja spomenik vrtne arhitekture.

6.9. Zoonoze

Zoonoze predstavljaju zarazne bolesti koje se prenose sa životinja na čoveka. Rezervoar zoonoza su divlje i domaće životinje koje služe kao domaćini patogenim mikroorganizmima. Od domaćih životinja rezervoari patogenih mikroorganizama su najčešće goveda, živina, svinje ili ovce, a od divljih sitna i krupna divljač. Izazivači bolesti kod ljudi mogu veoma su različiti (bakterije, virusi, rikcije i dr.) koji se šire kontaktom sa obolelom životinjom, preko hrane, vazduha ili vektora (krpelji, komarci idr.).

Najzastupljenije zoonoze u Republici Srbiji su salmoneloza, lajmska bolest i trihinelozna. U odnosu na apsolutni broj oboljenja broj registrovanih zoonoza nije veliki i čini oko 0,6% svih oboljenja u Srbiji.

Zoonoze se javljaju povremeno i uglavnom pogađaju manji broj ljudi međutim, mogu se javiti i u vidu epidemija sa visokom stopom obolevanja ili smrtnosti. Zoonoze stoga predstavljaju opasnost po zdravlje ljudi a mogu naneti i veliku štetu stočarstvu.

U zapadnobačkom okrugu zooantroponoze predstavljaju tek petu po redu grupu zaraznih bolesti, prema broju obolelih. U toku 2007. godine broj obolelih u čitavom Zapadnobačkom okrugu iznosio je 27 osoba ili 0, 15% ukupno obolelih od zaraznih bolesti u zapadnobačkom okrugu (Tabela broj 73).

Tabela br. 73 - Struktura zaraznih bolesti po grupama u Zapadnobačkom okrugu, 2007. godina

Grupa bolesti	Broj obolelih	%
Respiratorne bolesti	18323	95.76
Crevne bolesti	445	2.33
Parazitarne bolesti	228	1.19
Ostale bolesti	72	0.38
Zooantroponoze	29	0.15
Venerične bolesti	21	0.11
Vektorske bolesti	16	0.08
Ukupno	19134	100

Izvor: Analiza zdravstvenog stanja stanovništva Zapadnobačkog okruga 2007. godina, Zavod za javno zdravlje Sombor

Iz tabele br. 74 može se videti da je u periodu od 2000. do 2007. godine najveći broj obolelih bio u 2005. godini nakon čega je broj pojave obolelih opadao tako da je u 2007. godini broj obolelih od zooantroponoza u Zapadnobačkom okrugu iznosio 29 (13,55/100.000).

Tabela br. 74 - Kretanje zooantroponoza u Zapadnobačkom okrugu, 2000-2007

Godina	Broj obolelih	Inc/ 100 000	Broj umrlih	Mt/ 100 000
2000.	115	53,26	0	0,00
2001.	32	14,82	0	0,00
2002.	24	10,75	0	0,00
2003.	5	2,37	1	0,46
2004.	24	11,21	1	0,46
2005.	131	61,20	1	0,46
2006.	32	14,95	0	0,00
2007.	29	13,55	0	0,00

Izvor: Analiza zdravstvenog stanja stanovništva Zapadnobačkog okruga 2007. godina, Zavod za javno zdravlje Sombor

Od zooantroponoza u zapadnobačkom okrugu najzastupljenija je trihineloz (Trichinellosis) sa udelom od 72,4%, zatim toksoplazmoza (Toxoplasmosis non specificata) sa 17,2% dok je na trećem mestu leptospiroza (Leptospirosis) sa učešćem od 10,4%.

U opštini Apatin je 2007. godine izbila epidemija trihineloze pri čemu je obolelo 12 osoba koji su se zarazili konzumirajući zaraženo svinjsko meso (tabela broj 75).

Tabela br. 75 - Registrovane epidemije u Apatinu, 2007. godina

Epidemija Trichinellosis		Epidemija Trichinellosis	
mesec	januar	mesec	februar
eksponiranih	8 osoba	eksponiranih	20 osoba
obolelo	7 osoba	obolelo	5 osoba
hospitalizovano	2 osoba	hospitalizovano	0 osoba
inkriminisana namirnica	svinjsko meso	inkriminisana namirnica	svinjsko meso

Izvor: Analiza zdravstvenog stanja stanovništva zapadnobačkog okruga 2007. godina, Zavod za javno zdravlje Sombor

Za ovog parazita (*Trichinella spiralis*) karakteristično je da živi u mišićima divljih i domaćih životinja a čovek se zarazi njome konzumirajući nedovoljno kuvano ili pečeno meso. Najveći izvor zaraze za čoveka predstavlja meso domaće svinje zaraženo larvama ovog parazita. Bolest se kod čoveka manifestuje povišenom telesnom temperaturom, gastrointestinalnim poremećajima, bolovima u mišićima, otokom lica i očnih kapaka. Kod obolelog uzročnik može da izazove komplikacije na srčanom mišiću, plućima i mozgu i može dovesti do smrti obolelog.

Pored domaćih životinja, potencijalni zdravstveni problem mogu da predstavljaju i životinje litalice. Naime, psi i mačke takođe mogu biti prenosioci uzročnika oboljenja kod ljudi (npr. prenosilac virusa besnila). O hvatanju i zbrinjavanju pasa i mačaka litalica na teritoriji opštine Apatin brinu ZOO higijenska služba opštinske uprave opštine Apatin i Javno komunalno preduzeće opštine Apatin. Iako u opštini Apatin za sada ne postoji prihvatilište za zbrinjavanje životinja litalica, u planu je izgradnja azila za ove životinje na lokaciji veličine oko 2 ha u vlasništvu udruženja za zaštitu životinja „Vučko“ iz Apatina. Projekat za izgradnju ovog azila je urađen međutim, finansijska sredstva za izgradnju azila još uvek nisu obezbeđena.

7. Društvene delatnosti

7.1. Obrazovanje

Osnovne škole. Već u prvim godinama komorske kolonizacije Apatin je dobio svoju prvu prosvetnu instituciju, osnovnu narodnu školu koja je za potrebe narodne škole sagrađena u tadašnjoj Glavnoj ulici. U tom periodu školski program je pod kontrolom crkvenih vlasti, dok funkciju učitelja vrše pojedinci iz redova katoličke crkve. Umesto četvorogodišnjeg, uvodi se 1950. godine, osmogodišnje osnovno školovanje, a formirane su 3 osnovne škole: "Žarko Zrenjanin"; "Nikola Tesla" i Mešovita osmogodišnja škola (2 na srpskom i jedna na mađarskom nastavnom jeziku). Adaptacijom postojećih školskih zgrada i proširenjem školskog prostora poboljšavaju se i opšti uslovi rada.

Broj osnovnih škola se tokom vremena menja, tako da su u jednom trenutku, od postojećih četiri stvorene tri škole: "Žarko Zrenjanin", "Rade Končar" i "Moše Pijade". Centralna školska zgrada građena je u periodu 1978 - 1981. godine, i njenom realizacijom dobijene su dvadesetdve tipizirane učionice, dva kabineta, višenamenska sala, dvanaest pripremnih prostorija, Klub radnika škole, radne prostorije za pedagošku službu, TV studio, itd. U sledećoj građevinskoj etapi 1987. godine okončana je, izgradnja impozantnog sportskog objekta, školske fiskulturne hale (površine 2.500 m² i 1.080 mesta za gledaoce). Pored osnovne namene (izvođenje nastave fizičkog vaspitanja za učenike škole) ovaj moderan sportski prostor se koristi i za potrebe raznih gradskih sportskih klubova, organizaciju brojnih sportskih manifestacija (rukometne i košarkaške utakmice, karate takmičenja, itd.) kao i kulturno - umetničkih priredbi (muzički koncerti, školske predstave, itd.)

U ovom momentu, osnovna škola „Žarko Zrenjanin“ predstavlja (savremenu vaspitno-obrazovnu ustanovu koja za izvođenje nastavnog programa koristi pet školskih objekata (dve centralne zgrade, deo prostornog kapaciteta u Muzičkoj školi i dva školska objekta locirana na periferiji grada). Raspolaže sa pedesetpet tipiziranih učionica, kabinetima za biologiju, hemiju, fiziku, muzičko obrazovanje i likovnu kulturu, radionicama za tehničko obrazovanje, modernim sportskim kompleksom sa pokrivenim i otvorenim sportskim terenima, za izvođenje nastave fizičkog obrazovanja, savremenom školskom bibliotekom (fond od preko 16.000 knjiga). Pored toga učenici imaju mogućnost dobijanja informacija putem interne televizije kao i korišćenje kuhinje sa trpezarijom (za preko 1.800 učenika), streljane, itd. Prema popisu iz 2007. godine ukupan broj učenika je 2.407.

Stručne i srednje škole. Građanska škola je nastala kao neposredna potreba sve razvijene trgovine, zanatstva i industrije u Apatinu. Počela je sa radom 1875. godine kao Viša narodna škola i predstavlja najstariju školsku ustanovu ovakve vrste u AP Vojvodini. Nastava je bila organizovana u novoizgrađenoj školskoj zgradi sa dva odeljenja (muško i žensko), a školske godine 1896/97. ova škola je imala četiri muška i četiri ženska razreda. Škola se u najvećoj meri finansirala iz opštinskog fonda (deo je subvencionirala i država) da bi tokom 1920. godine ova, u to vreme najviša obrazovna ustanova u Apatinu, dobila status državne Građanske škole.

1925. godina bila je prilika za sumiranje izuzetnih prosvetnih rezultata, a tom prilikom izdata je i publikacija "Almanah Građanske škole". Nastavni proces se odvijao sve do 1944. godine, kada škola definitivno prestaje sa radom. Kao grad sa viševjekovnom i

izuzetno snažnom zanatskom tradicijom, Apatin je dobio 1884. godine jednu stručnu školsku ustanovu, koja je isključivo bila u funkciji obrazovanja budućih zanatskih majstora. Ova zanatska škola je u trenutku osnivanja imala tri razreda, a nastavni kadar je formiran od prosvetnih delatnika drugih apatinskih ustanova. Nastava je bila prilagođena tadašnjim uslovima rada i školovanja budućih zanatlija, i odvijala se samo u večernjim časovima, kao i nedeljom. Školske 1938/39. godine Zanatsku školu je pohađalo 147 učenika, a 1944. godine dolazi do prestanka funkcionisanja ove prosvetne institucije.

Gimnazija „Nikola Tesla“. Gimnazija "Nikola Tesla" je osnovana 1962. godine, kao dvosmerna (društveno -jezički i prirodno - matematički smer) opšte obrazovna srednja škola. Prve, školske 1962/63. godine, upisano je 72 učenika, raspoređenih u dva odeljenja, a nastavničko veće škole se sastojalo od direktora, sedam profesora i tri nastavnika. Broj učenika se tokom godine povećavao, tako da je školske 1971/72. godine Gimnaziju pohađalo 331 đak. Od početka njenog formiranja, nastavni proces se odvijao u delu zgrade osnovne škole "Moše Pijade", da bi se izgradnjom modernog i funkcionalnog školskog objekta za potrebe Gimnazije 1971. godine, stvorili uslovi za još kvalitetnije izvođenje i praćenje nastave, kao i realizaciju brojnih vannastavnih aktivnosti i projekata. Kao rezultat reforme obrazovnog sistema, prvi razredi do tada postojećih srednjoškolskih ustanova u gradu, izdvajaju se u zajedničku srednju školu, a Gimnazija se 1977. godine, transformiše u Centar za stručno osposobljavanje radnika građevinske struke "Nikola Tesla". U skladu sa Zakonom o srednjem obrazovanju i vaspitanju, odlukom SO Apatin iz 1990. godine, osnovana je nova gimnazija "Nikola Tesla" koja obavlja obrazovno - vaspitnu delatnost u okviru srednjeg obrazovanja i vaspitanja, za sticanje opšteg obrazovanja iz oblasti društvenih i prirodnih nauka, a koje odgovaraju IV stepenu stručne spreme. Školske 2004/05. godine, nastavnim procesom je obuhvaćeno 312 učenika gimnazije i 276 učenika građevinske škole. Nastava se odvija u nizu specijalizovanih učionica i kabineta (fizika, hemija, biologija, geografija, istorija i informatika), a koju realizuje iskusan i visokostručan profesorski kadar (28 profesora u gimnaziji i 21 profesor u građevinskoj i drvoprerađivačkoj školi). Gimnazija raspolaže školskom bibliotekom, sa knjižnim fondom od preko 11.000 knjiga, a opremljena je i savremenom informatičkom opremom (internet).

Tehnička škola sa domom učenika. 1945. godine osnovana je industrijsko - zanatska škola, koja 1948. godine prerasta u stručnu školu učenika u industriji i zanatstvu. Kasnijom reorganizacijom, ova školska ustanova je transformisana u mašinsko - poljoprivrednu školu. Godine 1960. osnovana je mašinsko-tehnička škola "Božidar Maslarić", koja je 1967. godine, zajedno sa školom učenika u privredi integrisana u novokonstituisani mašinsko -školski centar "Božidar Maslarić". Reformom školskog sistema, MŠC je transformisan 1977. godine u Centar za stručno osposobljavanje radnika metalske i brodograđevinske struke "Božidar Maslarić". U tehničkoj školi postoje sledeći smerovi: mašinski tehničar, mašinski tehničar motornih vozila, mašinski tehničar za kompjutersko konstruisanje, automehaničar, autolimar, mehaničar radnih mašina u poljoprivredi, mehaničar radnih mašina u prehrambenoj industriji, brodomonter. Otvorena su i dva nova ugostiteljska smera: konobar i kuvar.

7.2. Kultura

Opština Apatin je multikulturalna sredina i kako je već pomenuto (str. 11 „Etnički sastav stanovništva“), prema poslednjem popisu iz 2002. godine opština beleži ukupno 20.216 Srba i 109 Crnogoraca, 727 Jugoslovena, a ostatak stanovništva pripada drugim etničkim zajednicama i to: Bugarima, Mađarima, Makedoncima, Nemcima, Romima, Rusima, Rusinima, Slovaca, Slovincima, Ukrajincima, Hrvatima itd. Na teritoriji Opštine deluje ukupno sedam kulturno-umetničkih društava, koji sarađuju sa Kulturnim centrom Apatin. Brojna su učešća na različitim kulturnim manifestacijama u zemlji i inostranstvu, na kojima prezentuju bogatu kulturu i tradiciju nacionalnih zajednica i gde su višestruko i nagrađivana.

OPŠTINSKI KULTURNI CENTAR²³ je ustanova kulture koja se bavi organizacijom kulturno-umetničkih programa na nivou opštine Apatin i realizuje programe iz umetničkih disciplina: likovne umetnosti, filma, teatra, književnosti i muzike. U njegovom sastavu je galerija Meander, bioskop, knjižara, amaterski dramski studio, kreativna radionica i Dom kulture u Romskom naselju. Centar organizuje smotre amaterskog stvaralaštva i druge prigodne kulturno umetničke programe. Programi se realizuju u prostoru preko 1.500 m², koji se sastoji od Velike sale sa 250 mesta sa pratećim neophodnim prostorom, Male sale za kamernе programe, galerije Meander sa preko 100 m² izložbenog prostora, depoom u kome je smešteno preko 400 dela i knjižarom. Pored Apatina, filmske projekcije kao i drugi programi se odvijaju i u Sonti i Pigrevici. Dom kulture u Romskom naselju počeo je sa radom 2005. godine. U njemu radi kulturno umetničko društvo Roma. Zajedno sa freskama na tavanici Velike sale (rad lokalnog slikara Rudolfa Udvarija) zdanje Doma kulture proglašeno je za spomenik kulture. Za početak rada Opštinskog kulturnog centra se uzima godina završetka izgradnje Doma kulture (1949 - 1952). Opštinski kulturni centar deluje prvo kao Dom kulture, a potom kao Kulturno propagandni centar iz koga izrasta Informativni centar i Radio Apatin. Od 1977. godine postoji kao Kulturni centar sa jasno profilisanom delatnošću. U periodu od 1999-2001. godine radi u sastavu Narodne biblioteke, a potom se ponovo odvaja u samostalnu ustanovu - Opštinski kulturni centar.

Pored Kulturnog centra, opština Apatin ima i Narodnu biblioteku koja poseduje bogat knjižni fond. Takodje, u svakom naseljnem mestu se nalazi po jedna biblioteka.

U tabeli broj 76 prezentovani su podaci opštine Apatin odnosno broj stanovnika na jedan objekat društvenih, kulturnih, rekreativnih aktivnosti.

Tabela br. 76 - Broj stanovnika na jedan objekat društvenih, kulturnih, rekreativnih aktivnosti

Opština	Ukupan broj stanovnika	Broj društvenih objekata	Broj kulturnih objekata	Broj objekata za rekreaciju	Broj stanovnika na jedan društveni objekat	Broj stanovnika na jedan objekat kulture	Broj stanovnika na jedan rekreativni objekat
Apatin	32.813	6	6	58	5.469	5.469	566

Izvor: Interna dokumentacija opštine Apatin

²³ Izvor: Podaci preuzeti sa opštinskog sajta, link: <http://www.kulturaapatin.com/home.html>

7.3. Sport i fizička kultura

Prema podacima sportskog saveza opštine Apatin²⁴ u okviru Opštine postoji 51 sportski klub u svih šest naseljenih mesta. U širokom spektru sportskih grana najzastupljeniji je fudbalski sport koji okuplja preko 400 igrača u 8 registrovanih klubova. Na drugom mestu prema popularnosti i tradiciji je rukometni sport koji je zastupljen u Apatinu i Sonti.

Ostale loptaške sportske grane koje su zastupljene su: košarka i odbojka u obe konkurencije. Kod vodenih sportskih disciplina egzistiraju: dva plivačka kluba od kojih je jedan i triatlonski, kajak, ronioci i sportski ribolovci. Atletičari su okupljeni u dva kluba (apatinski i prigrjevački). Prilikom da se bave borilačkim sportom imaju deca iz Apatina, Prigrjevice i Sonte učlanjena u karate, boks, kik-boks i aikido klubove. Kuglaški sport takodje je jedan od omiljenih sportova, trenutno postoje tri kluba. Drevnom, šahovskom igrom, takmiče se ekipe iz Apatina i Prigrjevice koje okupljaju veliki broj odraslih i dece koja će u narednom periodu biti nosioci aktivnosti. Tri fitnes kluba su udružena u Savez, a najmladji članovi sportske porodice su teniseri, biciklisti pikado i peintbol klub.

Što se tiče objekata fizičke kulture, u šest naseljenih mesta opština beleži 10 fudbalskih terena, od otvorenih terena 13 rukometnih, 10 košarkaških i 7 odbojkaških. Od zatvorenih sportskih objekata tri su rukometne hale, četiri sportske sale u okviru kojih su dve sale za borilačke sportove i fitnes. Takodje postoje dve četvorostazne kuglane. U 2009. godini u sklopu Akva Parka „Banje Junaković“ završena je još jedna moderna osmostazna kuglana. Uglavnom su svi objekti za male sportove u okviru škola. U "Banji Junaković" radi 6 otvorenih bazena. Pri školama u Prigrjevici i Sonti sagrađene su savremene i višefunkcionalne sportske hale, u planu je izgradnja Šajkaškog dom sa hangarom na obali Dunava za potrebe kajak sporta.

Broj registrovanih sportista je 1.065, a neregistrovanih 673. Ukupan broj trenera je 38, od čega su 3 sa višom trenerskom školom, 3 sa visokom i 1 FIDE šahovski trener.

U skladu sa predviđenim planovima za izgradnju sportskih hala, opština Apatin je obezbedila sve preliminarne aktivnosti čime bi svako naselje posedovalo adekvatan prostor za odvijanje rekreativnih aktivnosti. Izgradnjom najvećeg Akva parka (10 bazena) u regionu i zatvorenog olimpijskog bazena, postoje uslovi za bavljenje vodenim sportovima i rekreacijom na vodi. U okviru parka postoje tereni za mali fudbal i rukomet, četiri teniska terena kao i staza za šetnju kroz šumu. Zbog blizine Dunava postoje velike mogućnosti da opština Apatin razvija i sportove na vodi.

7.4. Socijalna zaštita

Skupština opštine Apatin donela je Odluku o pravima i ostvarivanju prava iz oblasti socijalne zaštite („Službeni list opštine Apatin“ br. 9/2005. godine). Ovom odlukom skupština opštine osniva Centar za socijalni rad Apatin, uređuje prava i usluge socijalne i porodično-pravne zaštite u skladu sa Zakonom o socijalnoj zaštiti i obezbeđivanju socijalne sigurnosti građana, kao i način, uslove i postupak za

²⁴ Izvor: Interni podaci sportskog saveza opštine Apatin

ostvarivanje ovih prava i usluga. Odlukom se takođe uređuje obezbeđivanje sredstava za realizaciju utvrđenih prava i usluga, zarada zaposlenih lica koji obavljaju stručne poslove i materijalni troškovi koji prate izvršenje istih. Pored navedene Odluke, opština je svojim odlukama regulisala i druga pitanja, odnosno na taj način su se regulisala i pitanja iz oblasti socijalne zaštite poput regresiranja prevoza učenika iz materijalno ugroženih porodica, plaćanje troškova užine za decu iz materijalno ugroženih porodica u predškolskoj ustanovi i osnovnim školama, studentske stipendije itd. U okviru opštine Apatin, a u sistemu socijalne zaštite oformljena je specijalizovana ustanova *Centar za socijalni rad*, čija osnovna funkcija je da prati socijalne potrebe građana, njihove probleme i pojave u oblasti socijalne zaštite, predlaže i preuzima mere vezane za rešavanje socijalnih potreba i problema građana, utvrđuje prava iz svoje nadležnosti i bine se o njihovom izvršenju kao i brojne druge aktivnosti. Statistički podaci utvrđeni za period od 2001 do 2008. godine ukazuju na broj maloletnih (Tabela broj 77) i punoletnih lica (Tabela broj 78) korisnika socijalne zaštite. Uz brojne aktivnosti koji centar pruža, akcenat je na pružanju podrške roditeljima dece sa posebnim potrebama kroz specijalizovani edukativni grupni rad (psihosocijalna podrška roditeljima), davanjem saveta sa ciljem podsticanja ličnog razvoja, unapređenjem zdravlja, pomoći i pozitivnog pristupa problemu²⁵.

Tabela br. 77 – Pregled korisnika socijalne zaštite (maloletna lica)

Godina	Ukupno	Ugroženi porodičnom situacijom	Sa poremećajem u ponašanju	Mentalno zaostali	Ometeni u fizičkom razvoju	Sa kombinovanim smetnjama	Ostali korisnici usluga socijalne zaštite
2000	273	125	49	49	9	16	25
2001	288	103	96	55	7	7	20
2002	402	183	89	42	4	8	76
2003	297	93	124	47	10	6	17
2004	425	216	152	30	9	3	15
2005	498	272	154	34	10	8	20
2006	693	459	145	37	15	10	27
2007	694	526	106	28	13	12	9

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2001-2008.

Tabela br. 78 – Pregled korisnika socijalne zaštite (punoletna lica)

Godina	Ukupno	Lica sa poremećajima u ponašanju	Psihički i fizički ometena lica	Materijalno neobezbeđena lica	Nezbrinuta lica	Ostarela lica	Ostala odrasla i ostarela lica korisnici usluga socijalne zaštite
2000	1.495	17	511	413	122	239	193
2001	1.406	2	481	455	59	245	164
2002	2.587	3	258	1089	99	888	250
2003	1.093	6	137	450	98	157	245
2004	1.082	4	114	591	62	245	66
2005	1.450	15	118	834	75	263	145
2006	1.604	24	125	973	91	280	111
2007	1.616	16	125	961	41	325	80

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji 2001-2008.

Centar zapošljava 15 lica na neodređeno vreme i to pravnik, socijalnih radnika, psihologa, socijalnih pedagoga i 14 lica na određeno vreme (gerontodomaćica, medicinskih radnika, fizioterapeuta). U 2002. godini osnovan je dom za stare i penzionere.

²⁵ Izvor: Opština Apatin, Strategija razvoja socijalne zaštite opštine Apatin za period od 2008. - 2013. godine.

Delatnost ove ustanove je zbrinjavanje penzionera i drugih starih lica, odraslih lica potpuno i trajno nesposobnih za rad, odraslih lakše duševno obolelih i lakše mentalno nedovoljno razvijenih lica. Korisnicima je u ustanovi obezbeđen smeštaj, ishrana, nega, zdravstvena zaštita, kao i zadovoljavanje rekreacionih, kulturno – zabavnih i verskih potreba. U okviru ustanove organizuju se radno – okupacione radionice i sprovode druge aktivnosti u skladu sa interesovanjima korisnika i njihovim preostalim psihofizičkim sposobnostima. Pregled starosne i polne strukture korisnika Doma za stare i penzionere prikazan je u tabeli broj 79.

Tabela br. 79 – Starosna i polna struktura korisnika doma za stare i penzionere

STAROSNA DOB	Žene	Muškarci	Ukupno
do 50 godina	14	10	24
od 51 do 60 godina	29	20	49
od 61 do 70 godina	25	15	40
od 71 do 80 godina	20	12	32
od 81 do 90 godina	12	5	17
preko 90 godina	8	4	12
UKUPNO	108	66	174

Izvor: Opština Apatin, Strategija razvoja socijalne zaštite opštine Apatin za period 2008. - 2013. godina

7.5. Zdravstvo

Dom zdravlja Apatin je zdravstvena ustanova ambulantno–polukliničkog tipa sa specijalističkim službama za negu i lečenje bolesnika. Bavi se primarnom zdravstvenom zaštitom, a sekundarnu zdravstvenu zaštitu obavlja *Zdravstveni centar Sombor*. U ambulantama Doma zdravlja obavljaju se pregledi bolesnika, određuje terapija, kontroliše lečenje i upućuju bolesnici na dalje lečenje. Hitna pomoć pruža usluge u svim naseljenim mestima Opštine. Sastoji se od pet ekipa sestara i jednog lekarskog tima. U planu je formiranje više lekarskih timova, kako bi se građanima obezbedila kvalitetnija zdravstvena zaštita. U sklopu Doma zdravlja Apatin nalaze se zdravstvene stanice na području svih naseljenih mesta Opštine. Planira se povećanje broja lekara stomatologa, dogradnja postojećih zdravstvenih objekata i nabavka savremene opreme, kako bi građanima naseljenih mesta bile pružene adekvatnije zdravstvene usluge. U proteklom periodu izgrađena je nova zgrada zdravstvene stanice u Svilojevu i otvorena ambulanta u naselju Roma u Apatinu.

U sastavu Doma zdravlja posluje i Banja „Junaković“. Ona se nalazi na termalnim izvorima otkrivenim 1913. godine. Vode ove banje spadaju u isti red kao i one u Karlovim Varima, Harkanju i Šiofoku. Banja se nalazi u blizini Apatina na ivici šume „Junaković“. Raspolaže sa 270 ležajeva i nudi usluge medicinske rehabilitacije i hotelskog smeštaja. Medicinske terapije obuhvataju lečenje svih vrsta reumatizma, ortopedskih, neuroloških oboljenja, ginekoloških problema i steriliteta. Uz veliku stručnost medicinskog osoblja obavljaju se hidroterapije, elektroterapije, termoterapije, kinezi terapije, radne terapije i ručne masaže.

U tabeli br. 80, kao i u dijagramu broj 15 prikazan je podatak broja lekara na jednog stanovnika, poredeći podatke sa republičkim nivoom gde postoje primetne oscilacije broja zdravstvenih radnika. Može se reći da većinsko stanovništvo primarnu

zdravstvenu zaštitu može dobiti na nivou Opštine, dok se sekundarna zdravstvena zaštita može isključivo dobiti u većim centrima, kao na primer u opštini Sombor.

Tabela br. 80 – Broj stanovnika na jednog lekara

Godina	Ukupan broj stanovnika				Ukupan broj lekara				Broj stanovnika na jednog lekara			
	RS	Opština Apatin	Opština Zrenjanin	Opština Indjija	RS	Opština Apatin	Opština Zrenjanin	Opština Indjija	RS	Opština Apatin	Opština Zrenjanin	Opština Indjija
2000*	9778991	32999	136778	44185	19439	40	345	52	399	803	382	863
2001**	7498001	32813	132051	49609	19852	35	345	52	389	909	382	863
2002***	7498001	32813	132051	49609	20022	34	337	76	375	968	392	663
2003	7480591	32437	1331224	50068	20039	37	339	71	376	894	391	727
2004	7463157	32048	130464	49848	20211	40	337	75	369	801	387	665
2005	7440769	31666	129568	49548	19685	41	339	73	378	772	382	679
2006	7411569	31294	128527	49258	19644	36	326	80	377	869	394	616
2007	7381579	30870	127416	48994	20066	40	332	81	368	772	384	604

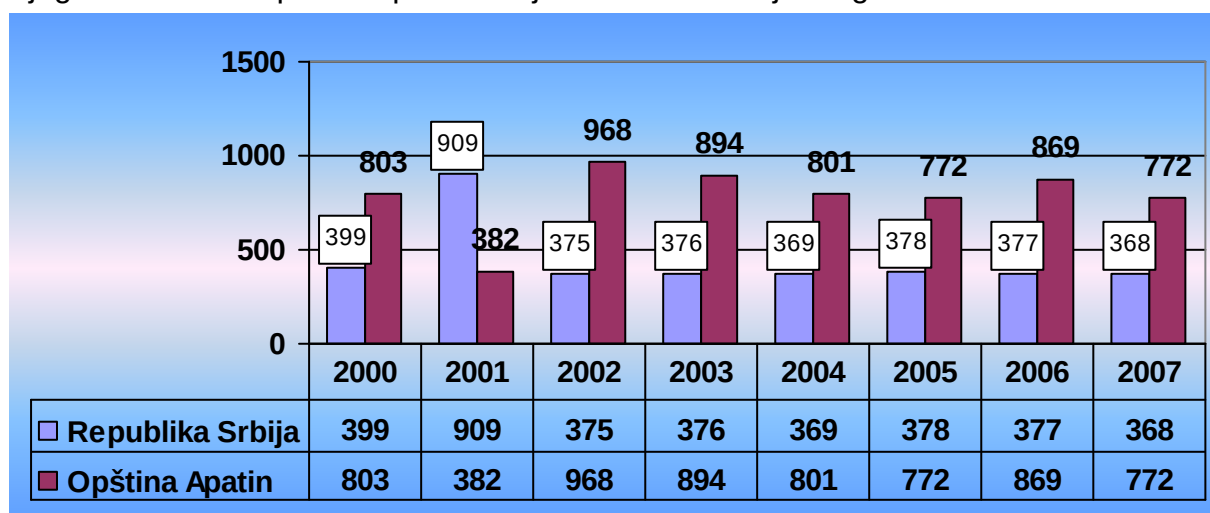
Izvor: Interni podaci opštine Apatin; Opštine u Srbiji 2001-2003.; podaci o broju stanovnika za period 2004-2008. podaci o broju stanovnika prikazani su na 30.06. (procenjeni broj)

*Podaci o broju stanovnika dati su prema popisu od 1991., Opštine u Srbiji 2001.

** Podaci o broju stanovnika dati su prema poslednjem popisu; Opštine u Srbiji 2002.; u ukupnom broju lekara uključeni su i zubni lekari

*** Podaci o broju stanovnika dati su prema poslednjem popisu; Opštine u Srbiji 2003.; u ukupnom broju lekara uključeni su i zubni lekari

Dijagram br. 15 – Uporedni prikaz broja stanovnika na jednog lekara

Napomena: Podaci u dijagramu dati su za period 2000-2007.

Poredjenje podataka o broju lekara u opštinama Zrenjanin i Indjija, u odnosu na opštinu Apatin, ukazuje na prilično stalan broj zdravstvenih lica u opštini Apatin i Zrenjanin, dok opština Indjija beleži konstantan rast broja zdravstvenih radnika (na isto ukazuje i podatak o broju stanovnika na jednog lekara).

7.6. *Nevladine organizacije*

Udruženje građana „Breza“. Na osnovu aktivnosti koje sprovode u okviru opštine Apatin, a sa ciljem razvoja partnerstva, najdominantniju ulogu u domenu socijalnog sektora ima udruženje građana „Breza“, koje obuhvata lako i umereno, mentalno nedovoljno razvijenu decu i omladinu. Osnovni cilj udruženja je poboljšanje ukupnog društvenog položaja ove kategorije dece i omladine. Pored toga, delatnost udruženja obuhvata i pružanje pomoći izbeglim, prognanim i raseljenim licima, kao i prepoznavanje skrivenog siromaštva i pružanje pomoći toj kategoriji stanovništva. Programski ciljevi ovog udruženja su i očuvanje tradicije, podsticanje ličnog razvoja kao i solidarnosti među ljudima.

Društvo za dečiju i cerebralnu paralizu. Društvo za dečiju i cerebralnu paralizu opštine Apatin, okuplja osobe sa dečijom i cerebralnom paralizom (20 članova). Društvo je član Pokrajinskog i Republičkog saveza za dečiju i cerebralnu paralizu koji i finansiraju deo programa rada Društva. Osnovni cilj Društva je ostvarivanje prava ove ciljne grupe, socijalizacija i uključivanje u društvene tokove u zajednici. Društvo se bavi rehabilitacijom, rekreacijom, organizovanjem radno – okupacionih radionica, izleta, kao i organizovanjem pomoći svojim članovima. Jedan od najznačajnijih projekata koje je Društvo realizovalo, u saradnji sa Centrom za socijalni rad, je pomoć mobilnih timova osobama sa invaliditetom. Ovaj projekat se realizovao na celoj teritoriji Opštine, a finansiralo ga je Ministarstvo rada i socijalne politike. Napravljene su baze podataka i socijalna karta invalida koji su obuhvaćeni ovim projektom.

Udruženje građana „Femina“. Udruženje građana „Femina“ bavi se rodnom ravnopravnošću i zaštitom prava žena i dece. To je njihova osnovna delatnost. Analogno osnovnoj delatnosti, u proteklom periodu „Femina“ je uz finansijsku pomoć Pokrajinskog sekretarijata za rad, zapošljavanje i ravnopravnost polova, realizovalo projekat „Kurs računovođa i poslovne komunikacije“, projekat „Prepoznavanje nasilja nad decom“, unutar koga je davalo i besplatnu pravnu pomoć za žene žrtve nasilja. U 2008. godini ovo udruženje je organizovalo tribinu „Mogućnosti i načini ekonomskog osnaživanja žene“. Obzirom da se udruženje, pored osnovne delatnosti, bavi i problemima ostalih grupa stanovništva, ono je u 2007. godini realizovalo i projekat „Savetovalište za decu sa posebnim potrebama i njihove roditelje“, koje je finansiralo Ministarstvo rada i socijalne politike.

Opštinska organizacija Crvenog krsta. Opštinska organizacija Crvenog krsta je nevladina organizacija koja edukuje decu i omladinu iz oblasti zdravstvene zaštite, pružanja prve pomoći, preventivne zaštite od HIV-a, bolesti zavisnosti (narkomanija, alkoholizam). Crveni krst sprovodi programe „Pomoć starima“ kroz posete starim i iznemoglim licima, organizuje i sprovodi humanitarne akcije „Dobrovoljno davanje krvi“, „Prikupljanje i podela obuće i odeće“. Učestvuje u radu službe traženja svih nestalih lica.

7.7. *Informisanje i mediji*

Na teritoriji opštine Apatin do marta meseca 2009. godine poslovao je informativni centar „Glas Komune“ koji je izdavao i istoimeni lokalni list, i u okviru koga je

poslovao i radio „Apatin“. Zaključno sa 30. martom 2009. godine on zvanično prestaje da postoji, a lokalno informisanje preuzimaju privatni mediji.

Jedna od poznatijih radio stanica opštine Apatin je Radio Dunav²⁶, privatni elektronski mediji, u okviru privatnog preduzeća «STEFAN STREET» D.O.O. Apatin. Sadašnjom snagom predajnika od 1.000 W pokriva područje opštine Apatin, Sombor, Subotica, Bačka Topola, Kula, Vrbas, Srbobran, Odžaci i Osijek (RH). Radio Dunav pokriva prostor od 60 km u poluprečniku i obuhvata gotovo 500.000 potencijalnih slušalaca.

Osnovni ciljevi i načela programske politike Radio Dunava usmereni su ka pravovremenoj, sveobuhvatnoj i objektivnoj informisanosti građana, ka stvaranju duhovne klime koja će pogodovati načelima višestranačkog, demokratskog društva, kao i ka pružanju medijske podrške razvoju lokalne samouprave i uprave, privrede, kulture i sporta, uz obezbedjenje demokratskih, ljudskih sloboda, dostojanstvu i duhovnom životu građana kao i drugim vrednostima. Uz pomenute politike osnovni cilj je i saradnja sa pripadnicima manjina, obezbedjenje komercijalne promocije proizvoda i usluga, istrajnost na ostvarivanju visoke profesionalne i tehničke visine radio programa i negovanje neposrednih kontakata sa slušaocima.

Svojom profesionalnošću i razvojnom (poslovnom) politikom Radio Dunav je učvrstio svoje poslovne pozicije u medijskom prostoru Srbije. Radio Dunav je ispunio sve standarde na državnom konkursu, te dobio dozvolu za korišćenje lokalne radio frekvencije uz poštovanje svih zakonskih, profesionalnih i etičkih normi kako u odnosu prema nadležnim institucijama i slušaocima, tako i u odnosu prema zaposlenima.

7.8. Javna bezbednost

U skladu sa statističkim podacima RZS o broju pravosnažno osuđenih lica (punoletna i maloletna lica) prema mestu izvršenja krivičnog dela i krivičnom delu, u tabeli broj 81 prikazani su podaci za period 2000-2007.

Tabela br. 81 - Pravosnažno osuđena lica (punoletna i maloletna) prema mestu izvršenja krivičnog dela i krivičnom delu

Godina	Punoletna lica						Maloletna lica		
	Svega*	Krivična dela					Krivična dela		
		Protiv života i tela	Protiv imovine	Protiv opšte sigurnosti ljudi i imovine	Protiv bezbednosti javnog saobraćaja	Protiv službene dužnosti	Svega*	Protiv života i tela	Protiv imovine
2000	114	13	34	2	13	6	27	1	24
2001	166	15	62	0	20	1	13	0	12
2002	212	26	77	0	42	9	15	0	14
2003	176	18	65	3	32	3	18	1	17
2004	158	16	52	1	28	8	19	7	8
2005	180	23	68	3	25	2	14	2	9
2006	201	30	60	1	26	4	8	1	6
2007	170	22	38	17	29	8	10	2	6

Izvor: Republički zavod za statistiku Srbije, Opštine u Srbiji za 2001-2008.

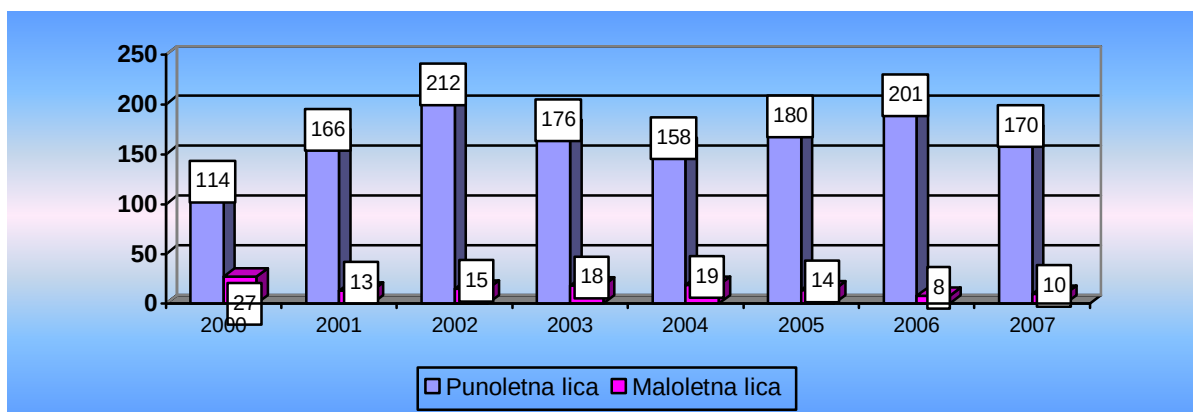
*Napomena: razlika između „svega“ i zbira prikazanih vrsta krivičnih dela su „ostala krivična dela“

²⁶ Izvor: www.radiodunav.com

Prema statističkim podacima datim u pregledu, najveći broj osuđenih (punoletnih) lica prema mestu izvršenja krivičnog dela zabeležen je u periodu 2002-2006. godina i to u okviru krivičnih dela protiv imovine. U odnosu na podatke koji se odnose na maloletna lica, podaci pokazuju smanjenje krivičnih dela maloletnih lica prema mestu izvršenja. Takodje, najveći broj krivičnih dela protiv opšte sigurnosti ljudi i imovine zabeležen je 2007. godine. Za tu godinu je karakteristično da je Opštinski sud u Apatinu imao najveći priliv predmeta i to gotovo za 1.000 predmeta više nego 2006. godine, a koji je naročito bio izražen u broju radnih sporova i izvršenih predmeta. U istoj godini (2007. godini) ukupan priliv novih predmeta je bio 5.447, a rešeno je gotovo 5.092 predmeta. Prema izveštaju Opštinskog suda u Apatinu, od ukupnog broja krivičnih dela gotovo 72% je rešeno donošenjem osuđujućih presuda, 10% je rešeno donošenjem oslobađajuće presude, a ostali predmeti okončani su obustavom postupka i spajanjem predmeta. Time se može zaključiti da je pooštavanjem kaznene politike i adekvatnim sankcionisanjem lica povećan stepen i broj zatvorskih odnosno novčanih kazni, a sve to u cilju efikasnijeg obezbeđenja kvaliteta života u opštini Apatin.

U dijagramu broj 16 su prezentovani podaci o ukupnom broju pravosnažno osuđenih punoletnih i maloletnih lica, prema mestu izvršenja krivičnog dela i krivičnom delu.

Dijagram br. 16 – Ukupan broj pravosnažno osuđenih punoletnih i maloletnih lica, prema mestu izvršenja krivičnog dela i krivičnom delu

Prema statističkim podacima odnosno poredjenjem broja pravosnažno osuđenih punoletnih i maloletnih lica prema mestu izvršenja krivičnog dela i krivičnom delu, opština Indjija beleži stalan rast broja pravosnažno osuđenih punoletnih lica u posmatranom periodu (2001-2008. godina) dok u kategoriji maloletnih lica taj broj je u opadanju, i to najveći broj je u oblasti krivičnih dela prema imovini. U poslednjoj posmatranoj godini (podaci za 2007. godinu) opština Zrenjanin pokazuje veći broj pravosnažnog osuđenih punoletnih lica u odnosu na prethodne godine, i to u oblasti krivičnih dela protiv bezbednosti javnog saobraćaja. Prema ukupnom broju pravosnažno osuđenih maloletnih lica taj broj beleži stalne oscilacije, upravo kao i kod opštine Apatin. Obeležje podataka za opštine Zrenjanin, Indjija kao i za opštinu Apatin jeste stalno smanjenje broja pravosnažno osuđenih maloletnih lica prema krivičnom delu protiv imovine.

8. Regionalni aspekt

Republika Srbija i AP Vojvodina kao delovi Euroregije teže da postanu jedni od privrednih, političkih, kulturnih, naučnih i inovativnih centara srednje i istočne Evrope, kao i da postanu integrativni delovi Evrope. Specifičan geografski položaj, postojanje transevropskih koridora VII i X, kao najvažnijih komunikacijskih i transportnih koridora, obezbeđuju ozbiljne mogućnosti za priključivanje ove evropske regije Evropi. Karakterističnosti podneblja regiona pored blage umereno-kontinentalne klime, bogatstvo voda (mineralna i termalna izvorišta), mineralnih sirovina, biodiverziteta kao i bogata multikulturalna i multietična tradicija teritorije, perspektive su ubrzanog razvoja regiona.

U smislu transparentnije povezanosti i afirmacije specifičnosti teritorije, od posebne je važnosti povezivanje sa regionalnim partnerima (bilateralni sporazumi), jer Evropska unija kroz IPA program pomoći pruža finansijsku podršku ovom obliku saradnje. Teritorijalna prekogranična, međuregionalna i transnacionalna saradnja predstavlja najbolji primer kako zajednička koheziona politika doprinosi zajedničkom razvoju. Strateško planiranje će integrisati ekonomsko i regionalno planiranje, uključujući sve više socijalnu i ekološku komponentu, a integrativnu ulogu imaće regionalni razvojni planovi, koji će obuhvatiti socioekonomski razvoj odnosno njegovu regionalnu i ekološku komponentu.

Prostornim planom Republike Srbije, Apatinu je a priori dodeljena funkcija razvijenog gradskog centra, sa razvijenim administrativno-upravnim funkcijama. Osnovna veza naselja Apatin sa okruženjem, subregionima i mrežom državnih puteva I reda je ostvaren preko državnog puta II reda broj 101.(regionalni put), granica Hrvatske (Bogojevo) – Sonta – Apatin – Sombor- Sivac – Kula. Osim pomenutog, regionalni aspekt razvoja opštine Apatin ogleda se i kroz drugi važan kapacitet, a to je državni put I reda broj 3, granica Hrvatske (Bogojevo)- Odžaci – Kula – Vrbas – Srbobran – Bečej – Novi Bečej – Kikinda – granica Rumunije, sa vezom u okviru južnog dela opštine. Ovi saobraćajni kapaciteti i postojeća saobraćajna mreža Apatina će činiti novu saobraćajnu matricu koja će dati novi kvalitet u odvijanju saobraćaja na nivou Opštine.

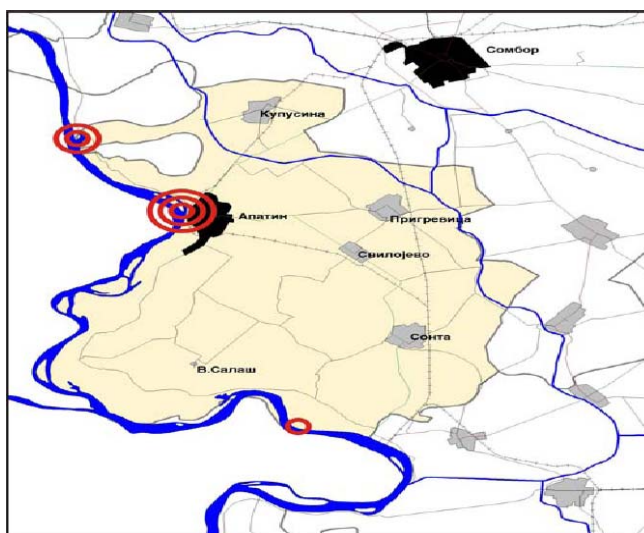
Najvažniji koncept budućeg razvoja Opštine leži u razvoju turizma. Opština Apatin pripada turističkoj regiji II stepena i međunarodnom pravcu I stepena – Dunavu, na kome se očekuje najintenzivniji turistički razvoj Srbije. Pored položaja na međunarodnom plovnom putu Dunava, podstrek razvoju turizma Apatina, predstavlja rezervat prirode „Gornje Podunavlje“, bogatstvo flore i faune, pogodnosti za razvoj lovnog i ribolovnog turizma i banja „Junaković“.

Na području podunavlja u AP Vojvodini za razvoj turizma veliki značaj imaju međunarodni železnički pravci. Boljom organizacijom i modernizacijom kapaciteta zbog veće udobnosti u odnosu na autobuski prevoz, železnički saobraćaj bi mogao imati značajno učešće u turističkim kretanjima. Naime, evropske odrednice odnosno mere EU usmeravaju ka korišćenju kombinovanog-multimodalnog transporta, sa ciljem rasterećenja drumskih pravaca i ekoloških zahteva. Iz tog razloga, važno je napomenuti da razvoj saobraćaja predstavlja jedan od osnovnih prioriteta za privlačenje inostranog kapitala u region.

Drugi važan koncept je definisan kroz razvoj robno-transportnog centra koji je takodje u skladu sa prostornim planom R. Srbije i koji je planiran na teritoriji opštine Apatin. Realizacija ovog projekta inicirala bi pokretanje, sada već devastirane privrede i podizanja stepena zaposlenosti u opštini, čime bi se direktno uticalo i na razvoj svih segmenata zajednice. Sa druge strane, budući RTC i slobodna trgovinska zona, koja će činiti dopunu RTC, stvorice velike površine raspoložive industriji i privredi za uređenje i izgradnju. Regionalni karakter u realizaciji ovog projekta efektuirace se kroz privlačenje stranih investitora.

Dunav kao međunarodni plovni put IV kategorije (Panevropski multimodalni koridor VII) daje izvanredne pretpostavke za razvoj plovidbe, teretnog i putničkog saobraćaja, a takodje za razvoj nautičkog turizma. Za potrebe nautičkog turizma postoji mali broj prihvatnih objekata i praktično, do skora, nije postojala ni jedna prava marina koja bi imala sve sadržaje, a koja je u skladu sa evropskim standardima. Prva takva marina (i pristan) izgradjena je na teritoriji opštine Apatin, a koja će doprineti intenzivnijem razvoju turizma u Apatinu i uticati na porast potreba za površinama namenjenim turističkim, centralnim i sportsko-rekreativnim sadržajima.

Mapa 2. Opština Apatin sa prikazanim zonama veće koncentracije domaćih plovnih objekata

Izvor: Studija mreže marina na Dunavu u AP Vojvodini

Značaj marina za ukupni razvoj održivog profitabilnog turizma je u funkciji jedinstvenoj i konstantnoj ponudi javnih funkcija, koje reprezentuju kvalitet turizma cele teritorije.

Atraktivnost marina, kao i popularnost turističkih lokacija, može se postići jedino ukoliko se mogu posetiti na razne saobraćajne načine. U upoznavanju turističkih atrakcija, međunacionalne biciklističke staze (kao npr. Eurovelo 6) mogu odigrati veliku ulogu, a za to je neophodno postojanje pogodnih odbrambenih nasipa duž vodotoka. Ovim vidom povezivanja i saradnje gradjana, pogotovu onih koji žive u pograničnim zonama, podsticao bi se zdrav život i negovale folklorne, kulturne i prirodne vrednosti.

Imajući u vidu značaj i ulogu Dunava, koji predstavlja stratešku vezu izmedju Crnog i Severnog mora, region Dunav-Srbija predstavlja lokomotivu srpske ekonomije i nudi mogućnost da održivim korišćenjem, R. Srbija postane ekonomski lider u regionu.

9. SWOT analiza

Strateška opredeljenja se najčešće razlikuju od jedne do druge lokalne zajednice. Osnovni razlog za tako nešto je različitost u vrednovanju lokalnih potencijala, ali i različitost u definisanju razvojnih prioriteta i ciljeva koji stoje na putu realizacije Strategije.

Prepoznavanje pozitivnih i negativnih faktora koji utiču na ostvarenje strateških opredeljenja, omogućava SWOT analiza. Ona takođe pruža mogućnost da se na faktore blagovremeno utiče, odnosno da im se prilagode načini dostizanja strateških ciljeva. SWOT je akronim od engleskih reči Strengths (snage), Weaknesses (slabosti), Opportunities (šanse) i Threats (pretnje). Reč je o jednoj od analitičkih tehnika koja omogućava, na sistematskoj osnovi, dovođenje u vezu internih potencijala lokalne zajednice (snage i slabosti) sa identifikovanim mogućnostima (šanse) i opasnostima (pretnje).

SWOT analiza predstavlja metodu koja daje mogućnost da se uspostavi ravnoteža između internih sposobnosti i eksternih mogućnosti. Ona je skup analitičkih metoda na osnovu kojih se upoređuju sopstvene snage i slabosti sa šansama i pretnjama u okruženju.

SWOT koncept treba da proceni koliko je lokalna zajednica konkurentski sposobna da koristi mogućnosti, da zaustavi ili preusmeri opasnosti, a ako ne može, kako da angažuje raspoložive resurse i sredstva da bi se opasnosti prevazišle. Takođe, ukazuje na najbolji put, odnosno način kako da se ti resursi orijentišu i određuje kako bi trebalo da izgleda njihova struktura.

U cilju kategorisanja informacija, kao zaključaka SWOT analize, radi se SWOT matrica (slika 3). Ona predstavlja dijagnozu trenutnog stanja u lokalnoj zajednici i okvir za formulisanje strategije.

Slika 3. Forma SWOT matrice

INTERNI FAKTORI	
Strengths snage (prednosti)	Weaknesses slabosti (nedostaci)
EKSTERNI FAKTORI	
 šanse (mogućnosti) Opportunities	 pretnje (opasnosti) Threats

Opredeljenje Republike Srbije za evropske integracije, zahteva drugačije definisanje uloge i značaja održivog razvoja, nego što je to bilo u dosadašnjim dokumentima i praksi. U tom kontekstu, nastala je potreba da se izradi novi, jasno koncipiran okvir u vidu posebnog dokumenta - Strategije, kao odgovora na ključna pitanja za dugoročni socio-ekonomski razvoj opštine Apatin.

Polazeći od osnovnih postavki procesa strateškog planiranja, predložena *Strategija održivog razvoja opštine Apatin* zasniva se na detaljnom sagledavanju lokalnih, materijalnih i nematerijalnih resursa, potreba i potencijala, po osnovnim elementima koji sačinjavaju sistem teritorije, u svoj složenosti njegovih društvenih, privrednih,

ekoloških i institucionalnih komponenti. Na toj osnovi je izvršeno vrednovanje postojećeg društvenog kapitala za pokretanje poželjnih i eliminisanje, odnosno ublažavanje negativnih procesa i tendencija, sa ciljem da se uspostavi partnerstvo lokalnih aktera na utvrđivanju, usaglašavanju, optimiziranju i sprovođenju aktivnosti kojima se dugoročno obezbeđuje povećanje ukupnog kvaliteta života na teritoriji cele opštine Apatin. Sintezu utvrđenog stanja endogenih faktora i procesa, u njihovoj interakciji sa spoljnim dešavanjima, daje *SWOT analiza* konkurentnosti lokalnog područja za privlačenje kapitala, turista, znanja i inovacija, kao ključnih odrednica za stupanje na uzlaznu putanju održivog razvoja. Naredna slika prikazuje najvažnije zaključke sažete SWOT analize trenutnog stanja za opštinu Apatin.

Slika 4. Sažeta SWOT analiza

INTERNI FAKTORI	
Snage (Prednosti)	Slabosti (Nedostaci)
Izuzetno povoljan geografski i geopolitički položaj uz Koridor VII i centralni položaj uz specijalni rezervat (Gornje Podunavlje) Bogata kulturna tradicija i istorijska baština, zasnovana na multikulturalnosti, multikonfesionalnosti i multietičnosti stanovništva Veliki prirodni potencijali (zemljište, vode, klima) kao motori razvoja privrede, a posebno poljoprivrede, prehrambene industrije i turizma Dobra infrastrukturna umreženost i prateća opremljenost Povoljni uslovi i planovi za dalji razvoj banjskog turizma (Banja Junaković) Zadovoljavajuća ponuda društvenih i socijalno-zdravstvenih usluga relativno dobrog kvaliteta Postojanje specijalizacija za aktivnosti koje donose oplođenu vrednost kao i blizina ustanova visokog obrazovanja Rastuće partnerstvo javno-privatnog sektora Relativno visok potencijal razvoja diverzifikovane poljoprivredne proizvodnje, kao i proizvodnja zdrave hrane	Negativni demografski trendovi Nerazvijen industrijski sektor Opadanje investicionih aktivnosti u postojeće i nove privredne kapacitete Ekonomsko osiromašenje stanovništva, uzrokovano stalnom stagnacijom privrede Slabija obrazovna struktura i stručnost kadrova kao i nedostatak podrške strukovnom profilisanju stanovništva i institucija visokog obrazovanja Nedovoljno iskorišćeni prirodni resursi, ali i nerazvijena svest i informisanost o zaštiti društveno–socijalnih, zdravstvenih, prirodnih, verskih i dr. potencijala od opšteg interesa Nezavršen proces privatizacije, kao i restrukturiranje privrede Nedostatak novih inovativnih i informacionih tehnologija, know-how i njihova spora integracija u privredne tokove Nekonkurentnost domaće proizvodnje i proizvoda, kao i usitnjenost privrede Slabe međusektorske veze između preduzeća i naučno-istraživačkih i drugih razvojnih institucija na regionalnom nivou Nedovoljne marketinške aktivnosti Nedostatak dokumentacije višeg reda: LEAP-a, LAG 21

EKSTERNI FAKTORI	
Šanse (Mogućnosti)	Pretnje (Opasnosti)
Reka Dunav (Koridor VII) kao najvažnija evropska rečna saobraćajnica, kao i bolje korišćenje potencijala Koridora IV, Vc i X Pristup trgovinskim i drugim modelima integracija Jačanje diverzifikovanih modela saradnje sa drugim regionima u cilju unapređenja društveno-ekonomskog razvoja i stvaranja regionalnog brenda Institucionalna i investiciona podrška u razvoju i modernizaciji postojećih kapaciteta Otvorenost opštinske administracije prema potencijalnim investitorima, kroz izradu planske dokumentacije višeg reda Unapređenje i harmonizacija celokupnog društveno-ekonomskog sistema u skladu sa tržišnim zahtevima, kao i usklađenost zakonodavstva sa regulativama EU Predpristupni fondovi EU Blizina prirodnih potencijala za razvoj svih vidova održivog turizma	Nestabilna ekonomsko-politička situacija Zastoji u procesima privatizacije rekonstruiranja privrede Sporost u sprovođenju procesa decentralizacije i usporavanje procesa reformi Jačanje kompetitivnih prednosti tržišta zemalja EU Produbljivanje svetske ekonomske krize Neracionalno i neodgovorno korišćenje prirodnih potencijala, kao i nekontrolisana degradacija istih Ograničenja u upotrebi sistema za zaštitu od prirodnih nepogoda Odsustvo međuregionalne saradnje u oblasti planiranja tokova roba i usluga u cilju iskorišćenja potencijalnih privrednih kapaciteta

Najvažniji zaključci sektorskih SWOT analiza trenutnog stanja za opštinu Apatin, prikazani su uz pomoć slika koje slede.

Slika 5. SWOT analiza – Društvene delatnosti

INTERNI FAKTORI	
Snage (Prednosti)	Slabosti (Nedostaci)
Izuzetno povoljan geografski i geopolitički položaj Bogata kulturna i istorijska baština, tradicija, multikulturalnost i multietičnost stanovništva Dinamičniji rast broja domaćinstava Rast broj stanovnika Veći broj kulturnih i sportskih objekata, kao i NVO čija osnovna delatnost je vezana za unapređenje i rešavanje socijalnih pitanja Relativno dobra javna bezbednost stanovnika Banja Junaković - objekat obuhvata zdravstveni, kulturni i sportski aspekt Dovoljan broj zdravstvenih radnika, medicinskog osoblja kao i postojanje savremene medicinske opreme Rastuće partnerstvo javnog i privatnog sektora Relativno obučena, dostupna i jeftina radna snaga (tradicija i kvalitet) Nepostojanje oštre socijalne isključivosti i povećan stepen verske (nacionalne) tolerancije Blizina ustanova visokog obrazovanja Dobro izgrađen socijalni dijalog Dobro izgrađena srednjoškolska obrazovna infrastruktura Postojanje lokalne Strategije socijalne zaštite	Povećanje starosne granice stanovništva Niže učešće aktivnog stanovništva u ukupnom Niska stopa žena u dobu fertiliteta (15-49) Visoka stopa negativnog prirodnog priraštaja (migracije) Povećanje broja korisnika socijalne zaštite (maloletnih i punoletnih lica) kao i smanjenje broja zaključenih brakova i povećanje broja razvedenih brakova Slabija obrazovna struktura, kao i nizak nivo stručnosti obrazovnog kadra Veći procenat nepismenog stanovništva u broju lica bez stručne sprema (ženska populacija većinska) Nepostojanje naučno-istraživačkih institucija, viših škola i fakulteta Nedovoljna zaštita i korišćenje kulturnog nasleđa Nedostatak stalnog (celoživotnog) obrazovanja i usavršavanja Obrazovni sistem nije tržišno orijentisan Nedostatak specijalizovanih i deficitarnih znanja i veština (brodomonteri, brodograditelji) Nedostatak finansija za razvoj verskih sadržaja Nedostatak efikasne promocije kulturne različitosti Neumreženost, razmena informacija Osiromašenje porodice Neorganizovana medicinska permanencija po selima Nedostatak poslovnog prostora i finansijskih sredstava za programe KUD-a

EKSTERNI FAKTORI	
Šanse (Mogućnosti)	Pretnje (Opasnosti)
Mere i programi koji će uticati na poboljšanje starosne strukture, kao i na povećavanje nivoa obrazovnosti stanovništva i obrazovanje prilagođavati zahtevima tržišta Obuke za prekvalifikaciju stanovnika i opismenjavanje stanovništva Programima i merama socijalne zaštite uticati na smanjenje korisnika soc.zaštite, uz jačanje postojećih mera Bolje iskorišćenje postojećih kulturnih, obrazovnih, verskih i sportskih objekata, u cilju stvaranje uslova za razvoj kulturnog, verskog i zdravstvenog turizma Programi prekogranične saradnje u jačanju socijalnih, kulturnih i obrazovnih kapaciteta Mogućnost transformacije sistema obrazovanja Postojanje kapaciteta za razvoj strukovnih profila (npr. za oblast brodogradnje) Povećana saradnja vladinih i NVO sa obrazovnim ustanovama radi obrazovanja ljudi za određeni profil Očuvanje i unapređenje kulture i tradicije kroz nacionalne i EU programe Veliki potencijal za prekograničnu saradnju Održiva zaštita kulturne i teritorijalne raznolikosti	Realna opasnost vezana za smanjenje broja stanovnika („trend” u R. Srbiji) Eventualni izostanak investicionih aktivnosti vezanih za unapređenje razvoja društvenih (kulturnih, obrazovnih, sportskih) kao i socio-zdravstvenih aktivnosti Nestabilna političko-ekonomska situacija Migraciona kretanja visokoobrazovanih ljudi iz područja Povećan broj uništenih porodica, nedostatak kućne i socijalne kulture

Slika 6. SWOT analiza – Infrastruktura

INTERNI FAKTORI	
Snage (Prednosti)	Slabosti (Nedostaci)
Relativno povoljan saobraćajno-komunikativan i strateški položaj (pogranična Opština, lak pristup Panevropskim Koridorima X i Vc, leži na Panevropskom Koridoru VII - reka Dunav) i veći intermodalni saobraćajni potencijali - vodeni, železnički, drumski, vazdušni U toku je realizacija projekta izgradnje eko-industrijske zone sa funkcionalnim celinama: logistički centar, slobodna zona, industrijsko-tehnološki park i kompleks luke Apatin sa pristaništem Završetak radova na kraku c koridora V (Budimpešta - Ploče) koji jednim delom prolazi i kroz Osijek Dobra elektroenergetska povezanost Dobra telekomunikaciona mreža - PTT, mobilna, kablovski distributivni sistemi, internet, wireless Snabdevanje vodom zadovoljavajuće Dovoljan broj benzinskih stanica na putnoj mreži, postojanje ben.stanice u međunarodnoj marini Bezbedno, kvalitetno i stabilno snabdevanje potrošača prirodnim gasom Izvesna izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda	Nepovoljne terenske karakteristike pojedinih delova opštinske teritorije Zapuštena putna infrastruktura-lokalni putevi Železnička infrastruktura u lošem stanju Nije sprovedena gasifikacija kroz sva naselja u opštini Preklapanje fekalnog i atmosferskog sistema kanalizacije Nedostatak regionalnih/državnih puteva prvog reda Najslabija investiciona aktivnost u oblasti saobraćaja i veza Nedovoljna iskorišćenost reke Dunav Nepotpuno razvijena kanalizaciona mreža
EKSTERNI FAKTORI	
Šanse (Mogućnosti)	Pretnje (Opasnosti)
Mogućnost većih investicionih ulaganja u saobraćajnu infrastrukturu i njenu opremljenost (proširenje putne mreže unutar Opštine) Izgradnja autoputa Vc (Budimpešta – Ploče)	Nekontinuiran priliv finansijskih sredstava za ulaganje u infrastrukturu, što usporava razvoj gotovo svih privrednih delatnosti (poljoprivreda, turizam itd) Povećanje rizika investiranja zbog nestabilne ekonomske situacije u zemlji

Razvoj robno-transportnih kapaciteta i pratećih sadržaja vezanih za koridor VII; rekonstrukcija putničkog pristana, izgradnja marine za prihvatanje manjih plovila Revitalizacija pruga i uspostavljanje redovnog saobraćajana relaciji SO-Apatin fabrika-Sonta - time bi se omogućilo uključivanje Apatina na železnički koridor X; dalja izgradnja industrijskih koloseka i slobodne zone Postojanje koncepta logistike za AP Vojvodinu, Zapadnobački okrug i opštinu Apatin, kao i prostorno planske dokumentacije Mogućnost dalje izgradnje i proširenje gasne mreže nepokrivenih delova opštine Postojanje kapaciteta za dalji razvoj i proširenje vodovodne mreže, telekomunikacionih kapaciteta Mogućnost izgradnja fekalne kanalizacije i prečišćava otpadnih voda Povoljan teren za razvoj biciklističkih puteva Usklađivanje postojećeg zakonodavstva sa regulativama EU - brža integracija u EU, što bi uticalo na unapređenje investicionih ulaganja Mogućnost korišćenja fondova EU-IPA Izgradnja drumske obilaznice oko grada	Odlaganje početka izgradnje drumske obilaznice oko grada Nedefinisana uloga aerodroma u saobraćajnoj viziji regiona Izražen erozivni trend na obali Dunav
---	--

Slika 7. SWOT analiza - Industrija

INTERNI FAKTORI	
Snage (Prednosti)	Slabosti (Nedostaci)
Tradicija u prerađivačkoj industriji, trgovini na veliko i malo, poljoprivredi Prisutan trend povećanja izvoza Relativno povoljni troškovi poslovanja Deo industrije izvozno orijentisan Rastuće partnerstvo javnog i privatnog sektora Relativno obučena i jeftina industrijska radna snaga Visok narodni dohodak po stanovniku Bogata sirovinaska baza za prehrambenu industriju Potencijali za razvoj čistih tehnologija i MSP u planiranoj industrijskoj zoni Dunav	Visoka stopa nezaposlenosti Veliki procenat populacije u penziji bez mogućnosti integrisanja u ekonomiju Nedovoljan broj, struktura i kapaciteti industrijskih preduzeća Informacione i inovativne tehnologije nisu dovoljno integrisane u privredne tokove i produktivne sektore Nekonkurentnost domaće proizvodnje i usitnjenost privrede Spor transfer novih tehnologija Zastarela tehnologija i oprema Nezavršen proces privatizacije, kao i veće učešće preduzeća sa neuspehom privatizacijom Loša industrijsko-preduzetnička infrastruktura U sektoru MSPP prisutna manja investiciona ulaganja, kao i veoma mala ulaganja u istraživanje i razvoj Nedostatak programa i mreža u sektoru MSPP, kao i mali broj uspešno razvijenih i vođenih MSP Nema institucija koja se bave naučno-istraživačkom delatnošću u oblasti privrede, kao i nizak stepen saradnje sa naučno-istraživačkim i razvojnim institucijama Privredni subjekti uglavnom u vlasništvu kompanija sa sedištem van Apatina Opadanje investicionih aktivnosti Nedovoljan obim proizvodnje, da bi se uspostavila ozbiljna saradnja sa inostranim kupcima ili da bi se obezbedilo učešće na međunarodnim sajmovima Neodostatak baze podataka o zatečenim resursima – priprema za privođenje zemljišta i objekata nameni

EKSTERNI FAKTORI	
Šanse (Mogućnosti)	Pretnje (Opasnosti)
Inostrana tražnja za visoko kvalitetnim prehrambenim proizvodima (posebno organskim) Potencijali za razvoj čistih tehnologija i MSP u planiranoj industrijskoj zoni „Dunav” Postojanje planova za okončanje investicionih programa većih privrednih subjekata Usklađivanje postojećeg zakonodavstva sa regulativama EU - brža integracija u EU Mogućnost korišćenja fondova EU-IPA, kao i domaćih fondova Pristup trgovinskim i drugim integracijama (CEFTA, EU-zona) Postojeći planovi za unapredjenje postojeće proizvodnje u cilju stvaranja kvalitetnijih i konkurentnijih proizvoda Završetak procesa privatizacije i restrukturiranja privrede Blizina tržišta EU Učešće u programima prekogranične saradnje Unapređenje poslovne infrastrukture kroz institucije koje podržavaju sektor preduzetništva Otvorenost opštinske administracije prema potencijalnim investitorima Uspostavljanje mreže privrednih subjekata po principu klastera Unapređenje saradnje sa naučno-istraživačkim institucijama Niža cena radne snage u odnosu na cenu u EU Različiti poreski i finansijski podsticaji za strane investitore Potencijali za razvoj specijalizovanog poslovnog inkubatora - Transportna logistika	Odliv visokokvalitetne radne snage u druge delove ili u inostranstvo Povećanje poreskih davanja Ekonomsko - politička nestabilnost Usporavanje procesa reformi Sporo interesno umrežavanje MSP-a Zastoji u procesu privatizacije Siva ekonomija Svetska ekonomska kriza i recesija Komplikovane procedure za dobijanje odgovarajućih dozvola Nestimulativni uslovi kreditiranja na slobodnom bankarskom tržištu Visoke takse i osetljivost birokratije u vezi sa potrebama rasta i proširenja privrednih kapaciteta Nerazvijeno tržište roba (nedovoljna konkurentnost na tržištu roba; nelojalna konkurencija; još uvek prisustvo „sivog” tržišta i sl.) Nedostatak institucija za kreiranje i podršku razvoju MSP Komplikovane administrativne procedure Nedostatak povoljnih kreditnih i finansijskih uslova Nezavršen proces privatizacije i restrukturiranja u državi

Slika 8. SWOT analiza - Poljoprivreda

INTERNI FAKTORI	
Snage (Prednosti)	Slabosti (Nedostaci)
Tradicija poljoprivredne proizvodnje sa specifičnostima po naseljenim mestima Relativno visok potencijal za poljoprivrednu proizvodnju (humani kapital, kvalitetno poljoprivredno zemljište, klima) Rastuća diverzifikovanost poljoprivredne proizvodnje	Usitnjenost poljoprivrednog zemljišta (50% zemljišta u usitnjenim posedima) Neizvesni i nesigurni kanali plasmana poljoprivrednih proizvoda (nedostatak ugovorne proizvodnje, visok upliv "sive ekonomije", monopolizovano tržište) Nedovoljna konkurentnost poljop. proizvoda na inostranom tržištu sa stanovišta cene Nedostatak autohtonih proizvoda, brendiranih proizvoda, proizvoda sa oznakama geografskog porekla Nedovoljna primena agrotehnike, stara mehanizacija, nedovoljno razvijeni sistemi navodnjavanja Nedovoljan broj specijalizovanih stručnjaka koji bi vršili edukaciju poljop. stanovništva Ekstenzivna proizvodnja i orijentacija na nisko rentabilne ratarske kulture Nesređen katastar i neuređenost zemljišnog kompleksa Izostanak klasterskog povezivanja poljop. preduzeća, zadruga, individualnih poljoprivrednika, naučno-istraživačkih i obrazovnih institucija, prerađivačkog sektora Neobrađive površine se ne koriste za razvoj stočarstva Neodostatak investicionog kapitala Nedostatak skladišnih i preradnih kapaciteta u prehrambenoj industriji Nedovoljna znanja poljoprivrednika o potrebi standardizacije proizvodnje (uvođenje i sertifikacija sistema bezbednosti i kvaliteta hrane; stalnog inoviranja i brendiranja proizvoda; važnost pakovanja i kontinuiranje isporuke; zaštite životne sredine i sl.) Nerazvijena svest i znanja individualnih poljoprivrednika o potrebi organizovanog i udruženog tržišnog nastupa

EKSTERNI FAKTORI	
Šanse (Mogućnosti)	Pretnje (Opasnosti)
Mogućnost unapređenja poljop. proizvodnje kroz razvoj sektora ovčarstva, svinjogojstva, živinarstva i proizvodnju konzumnih jaja Očekivana državna podrška preuzimanju/ukrupnjavanju /uređenju gazdinstava od strane mlađih poljoprivrednika (u skladu sa politikom ruralnog razvoja EU) Očekivana državna podrška multifunkcionalnim aktivnostima usmerenim ka unapređenju konkurentnosti i zaštiti agrookruženja (u skladu sa politikom ruralnog razvoja EU) Rast domaće i inostrane tražnje za goveđim i baby beef mesom, kozjim i ovčijim sirom, lekovitim biljem, organskim i delikatesnim proizvodima, voćem i povrćem, za šta opština ima prirodne potencijale Rastuća inostrana tražnja za brendiranim i proizvodima sa oznakama geografskog porekla Cene organskih i delikatesnih proizvoda višestruko premašuju cene poljoprivrednih proizvoda koji su hemijski tretirani U Somboru je osnovan klaster "Salaši" čiji su članovi i privredni subjekti sa područja opštine Apatin Povoljni uslovi za spoljnu trgovinu robama iz oblasti poljoprivredno-prehrambenog sektora: zahvaljujući preferencijalnom pristupu tržištu EU; CEFTA sporazumu; sporazumu o slobodnoj trgovini sa Ruskom Federacijom i Generalnom sistemu preferencijala SAD STO članstvo – „otvaranje” i lakši pristup izvoznim tržištima	Nepovoljne klimatske promene (suše, poplave, divlji sirak, ambrozija) Nepovoljni osnovni makroekonomski indikatori: inflacija, visok spoljni dug zemlje, velika nezaposlenost, visok spoljni deficit, visoke kamatne stope bankarskog sektora i sl. STO članstvo- u odsustvu konkurentnosti domaće poljoprivrede, veća liberalizacija trgovine, uz smanjenje spoljne zaštite i prilagođavanje mera agrane politike i nivoa podrške, tzv. dozvoljenim merama- može imati negativne posledice po razvoj domaće proizvodnje Politička nestabilnost Nerazvijenost institucija: neefikasnost trgovinskih sudova, slaba zaštita vlasničkih prava Mali agrarni budžet u odnosu na ukupan budžet R. Srbije i nestabilna agrarna politika Nerazvijeno tržište poljoprivrednih proizvoda: odsustvo veletržnica i otkupno distributivnih centara s jedne strane i velika pregovaračka moć prehrambene industrije i „prekupaca” s druge strane Nerazvijeno tržište prometa i zakupa zemljišta (zastareli registar zemljišta i katastarski sistem, neizvršena restitucija zemljišta, visoki administrativni troškovi u procesu davanja zemljišta u zakup) Nerazvijenost finansijskog tržišta i tržišta poljoprivrednih kredita (nepovoljni uslovi kreditiranja poljoprivrede) Poreska politika neprimerena specifičnostima poljoprivredne proizvodnje Dugačka, komplikovana i skupa državna administracija (knjiženje objekata u stočarstvu, dobijanje hipotekarnih listova i sl.) Nekompletna zakonska regulativa u poljoprivredi (nedostatak važnih zakona, neusklađenost zakona)

Mogućnost korišćenja IPA fondova	Zakon o nasleđivanju „pogoduje” usitnjavanju poseda Neefikasan rad inspekcijskih organa (za nelegalni promet poljoprivrednih proizvoda, za plasman nedeklarisanog i nekvalitetnog semena, zaštitnih sredstava, đubriva) Nedovoljno razvijena i opremljena poljoprivredna savetodavna služba, matične službe u stočarstvu, službe za zaštitu bilja itd. Nezadovoljavajuće stanje seoskih puteva, neuređenost zemljišta (struja, sistemi navodnjavanja, usitnjenost zemljišta) Globalizacija trgovine prehrambenim proizvodima i sve izraženija konkurencija na međunarodnim tržištima (razvoj multinacionalnih kompanija sa snažnim zaštitnim znacima: brendovima/markama proizvoda) Sofisticirana inostrana tražnja (sve izraženiji zahtevi potrošača u pogledu brenda, oznaka kvaliteta, oznaka geografskog porekla) i sve oštriji propisi u pogledu bezbednosti hrane i standarda kvaliteta
---	---

Slika 9. SWOT analiza - Turizam

INTERNI FAKTORI	
Snage (Prednosti)	Slabosti (Nedostaci)
Reka Dunav kao veliki prirodni potencijal koji stvara povoljne uslove za razvoj turizma, posebno nautičkog, ribolovnog i lovskog (bogatstvo flore i faune), područja za eko safari Razvijen banjski turizam zahvaljujući postojećim termalnim izvorima i usavršavanje ovog vida turističke ponude u pravcu izgradnje Wellnes i fitness centra Bogatstvo značajnih tradicionalnih manifestacija u naseljima Velik broj mladih zainteresovanih za bavljenje turizmom kao i zainteresovanost MZ za razvoj turizma Postojanje i zainteresovanost seoskih domaćinstava za bavljenjem seoskim turizmom Postojanje zakonske regulative u oblasti turizma Razvoj etno - turizma i starih tradicionalnih zanata u funkciji održivog razvoja sela i zaustavljanja negativnog trenda odliva stanovništva u selima Članstvo u klasteru Istar 21 Obuhvaćeno Master planom razvoj turizma „Gornje Podunavlje”	Nedovoljni smeštajni kapaciteti Nizak nivo iskorišćenosti postojećih kapaciteta, kao i nizak kvalitet kapaciteta Nedovoljno valorizovani potencijali područja Nedostatak stručnog kadra Nedovoljan turistički marketing koji bi istakao prednosti destinacije Nepostojanje proizvođača suvenira Nedostatak turističke signalizacije, posebno na Dunavu, kao i na raskrsnicama magistralnih puteva
EKSTERNI FAKTORI	
Šanse (Mogućnosti)	Pretnje (Opasnosti)
Rast potražnje za raznim vidovima turističke potrošnje - razvoj selektivnih oblika turizma - nautički, kruzing ture, foto safari, lovni i ribolovni, eko i seoski, biciklističke ture, kulturno-istorijski i ostalo Mogućnost boljeg iskorišćenja prirodnih resursa - plan celovitog programa i projekta prezentacije specijalnog rezervata prirode „Gornje Podunavlje” u cilju definisanja inicijalnog imidža i usmeravanja ovog prostora na turističko tržište Jačanje svesti o potrebi za kvalitetnijom i konstantnom promocijom međunarodne marine sa pratećim sadržajem, pristana za putničke	Nedostatak finan.sredstava za unapređenje turističke ponude i bolje pozicioniranje destinacije Konkurencija tržišta EU - u pogledu kvaliteta usluga, smeštajnih kapaciteta i vanpansionskih sadržaja

brodove i dr. turističkih sadržaja Dalji razvoj i unapređenje banjskog turizma Unapređenje kvaliteta smeštajne ponude sa hotelima više kategorije i ostalim vidovima smeštajne ponude Postojanje planova za razvoj turizma na Koridoru VII - investiciona strategija turističkog projekta „Gornje Podunavlje” u okviru koga je i opština Apatin Interesno povezivanje u okviru regije Vojvodina radi stvaranja prepoznatljivog i kvalitetnog turističkog proizvoda Unapređenje stručnosti potencijalnih kadrova sa budućim potrebama tržišta Učešće u programima prekogranične saradnje, sa Mađarskom i Hrvatskom u cilju povećanja turističkog prometa Mogućnost korišćenja domaćih fondova kod nadležnih institucija u cilju podrške razvoja turističkih potencijala Porast učešća u turističkim klasterima, efikasnija turistička promocija na dugi rok	
---	--

Slika 10. SWOT analiza – Zaštita životne sredine

INTERNI FAKTORI	
Snage (Prednosti)	Slabosti (Nedostaci)
Bogatstvo u prirodnim resursima (vode, obradivo i šumsko zemljište, biodiverzitet) Izuzetno povoljan geografski položaj (reka Dunav) Postojanje zaštićenih prirodnih dobara od izuzetne vrednosti (visok turistički potencijal - naučni turizam, ekoturizam i dr.) Termalni potencijali kao i nalazišta mineralnih sirovina Pogodni klimatski uslovi (npr. za razvoj poljoprivrede) Površine pod kvalitetnim obradivim zemljištem Dobar kvalitet vazduha Dobre investicione aktivnosti u okviru izgradnje odbrambenih nasipa i obaloutvrda i regulacionih građevina	Nizak kvalitet pijaće vode Loš kvalitet rečne vode zbog ispuštanja neprečišćenih gradskih otpadnih voda Ne postoji separacija niti reciklaža čvrstog otpada Povećana buka u centru grada Zelene površine neravnomerno raspoređene, a pojedine kategorije zelenih površina nisu dovoljno razvijene ili ih uopšte nema (parkovske površine kao i zaštitno zelenilo malo su zastupljene) Nepostojanje kontinualnog praćenja kvaliteta vazduha, zemljišta i voda Nedostatak LEAPA, Lokalne agende 21 Nedostatak interdisciplinarnog kadra za upravljanje i sprovođenje projekata zaštite životne sredine na lokalnom i regionalnom nivou Nedovoljno iskorišćenje prirodnih resursa (Specijalni rezervat prirode) Nedostatak ekološke svesti i informisanosti stanovnika o potrebi zaštite životne okoline Nepotpuno razvijena kanalizaciona mreža Nepostojanje Programa zaštite i očuvanja specijalnog rezervata Zagađivanje okoline na nekim važnim lokacijama (uz velika naselja, pogotovo seoska, poslovne i industrijske lokacije i sl.) Nedovoljna saradnja i povezanost sa susednim opštinama (prekogranična saradnja)
EKSTERNI FAKTORI	
Šanse (Mogućnosti)	Pretnje (Opasnosti)
Iskorišćenje potencijala reke Dunav (turizam, transport i dr.) Iskorišćenje potencijala zaštićenih prirodnih dobara i razvoj forlanda (lovni turizam, eko turizam)	Mogućnost izbijanja zaraza zbog pojave izlivanja voda Neracionalno korišćenje prirodnih resursa Postojanje azbestnih cevi vodovodne mreže Industrijska zagađenja i degradacija prirodnih resursa

Iskorišćenje potencijala geotermalnih izvora Uspostavljanje monitoring sistema kvaliteta životne sredine (voda, vazduh, zemljište, buka) Mogućnost proizvodnje zdrave hrane Postojanje generalnog plana kojim se rešava pitanje zelenih površina Proširenje kanalizacione mreže na nepokrivene delove opštine Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda Programi i projekti ekološke edukacije kroz saradnju sa institucijama Razvoj novih tehnologija u domenu energetike i zaštite životne sredine kao i primena na lokalnu Mogućnost razvoja i korišćenja obnovljivih izvora energije Izrada planske dokumentacije višeg reda koja reguliše oblast zaštite životne sredine (LEAP Lokalna agenda 21) Trend ekologije u svetu, obzbeđeni EU fondovi za razvoj čistih tehnologija koje unapređuju zaštitu okoline Primena eko-inovacija na lokalnu i jačanje odgovornosti kompanija Jačanje bio-raznolikosti Održivo korišćenje prirodnih resursa Zajednički (međudržavni) projekti za očuvanje i unapređenje Specijalnog rezervata prirode (CBC pozivi i ostali)	Industrijska zagađenja i degradacija prirodnih resursa Povremen visok vodostaj Dunava i plavljenje terena (izražen erozivni trend na obalama Dunava) Dalje zagađivanje površinskih i podzemnih voda usled nerešenog pitanja tretmana čvrstog i tečnog otpada Nekontrolisana upotreba hemijskih sredstava u poljoprivredne svrhe
---	---

10. Vizija, strateški prioriteti i ciljevi razvoja opštine Apatin

Vizija opštine je generalna izjava o nameravanom pravcu razvoja, odnosno slogan (stav) viđenja budućnosti lokalne zajednice. Vizija daje odgovor na pitanje „kuda lokalna zajednica želi da ide ili šta u budućnosti želi da bude/postane“. Ona predstavlja usmerenje aspiraciju menadžmenta i lidera Opštine, kao i svih njenih, prema budućnosti, bez isticanja načina i pojedinosti kako će se željena budućnost ostvariti. Njome se uopštenim porukama, sa dovoljno emocionalne konotacije, opisuje kuda bi opština trebalo da ide, a za lidera se posebno vezuje sposobnost da je transformiše u stvarnost.

U definisanju vizije Opštine ispoštovani su sledeći osnovni principi:

- vizija jasno prezentuje pravac budućeg razvoja Opštine;
- vizija je zajednički proizvod svih učesnika u procesu izrade Strategije (na brojnim radnim grupama održanim u Opštini i posredstvom pošte i Interneta, veliki broj građana, udruženja, preduzeća, zadruga, institucija i drugih pravnih lica imali su priliku da iznesu svoj stav o tome šta bi Opština u budućnosti trebalo da bude);
- vizija je pozitivnog usmerenja;
- realno ostvariva;
- poseduje komponentu potrebnog stepena izazova (koji bi učinio da se prikupi potrebna energija i obezbede znanje i resursi, za početak ostvarenja projektovanih zadataka u budućnosti);
- podstiče na definisanje osnovnih ciljeva, mera i akcija potrebnih za ostvarenja budućih planova razvoja.

VIZIJA OPŠTINE APATIN
<i>Opština Apatin, locirana u regionu AP Vojvodine, je lokalna zajednica visokog socijalnog i ekonomskog blagostanja stanovništva, koja svoj razvoj bazira na razvijenim institucijama i infrastrukturi, ljudskim resursima, na znanju, inovacijama, „čistim“ tehnologijama, jedinstvenim strategijama konkurentnosti i očuvanoj i unapređenoj životnoj sredini.</i> <i>Opština neguje multikulturalnost i tradicionalne vrednosti, kontinuirano jača međuregionalnu i međunacionalnu saradnju i omogućava svim stanovnicima puno uključanje u društveni i privredni život zajednice.</i>

Transformisanje vizije u stvarnost zahteva **definisanje ciljeva**, koji su jasni, realno ostvarivi, relevantni viziji i vremenski određeni. U skladu sa: (1) definisanom **vizijom razvoja opštine Apatin** i (2) **SWOT matricom** (kompleksnom i detaljnom analizom svih prednosti i slabosti opštine Apatin, a u kontekstu i ambijentu šansi i opasnosti domaćeg i inostranog okruženja) u nastavku se definiše strateški cilj Opštine:

STRATEŠKI CILJ OPŠTINE APATIN:

Konkurentan i jedinstven položaj u regionu, koji se zasniva na razvijenoj društvenoj infrastrukturi, kontinuiranom privrednom rastu, očuvanoj životnoj sredini i visokoj ekološkoj svesti svih stanovnika. Opština će stalnim investicijama u institucije, socijalnu i fizičku infrastrukturu, privredne kapacitete, inovacije, programe očuvanja životne sredine, a uz jaku međuopštinsku i međuregionalnu saradnju stvarati uslove za kreiranje preduzetničkog duha, za rast životnog standarda stanovništva i puno društveno i ekonomsko uključivanje svih građana u život Opštine.

Preduslov za ostvarivanje strateškog cilja Opštine jeste realizacija opštih i specifičnih ciljeva, kao i mera i projekata - koji se daju za svaki od naredna tri posebno izdvojena **razvojna prioriteta (pravca razvoja)**. Definisani razvojni prioritet suštini određuju način realizacije strateškog cilja, odnosno predstavljaju instrumente strateškog cilja Opštine:

I RAZVOJNI PRIORITET: RAZVOJ I UNAPREĐENJE DRUŠTVENIH DELATNOSTI

II RAZVOJNI PRIORITET: KONKURENTAN I ODRŽIV PRIVREDNI RAZVOJ

III RAZVOJNI PRIORITET: OČUVANJE, ZAŠTITA I UNAPREĐENJE KVALITETA ŽIVOTNE SREDINE

I RAZVOJNI PRIORITET: RAZVOJ I UNAPREĐENJE DRUŠTVENIH DELATNOSTI

VIZIJA I RAZVOJNOG PRIORITETA:

**OPŠTINA APATIN JE MULTIKULTURALNA, MULTIKONFESIONALNA I
MULTIETNIČKA ZAJEDNICA SA VISOKIM STEPENOM SOCIJALNE
UKLJUČENOSTI I BEZBEDNOSTI STANOVNIKA, UNAPREDJENOG
ZDRAVSTVENOG, KULTURNOG, OBRAZOVNOG I SPORTSKO-
REKREATIVNOG SISTEMA**

OPŠTI CILJ I RAZVOJNOG PRIORITETA:

**POBOLJŠANJE DEMOGRAFSKE I OBRAZOVNE STRUKTURE
STANOVNIŠTVA JAČANJEM SOCIJALNE INKLUZIJE, TE UNAPREDJENJEM
INSTITUCIONALNE, KULTURNE, OBRAZOVNE I SPORTSKE SARADNJE**

Iz definisanog Opšteg cilja I razvojnog prioriteta proizilazi **5 specifičnih ciljeva** čija je realizacija u funkciji ostvarivanja vizije i opšteg cilja I razvojnog prioriteta:

- 1. Unapređenje obrazovne strukture stanovništva;**
- 2. Stvaranje uslova za jednako uključivanje svih marginalizovanih grupa u društveno-ekonomske tokove;**
- 3. Unapređenje materijalno-tehničkih resursa u okviru društvenog sektora;**
- 4. Kreiranje i realizacija novih kulturno-umetničkih, sportskih i zabavnih sadržaja i programa;**
- 5. Unapređenje institucionalne saradnje i jačanje institucionalnih kapaciteta;**

I SPECIFIČNI CILJ I RAZVOJNOG PRIORITETA:**UNAPREDJENJE OBRAZOVNE STRUKTURE STANOVNIŠTVA**

Demografski podatak vezan za obrazovnu strukturu stanovništva na teritoriji opštine Apatin, identifikuje problematiku nedovoljnog učešća visoko obrazovanog stanovništva, kod mladih, odnosno određeni stepen neobrazovanog (nepismenog) stanovništva, srednje i starije dobi. Na nacionalnom nivou donešen je zakon o obrazovanju odraslih koji daje smernice kako bi se razvila svest i potreba stanovništva za daljim stručnim usavršavanjem, kao jednim od primarnih uslova za održivi razvoj društva. Ulaganje u obrazovanje, odnosno u obezbeđivanje odgovarajućeg ljudskog kapitala, koji ume da se prilagodi zahtevima tržišta, dobija i karakter investicionog ulaganja. Stručno obrazovanje i obuke pružaju svakom pojedincu mogućnost pune socijalne participacije, unpređivanje kvalitete života, lični izbor, zapošljavanje, mogućnost kontinuiranog profesionalnog razvoja i mogućnost kvalitetnijeg života u zdravoj životnoj sredini.

MERE I SPECIFIČNOG CILJA:**MERA I/1. Programi stručnog obrazovanja i obuke/edukacije odraslih**

Mera programi stručnog obrazovanja i obuke/edukacije odraslih obuhvata pre svega princip institucionalne saradnje i partnerstva relevantnih aktera – socijalnih partnera i drugih različitih interesnih grupa - čije aktivnosti su usmerene na podizanje nivoa stručnosti (obrazovanja) stanovništva. Ustanove za stručno obrazovanje i obuke razvijaju i realizuju programe i module različitog tipa odnosno programe incijalnog stručnog obrazovanja, kao i obuke i programe stručnog usavršavanja i osvežavanja znanja, prilagodjene i namenjene različitim ciljnim grupama (mladi, odrasli, zaposleni, nezaposleni, osobe sa invaliditetom).

Predlog projekata:

- podrška stručnom usavršavanju mladih
- podrška stručnom osposobljavanju lica za poznatog poslodavca

MERA I/2. Podrška unapređenju uslova za stipendiranje deficitarnih kadrova

Konkurentnost ekonomije kako na globalnom nivou tako i na nivou Opštine, zahteva visok nivo stručnosti i kompetentnosti radne snage koju treba da promoviše i razvije ukupna ekonomska politika države. Podržavajući principe usaglašenih politika na nacionalnom nivou, Opština je prepoznala mehanizme za podršku deficitarnim kadrovima, koji se u odredjenom segmentu već i realizuju. Ova mera je usmerena ka unapređenju uslova za kreiranje adaptibilnog i fleksibilnog kadra, koji će svoje kompetencije kvantifikovati kroz rad na teritoriji Opštine, što bi kao rezultat imalo uticaja na stagnaciju odliva obrazovanog kadra iz mesta. U tom smislu, neophodno je nastaviti sa programima stipendiranja izvrsnih studenata i učenika odnosno sačiniti programe kojima će se (i u budućnosti) unaprediti ljudski kapital.

Predlog projekata:

- podrška stipendiranju izvrsnih učenika i studenata
- osnivanje Fonda za stipendiranje učenika iz socijalno-ugroženih segmenata društva

MERA I/3. Podrška stručnom usavršavanju zaposlenih u školstvu i socijalnom sektoru

Mera podrške unapredjenja i usavršavanja zaposlenih pored zakonski utvrdjenih kriterijumima za stručno usavršavanje zaposlenih u obrazovanju, uključice i dodatne modele koji zahtevaju široku deregulaciju stručnog obrazovanja i osposobljavanja kao i uspostavljanje socijalnog partnerstva izmedju svih učesnika u procesu obrazovanja. Jedna od konkretnijih aktivnosti na realizaciji ove mere se ogleda kroz razvoj centra za profesionalni razvoj i usluge, u okviru kojeg bi se sprovodile aktivnosti na daljem usavršavanju i osposobljavanju zaposlenih u okviru školstva, ali i u okviru sektora socijalne zaštite. Ističući medjusektorski karakter, prioritetni zadaci bi se odnosili na povezivanje stručnih škola, obrazovnih institucija, kompanija i preduzeća kao i vođenje i koordinacija socijalnog dijaloga i partnerstva na različitim nivoima planiranja, razvoja i ostvarivanja stručnog usavršavanja zaposlenih. U okviru realizacije ove mere potrebno je pomenuti i medjunarodni princip sa ciljem prenosa dobrih praksi iz okruženja kao i razmene iskustava u oblasti školstva i socijale (studijske posete, stručni seminari, edukacije).

Predlog projekata:

- edukacija za zaposlene u obrazovanju i socijalnom sektoru
- organizacija stručnih seminara iz oblasti obrazovanja

II SPECIFIČNI CILJ I RAZVOJNOG PRIORITETA:**STVARANJE USLOVA ZA JEDNAKO UKLJUČIVANJE SVIH MARGINALIZOVANIH GRUPA U DRUŠTVENO-EKONOMSKE TOKOVE**

Kada se govori o demokratizaciji nekog društva i o izgradnji građanskog društva nezaobilazno se kao deo tih procesa otvara potreba menjanja odnosa društva prema marginalizovanim grupama i ističe potreba njihovog aktivnog uključivanja i participiranja u svim oblastima društvenog života, zajedno sa drugim građanima. Poštujući principe ravnopravnosti kroz uvažavanje ljudski prava i sloboda, bez bilo kakve diskriminacije, principe koji su usmereni ka podizanju životnog značaja, punog zaposlenja i uslova za ekonomski i socijalni napredak i razvoj, kao i principa koji su vezani za rešavanje medjunarodnih ekonomskih, socijalnih, zdravstvenih i srodnih problema, medjunarodne kulturne i prosvetne saradnje, u okviru ovog specifičnog cilja utvrdjeno je nekoliko mera kojima se unapredjuju postojeći i kreiraju novi uslovi za koherentnu socijalnu inkluziju.

MERE II SPECIFIČNOG CILJA:**MERA II/1. Specijalizovani programi za posebne grupe korisnika**

Pri odabiru prioriternih ciljnih grupa posebnu pažnju treba posvetiti utvrdjenim nacionalnim strateškim dokumentima (Nacionalna strategija za smanjenje siromaštva, Strategija razvoja socijalne zaštite, Nacionalna strategija starenja, strategija za brigu o osobama sa invaliditetom, Nacionalna strategija za mlade) koja prepoznaju sedam prioriternih ciljnih grupa: (1) deca; (2) mladi; (3) žene; (4) Romi; (5) osobe sa invaliditetom; (6) izbegla i interno raseljena lica i (7) stara lica.

Uvažavajući već donešene opštinske odluke (Savet za socijalnu politiku opštine Apatin) posebna pažnja biće posvećena sledećim ciljnim grupama: (1) deca i omladina; (2) osobe sa invaliditetom (OSI); (3) stara lica; (4) disfunkcionalne porodice.

Predviđena mera, usmerena ka razvoju i unapredjenju pomenutih prioriternih grupa, obuhvatila bi niz aktivnosti vezanih za aktivnije učešće mladih u društvenom životu, bolju informisanost i jačanje svesti o potrebi za nastavak školovanja, stvaranju pozitivne komunikacije izmedju mladih i praktikovanju zdravih stilova života, a sve to u svrhu smanjenja nasilničkog vršnjačkog ponašanja. Takodje, istom bi se omogućila i veća uključenost osoba sa invaliditetom u sprovođenju planiranih aktivnosti čime bi se uticalo na razvoj njihovih mogućnosti, potencijala, interesa i prava. Indirektni uticaj se ogleda kroz bolju informisanost javnosti čija dosadašnja uloga je uglavnom bil stereotipna. Obzirom da se većim učešćem mladih ljudi razvija potreba za aktivnim učešćem u svim oblastima društvenog života, mera obuhvata i aktivnosti vezane za pomoć starim licima (kao posledica migracije mlađe populacije smanjena je porodična briga o starima) što bi u većem stepenu unapredilo već postojeće usluge – pomoć u kući, zdravstvena nega i nadzor i sl. Sve gore pomenute aktivnosti direktno su usmerene ka jačanju porodice, kao nikleusu razvoja društva. Predviđene aktivnosti takodje mogu imati i medjuregionalni i medjunarodni karakter obzirom da su iste usaglašene sa Strategijama na nacionalnom i regionalnom nivou čiji prioriteti korespondiraju strateškim dokumentima EU.

Predlog projekata:

- podrška i pomoć starim licima većim uključivanjem mladih
- unapredjenje zdravstvene nege starih i nemoćnih osoba

MERA II/2: Jačanje svesti i senzibiliteta o potrebi inkluzije OSI u lokalnu zajednicu

Mera obuhvata aktivnosti vezane za veću participaciju javnosti i bolju informisanost, a u odnosu na svakodnevne potrebe, prepreke i probleme osoba sa invaliditetom. Nedostatak znanja, kao i nedovoljno dobra socijalna situacija u zemlji utiče na sporu integraciju osoba sa invaliditetom u društveno-ekonomske tokove. Iz tog razloga potrebno je sprovoditi kontinuitelno uključivanje javnosti i njihovu bolju informisanost kako bi se otklonile predrasude o osobama sa invaliditetom i omogućila njihova

puna društvena integracija.

Predlog projekata:

- participacija javnosti u otklanjanju predrasuda vezanim za OSI
- unapredjeno informisanje javnosti o potrebama OSI

MERA II/3: Širenje postojećih i razvijanje postojećih usluga

Kako bi se poboljšao kvalitet života svih marginalizovanih grupa u društvu neophodno je preduzeti određene aktivnosti na razvoju novih usluga i unaprediti postojeće. Ova mera obuhvata obezbedjenje stalnog izvora finansiranja za pružanje postojećih usluga, a kroz domaće i inostrane programe, većim uključivanjem privatnog sektora i jačanjem partnerstva i medjusektorske saradnje moguće je obezbedjenje i realizacija novih usluga i servisa. Razvijanje sistema novih usluga i servisa, koji će biti dostupni većem broju građana, a posebno prioritetnim ciljnim grupama vezana je za osposobljavanje i motivisanje potrebnog profesionalnog kadra i kontinuiranu edukaciju postojećih ljudskih resursa. U tom smislu, neophodno je učvrstiti institucionalnu saradnju (saradnja sa univerzitetima, fakultetima, vladinim institucijama, istraživačkim institucijama) omogućiti realizaciju obuka i stručnog usavršavanja već zaposlenog kadra, promovisati i podsticati lokalnu filantropiju te animiranjem biznis sektora inicirati inicijative za pronalaženje alternativnih izvora finansiranja novih usluga.

Predlog projekata:

- inicijative za podsticanje lokalne filantropije

III SPECIFIČNI CILJ I RAZVOJNOG PRIORITETA:

UNAPREDJENJE MATERIJALNO-TEHNIČKIH RESURSA U OKVIRU DRUŠTVENOG SEKTORA

Definisanjem ovog specifičnog cilja, opština će u narednom periodu adekvatnim planiranjem raspoloživih budžetskih sredstava nastojati da unapredi kapacitete u društvenom sektoru. Pri tome, akcentiraju se i drugi potencijalni izvori finansiranja:

- javno finansiranje: pored pomenutog lokalnog budžeta, prioritet je oslanjanje na republičke i međunarodne subvencije;
- privatno finansiranje: veće uključivanje privatnog sektora kroz inicijative koje bi unapredile tehnički koncept razvoja sektora (progresivan proces koji je rezultat marketinških akcija i stvorenih povoljnosti za ulaganje investitora);
- privatno-javno partnerstvo: oblik dugoročne saradnje privatnog i javnog sektora (partnerstva) koji akcentira realizaciju zajedničkih projekata (medjuopštinski, medjuregionalnih i transnacionlani projekti).

MERA III SPECIFIČNOG CILJA:

MERA III/1: Uvođenje novih finansijskih mehanizama kao podrška razvoju društvenog sektora

Pored postojećih mehanizama koji se primenjuju u podršci razvoja sektora, neophodno je inicirati nove finansijske mehanizme kojima bi se omogućilo održivo finansiranje sektora društva. U tom smislu, ova mera akcenat stavlja na podršku razvoja inicijativa koje proizlaze iz privatno-javnog sektora čime se u najvećoj meri obezbeđuje kontinuitet i dostupnost finansija. Uvođenjem ovih politika iskoristila bi se potreba preduzetnika da u skladu sa svojim interesima ulažu u strateške projekte. Mehanizam koji se primenjuje u zemljama kandidatima za ulazak EU je i osnivanje Fondova čija uloga je uglavnom usmerena ka razvoju i pružanju podrške određenim segmentima sektora kao što je npr. Fond za razvoj civilnog društva. Ovaj oblik udruživanja omogućava istinsko partnerstvo vlade i civilnog sektora, veću fleksibilnost u radu, ima važniju ulogu u boljem integrisanju civilnog društva sa krovnim OCD koji deluje pri institucijama EU i odgovorajući je mehanizam za podsticanje socijalnog preduzetništva i jačanje kapaciteta civilnog društva. U Srbiji ovaj program/mehanizam još nije zaživeo u punoj meri i isti se implementira u nekoliko gradova Srbije (Novi Sad, Beograd, Zrenjanin, Niš).

Predlog projekata:

- osnivanje Fonda za podršku NVO
- podrška jačanju partnerstva NVO i LS

IV SPECIFIČNI CILJ I RAZVOJNOG PRIORITETA:**KREIRANJE I REALIZACIJA NOVIH KULTURNO-UMETNIČKIH, SPORTSKIH I ZABAVNIH SADRŽAJA I PROGRAMA**

Jedno od strateških opredeljenja opštine Apatin je kreiranje i realizacija novih kulturno-umetničkih, sportskih i zabavnih sadržaja i programa. Fokus je na većem ravnopravnom i aktivnom učešću mladih ljudi u razvoju ovog strateškog prioriteta, kao i na podizanju kulturno-umetničke svesti te na rekreativnom (aktivnom) bavljenju sportom (direktni uticaj na zdravlje pojedinca odnosno jačanje duhovnog i fizičkog razvoja). Inicirajući nove sadržaje, težište je na razvoju tzv. participativne kulture, čime se omogućava ne samo „konzumiranje“ usluga kao proizvoda pomenutih programa već i direktna participacija učesnika u sadržajima i programima. Ubrazni razvoj medijske kulture, kao i prateće tehnologije, sa jedne strane produkovalo je smanjenje zainteresovanosti za tradicionalne vidove zabave i zato je neophodno osnažiti i diverzifikovati kulturnu, sportsku i zabavanu ponudu (organizovanje izložbi, festivala, sajмова, događaja koji promovišu kulturno nasleđe ili prirodne atrakcije).

MERE IV SPECIFIČNOG CILJA:

MERA IV/1: Programi prekogranične saradnje

Mera prekogranične saradnje uglavnom se realizuje kroz programe i projekte u koje mogu biti uključeni lokalne samouprave, nevladine organizacije odnosno organizacije civilnog sektora, razvojne agencije, udruženja i sl. Programi podrške prekograničnog karaktera zasnivaju se na utvrdjenom strateškom okviru koji je usmeren ka razvoju odredjenih oblasti, u skladu sa definisanim programskim prioritetima. U tom smislu, uvažavajući geografski položaj Opštine, definisani su razvojni potencijali i mogućnosti za uspostavljanje bilateralne (multilateralne) saradnje sa partnerima u okruženju, kao i zainteresovanost Opštine za veće učešće u svim programskim (razvojnim) aktivnostima.

Predlog projekata:

- obuke za upravljanje programima i projektima EU

MERA IV/2: Podrška razvoju kulturno-umetničkih, sportskih i zabavnih manifestacija

Pored gore pomenute mogućnosti učešća u programima regionalnog i međunarodnog karaktera, ova mera usmerena je na modele podrške razvoju kulturno-umetničkih, sportskih i zabavnih manifestacija, a koje se manifestuju kroz učešće u vladinim programima (programima koji pružaju podršku razvoju manifestacija kroz očuvanje kulturne raznolikosti). Takodje, modelima privatno-javnog partnerstva kao i jačanjem saradnje vladinih i nevladinih institucija unaprediće se razvoj postojećih odnosno kreirati novi kulturno-umetnički, sportski, zabavni sadržaji i manifestacije. Materijalna podrška je jedan od najčešće traženih oblika podrške (sufinansiranje kulturnih, sportskih projekata, donacije, sredstva iz fondacija i sl.), a mogu se koristiti i drugi oblici poput promotivnih aktivnosti vezanih za bolju informisanost javnosti o planiranim manifestacijama, izložbama, folklornim priredbama i drugim zabavnim sadržajima na nivou Opštine.

Predlog projekata:

- podrška razvoju kulturnih i sportskih manifestacija
- podrška očuvanju kulturne raznolikosti

MERA IV/3: Programi podsticanja, unapređenja rada i veća uključenost NVO

Razvoj NVO organizacija ima važnu ulogu u procesima evropskih integracija zemalja Jugoistočne Evrope. Saradnja vladinih i nevladinih organizacija je od višestrukog značaja u procesima sveobuhvatnih ekonomskih i političkih reformi društva, a zauzima značajno mesto i u promociji vrednosti na kojima se zasniva socijalno pravedno i inkluzivno društvo. Ova mera se odnosi na podršku jačanju kapaciteta NVO organizacija koju Opština može da inicira značajnijim uključivanjem NVO u sprovođenje programa i projekata na nivou Opštine, kao i kroz bolju, sadržajnu informisanost nevladinog sektora o programima i projektima koji se

objavljaju na nacionalnom i pokrajinskom nivou (Fond za otvoreno društvo, Fond za razvoj neprofitnog sektora i sl.). Jačanjem inter-institucionalne saradnje ovaj model podrške osnažuje rad i kapacitete nevladinog sektora, a formiranje partnerstva ima važnu ulogu u kreiranju participativne demokratije i osnovno je demokratsko načelo na kojima se zasniva EU. Participacija NVO ogleda se i kroz transnacionalnu i prekograničnu saradnju, kroz programe kao što su CBC Hrvatska-Srbija, CBC Mađarska- Srbija i slično.

Predlog projekata:

- podrška uključivanju NVO u prekograničnim programima

MERA IV/4: Stvaranje uslova za aktivnije učešće osoba sa invaliditetom

Kroz meru stvaranja uslova za aktivnije učešće osoba sa invaliditetom u aktivnostima koje se realizuju na opštinskom nivou, omogućuje se jačanje socijalne politike i brige za osobe sa invaliditetom. Po principima izgradnje demokratskog i inkluzivnog društva potrebno je razmišljati o funkcionisanju društva sada, i uporediti ga sa novim, svetskim trendovima i pokušati dati doprinos za stvaranje "društva za sve". Po tom principu, važna uloga je nevladinog sektora i integrisano delovanje, aktivnija participacija svih relevantnih tela u pronalaženju rešenja, mogućnosti i potencijala za većim učešćem osoba sa invaliditetom u svim oblastima života. Model inkluzivnog razvoja se temelji na sintagmi "Društvo za sve-Edukacija za sve-Škola za sve" koja u fokus stavlja pre svega inkluzivno obrazovanje kao bitnu pretpostavku ostvarivanja inkluzivnog društva. Upravo saradnja svih segmenata društva, bolja informisanost građana o značaju učešća osoba sa invaliditetom u razvoju društveno-ekonomskog života u zajednici kroz otklanjanje postojećih stereotipa i predrasuda o osobama sa invaliditetom unaprediće se kroz aktivnosti vezane za povećano učešće i organizaciju seminara, obuka i edukacija za lica sa invaliditetom, kreiranje baze podataka o osobama sa invaliditetom prema usaglašenim kriterijumima i sl.

Predlog projekata:

- kreiranje baze podatka o OSI
- podrška učešću OSI u organizaciji kulturnih i sportskih manifestacija

V SPECIFIČNI CILJ I RAZVOJNOG PRIORITETA:

**UNAPREĐENJE INSTITUCIONALNE SARADNJE I JAČANJE
INSTITUCIONALNIH KAPACITETA**

Institucionalna saradnja kao i jačanje institucionalnih kapaciteta čini osnovu savremenog razvoja zajednice. Ona ne podrazumeva u osnovi samo potpisivanje ugovora, sporazuma i memoranduma o saradnji institucija, već jedan koordinisan i integralan koncept (horizontalan i vertikalni pristup) razvoja. Akcenat je a priori na jačanju institucionalnih kapaciteta odnosno ljudskog kapitala (jačanje jedinica LS za upravljanje sredstvima iz evropskih fondova), transferu znanja i primera "dobre

prakse”, stvaranja akademskih mreža, inovativnih obrazovnih, socijalnih i drugih sektorskih projekata, zajedničkih studija, istraživanja i sl. Obzirom da se ova mera u potpunosti odražava kroz ključne komponente IPA programa, sredstva pretpripravnih fondova upravo će biti usmerena na jačanje institucija, (kao i ekonomskom razvoju, jačanju civilnog društva, unapređenju regionalne saradnje i dr.), a podrška će se ostvarivati kroz razvoj (implementaciju) projekata. Na taj način omogućiće se promovisanje akcija u cilju jačanja Evropskog identiteta u multikulturalnom i multietničkom kontekstu kroz teritorijalne i socijalne projekte, saradnje koja je namenjena prvenstveno mladim ljudima, razmeniće se iskustva u pogledu tehničke i upravljačke kompetentnosti (e-uprava), uticaće se na pojednostavljenje procedura kao i na efikasniji i efektivniji rad zaposlenih u upravama, ali i na unapređenju socijalne kohezije kroz projekte “ljudi –ljudima” te razvoj drugih srodnih aktivnosti.

MERE V SPECIFIČNOG CILJA:

MERA V/1: Razvoj savetodavnih programa i edukacija

Mera razvoja savetodavnih usluga i edukacija uglavnom će biti usmerena ka razvoju ljudskog kapitala, realizacijom i uspostavljanjem kontinuiteta u edukaciji zaposlenih, dodatnom stručnom usavršavanju, treninzima i konsultacijama usmerenim ka jačanju svesti stanovništva o principima doživotnog učenja. Sprovođenje savetodavnih programa i edukacija ostvaruje se uglavnom kroz partnerstva sa institucijama čiji treneri su sertifikovani za sprovođenje obuka iz specifičnih oblasti, agencijama za razvoj, privrednim komorama, fakultetima, institutima i sl. (obuka za početnike u poslovanju, edukacije za žene preduzetnice, edukacija budućih edukatora, individualni savetodavni rad, obuke za prekvalifikaciju/dokvalifikaciju i sl.).

Predlog projekata:

- obuke za početnike u poslovanju
- edukacija i promocija tradicionalnih zanimanja

MERA V/2: Informisanje javnosti o zakonskim rešenjima vezanim za unapređenje populacione politike, prevencije u oblasti zdravstva i socijalne zaštite

Za meru unapređenja populacionih politika neophodno je kontinuirano informisanje građana o novim zakonskim rešenjima, programima i merama koje se sprovedu na teritoriji R. Srbija i AP Vojvodine, a koje su direktno vezane kako za elemente finansijske podrške porodicama tako i za usluge u oblastima zdravstva i socijalne zaštite. Potrebno je obezbediti sistemsku i pravovremenu dostupnost informacijama, kroz bolju ažuriranost već postojećih sajtova institucija, lokalne medije i organizaciju stručnih skupova koji će biti usmereni ciljnim grupama i opštoj javnosti kao i putem izdavanja specijalnih biltena, brošura, izradom spotova i sl. Takodje, kroz razvoj on-line usluga (inovativni alat za lakši pristup informacijama) stimulisaće se dostupnost relevantnim informacijama neophodnim za rešavanje problema građana (“javno

zdravstvo”, SOS telefon).

Predlog projekata:

- podrška unapredjenju zdravlja mladih
- edukacija i seminari usmereni ka očuvanju reproduktivnog zdravlja adolescenata.

MERA V/3: Podrška razvoju omladinskih organizacija

Mere podrške razvoju omladinskih organizacija (u skladu sa Nacionalnom strategijom za mlade) težište pronalaze na principima osnaživanja mladih i podršci vladinih institucija u razvoju omladinske politike. Osnova omladinske politike je vezana za tretman mladih (“ne treba ih tretirati kao problem koji treba rešavati, već kao važan nacionalni resurs”) odnosno za pružanje mogućnosti mladima u izražavanju njihovih potencijala kao i punoj institucionalnoj participaciji u rešavanju problema (maloletnička delikvencija, očuvanje reproduktivnog zdravlja adolescenata, bezbednost mladih, bolesti narkomanije i dr.). Podrška će biti usmerena kroz stručno savetovanje i profesionalno usmeravanje, edukacije čiji fokus je u razvijanju kompetencija stečenih u formalnom-obrazovnom sektoru, savetovanju u oblasti zdravstva i socijalne zaštite, bezbednosti i sl.). Uključivanjem većeg broja mladih u rad omladinskih organizacija kao i eventualno osnivanje novih (udruživanje) zasnovano na dobrovoljnosti, kooperativnosti, uticaće se na razvoj zdravih stilova života i lakše uključivanje mladih u savremene društveno-ekonomske tokove.

Predlog projekata:

- obuke za profesionalno usmeravanje mladih
- edukacije za unapredjenje bezbednosti mladih

MERA V/4: Jačanje međusektorske saradnje na polju zapošljavanja OSI

U okviru zapošljavanja osoba sa invaliditetom neophodno je ažurirati bazu podataka osoba sa invaliditetom u skladu sa predviđenim kriterijumima kako bi se olakšalo sprovođenje zakonske regulative (Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom) vezane zapošljavanje osoba sa invaliditetom. U tom smislu važna je saradnja privatnog i javnog sektora, kao i saradnja sa Nacionalnom službom za zapošljavanje kako bi se adekvatno odgovorilo zahtevima tržišta rada. Iako su zakonom definisane određene olakšice za poslodavce nije došlo do povećanja stepena zaposlenih osoba sa invaliditetom. Prema tome, fokus ove mere je na pokretanju inicijativa, akcija usmerenih na jačanje međusektorske saradnje kao i saradnje javnog i privatnog sektora (važna uloga organizacija, udruženja) kako bi se direktno delovalo na povećanje stope zaposlenosti osoba sa invaliditetom (obuke za zapošljavanje/samozapošljavanje osoba sa invaliditetom).

Predlog projekata:

- podrška zapošljavanju/samozapošljavanju osoba sa invaliditetom

MERA V/5: Jačanje javno-privatnog partnerstva i inicijativa radi obezbedjenja dodatnih izvora finansiranja

Kao što je više puta pomenuto, do sada je urađen znatan pomak u jačanju javnog i privatnog partnerstva, što ima za cilj spremnost države da u svoje projekte uključi privatne preduzetnike i iskoristi njihova znanja i veštine. Udruživanjem resursa i stručnih znanja, naglašava se novi kvalitet odnosa (partnerstva), a sa time i stvaranje inicijativa za obezbeđenje dodatnih izvora finansiranja čime će se uticati na podizanje životnog standard građana odnosno uticati na smanjenje siromaštva. Ova mera obuhvata razvoj inicijativa za unapređenje investicione klime (npr. motivisanje ljudi iz dijaspe da ulažu novac u projekte) u svim sferama društva kroz jačanje javno-privatnog partnerstva. Javno-privatno partnerstvo, temeljeno na isključivo ugovornim vezama, obuhvata širok spektar projekata u kojem se jedan ili više zadataka poverava privatnom partneru što može uključiti dizajniranje, finansiranje, sprovođenje, održavanje nekog javnog dobra ili pružanje usluge (dobar primer su koncesioni aranžmani ili model "Inicijative za privatno finansiranje"). Cilj je svakako stvoriti dodatne prihode, čime se smanjuju subvencije/izdvajanja javnog sektora.

Predlog projekata:

- podrška inicijativama za učešće privatnog sektoru u finansiranju projekata

MERA V/6: Razvoj volonterizma

Mera razvoja volonterizma zasniva se na modelu uključenosti svih građana koji će dobrovoljnim radom unaprediti različite sektora društva. Razvojem savremenog građanskog društva sve su veći zahtevi za revitalizacijom volonterskih aktivnosti (u socijalnom radu) i potpunijem korišćenju principa "pomoći i samopomoći". Pluralizam ljudskih potreba i nemogućnost njihovog zadovoljavanja dolaze do izražaja naročito u uslovima ekonomske krize kada sve slabosti "državne brige" o čoveku dolaze na videlo. Evidentan je socijalni aspekt volonterskog rada (neprofesionalni volonteri) koji se može ogledati kroz sprovođenje manje složenih poslova: evidentiranje lica kojima je potrebna pomoć odgovarajuće službe, pružanje jednostavnijih oblika pomoći i sl. Obzirom da govorimo o modelima pomoći (besplatno, dobrovoljno) licima kojima je pomoć neophodna, razlikujemo i druge oblike, načine pomoći koji su već prisutni poput npr. pomoć starim osobama u kupovini životnih namirnica, kuvanju hrane i sl. Ovaj oblik „volontarizma“ uobičajeno je vezan za ljude iz zajednice koji pružaju pomoć sugrađanima, a koji nisu integrisani u neki organizovani model volonterskog rada. U odredjenim segmentima je potrebna i profesionalna stručnost volontera, i tu se javlja materijalni aspekt (nadoknada) koji samo u pojedinim slučajevima ne predstavlja problem (motiv volonterskog rada). Motivacija pojedinca je utoliko važna karakteristika, ukoliko ekonomski aspekt razvoja društva pokazuje konstantnu stagnaciju. Realizacijom aktivnosti kroz ovu meru bi se uticalo na bolju mobilizaciju i uključivanje što šireg građanstva kao jednog od najboljih principa socijalnog rada u zajednici (dobrovoljan

rad u profesionalnim institucijama, stvaranje akcijskih grupa i pokreta, grupa za uzajamnu pomoć i dr.).

Predlog projekata:

- motivisanje mladih za učešće u volonetrskim aktivnostima
- edukacija za stručno osposobljavanje volontera

II RAZVOJNI PRIORITET: KONKURENTAN I ODRŽIV PRIVREDNI RAZVOJ

VIZIJA II RAZVOJNOG PRIORITETA:

OPŠTINA APATIN JE SEDIŠTE KONKURENTNE, DIVERSIFIKOVANE I ODRŽIVE PRIVREDE, BAZIRANE NA ZNANJU, INOVACIJAMA I STALNOM UNAPREĐENJU, NA RAZVIJENIM INSTITUCIJAMA I SAVREMENOJ PREDUZETNIČKOJ INFRASTRUKTURI

OPŠTI CILJ II RAZVOJNOG PRIORITETA:

STALNI I ODRŽIV PRIVREDNI RAST, „KREIRAN“ IZ SEKTORA INDUSTRIJE, POLJOPRIVREDE, TURISTIČKE PRIVREDE I POSEBNO SEKTORA USLUGA I MSPP, A OSLONJEN NA JAKE INSTITUCIJE, RAZVIJENU INFRASTRUKTURU I INTENZIVNU MEĐUREGIONALNU SARADNJU

Iz definisanog Opšteg cilja II razvojnog prioriteta „KONKURENTAN I ODRŽIV PRIVREDNI RAZVOJ“, proizilaze **4 specifična cilja** čija je realizacija upravo u funkciji ostvarivanja vizije i opšteg cilja II razvojnog prioriteta:

- 1. Razvoj infrastrukturnih kapaciteta i pratećih infrastrukturnih sadržaja;**
- 2. Razvoj konkurentne i izvozno orijentisane industrije i sektora usluga i MSPP;**
- 3. Ruralni razvoj usmeren u pravcu unapređenja konkurentnosti agrarnog sektora, ekonomske diversifikacije seoskog stanovništva i očuvanja životne sredine;**
- 4. Kontinuirano unapređenje, razvoj i diversifikacija turističke ponude, uz održivo korišćenje prirodnih potencijala i resursa;**

I SPECIFIČNI CILJ II RAZVOJNOG PRIORITETA:**RAZVOJ INFRASTRUKTURNIH KAPACITETA I PRATEĆIH
INFRASTRUKTURNIH SADRŽAJA**

Opština Apatin u bliskoj budućnosti prepoznaje sebe kao mikro-regionalno, multimodalno saobraćajno čvorište, sa dobro razvijenom vodoprivrednom, elektroenergetskom, gasovodnom i telekomunikacionom infrastrukturu. U tom smislu, kao prvi specifični cilj II razvojnog prioriteta definiše se osiguranje svih neophodnih uslova za razvoj i stalno unapređenje infrastrukturnih kapaciteta, sadržaja i pratećih elemenata. Realizacija ovog cilja, pratećih mera i projekata u funkciji je potpunijeg i kvalitetnijeg iskorišćenja lokalnih privrednih potencijala, odnosno realizacije vizije i opšteg cilja celokupnog II razvojnog prioriteta.

MERE I SPECIFIČNOG CILJA:**MERA I/1. Unapređenje drumske i saobraćajne infrastrukture**

Navedena mera bi podrazumevala pojačano investiranje u izgradnju nedostajućih i rekonstrukciju postojećih drumskih infrastrukturnih sadržaja, a prvenstveno odgovarajućih delova putne mreže, biciklističkih i pešačkih staza, prilaznih trajektorija i rampi za lica sa hendikepom, kao i sistema drumske signalizacije. Realizacijom ove mere bi se bezbednost svih učesnika u saobraćaju izdigla na viši nivo.

Predlog projekata:

- izgradnja i rekonstrukcija deonice putne mreže
- uspostavljanje i sinhronizacija biciklističkih i pešačkih staza, u i van naseljenih mesta
- izgradnja adekvatnih prilaza za lica sa hendikepom
- unapređenje sistema drumske signalizacije (vertikalne i horizontalne)

MERA I/2. Izgradnja/rekonstrukcija vodovodnog i kanizacionog sistema

Unapređenje kvaliteta života svih članova lokalne zajednice, uz poštovanje principa zaštite i očuvanja životne sredine, zdravlja ljudi i životinja je kao osnovna pretpostavka sadržano u meri kontinuiranog razvoja opštinskih komunalnih sistema.

Predlog projekata:

- izgradnja i rekonstrukcija elemenata vodovodne mreže
- izgradnje i rekonstrukcija elemenata kanizacione mreže

MERA I/3. Povećanje investicija u telekomunikacione kapacitete

Treba se fokusirati na činjenicu da su informatika i komunikacije, posmatrano sa tehnološkog aspekta, jedne od grana privrede sa najvećom stopom razvoja. One su u velikoj meri prisutne u skoro svim segmentima svakodnevnog života ljudi, od nauke i obrazovanja, preko privređivanja, medicine, sporta, kulture, do ostalih aktivnosti društva. Stav da je inteligentno korišćenje postojećih znanja i informacija primarni faktor vođenja moderne ekonomije, nameće potrebu većeg stepena ulaganja u telekomunikacionu infrastrukturu.

Predlog projekata:

- proširenje kapaciteta i osavremenjavanje elemenata sistema fiksne telefonije
- proširenje kapaciteta i osavremenjavanje elemenata sistema mobilne telefonije
- modernizacija i dostupnost sistema za pružanje KDS i internet usluga svim potencijalnim korisnicima

MERA I/4. Izgradnja/rekonstrukcija gasne infrastrukture

Savremeno shvatanje visokog životnog standarda podrazumeva i energetske racionalizaciju, odnosno optimalizaciju ukupno utrošene energije za izvođenje svih ljudskih aktivnosti. Iz ovoga proističe mera jačanja kapaciteta gasne infrastrukture, odnosno proširenja postojeće distributivne gasne mreže na teritoriji Opštine, uz mogućnost njenom neometanom pristupu svih potencijalnih korisnika, s obzirom da je gas prepoznat kao ekonomičniji energent u odnosu na ostale energente.

Predlog projekata:

- omogućiti pristup distributivnoj gasnoj mreži svim potencijalnim korisnicima

MERA I/5. Unapređenje železničke infrastrukture

Pored otežanog transporta roba i prevoza ljudi, marginalna uloga željeznice može biti i potencijalno usko grlo u funkcionisanju multimodalnog sistema saobraćaja na teritoriji opštine Apatin. Izražen interes lokalne zajednice za revitalizacijom pružnog pravca Sombor-Apatin fabrika-Sonta; za razvojem robnih terminala; i za izgradnjom industrijskih koloseka, kako u industrijskoj zoni, tako i u luci Apatin, dodeljuje ovoj meri reći prioritetan status.

Predlog projekata:

- revitalizacija osnovnih pružnih pravaca
- izgradnja i rekonstrukcija objekata i pratećih elemenata železničkog saobraćaja

MERA I/6. Povećanje investiranja u razvoj RTC-a

S obzirom na svoje prirodne karakteristike, Dunav je od neprocenjivog značaja, ne samo za posmatranu Opštinu, već i za šire okruženje. Izgradnja, kompletiranje i neometano funkcionisanje RTC-a u njegovoj blizini može otvoriti vrata svih većih evropskih metropola lociranih u priobalju Dunava. Realizacijom ove mere, Opština bi, u kratkom vremenskom periodu osetila direktne i pozitivne uticaje kvalitetnijeg i obimnijeg robnog saobraćaja.

Predlog projekata:

- završetak započetih investicionih aktivnosti na osavremenjavanju postojećih i izgradnji nedostajućih elemenata RTC-a

II SPECIFIČNI CILJ II RAZVOJNOG PRIORITETA:

RAZVOJ KONKURENTNE I IZVOZNO ORIJENTISANE INDUSTRIJE I SEKTORA USLUGA I MSPP

Jedan od osnovnih načina kreiranja zajednice socijalno i društveno zadovoljnih građana jeste stvaranje uslova za stalni rast dohotka, odnosno životnog standarda stanovništva. U tom smislu, oživljavanje i jačanje konkurentnosti industrijske proizvodnje, razvoj sektora usluga, posebno sektora MSPP, razvoj preduzetničke infrastrukture, uz poseban naglasak na veću primenu znanja, inovacija, marketinga, „čistih“ tehnologija - definiše se kao drugi specifični cilj koji doprinosi realizaciji vizije i opšteg cilja II razvojnog prioriteta.

MERE II SPECIFIČNOG CILJA:

MERA II/1. Unapređenje industrijsko-privredne infrastrukture

Ova mera podrazumeva kompletiranje sadržaja u industrijskoj zoni Apatin-Dunav, a pre svega, obuhvata formiranje slobodne zone, izgradnju logističkog (robno-transportnog) centra i sl. Pored toga, u skladu sa Zakonom o planiranju i izgradnji koji je donet 2009. godine, potrebno je usvajanje planskih dokumenata (Urbanističkog plana naselja i Prostornog plana Opštine), kao i veća promocija opštine u kontekstu privlačenja novih investitora.

Predlog projekata:

- formiranje slobodne zone
- izgradnja logističkog (robno-transportnog) centra: izgradnja kontrolnog punkta, poslovno-upravljačkog centra, izgradnja intermodalnih terminala, drumskog terminala, kontejnerskog terminala, proizvodno skladišnog sistema

- u skladu sa Zakonom o planiranju i izgradnji koji je donet 2009. godine, a u roku od 18 meseci, potrebno je usvajanje planskih dokumenata (Urbanističkog plana naselja i Prostornog plana Opštine) na osnovu kojih će se izdavati građevinske dozvole (planovi će morati da budu digitalizovani i dostupni građanima)
- formiranje klastera logističara
- formiranje poslovnih inkubatora i industrijskog parka
- veća promocija opštine u kontekstu privlačenja novih investitora (intenzivniji nastupi na sajmovima, u medijima, veća obuka i osposobljavanje opštinskog osoblja za privlačenje investitora i sl)

MERA II/2. Podsticanje edukacije i obrazovanja u sferi MSPP

Mera podrazumeva podršku Opštine procesima edukacije i obrazovanja, u cilju većeg učešća sektora MSPP-a u ukupnom privrednom razvoju, posebno u sferi prerade poljoprivrednih proizvoda, standardizacije i brendiranja industrijskih proizvoda. Cilj ove mere jeste izgradnja i jačanje konkurentnosti sektora MSPP, a mera posebno obuhvata programe stručnog osposobljavanja budućih preduzetnika i menadžera malih i srednjih preduzeća, programe marketinške edukacije, programe usmerene na primenu „čistih“ tehnologija i sl.

Predlog projekata:

- podrška programima obuke (edukacije) za stručno osposobljavanje budućih preduzetnika, menadžera malih i srednjih preduzeća i sl.
- podrška programima edukacije za primenu novih „čistih“ tehnologija

MERA II/3. Podrška novim investicijama i izvozno orijentisanim preduzećima

Ova mera podrazumeva finansijsku, administrativnu i savetodavnu podršku investitorima, a posebno onim sa izvoznom orijentacijom, čiji je proizvodni program usmeren na osvajanje novih tržišta, koji proizvodnju baziraju na inovativnoj i informatičkoj tehnologiji, obnovljivim izvorima energije, povećavanju dodate vrednosti proizvoda i sl.

Predlog projekata:

- oslobađanje od plaćanja opštinskih taksi, poreza, naknada i sl.;
- finansijski podsticaji bazirani na subvencionisanju kamatnih stopa;
- efikasna saradnja opštinskih organa sa republičkim i pokrajinskim organima u cilju olakšavanja i ubrzavanja procedura za rad postojećim i novim investitorima;

MERA II/4. Podsticanje interesno povezivanja i umrežavanja svih subjekata u sektoru industrijske proizvodnje, a posebno na međuregionalnom i međunarodnom nivou

Mera podrazumeva logističku, savetodavnu i finansijsku podršku procesima udruživanja i umrežavanja preduzeća (formiranje klastera i drugih oblika povezivanja i jačanja veza), i to kako unutar privrede, tako posebno u domenu intenziviranja saradnje privrede sa naučno istraživačkim institucijama, univerzitetima, javnim sektorom i sl. Poseban akcenat, Opština bi trebalo da stavi na projekte umrežavanja industrijskog sektora na međuregionalnom ili/ međunarodnom nivou.

Predlog projekata:

- podrška procesima umrežavanja preduzeća i formiranja klastera
- podrška procesima umrežavanja industrijskog sektora na međuregionalnom i međunarodnom nivou (programi prekogranične saradnje)

MERA II/5. Podsticanje zapošljavanja i samozapošljavanja socijalno ugroženog stanovništva i osoba sa posebnim potrebama, posebno u sektoru MSPP-a

Uz poštovanje principa „jednake šanse za sve“, potrebno je razviti posebne programe za veće uključivanje marginalnih grupa u privredni život zajednice, stavljajući pritom akcenat na osobe sa posebnim potrebama.

Predlog projekata:

- rešavanje problema polne diskriminacije u zapošljavanju
- rešavanje problema nezaposlenih lica koja su već bila u radnom odnosu
- rešavanje specifičnih problema u zapošljavanju Roma
- podrška programima za kreiranje posebnih uslova za rad, u cilju stimulisanja zapošljavanja osoba sa posebnim potrebama

MERA II/6. Jačanje kapaciteta institucionalne infrastrukture i međuinstitucionalne saradnje

U najkraćem ova mera podrazumeva stvaranje pozitivnog i podsticajnog ambijenta za rad postojećih privrednika i novih investitora. Podrazumeva, pre svega, ubrzanje administrativnih procedura i unapređenje korišćenja informaciono-komunikacionih tehnologija u radu javne uprave. Poseban naglasak mora se staviti i na intenziviranje međuinstitucionalne saradnje, posebno saradnje sa institucijama koje se bave preduzetništvom, sa republičkim i pokrajinskim institucijama (agencijama, ministarstvima), sa naučno istraživačkim institutima i donatorskim fondovima i sl.

Predlog projektata:

- ubrzanje administrativnih procedura, posebno brzo ishodovanje dozvole za rad novim investitorima
- unapređenje korišćenja informaciono-komunikacionih tehnologija u radu javne uprave
- ljubaznost, efikasnost i ažurnost svih opštinskih organa
- intenziviranje saradnje opštinskih organa sa drugim institucijama koje se

bave preduzetništvom, sa republičkim i pokrajinskim organima, službama, agencijama; sa donatorskim fondovima; sa naučno istraživačkim institucijama i sl.

- partnerski odnos sa civilnim sektorom

III SPECIFIČNI CILJ II RAZVOJNOG PRIORITETA:

RURALNI RAZVOJ USMEREN U PRAVCU UNAPREĐENJA KONKURENTNOSTI AGRARNOG SEKTORA, EKONOMSKE DIVERSIFIKACIJE SEOSKOG STANOVNIŠTVA I OČUVANJA ŽIVOTNE SREDINE

Drugi oslonac (izvorište) privrednog razvoja opštine Apatin jeste svakako agrarni sektor, sa jakim institucionalnim kapacitetima i očuvanom i izgrađenom poljoprivrednom infrastrukturu. Ostvarivanje drugog specifičnog cilja direktno je u funkciji realizacije vizije i opšteg cilja II razvojnog prioriteta.

U skladu sa politikom ruralnog razvoja EU²⁷, opština Apatin ruralni razvoj mora bazirati na:

- izgradnji veće konkurentnosti primarne poljoprivredne proizvodnje (ukrupnjavanje poseda, intenzivna primena agrotehničkih ulaganja, visoka ulaganja u mehanizaciju, standarde kvaliteta, plasman, marketing)
- stvaranju uslova za dodatno zapošljavanje seoskog stanovništva (posebno žena, mladih, članova gazdinstva sa sitnim posedom i sl.)
- stalnom unapređenju uslova za život na selu
- uz poseban akcenat koji se mora dati zaštiti poljoprivrednog zemljišta, očuvanju životne sredine i sl.

MERE III SPECIFIČNOG CILJA:

MERA III/1. Zaštita i očuvanje poljoprivrednog zemljišta i unapređenje poljoprivredne infrastrukture

Zakonom o poljoprivrednom zemljištu, opštine su dužne da sredstva dobijena izdavanjem državnog poljoprivrednog zemljišta u zakup „vrate“ poljoprivredi, kroz namensko trošenje tih sredstava, odnosno kroz ulaganje u zaštitu, održavanje i očuvanje poljoprivrednog zemljišta i izgradnju poljoprivredne infrastrukture. Mera obuhvata projekte komasacije, uređenja atarskih puteva, melioracije, protiverozivne mere i sl;

Predlog projekata:

²⁷ COUNCIL REGULATION (EC) No 1698/2005 of 20 September 2005 on Support for Rural Development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD), OJ L 277

- podrška Opštine u izgradnji katastra nepokretnosti za 4 katastarske opštine putem pokretanje postupka kod Vlade Srbije za nov premer nepokretnosti (sela u opštini Apatin, s obzirom na stari tip premera nepokretnosti, nemaju katastar nepokretnosti, već je na snazi zemljišna knjiga kao svojinska evidencija)
- pokretanje postupka komasacije 4 seoske katastarske opštine, kako u cilju efikasnosti same poljoprivredne proizvodnje, tako i u cilju stvaranja podloge za izradu katastra nepokretnosti
- uređenje atarskih puteva
- melioracija
- elektrifikacija
- podizanje poljozaštitnih pojaseva (pošumljavanje) u sklopu drugih protiverozionih mera
- opremanje i unapređenja rada poljočuvarske službe
- održavanje kanala za navodnjavanje i odvodnjavanje
- unapređenje sistema protivgradne odbrane

MERA III/2. Edukacija i savetodavna podrška poljoprivrednicima

Ova mera je posebno značajna za izgrađivanje konkurentnosti agrarnog sektora, a njena realizacija u stvari predstavlja izgrađivanje spone poljoprivrednika sa naučno istraživačkim institutima, fakultetima, MPŠV R. Srbije, Pokrajinskim sekretarijatom za PŠV i brojnim donatorskim fondovima. U tom smislu, od presudne je važnosti da Opština ima izgrađene i čvrste veze za svim relevantnim institucijama u poljoprivredi.

Predlog projekata:

- unapređenje nivoa znanja poljoprivrednika o dostignućima nauke i tehnologije proizvodnje kroz stručna predavanja, oglede, obuke, praktične prikaze, obilaske proizvođača, stručne ekskurzije i sl.
- pružanje tržišnih i drugih potrebnih informacija poljoprivrednicima: informisanje o merama agrarne politike, o načinu registracije gazdinstva, načinima i mogućnostima plasmana, uvođenja standarda, većoj primeni marketinga, ponudi, tražnji i cenama poljoprivrednih proizvoda i sl.
- unapređenje informisanja poljoprivrednika o mogućnostima i uslovima za korišćenje fondova ministarstava, donatora, kao i podrška poljoprivrednicima prilikom pripreme projekata i poslovnih planova, odnosno popunjavanja konkursne dokumentacije (za komercijalne banke, sredstva MPŠV R. Srbije, Pokrajinskog sekretarijata za PŠV, inostrane fondove i sl.)

MERA III/3. Podrška uspostavljanju i razvoju udruženja poljoprivrednika, kao i podrška međuregionalnom i međunacionalnom umrežavanju proizvođača (preduzeća, zadruga, individualnih poljoprivrednika)

Predlog projekata:

- podsticanje udruživanja poljoprivrednika (klasteri, udruženja, zadruge) kroz

procesu: edukacije; finansijsku, pravnu i savetodavnu podršku osnivanju (registrovanju) i radu udruženja poljoprivrednika; kroz obezbeđivanje prostora za rad udruženja ili finansiranje aktivnosti udruženja (npr. donacije za grupne aktivnosti)

- podrška procesima međuregionalne i međunacionalne saradnje u oblasti poljoprivrede (korišćenje IPA programa EU za međuregionalnu saradnju)

MERA III/4. Direktna podrška poljoprivrednicima za izgradnju konkurentnost poljoprivredne proizvodnje

Iako je ova podrška poljoprivrednicima regulisana na republičkom i pokrajinskom nivou (MPŠV R. Srbije, Pokrajinski sekretarijat za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo), Opština bi trebalo da formiranjem agrarnog budžeta delimično pomogne jačanje konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača, a posebno investicije poljoprivrednika koje su usmerene na ukupnjavanje, intenziviranje, modernizaciju proizvodnje, unapređenje genetske osnove, jačanje marketinga, unapređenje kvaliteta proizvoda, plasmana, prerade poljoprivrednih proizvoda i sl. Ova mera može da obuhvata različite vidove podrške (subvencija), kao što su: sufinansiranje, regresiranje inputa, refundiranje dela investicionih troškova;

Predlog projekata:

- uspostavljanje tradicionalnog nagrađivanja najboljih proizvođača za visoke prinose, dostignut kvalitet i sl.
- podrška novim investicijama u proširenje postojećih kapaciteta ili/i osnovnog stada ili/i ukupnjavanja poseda
- finansijska podrška u sertifikaciji i brendiranju proizvodnje, unapređenju kvaliteta, plasmana i prerade proizvoda

MERA III/5. Podrška promociji i plasmanu poljoprivrednih proizvoda

S obzirom da su krucijalni problemi poljoprivrednika u Srbiji danas – plasman i nedovoljno ulaganja u pakovanje, distribuciju i promociju, posebna pažnja Opštine mora se posvetiti ovom problemu. Pored promovisanja lokalnih proizvoda na sajmovima, pomoći u izgradnji brenda određenog poljoprivrednog proizvoda po kome je opština prepoznatljiva ili izgradnji lokalnog/regionalnog znaka kvaliteta određenog proizvoda (a koji bi sadržavao naziv regiona ili opštine), veoma je bitno i veće insistiranje opštinskih organa na pojačanoj republičkoj inspekcijskoj kontroli i nadzoru u tokovima otkupa poljoprivrednih proizvoda (u slučaju pojave nakupaca, otkupa na nedozvoljenim mestima i sl.).

Predlog projekata:

- stimulisanje (tražnje) potrošnje lokalnih proizvoda na lokalnom tržištu: u školama, vrtićima, banji, ugostiteljskim objektima na području Opštine; izgradnja pijace, razmatranje potrebe poljoprivrednika za izgradnjom otkupno distributivnog centra u partnerskom odnosu Opštine i civilnog sektora

- sufinansiranje poljoprivredno-turističkih manifestacija, odnosno promovisanje lokalnih proizvoda na sajmovima, kako bi se njihova potrošnja (tražnja) proširila van lokalnih granica
- insistiranje opštinskih organa na pojačanoj **republičkoj inspekcijskoj kontroli i nadzoru** u tokovima otkupa poljoprivrednih proizvoda (u slučaju pojave nakupaca, otkupa na nedozvoljenim mestima i sl.)
- Opština bi zajedno sa lokalnom poljoprivrednom zadrugom i/ili udruženjima proizvođača mogla da izgradi **brend** određenog poljoprivrednog proizvoda po kome je Opština prepoznatljiva ili da izgradi **lokalni/regionalni znak kvaliteta** određenog proizvoda, a koji bi sadržavao naziv regiona ili Opštine (razvijanje oznake vizuelnog označavanja kvaliteta)
- pomoć Opštine udruženjima proizvođača ili/i zadrugama u procesima zaštite i registracije **geografske oznake porekla proizvoda**

MERA III/6. Podsticanje uvođenja organske proizvodnje i prerade

Prelazak za konvencionalne na organsku poljoprivrednu proizvodnju, pre svega, je u funkciji zdravlja ljudi i očuvanja životne sredine. Iako ova proizvodnja donosi niže prinose nego konvencionalna, tražnja na svetskom tržištu je značajna, a cene proizvoda iz organske poljoprivrede nekoliko puta su više nego iz konvencionalne. Realizacija ove mere, pre svega, podrazumeva izradu studije o mogućnostima organske proizvodnje u Opštini, ali edukativnu ulogu Opštine o koristima i značaju organske proizvodnje, načinima prelaska sa konvencionalne poljoprivrede i sl.

Predlog projekata:

- izrada studije o mogućnostima organske proizvodnje u Opštini
- organizovanje edukacije proizvođača i potrošača o koristima i značaju organske ishrane (putem medija, predavanja)
- obezbeđivanje bespovratnih sredstava (u određenom procentu) za proizvođače i prerađivače koji su spremni da ulože u organsku proizvodnju (za sertifikaciju, nabavku sadnica, opreme i sl.)
- podršku uspostavljanju udruženja proizvođača organskih proizvoda
- podrška procesima promocije organskih proizvoda na sajmovima (sufinansiranje)
- podrška opštine u povezivanju potrošnje organskih proizvoda sa turističkom ponudom Opštine

MERA III/7. Diverzifikacija aktivnosti ruralnog stanovništva i očuvanja sela

Ruralni razvoj podrazumeva stvaranje podsticajne klime i izgradnju povoljnih institucionalnih i infrastrukturnih uslova za nove investicije i zapošljavanje ruralnog stanovništva, posebno žena, omladine, članova gazdinstava sa malim posedom i sl. Diversifikacija aktivnosti i prihoda ruralnog stanovništva posebno je korisna ukoliko se realizuje u sferi uslužnih i zanatskih delatnosti, turizma, prerade poljoprivrednih proizvoda, kroz investicije u male pogone, sektor MSPP i sl. Iako Opština može da pruži institucionalnu i infrastrukturnu podršku, lokalne podsticaje u okviru industrijske zone, projekti ruralnog razvoja u značajnoj meri zavise i od

razvijenog preduzetničkog duha lokalne zajednice.

Imajući u vidu nedovoljno razvijenu svest ruralne populacije o potrebama aktivnog učešća u različitim oblicima civilnih inicijativa i aktivnosti i nemogućnost artikulacije lokalnih potreba, potrebno je posebnu pažnju posvetiti i afirmaciji LIDER pristupa ruralnom razvoju, koji se primarno odnosi na metodologiju kandidovanja projekata ruralnog razvoja za finansiranje pri fondovima EU. LEADER instrument u sprovođenju politike ruralnog razvoja u suštini znači „forsiranje“ samostalnog utvrđivanja integralnih programa održivog ruralnog razvoja lokalnih zajednica, zajedničkom akcijom lokalne uprave i svih lokalnih aktera (po principu odozdona gore). LIDER instrument pre svega se bazira na činjenici i evropskim iskustvima da organi lokalne uprave i lokalne akcione grupe (LAG) najbolje poznaju razvojne prioritete svoje sredine.

Predlog projekata:

- poboljšanje fizičke, posebno komunalne infrastrukture: seoski vodovod i kanalizacija
- unapređenje društvene infrastrukture u ruralnim oblastima (škole, obrazovno-kulturni centri, domovi zdravlja)
- podrška investicijama privatnog sektora, posebno MSPP, u oblastima nepoljoprivrednih delatnosti, usluga, obnovljivih izvora energije (turizam, prerada poljoprivrednih proizvoda, uslužne delatnosti i sl)
- promovisanje ideje o LEADER pristupu kao specifičnoj metodologiji realizacije podrške ruralnom razvoju (planovi razvoja i lokalne razvojne strategije moraju pre svega biti rezultat dogovora svih lokalnih aktera);

MERA III/8. Jačanje kapaciteta institucionalne infrastrukture i unapređenje međuinstitucionalne saradnje

Mera, pre svega, podrazumeva formiranje posebnog odeljenja i tima u Opštini koje će biti nadležno za poslove poljoprivrede ili formiranje Agencije za ruralni razvoj/poljoprivredu. Rad Odeljenja/Agencije za ruralni razvoj/poljoprivredu mora biti efikasan, što, pre svega, podrazumeva stručnost, ažurnost, ljubaznost, odnosno maksimalno smanjene birokratskih procedura i prepreka i povećanje korišćenja informaciono komunikacionih tehnologija u radu opštinske uprave. Ovo Odeljenje/Agencija mora biti osposobljeno za privlačenje sredstva ministarstava, donatora, fondova EU, a poseban naglasak mora se staviti na intenziviranje međuinstitucionalne saradnje i unapređenja informisanja i komunikacije između proizvođača i institucija. U domenu institucionalne podrške jeste i promovisanje LIDER pristupa ruralnom razvoju, odnosno organizovanje stručnih obuka lokalne uprave i LAG za kandidovanje projekata ruralnog razvoja pri fondovima EU.

Predlog projekata:

- formiranje posebnog odeljenja i tima u Opštini koje će biti nadležno za poslove poljoprivrede ili formiranje Agencije za ruralni razvoj/poljoprivredu uz partnerski odnos opštine sa zadružnim i civilnim sektorom, udruženjima, nevladinim organizacijama, privrednim društvima i sl.

- efikasan rad Odeljenja/Agencije za ruralni razvoj/poljoprivredu: (1) smanjene birokratskih procedura i korišćenje informaciono komunikacionih tehnologija; (2) sposobnost privlačenja sredstva ministarstava, donatora, fondova EU; (3) formiranje baze podataka o poljoprivrednim proizvođačima, proizvodnji, problemima, investicijama, tokovima otkupa
- formiranje fonda za razvoj poljoprivrede
- jačanje javno-privatnog partnerstva na lokalnom nivou
- ažurirana i sređena planska regulativa i dokumentacija vezana za razvoj poljoprivrede (prostornim planom definisano zemljište za razvoj poljoprivrede, za izgradnju stočarskih farmi i sl.)
- intenziviranje saradnje opštinskih organa sa drugim institucijama (u zemlji, regionu, okruženju) koje se bave poljoprivrednom i preduzetništvom, sa republičkim i pokrajinskim organima, službama, agencijama; sa donatorskim fondovima; sa naučno istraživačkim institucijama i sl., a u cilju unapređenja informisanja i komunikacije između proizvođača i institucija
- afirmacija LEADER pristupa, odnosno organizovanje stručnih obuka lokalne uprave i LAG za kandidovanje projekata ruralnog razvoja pri fondovima EU

IV SPECIFIČNI CILJ II RAZVOJNOG PRIORITETA:

KONTINUIRANO UNAPREĐENJE, RAZVOJ I DIVERSIFIKACIJA TURISTIČKE PONUDE, UZ ODRŽIVO KORIŠĆENJE PRIRODNIH POTENCIJALA I RESURSA

Kao četvrti specifični cilj II razvojnog prioriteta definisana je turistička privreda, odnosno njen razvoj u sklopu realizacije vizije i opšteg cilja ovog prioriteta.

Kroz kvalitetnu infrastrukturu, razvijene turističke kapacitete i diversifikovane turističke sadržaje, uz visoku primenu obrazovanja, znanja i novih tehnologija, opština Apatin nastojće da postane atraktivna turistička destinacija prepoznatljivog identiteta i turističkog proizvoda, maksimalno posvećena očuvanju i zaštiti svojih prirodnih i kulturno – istorijskih vrednosti. Razvoj turističke privrede baziraće se na stalnom podizanje svesti ljudi o značaju postojanja diverzifikovane turističke ponude, a svoj oslonac imaće u Strategiji razvoja turizma Srbije i investicionoj Strategiji rezervata „Gornje Podunavlje“.

MERE IV SPECIFIČNOG CILJA:

MERA IV/1. Povećanje investicija u turističku infrastrukturu

Mera podrazumeva podršku izgradnji i rekonstrukciji postojećih smeštajnih objekata i turističke infrastrukture, podršku privatizaciji i rekonstrukciji banje Junaković, razvoj turističke signalizacije, jaču saradnju javnog i privatnog sektora u oblasti turizma i sl.

Predlog projekata:

- podrška izgradnji i rekonstrukciji postojećih smeštajnih objekata i turističke infrastrukture (u marini i unutar zone Specijalnog rezervata prirode)
- podrška privatizaciji i rekonstrukciji banje Junaković sa većinskim paketom državnih akcija (51:49)
- podrška povezivanju javnog i privatnog sektora u oblasti turizma
- razvoj turističke signalizacije
- podrška održivom razvoju turizma

MERA IV/2. Unapređenje konkurentnosti i diverzifikacija turističke ponude

Mera obuhvata projekte izgradnje konkurentnosti postojećih turističkih sadržaja i kapaciteta (uvođenje standarda EU, kreiranje strategija jedinstvenosti turističke ponude), unapređenje banjskog turizma, ali i ostalih vidova turizma.

Predlog projekata:

- podrška programima za povećanje konkurentnosti u turizmu (stvaranje prepoznatljivog ili jedinstvenog turističkog proizvoda/sadržaja)
- unapređenje banjskog turizma po principu uspostavljanja partnerskih odnosa sa drugim destinacijama (klaster banja), po principu povezivanja sa drugim turističkim sadržajima (reka Dunav, „Gornje Podunavlje“)
- afirmacija ostalih vidova turizma i vanpansionskog sadržaja
- uspostavljanje elektronskog rezervacionog sistema
- uvođenje EU standarda u oblasti turističkog delovanja (kapaciteti, usluge i ostalo)
- uvođenje EU standarda u zaštiti životne sredine

MERA IV/3. Povećanje marketinške aktivnosti sa ciljem promocije postojećih turističkih sadržaja

Mera se odnosi na podršku marketinškim aktivnostima koje su usmerene na bolje iskorišćenje postojećih prirodnih vrednosti, mogućih turističkih sadržaja i kapaciteta, sa posebnim naglaskom na specijalni rezervat prirode „Gornje Podunavlje“, banju „Junaković“, reku Dunav.

Predlog projekata:

- podrška marketinškim aktivnostima u cilju efikasne promocije postojećih kapaciteta i turističkih sadržaja
- kreiranje aktivnosti ka stvaranju brenda određenih turističkih proizvoda/vidova turizma

MERA IV/4. Aktivnije uključivanje u međuregionalne i međunarodne programe saradnje, posebno u oblasti specijalno rezervata prirode „Gornje Podunavlje“

Mera obuhvata podršku započetim i budućim programima prekogranične saradnje (posebno sa zemljama okruženja: Hrvatska, Mađarska), učestvovanje u IPA i nacionalnim programima.

Predlog projekata:

- podrška započetim i budućim programima prekogranične saradnje
- učestvovanje u IPA i nacionalnim programima
- podrška započetim planovima razvoja na koridoru VII- investiciona strategija „Gornje podunavlje”
- podrška interesnom povezivanju u okviru regije u cilju stvaranja prepoznatljivog i kvalitetnog turističkog proizvoda

MERA IV/5. Jačanje kapaciteta institucionalne infrastrukture i unapređenje međuinstitucionalne saradnje

Podrazumeva se stalno jačanje aktivnosti Turističke organizacije opštine Apatin i svih njenih resursa, posebno ljudskih, i intenziviranje saradnje TO Apatina sa svim relevantnim institucijama u zemlji i regionu. Realizacija ove mere u velikom procentu zavisi od realizacije projekata i programa zapošljavanja stručnih kadrova u turističkoj delatnosti, stalnog stručnog usavršavanja već postojećeg kadra i sl.

Predlog projekata:

- podrška zapošljavanju kadrova u turističkoj delatnosti koji su za to školovani
- podrška programima stručnog usavršavanja već postojećeg kadra
- podrška obrazovanju novih kadrova
- intenziviranje saradnje TO Apatina sa svim relevantnim turističkim i srodnim institucijama u zemlji i regionu

III RAZVOJNI PRIORITET:

OČUVANJE, ZAŠTITA I UNAPREĐENJE KVALITETA ŽIVOTNE SREDINE

VIZIJA III RAZVOJNOG PRIORITETA:

OPŠTINA APATIN JE ZAJEDNICA VISOKE EKOLOŠKE SVESTI SA OČUVANOM I UNAPREĐENOM ŽIVOTNOM SREDINOM BAZIRANOM NA ZNANJU, JAKIM INSTITUCIJAMA I RAZVIJENOJ INFRASTRUKTURI U OBLASTI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

OPŠTI CILJ III RAZVOJNOG PRIORITETA:

UNAPREĐENJE ŽIVOTNE SREDINE I RACIONALNO KORIŠĆENJE PRIRODNIH RESURSA KROZ JAČANJE ENERGETSKE KONKURETNOSTI, PRIMENU NOVIH TEHNOLOGIJA I EFIKASNO SMANJENJE ZAGAĐENJA ŽIVOTNE SREDINE

Iz definisanog Opšteg cilja III razvojnog prioriteta proizilaze 3 **specifična cilja** čija je realizacija u funkciji ostvarivanja vizije i opšteg cilja III razvojnog prioriteta:

- 1. Zaštita i unapređenje prirodnih vrednosti;**
- 2. Razvijanje infrastrukture u oblasti zaštite životne sredine;**
- 3. Jačanje institucionalnih kapaciteta u oblasti zaštite životne sredine;**

I SPECIFIČNI CILJ III RAZVOJNOG PRIORITETA:

ZAŠTITA I UNAPREĐENJE PRIRODNIH VREDNOSTI

Teritorija opštine Apatin poseduje značajne prirodne resurse, koji predstavljaju veliki potencijal za dalji razvoj baziran na principima održivosti. Prirodnim vrednostima Opštine oličenim u bogatstvu podzemnih i površinskih voda, kvalitetnom poljoprivrednom zemljištu kao i velikom broju retkih biljnih i životinjskih vrsta mora se upravljati na adekvatan način kako bi se omogućio i osigurao dugoročni razvoj opštine Apatin.

MERE I SPECIFIČNOG CILJA:**MERA I/1. Analiza stanja životne sredine**

Analiza stanja životne sredine neophodna je radi detaljnog sagledavanja situacije u pogledu očuvanosti prirodnih resursa a radi određivanja daljih konkretnih akcija neophodnih za njihovu zaštitu i unapređenje. Neophodno je utvrditi koji sve zagađivači postoje na teritoriji Opštine, na koji način i u kojoj meri oni pogoršavaju kvalitet životne sredine kao i kakav je trenutni kvalitet osnovnih prirodnih resursa – zemljišta, vode i vazduha.

Predlog projekata:

- izrada katastra zagađivača na teritoriji opštine Apatin
- analiza trenutnog stanja – zagađenost poljoprivrednog zemljišta u pogledu pesticida i teških metala
- analiza plodnosti poljoprivrednog zemljišta
- analiza trenutnog stanja kvaliteta vazduha (centar grada i područje oko većih industrijskih pogona)
- analiza kvaliteta površinskih voda

MERA I/2. Monitoring stanja životne sredine

Jedan od preduslova za održivo korišćenje resursa je monitoring stanja životne sredine što se može postići kroz uspostavljanje odgovarajućih službi čiji bi stručni kadar mogao da obavlja nadzor kvaliteta glavnih medijuma životne sredine. Formiranjem službe za monitoring stanja životne sredine na opštinskom nivou stekao bi se uvid u kvalitet zemljišta/vode te bi u skladu sa tim mogle da se planiraju sve aktivnosti vezane za njihovo dalje korišćenje.

Predlog projekata:

- donošenje odluke o monitoringu stanja životne sredine (voda, vazduh, zemljište, buka)
- određivanje institucije za monitoring preko javnog tendera
- uspostavljanje monitoring sistema za praćenje kvaliteta površinskih voda
- uspostavljanje monitoring sistema za praćenje kvaliteta zemljišta
- uspostavljanje monitoring sistema za praćenje kvaliteta vazduha
- uspostavljanje kontakta sa institucijama koje se bave zaštitom biodiverziteta i podrška uspostavljanju sistema biomonitoringa
- informisanje građana o monitoringu stanja životne sredine u Opštini

MERA I/3. Zaštita i unapređenje specijalnog rezervata prirode „Gornje Podunavlje“

Zahvaljujući svom geografskom položaju specijalni rezervat prirode „Gornje Podunavlje“ ima pogranični karakter, te Opštini daje mogućnosti prekogranične saradnje na području zaštite prirodnih bogatstava i biodiverziteta. Očuvanjem ovog, ali i drugih prirodnih dobara koje poseduje, Opština dobija svoju ličnu kartu po kojoj će biti prepoznata u regionu i svetu. Svi postojeći i budući opštinski planovi moraju se sprovesti u skladu sa principima zaštite i unapređenja prirodnih vrednosti s posebnim osvrtnom na zaštićeno područje. Specijalni rezervat prirode predstavlja veliki potencijal Opštine te se stoga strogo moraju kontrolisati sve aktivnosti vezane za njega.

Predlog projekata:

- izrada i uključivanje u projekte zaštite biodiverziteta;
- LAG 21 – uključivanje opštine Apatin u Program;
- kontrolisanje aktivnosti u oblasti specijalnog rezervata „Gornje Podunavlje“;

MERA I/4. Zaštita poljoprivrednog zemljišta

Najveći deo zemljišta na teritoriji opštine Apatin pripada obradivom poljoprivrednom zemljištu pa je stoga neopodno kontrolisati sve aktivnosti u vezi sa njim. Zaštitom poljoprivrednog zemljišta i sprečavanjem njegovog zagađivanja, izazvanog različitim faktorima, omogućilo bi se stvaranje kvalitetnijih poljoprivrednih proizvoda bezbednih po ljudsko zdravlje.

Predlog projekata:

- redovna kontrola plodnosti zemljišta;
- promovisanje primene ekoloških preparata u suzbijanju štetočina;
- promovisanje korišćenja bioloških đubriva radi povećanja plodnosti zemljišta;
- organizovano odlaganje ambalaže iskorišćenih hemijskih preparata;
- kontrola primene hemijskih preparata u poljoprivredi;
- sprečavanje paljenja žetvenih ostataka;

MERA I/5. Povećanje površina pod zelenilom

Iako najveći kompleks zelenih površina na teritoriji opštine Apatin pripada specijalnom rezervatu prirode „Gornje Podunavlje“ u priobalnom delu reke Dunav, van te oblasti zelene površine su neravnomerno raspoređene i njihova međusobna povezanost je slaba. Radi poboljšanja kvaliteta životne sredine u Opštini neophodno je pokrenuti projekte koji za cilj imaju povećavanje površina pod zelenilom.

Predlog projekata:

- ozelenjavanje novih površina i njihovo međusobno funkcionalno povezivanje
- redovno održavanje, ozelenjavanje i sadnja, postojećih javnih zelenih površina

- nabavka nedostajuće opreme za održavanje zelenila
- uspostavljanje zaštitnih pojaseva u zoni većih saobraćajnica
- saradnja, održavanje i zaštita vetrozaštitnih pojaseva

II SPECIFIČNI CILJ III RAZVOJNOG PRIORITETA:

RAZVIJANJE INFRASTRUKTURE U OBLASTI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Zaštita životne sredine zahteva postojanje odgovarajuće infrastrukture kojom će se sprečiti odnosno umanjiti negativan uticaj ljudskih aktivnosti po okolinu. Naime, odgovarajuća infrastruktura predstavlja preduslov za dalji razvoj Opštine i iskorišćavanje prirodnih resursa na održiv način.

MERE II SPECIFIČNOG CILJA

MERA II/1. Upravljanje čvrstim otpadom

U okviru rešenja za održivi razvoj opština, segment upravljanja čvrstim otpadom ima veliki značaj. Dobro osmišljen sistem upravljanja čvrstim otpadom na nivou Opštine ima za cilj sprečavanje nastajanja otpada, smanjenje otpada na mestu nastajanja što podrazumeva i promenu ponašanja privrede i stanovništva, uvođenje separacije otpada u sistem upravljanja otpadom (reciklaža) kao i bezbedno odlaganje ostataka čvrstog komunalnog otpada na sanitarne deponije. Neadekvatno postupanje sa čvrstim otpadom predstavlja jedan od najvećih ekoloških problema u opštini Apatin pa je stoga neophodno što hitnije pristupiti rešavanju ovog problema.

Predlog projekata:

- plan za održivo upravljanje čvrstim otpadom
- analiza trenutnog stanja u pogledu divljih deponija
- sanacija i rekultivacija postojećih divljih deponija u Opštini
- usaglašavanje lokalnih propisa sa Nacionalnom strategijom upravljanja otpadom
- izgradnja transfer stanice za odlaganje čvrstog otpada
- separacija i reciklaža čvrstog otpada

MERA II/2. Upravljanje otpadnim vodama

U opštini Apatin upravljanje otpadnim vodama je neadekvatno te je stoga neophodno pristupiti većem broju aktivnosti kako bi se dati problem rešio. Te aktivnosti pre svega podrazumevaju izradu plana upravljanja komunalnim i industrijskim otpadnim vodama čime bi se znatno poboljšao kvalitet životne sredine u opštini Apatin.

Predlog projekata:

- plan za održivo upravljanje otpadnim vodama
- analiza u pogledu trenutnog stanja - otpadne vode
- industrijsko prečišćavanje otpadnih voda
- usaglašavanje lokalnih propisa sa nacionalnom strategijom upravljanja otpadom
- pokretanje pogona za prečišćavanje gradskih otpadnih voda
- proširenje kanalizacione mreže u Opštini

MERA II/3. Vodovod i kvalitet pijaće vode

Fizičko – hemijski kvalitet pijaće vode u opštini Apatin je nezadovoljavajući pa je stoga potrebno sprovesti aktivnosti za rešavanje ovog problema što podrazumeva rekonstrukciju sistema za vodosnabdevanje sa akcentom na uvođenje bolje tehnologije prerade vode koja će dovesti do zahtevanog kvaliteta prema Pravilniku o higijenskoj ispravnosti vode za piće. Osim toga, potrebno je smanjiti potrošnju pijaće vode i voditi računa o njenom strogo namenskom korišćenju.

Predlog projekata:

- izrada studije o kvalitetu i rezervama podzemne vode
- sprovođenje redovne kontrole kvaliteta pijaće vode
- proširenje i rekonstrukcija vodovodne mreže
- smanjenje gubitaka u vodovodnoj mreži revitalizacijom postojećeg sistema
- sprovođenje kampanje o važnosti racionalne potrošnje vode

MERA II/4. Afirmacija programa obnovljivih izvora energije

U vremenu energetske krize potrebno je razmišljati o pokretanju programa za iskorišćavanje obnovljivih izvora energije od kojih su za Vojvodinu naročito atraktivne solarna i geotermalna energija, biomasa i energija vetra. U saradnji sa naučnim i stručnim institucijama i organizacijama potrebno je utvrditi koji su obnovljivi izvori energije najpogodniji za eksploataciju na području opštine Apatin.

Predlog projekata:

- uspostavljanje saradnje sa naučnim institucijama u zemlji i inostranstvu, koje se bave istraživanjima vezanim za alternativne izvore energije
- uključivanje u regionalne i nacionalne projekte u vezi iskorišćavanja obnovljivih izvora energije
- analiza mogućnosti korišćenja biomase za proizvodnju energije
- analiza mogućnosti iskorišćavanja solarne energije
- ispitivanje mogućnosti korišćenja geotermalnih voda
- ispitivanje mogućnosti korišćenja vetra za proizvodnju energije

III SPECIFIČNI CILJ III RAZVOJNOG PRIORITETA:**JAČANJE INSTITUCIONALNIH KAPACITETA U OBLASTI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE**

Postojeći institucionalni kapaciteti nisu dovoljni da odgovore široj reformi politike, odnosno zakonodavstva u oblasti zaštite životne sredine. Kako Republika Srbija teži integraciji sa zemljama Evropske Unije, neophodno je postojanje odeljenja na lokalnom nivou čija će nadležnost isključivo biti zaštita životne sredine i prirodnih resursa. Potrebno je jačanje kapaciteta saradnje između lokalne samouprave i javnih službi, državne uprave, industrije i svih ostalih zainteresovanih organizacija u procesu pripreme i obezbeđivanja uslova za realizaciju strategija, programa i planova vezanih za zaštitu životne sredine.

MERE III SPECIFIČNOG CILJA:**MERA III/1. Povećanje efikasnosti rada inspekcijskih službi koje se bave zaštitom životne sredine**

Zaštita i unapređenje životne sredine zahteva postojanje stručnih službi koje poseduju obučeni kadar. Da bi rad stručnih službi koje se bave pitanjima ekologije i zaštite životne sredine bio zadovoljavajući neophodno je postojanje optimalnog broja zaposlenih u ovim službama i njihovo adekvatno obučavanje za rad u datoj oblasti.

Predlog projekata:

- unapređenje rada inspekcijskih službi u lokalnoj samoupravi kroz njihovo opremanje i obuku
- povećanje broja stručnog kadra lokalne samouprave zaposlenog u sektoru zaštite životne sredine

MERA III/2. Izrada strateških dokumenata

Sprovođenje konkretnih aktivnosti na polju zaštite životne sredine u opštini Apatin zahteva izradu i usvajanje strateških dokumenata na nivou Opštine.

Predlog projekata:

- lokalni ekološki akcioni plan (LEAP)
- plan za upravljanje otpadom, pristup regionalnoj deponiji
- plan edukacije građana i saradnja sa nevladinim sektorom
- plan unapređenja i ozelenjavanja površina
- plan monitoringa životne sredine
- planovi delovanja u vanrednim situacijama

MERA III/3. Povezivanje svih aktera povezanih sa pitanjima zaštite i unapređenja životne sredine

Važni faktori koji doprinose međunarodnoj saradnji su već postojeća saradnja između „bratskih opština“, saradnja opština na nivou regiona i već postojeće regionalne inicijative. Jačanjem ovakvih oblika saradnje ostvaruje se doprinos procesu integracije zemalja u regionu.

Predlog projekata:

- povezivanje organa lokalne samouprave sa nevladinim sektorom
- uspostavljanje saradnje na regionalnom nivou radi zajedničkog učestvovanja u projektima finansiranim iz EU fondova
- uspostavljanje saradnje sa susednim opštinama
- uspostavljanje saradnje sa naučnim institucijama u zemlji i inostranstvu
- uspostavljanje saradnje sa nadležnim institucijama na republičkom nivou
- uspostavljanje saradnje sa mesnim zajednicama Opštine

MERA III/4. Edukacija stanovništva u oblasti zaštite životne sredine

Ostvarivanje rezultata na polju zaštite postojećih prirodnih resursa je nemoguće bez podrške svih građana. Formalni i neformalni vidovi obrazovanja predstavljaju način za ostvarivanje pozitivnih rezultata, i mogu obuhvatiti različite grupe stanovništva (škole, medije, zaposlene u javnim službama i lokalnoj samoupravi, nezaposleni).

Predlog projekata:

- obuka zaposlenih u lokalnoj samoupravi (u pogledu upravljanja projektima)
- korišćenje lokalnih medija radi promovisanja programa zaštite životne sredine
- uvođenje ekologije i zaštite životne sredine u obrazovni sistem na lokalnom nivou kroz formiranje ekoloških sekcija, eko radionica, dodatnu edukaciju nastavnog kadra
- edukacija novinara u oblasti ekologije i zaštite životne sredine
- povećano učešće marginalizovanih grupa u aktivnostima vezanim za zaštitu životne sredine sa akcentom na inkluziji osoba sa invaliditetom („jednaka šansa za sve“)
- osposobljavanje nezaposlenih za radna mesta za koja su potrebna posebna znanja i veštine, a odnose se na ekologiju i zaštitu životne sredine

11. Usaglašenost sa strateško-planskim dokumentima na nacionalnom, pokrajinskom i lokalnom nivou

Uključivanje R. Srbije u evropske integracione tokove u cilju bržeg privrednog, društvenog i ekonomskog razvoja, podrazumeva izgradnju institucija moderne i efikasne države zasnovane na vladavini prava, što doprinosi kvalitetu života njenih građana. Uvažavajući činjenicu da se budući nacionalni status zasniva na unapredjenju sposobnosti Republike Srbije da sprovodi evropske standarde odnosno da postepeno usaglašava svoje zakonodavstvo i politike sa pravnim tekovinama, utvrđeno je više strateških dokumenata kojima će se sprovoditi ključni prioriteti razvoja, na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou. Strategija održivog razvoja opštine Apatin je, u odnosu na gore navedeno, usaglašena sa utvrđenim strateškim dokumentima na nacionalnom i pokrajinskom nivou odnosno u saglasnosti je sa:

1. Nacionalnom strategijom održivog razvoja R. Srbije
2. Nacionalna strategija privrednog razvoja R. Srbije
3. Strategija za smanjenje siromaštva u R. Srbiji
4. Strategija prostornog razvoja R. Srbije
5. Strategija za konkurentna i inovativna mala i srednja preduzeća u R. Srbiji
6. Strategija razvoja stručnog obrazovanja u R. Srbiji
7. Strategija razvoja obrazovanja odraslih u R. Srbiji
8. Strategija regionalnog razvoja R. Srbije
9. Strategija razvoja turizma u R. Srbiji
10. Strategija razvoja socijalne zaštite u R. Srbiji
11. Strategija razvoja poljoprivrede u R. Srbiji

Uskladenost elemenata Strategije održivog razvoja opštine Apatin očituje se kroz sledeće ključne prioritete pomenutih strategija:

➤ **Nacionalna strategija održivog razvoja -**

- Razvoj konkurentne tržišne privrede i uravnotežen ekonomski rast, podsticanje inovacija, stvaranje boljih veza između nauke, tehnologije i preduzetništva, povećanje kapaciteta za istraživanje i razvoj, uključujući nove informacione i komunikacione tehnologije.
- Razvoj i obrazovanje ljudi, povećanje zapošljavanja i socijalna uključenost, stvaranje većeg broja radnih mesta, privlačenje stručnjaka, unapređivanje kvaliteta i prilagodljivosti radne snage, veća ulaganja u ljudske resurse.

➤ **Nacionalna strategija privrednog razvoja R. Srbije**

- Stvaranje visokog nivoa partnerskih odnosa za poboljšanje inovativnosti i tehnološkog razvoja, uklanjanje prepreka za povećanje produktivnosti, jačanje sposobnosti preduzeća za delovanje na međunarodnom tržištu, kreiranje strateškog partnerstva i povezivanja.
- Stvaranje dinamičnih klastera sa podsticajnom klimom za jednostavan ulazak novih preduzeća, posebno na novim poslovnim područjima, sa uslovima za rast postojećih preduzeća i privlačenje SDI.

➤ **Strategija za smanjenje siromaštva u R. Srbiji**

- Stvaranje novih mogućnosti za zapošljavanje
- Razvoj efikasnijeg tržišta rada

- **Strategija prostornog razvoja R. Srbije**
- Održiva životna sredina
- Zaštićeno, uređeno i održivo korišćeno prirodno dobro i kulturno nasleđe
 - **Strategija za konkurentna i inovativna mala i srednja preduzeća u R. Srbiji**
- Razvoj preduzetničke ekonomije, zasnovane na znanju i inovativnosti, koja treba da stvori snažan, konkurentan i izvozno orijentisan sektor MSP i da značajno doprinese poboljšanju životnog standarda u Srbiji.
- Ljudski resursi za konkurentan MSP sektor
 - **Strategija razvoja stručnog obrazovanja u R. Srbiji**
- Obezbeđivanje mogućnosti mladima i odraslima usvajanje znanja, sticanje veština i sposobnosti (kompetencija) potrebnih za rad i zapošljavanje, dalje obrazovanje i učenje uz uvažavanje smernica održivog razvoja celokupnog društva.
 - **Strategiju razvoja obrazovanja odraslih u R. Srbiji**
- Obezbeđenje dostupnosti sistema obrazovanja i obuke svim kategorijama odraslog stanovništva kroz uspostavljanje institucionalnog i programskog pluralizama u sistemu obrazovanja odraslih.
 - **Strategija regionalnog razvoja R. Srbije**
- Održivi razvoj
- Zaustavljanje negativnih demokratskih kretanja
 - **Strategija razvoja turizma u Srbiji**
- Podsticanje privrednog rasta, zapošljavanja i kvaliteta života stanovnika putem razvoja inostranog turizma.
- Obezbeđenje razvoja sopstvene pozitivne međunarodne slike.
- Obezbeđenje dugoročne zaštite i integrisanog upravljanja prirodnim i kulturnim resursima, što je u interesu održivog razvoja turizma.
 - **Strategija razvoja socijalne zaštite**
- Integralna socijalna zaštita
 - **Strategija razvoja poljoprivrede u Srbiji**
- Izgraditi održiv i efikasan poljoprivredni sektor koji može da se takmiči na svetskom tržištu, doprinoseći porastu nacionalnog dohotka
- Osigurati podršku održivom razvoju sela.

Uvažavajući značaj ključnih nacionalnih prioriteta, Strategija lokalnog održivog razvoja je u saglasnosti i sa planskim dokumentima opštine Apatin odnosno sa Generalnim planom opštine, Strategijom socijalne zaštite i drugim relevantnim opštinskim dokumentima.

Jedan od važnijih, početnih uslova za donošenje planskih i strateških dokumenata od značaja za razvoj decentralizovanog i demokratskog društva predstavlja donošenje seta zakona neophodnih za sprovođenje osnovnih razvojnih prioriteta jedne zajednice. Donešenjem Zakona o utvrđivanju određenih nadležnosti Autonomne Pokrajine i Zakona o lokalnoj samoupravi, učinjen je značajan početni korak ka započinjanju procesa decentralizacije. Strategija održivog razvoja opštine Apatin treba da pronađe optimalno mesto saglasja društveno-ekonomskih ciljeva, spremnost na promene i zajednička delovanja usmerena na ostvarivanje tih ciljeva i promena, kao i da preporuči pravce razvoja i ukaže na postojanje alternativa, gde je to moguće.

12. Plan komunikacije

/Plan procesa izrade Strategije održivog razvoja opštine Apatin/

Plan komunikacije se definiše kao integralni deo Strategije održivog razvoja opštine Apatin i ima funkciju stimulisanja jedinstva učesnika na teritoriji Opštine i njihovu saradnju u okviru izrade strateških projekata. Takođe, katalizator je interesa i vodič za prikupljanje i jačanje strateških resursa teritorije Opštine.

U procesu izrade Strategije održivog razvoja opštine Apatin ustanovljena su sledeća radna tela: *Tim za izradu Strategije, Partnerski forum, Tim za koordinaciju i Radne grupe (Društvene delatnosti, Zaštita životne sredine i Ekonomija)*. Svako od tela je imalo definisane zadatke i oblast odlučivanja. U svrhu kreiranja dokumenta koji će na najbolji način predstaviti postojeće stanje i mere za poboljšanje istog, ciljevima i projektima u Strategiji je predviđeno uključivanje različitih aktera u proces njihovog sprovođenja, te je komunikacija uspostavljena na internom i eksternom nivou.

Na internom nivou komunikacija je uspostavljena kroz partnerstvo odnosno zajednički rad rukovodstva Opštine, načelnika odeljenja i drugih zaposlenih koji su učestvovali u izradi Strategije. Osnovni prioriteti interne komunikacije odnosili su se na upoznavanje svih učesnika o zadacima i odgovornostima za izradu Strategije, postizanju dogovora sa nadležnim institucijama u cilju prikupljanja neophodnih podataka relevantnih za izradu Strategije, kao i komentara i sugestija stručnih krugova o nacrtu dokumenta.

U skladu sa principom participativnosti, proces je uključio širu javnost, sa akcentom na ključnim stakeholderima, odnosno uspostavila se komunikacija na eksternom nivou sa privrednim subjektima, javnim preduzećima, nevladinim organizacijama, fizičkim licima, stručnom javnošću, domaćim i međunarodnim institucijama.

Eksterna komunikacija obuhvatala je takođe i informisanje putem lokalnih medija (radio, tv, štampa), veb sajta, promocijom aktivnosti itd. U okviru veb sajta Opštinske uprave Apatin se nalazi link sa informacijama o kompletnom procesu izrade Strategije, sa detaljima o donetim dokumentima i odlukama (tekstovi, slike sa sastanaka, isecci iz štampe). Karakteristika promotivnih aktivnosti je svakako i medijska izloženost izrađenog dokumenta na uvid široj javnosti u cilju prikupljanja komentara, predloga i sugestija. Direktnim uključivanjem šire javnosti će se obezbediti jedan od osnovnih principa razvoja demokratskog društva i participativnog doprinosa svakog pojedinca.

Celokupna komunikacija se odvijala kroz aktivnosti vezane za:

- promovisanje postojećih elemenata i specifičnosti teritorije Apatin,
- objašnjenje pojma strateškog planiranja i davanje informacija o koristima koje obezbeđuje Strategija (internim i eksternim korisnicima) i podsticanje aktera da uzmu učešće u procesu planiranja razvoja Opštine,
- povećanje interesovanja potencijalnih aktera u Opštini (potencijalni investitori, turisti) i jačanje strateškog partnerstva kroz diskusiju o rezultatima i prednostima koji će proizaći iz Strategije.

Definisane aktivnosti značajno su doprinele stvaranju prepoznatljivog vizuelnog identiteta Opštine i van njenih granica. Cilj je bio da se predstavi imidž Opštine i potencijali teritorije kao i da se omogući realizacija svih ciljeva i zadataka izvedenih iz Strategije.

13. *Potencijalni izvori finansiranja Strategije*

Planiranje finansiranja implementacije Strategije je deo procesa koji vodi proveru ekonomske i finansijske održivosti celokupne Strategije, koja bi trebalo da ima u vidu ne samo aktivnosti i projekte, nego takođe i subjekte, uloge i kompetencije korisne za njihovo ispunjenje.

Primarni zadatak bi trebao da bude stvaranje baze podataka projekata i aktivnosti, u cilju razmatranja njihovog sinergijskog delovanja, ali i izbegavanja preklapanja aktivnosti.

Za svaki projekat bi trebalo prikupiti informacije kao što su naziv aktivnosti, predviđanje neophodne investicije, vremenski okvir i mogućnosti opštine i drugih da obezbede potrebna sredstva i to iz poreskih prihoda, zakupnina, transfera, donacija, privatnih izvora i dijaspore.

Informacije o potencijalnim izvorima finansiranja

Već poznati izvori finansiranja. Predlagač treba da u svom traženju započne pretragu onih donatorskih organizacija koje poznaje od ranije. Od tih organizacija treba da se zatraže uputstva, godišnji izveštaji i publikacije, kao i obrasci za prijave, ako ih ima.

Kada se radi o donacijama lokalnim samoupravama, predlagači treba da znaju da većina organizacija koje podržavaju i pomažu ove delatnosti žele da doprinesu promeni sistema vrednosti i stavova i da omoguće sticanje novih znanja. Ključna reč je "reforma".

Pretraživanje preko Interneta i elektronska pošta. Donatorske organizacije sve više objavljuju informacije o svojim delatnostima i mogućnostima za dobijanje donacija na "World Wide Web" mreži, tako da internet predstavlja sredstvo od ogromnog značaja za prikupljanje informacija. Kada pronađete traženi web-sajt možete poslati pismo o interesovanju elektronskom poštom, kako biste dobili detaljnije informacije i uputstva.

Vodiči, Novine. Tim potpredsednika Vlade za implementaciju Strategije za smanjenje siromaštva zajedno sa Ministarstvom finansija i domaćim i međunarodnim partnerima koji učestvuju u sprovođenju Strategije, pripremio je prošle godine četvrto izdanje **Vodiča kroz potencijalne domaće i inostrane izvore finansiranja**, za projekte NVO, lokalnih samouprava, MSP i preduzetnika u Srbiji. Ovaj vodič doprinosi boljoj informisanosti svih partnera i pruža uvid u sredstva za realizaciju najrazličitijih programskih i projektnih aktivnosti. Vodič se svake godine distribuira velikom broju korisnika, a elektronsko izdanje istog dostupno je na site-u www.prsp.sr.gov.yu

Takođe, u dnevnim novinama (kao npr. Dnevnik, Blic, Politika) mogu se naći javni pozivi i konkursi od strane domaćih i međunarodnih donatora za različite ciljne grupe korisnika.

13.1. Domaći izvori finansiranja

Sredstva budžeta jedinice lokalne samouprave. Sredstva budžeta jedinice lokalne samouprave obezbeđuju se iz izvornih i ustupljenih javnih prihoda, u skladu sa Zakonom o lokalnoj samoupravi.

Dobrotvorne manifestacije. Sakupljanje dobrovoljnih priloga obično se organizuje u okviru dobrotvornih manifestacija u lokalnoj zajednici ili gradu (sa prihodima od ulaznica namenjenim nekoj organizaciji), ali i mnogih drugih konkretnih aktivnosti. Na primer, ako se neki projekat odnosi na poboljšanje škola u nekoj sredini, i sama lokalna zajednica je često spremna da pruži svoj doprinos odnosno da učestvuje u dobrotvornim manifestacijama. Novac koji je prikupljen ovim putem može da posluži da se dopune ili zamene sredstva dobijena od donatorske organizacije.

Privatno-javno partnerstvo. Ovo partnerstvo predstavlja oblik dugoročne saradnje privatnog i javnog sektora koja je regulisana ugovorom i ima za cilj izvršenje javnih poslova. Neophodnim sredstvima se upravlja zajednički, tako da se i rizici koji se odnose na projekat dele ravnopravno odnosno proporcionalno ulaganjima.

Evropska komisija ohrabruje učešće privatnog sektora u vođenju velikih infrastrukturnih projekata u formi javno-privatnih partnerstava (PPP – public private partnerships) i ovaj model su veoma uspešno koristile mnoge zemlje centralne i istočne Evrope (Central and Eastern European – CEE).

13.1.1. Sekretarijati AP Vojvodine

1) Pokrajinski sekretarijat za lokalnu samoupravu i međuopštinsku saradnju

U okviru ovog sekretarijata formiran je *Sektor upravljanje projektima i razvoj informacionog sistema* koji obavlja sledeće poslove:

- daje smernice za uključivanje u projektne aktivnosti evropskih institucija u oblasti lokalne samouprave,
- prati evropski finansijski instrument IPA i tekući program finansiranja, koordinaciju aktivnosti donatora u realizaciji projekata iz oblasti lokalne samouprave,
- priprema godišnji plan i finansijski okvir za dodelu bespovratnih sredstava za sufinansiranje projekata jedinica lokalnih samouprava po konkursima,
- pruža podršku jedinicama lokalnih samouprava u pripremi, praćenju i proceni rezultata strateških planova i lokalnih razvojnih projekata,
- organizuje obuke iz oblasti strateškog planiranja i upravljanja projektima,
- priprema konkursnu dokumentaciju i raspisuje konkurse za sufinansiranje lokalnih razvojnih projekata, priprema ugovore za realizaciju projekata i izveštaje o realizovanim projektima.

Na osnovu odluka Izvršnog veća i sredstava planiranih Odlukom o budžetu AP Vojvodine, Sekretarijat raspisuje konkurse za dodelu sredstava. Konkursi se objavljuju u sredstvima javnog informisanja. Pravo učešća na konkursu imaju jedinice lokalnih samouprava i druga pravna lica u zavisnosti od namene sredstava. Sredstva se po pravilu dodeljuju bespovratno u vidu sufinansiranja sa neophodnom osnovnom i pratećom dokumentacijom. Konkursna dokumentacija se objavljuje na Internet prezentaciji Pokrajinskog sekretarijata za lokalnu samoupravu i međuopštinsku saradnju www.psloksam.vojvodina.sr.gov.yu.

2) Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje

Cilj finansiranja ili sufinansiranja od strane Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje jeste unapređivanje rada ustanova obrazovanja odnosno celokupan razvoj obrazovnog sistema na teritoriji AP Vojvodine, finansiranjem ili sufinansiranjem svih strukturnih elemenata koji sačinjavaju i utiču na rad ove važne oblasti.

Na konkurse koje objavljuje ovaj Sekretarijat imaju pravo da se prijave sve obrazovne ustanove na teritoriji AP Vojvodine. Visina iznosa finansiranja ili sufinansiranja određenih programa i projekata najčešće je rezultat kompromisnog rešenja između podnetih zahteva od strane ustanova obrazovanja na osnovu određenog konkursa sa jedne strane, i visine sredstava predviđenih za te namene Budžetom AP Vojvodine za tekuću godinu, sa druge strane. Projekti i programi finansiraju se tokom cele budžetske godine, na osnovu konkursa objavljenih za tu godinu.

Svi konkursi Pokrajinskog sekretarijata za obrazovanje objavljeni su na veb strani: www.obrazovanje.vojvodina.gov.rs.

3) Pokrajinski sekretarijat za kulturu

Sekretarijat – sektor kulture, prati kulturno stvaralaštvo u Vojvodini, rad ustanova, udruženja, društava i drugih subjekata koji se bave kulturom i umetnošću i zaštitom kulturnog nasleđa Vojvodine, podstiče stvaranje novog modela kulturne politike koji treba da doprinese aktivnom uključivanju naše kulture u šire regionalne, evropske i svetske kulturne integracije, podržava projekte koji su zasnovani na multidisciplinarnim programima usklađenim sa izazovima vremena. Takvi projekti značajni su za tolerantno i demokratski funkcionisanje multikulturne društvene zajednice, razvijaju kritičko mišljenje, jačaju etičku svest i povezanost među ljudima kroz razvoj visoke kulture i umetnosti.

Svi konkursi Pokrajinskog sekretarijata za kulturu objavljeni su na veb strani: www.kultura.vojvodina.gov.rs.

4) Pokrajinski sekretarijat za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo

Oblast podrške Pokrajinskog sekretarijata za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo odnosi se na poljoprivredu, šumarstvo, lovstvo, vodoprivredu, prehrambenu industriju, zaštitu bilja, ribarstvo, zemljoradničke zadruge i ruralni razvoj. Raspisuje se javni poziv za svaki konkurs i u zavisnosti od konkursa pored lokalnih samouprava mogu konkurisati i privredna društva, poljoprivredna gazdinstva, obrazovne institucije i sl.

Svi konkursi Pokrajinskog sekretarijata za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo objavljeni su na veb strani: www.psp.vojvodina.gov.rs.

5) Pokrajinski sekretarijat za propise, upravu i nacionalne manjine

Za bespovratna sredstva koja se dodeljuju od strane Pokrajinskog sekretarijata za propise, upravu i nacionalne manjine mogu da konkurišu i lokalne samouprave u kojima je statutom utvrđena službena upotreba jezika i pisama nacionalnih manjina na celoj teritoriji ili pojedinim naseljenim mestima.

Takođe, finansijska pomoć se dodeljuje i za investicione radove na crkvenim hramovima i drugim sakralnim objektima, kao i za organizovanje tradicionalnih crkvenih manifestacija, izdavačku i naučnu delatnost crkava i verskih zajednica.

U delokrug rada ovog Sekretarijata spada i finansijska pomoć etničkim zajednicama koje imaju za cilj stvaranje uslova za razvoj kulture, nauke i umetnosti, negovanje i podsticanje narodnog stvaralaštva, očuvanje i negovanje jezika, narodnih običaja i starih zanata i sl.

Finansijska pomoć dodeljuje se i nacionalnim savetima nacionalnih manjina.

Konkurs za dodelu sredstava, po pravilu se raspisuje jednom godišnje, a detaljnije informacije se mogu videti na veb strani: www.puma.vojvodina.gov.rs.

6) Pokrajinski sekretarijat za zaštitu životne sredine i održivi razvoj

Osnovni ciljevi Sekretarijata su :

- zaštita i unapređenje kvaliteta životne sredine,
- prevencija akcidenata putem implementacije principa zaštite životne sredine u industrijskom i energetskom sektoru,
- priprema i implementacija sveobuhvatnih strategija zaštite,
- razvoj sistematskog monitoringa i širenje mreže automatskih stanica za kontinualno praćenje kvaliteta vazduha,
- saradnja sa nacionalnim i međunarodnim naučnim institucijama, stručnim organizacijama, nevladinim organizacijama i drugim interesnim grupama,
- informisanje i aktivno učešće javnosti u donošenju odluka.

Detaljnije informacije o aktuelnim konkursima mogu se naći na veb strani sekretarijata: www.eko.vojvodina.gov.rs.

7) Pokrajinski sekretarijat za energetiku i mineralne sirovine

Konkursi Pokrajinskog sekretarijata za energetiku i mineralne sirovine raspisuju se tokom cele godine a oblast podrške obuhvata: istraživanje, razvoj i primenu svih vidova primarne i sekundarne energije, razvojno-istraživačke programe u oblasti uglja, nafte, gasa, geotermalnih i mineralnih voda, povećanja energetske efikasnosti postrojenja i štednje energije, alternativne energetske izvore i sekundarne sirovine od značaja za razvoj Pokrajine, prikupljanje novih tehnologija, patenata i licenci za

mogućnost uvođenja u proizvodnju novih proizvoda na osnovu sirovina koje su od značaja za Pokrajinu i sl.

Više informacija o raspisanim konkursima mogu se naći na veb strani: www.psemr.vojvodina.gov.rs.

8) Pokrajinski sekretarijat za nauku i tehnološki razvoj

Pokrajinski sekretarijat za nauku i tehnološki razvoj, počev od 2006. godine, raspisuje Konkurs za sufinansiranje pogona za primenu novih tehnologija od posebnog interesa za održivi razvoj ili rešavanje značajnih privrednih, zdravstvenih i društvenih problema u AP Vojvodini. Takođe, sufinansiraju se programi i projekti od značaja za nauku i tehnološki razvoj AP Vojvodine.

Više o konkursima se može naći na veb strani sekretarijata: <http://apv-nauka.ns.ac.yu>.

9) Pokrajinski sekretarijat za rad, zapošljavanje i ravnopravnost polova

Glavni cilj Pokrajinskog sekretarijata za rad, zapošljavanje i ravnopravnost polova je praćenje i unapređivanje stanja u oblastima rada, zapošljavanja i ravnopravnosti polova na teritoriji AP Vojvodine. Tokom godine raspisani su namenski konkursi za dodelu finansijskih sredstava za nezaposlene, žene, samohrane majke, osobe sa invaliditetom i sl.

Konkursi se mogu pogledati na veb strani sekretarijata: www.psrzrp.vojvodina.gov.rs.

10) Pokrajinski sekretarijat za zdravstvo

U okviru Pokrajinskog sekretarijata za zdravstvo formiran je Sektor za razvoj i koordinaciju projekata čije se neke od aktivnosti odnose na: saradnju, koordinaciju, pripremu i učešće u pripremi domaćih i međunarodnih projekata; analizi efekata i koordinaciju međunarodnih i domaćih projekata iz oblasti zdravstva; praćenje i predlaganje mera za razvoj novih organizacionih modela u zdravstvu; saradnja sa nadležnim organima Republike Srbije, drugim organima i institucijama vezano za izradu, razvoj i koordinaciju projekata u oblasti zdravstva.

Posebni oblici socijalne zaštite mogu se organizovati u okviru grada, opština, centara za socijalni rad, ustanova socijalne zaštite za smeštaj korisnika i u vidu realizacije zajedničkih programa vladinog, nevladinog i privatnog sektora (videti o tome na veb strani: www.zdravstvo.vojvodina.gov.rs).

11) Pokrajinski sekretarijat za privredu

U okviru ovog sekretarijata postoje programi poput:

- Fond za podršku promociji izvoza – BPF (Business Promotion Fund) čiji je cilj podrška izvozniciima, subvencionisanjem njihovog učešća na sajmovima širom Evrope, podrška izvozniciima asistiranjem u pripremi i izradi kvalitetnog prezentacionog materijala i podrška turističkom sektoru Vojvodine kroz organizovanje učešća na sajmovima turizma u Evropi

- “Najbolje iz Vojvodine” čiji je cilj identifikacija i verifikacija najkvalitetnijih proizvoda, promocija tih proizvoda, zaštita geografskog porekla, povećanje konkurentnosti proizvoda i razvoj ruralnih sredina

12) Pokrajinski sekretarijat za sport i omladinu

Pokrajinski sekretarijat za sport i omladinu svoje aktivnosti sprovodi kroz dva sektora:

a) Sektor sporta koji između ostalog sufinansira sanaciju, adaptaciju i opremanje sportskih objekata u AP Vojvodini, sufinansira programske aktivnosti pokrajinskih granskih saveza, učestvuje u sufinansiranju sportskih manifestacija od interesa za AP Vojvodinu, dodeljuje jednokratne novčane nagrade sportistima i trenerima za ostvarene vrhunske rezultate na velikim međunarodnim takmičenjima, sufinansira projekte kojima se doprinosi razvoju sporta, fer-pleja, sportske kulture i sl.

Konkurs je otvoren tokom cele godine i mogu da apliciraju: sportske organizacije, sportski savezi i društva, ustanove za sport, škole, fakulteti i organi lokalne samouprave.

b) Sektor omladine koji sprovodi Akcioni plan politike za mlade u AP Vojvodini sa osnovnim ciljevima. unapređenje položaja mladih, zadovoljavanje njihovih specifičnih potreba i rešavanje problema u oblasti obrazovanja, kulture i slobodnog vremena, informisanja i mobilnosti, aktivnog uključivanja mladih u društvo, volonterizma, zdravlja mladih, socijalne politike prema mladima i sl.

Na konkurse koji se objavljuju mogu da konkurišu lokalne samouprave, nevladine organizacije i ustanove čije je sedište na teritoriji AP Vojvodine.

Više informacija o Pokrajinskom sekretarijatu za sport i omladinu može se videti na sajtu: www.sio.vojvodina.sr.gov.yu.

13.1.2. Ministarstva Republike Srbije

Pojedina Ministarstva u Republici Srbiji tokom godine raspisuju konkurse i javne pozive čime se dodeljuju bespovratna sredstva, krediti pod povoljnim uslovima, sufinansiraju se projekti i pruža se nematerijalna pomoć krajnjim korisnicima u skladu sa njihovim resorom rada

U nastavku su navedena pomenuta Ministarstva RS čije se veb prezentacije:

- 1) Ministarstvo kulture
www.kultura.sr.gov.yu
- 2) Ministarstvo omladine i sporta RS
www.mos.gov.rs
- 3) Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede

Razvoj poljoprivrede i prerada poljoprivrednih proizvoda, identifikovan kao jedan od prioriteta u Strategiji razvoj poljoprivrede i, u skladu s tim, pokrenut je od 2004. godine postupak registracije poljoprivrednih gazdinstava, kako bi se koristila sredstva budžeta namenjena za premije, subvencije i kreditiranje. Sva registrovana poljoprivredna gazdinstva mogu konkurisati za kratkoročne i dugoročne kredite koji se realizuju kod ovog Ministarstva preko Fonda za razvoj RS i poslovnih banaka.

www.minpolj.sr.gov.yu

4) Ministarstvo rada i socijalne politike

www.minrzs.gov.rs

5) Ministarstvo za dijasporu

www.mzd.sr.gov.yu

6) Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu

www.drzavnauprava.gov.rs

7) Ministarstvo za Nacionalni investicioni plan

U cilju što efektivnijeg korišćenja investicija od privatizacionih prihoda kao i kredita međunarodnih finansijskih institucija (Svetska banka, Evropska investiciona banka EBRD) kao i pretpristupnih fondova EU, Vlada je usvojila NIP za period od 2006. do 2011. godine. NIP ističe prednost onim projektima koji su prepoznatljivi kao prioriteti i preporuke Nacionalne strategije za pristupanje EU, kojima će se na duži vremenski rok, obezbediti rast zaposlenosti, održivi i dinamičan privredni razvoj kao i ravnomerni razvoj svih regiona u RS.

www.mnip.gov.rs

8) Ministarstvo za nauku i tehnološki razvoj

www.nauka.gov.rs

9) Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja

www.merr.sr.gov.yu

13.1.3. Fondovi AP Vojvodine

1) Fond za razvoj AP Vojvodine

Osnovni ciljevi Fonda su:

- razvoj poljoprivrede i prehrambeno prerađivačke industrije
- osnivanje i razvoj preduzetništva malih i srednjih preduzeća
- povećanje zaposlenosti, naročito rešavanje problema radno angažovanih lica koji su u procesu tranzicije ostali bez posla,
- povećanje izvoza
- supstitucija uvoza
- povećanje stepena inovativnosti.

U toku 2008. godine je realizovano 879 projekata ukupne vrednosti 4.804.300.000 dinara u okviru sledećih kreditnih linija:

- kratkoročno kreditiranje izvoza,
- dugoročno kreditiranje razvojnih programa za radno neaktivna lica – Start up programi,
- dugoročno kreditiranje u oblasti poljoprivrede registrovanih poljoprivrednih gazdinstava,
- dugoročno kreditiranje preduzetnika i malih preduzeća koji delatnost obavljaju do 3 godine,
- dugoročno kreditiranje izgradnje i opremanja zalivnih sistema,
- dugoročno kreditiranje razvoja voćarstva i vinogradarstva,
- dugoročno kreditiranje programa razvoja turizma i turističkih sportsko rekreativnih i rehabilitacionih kapaciteta.

Više o Fondu i aktuelnim konkursima videti na veb stranicama: www.vdf.org.rs

2) Fond za razvoj poljoprivrede AP Vojvodine

Aktivnosti Fonda su usmerene ka:

- podsticanju poljoprivrede u Vojvodini,
- finansiranju programa iz oblasti stočarstva,
- rekonstrukciji irigacionih sistema u Vojvodini,
- nabavci novih zaštićenih bašta (plastenici, staklenici),
- podizanju višegodišnjih zasada autohtonih sorti vinove loze,
- stimulisanje podizanja visokointenzivnih zasada jabučastog, koštičavog, jezgrastog i jagodičastog voća

Konkursi se raspisuju tokom cele godine a detalji se mogu videti na veb strani: www.fondpolj.vojvodina.sr.gov.yu.

3) Garancijski fond AP Vojvodine

U okviru Fonda postoji Projekat *Žensko preduzetništvo* čiji je osnovni cilj izdavanje garancija za lakši pristup kreditnim linijama poslovnih banaka radno neaktivnim ženama i ženama vlasnicama MSPP koje posluju do tri godine, radi obezbeđenja finansijskih sredstava.

Pored ovih, Garancijski fond AP Vojvodine raspisuje Konkurs za odobravanje garancija za obezbeđenje dugoročnih kredita za nabavku poljoprivredne mehanizacije.

Detaljnije informacije o Garancijskom fondu APV i pomenutim programima mogu se videti na veb strani: www.garfondapv.org.rs.

4) Fond za razvoj neprofitnog sektora AP Vojvodine

Osnovni cilj Fonda je osnaživanje NVO kroz finansijsku podršku projektima a oblast podrške odnosi se na podizanje kapaciteta građanskog društva i podrška

demokratskim procesima. Na konkurse Fonda mogu da konkurišu udruženja građana, a detaljnije informacije mogu se videti na veb strani: www.fondrnps.org.rs.

13.1.4. Fondovi Republike Srbije

1) Fond za razvoj Republike Srbije

Osnovni ciljevi Fonda za razvoj Republike Srbije su podsticanje privrednog razvoja i ravnomernog regionalnog razvoja, unapređenje konkurentnosti domaće privrede, podsticanje zapošljavanja i sl.

Korisnici usluga Fonda:

- privredna društva u privatnom vlasništvu ili sa većinskim privatnim vlasništvom,
- novoprivatizovana preduzeća, sa otplaćenim društvenim kapitalom,
- preduzetnici.

Prepoznajući Sektor malih i srednjih preduzeća kao glavnog generatora daljeg razvoja, Fond u ovom momentu raspolaže sa nekoliko kreditnih linija:

- krediti za privredna društva (kratkoročni krediti; krediti za rekonstrukciju, izgradnju objekata i nabavku opreme; krediti za trajna obrtna sredstva),
- krediti za pretvaranje inovacija u gotov proizvod,
- krediti za preduzetnike (dugoročni krediti),
- krediti za početnike (Start up),
- krediti za podsticaj i razvoj preduzeća i preduzetništva u najnerazvijenijim opštinama.

Kreditiraju se sve delatnosti osim primarne poljoprivredne proizvodnje i infrastrukture.

2) Fond za otvoreno društvo

Fond za otvoreno društvo je nevladina, nepolitička i neprofitna organizacija koja razvija i podržava projekte i aktivnosti usmerene na razvoj demokratske kulture, otvorenosti, uvažavanja različitosti, punog poštovanja ljudskih prava svih i na promovisanje principa vladavine prava, dobrog upravljanja i odgovornosti i učešća građana u javnim poslovima, a u cilju stvaranja pretpostavki za održivi razvoj demokratskog i otvorenog društva u Srbiji.

Fond za otvoreno društvo prima predloge projekata na razmatranje tokom cele godine.

Detalji se mogu videti na veb strani: www.fosserbia.org

3) Fond za zaštitu životne sredine Republike Srbije

Fond za zaštitu životne sredine Republike Srbije je vodeća državna institucija u oblasti investicija u životnu sredinu.

Prioritetni ciljevi za finansiranje su određeni srednjoročnim planom Fonda i u ti ciljevi obuhvataju: upravljanje otpadom po savremenim principima, podsticanje čistije proizvodnje, zaštita i poboljšanje kvaliteta vazduha, vode, zemljišta, šuma i ublažavanje klimatskih promena, zaštita i održivo korišćenje prirodnih dobara i povećanje energetske efikasnosti i korišćenje obnovljivih izvora energije.

Više o tome videti na: www.sepf.sr.gov.yu.

4) Balkanski fond za lokalne inicijative (BCIF)

BCIF je domaći fond za dobrobit javnosti koji podržava lica koja aktivno učestvuju u poboljšanju života u njihovim zajednicama. Fond podržava neprofitna udruženja i neformalne grupe građana u Srbiji

Konkurs za predaju predloga je otvoren tokom cele godine a detalji se mogu videti na veb strani: www.bcif.org.

13.1.5. Ostali donatori

1) SIEPA (Agencija za strana ulaganja i promociju izvoza)

Agencija za strana ulaganja i promociju izvoza (SIEPA) pomaže srpskim preduzećima da izvezu svoje proizvode i usluge i postanu konkurentnija na stranim tržištima. Sa druge strane, promoviše mogućnost za ulaganja i pruža pomoć stranim investitorima da započnu poslovanje u Srbiji. Agencija uspešno funkcioniše kao posebna organizacija Vlade Republike Srbije i sve usluge koje pruža su besplatne.

SIEPA aktivno pruža finansijsku pomoć domaćim preduzećima za realizovanje marketinških aktivnosti usmerenih ka stranim tržištima, uvođenje sistema kvaliteta i opšte unapređenje njihove konkurentnosti.

Organizovanjem seminara, treninga i kurseva, Agencija pomaže domaćim izvoznim preduzećima da napreduju kako bi na najbolji način iskoristila poslovne šanse na stranim tržištima i ostvarila maksimalne rezultate.

Veb strana Agencije za strana ulaganja i promociju izvoza je: www.siepa.gov.rs.

2) Agencija za osiguranje i finansiranje izvoza Republike Srbije (AOFI)

AOFI je specijalizovana finansijska organizacija koja obavlja poslove finansiranja i osiguranja čiji su komitenti izvozno orijentisana preduzeća.

Detaljnije informacije o uslugama koje pruža svojim klijentima mogu se videti na veb strani: www.aofi.rs.

Spisak ostalih donatora moguće je videti u Vodiču kroz potencijalne izvore finansiranja.

13.2. Međunarodni izvori finansiranja

13.2.1. Evropska Unija

1) Instrument za pretpristupnu pomoć (Instrument for pre-accession assistance IPA)

Evropska Komisija, zajedno sa državnom administracijom je nadležna institucija u upravljanju pretpristupnim fondovima EU za period od 2007-2013. Novi Instrument za pretpristupnu pomoć ima za cilj da unapredi kapacitete državne administracije, podstakne društveno ekonomski razvoj i odgovori potrebama procesa stabilizacije i pridruživanja.

Republici Srbiji, kao i drugim zemljama potencijalnim kandidatima za članstvo u EU biće omogućeno korišćenje sredstava iz fondova u okviru sledećih specijalizovanih komponenti:

- pomoć u procesu tranzicije i izgradnje institucija
- prekogranična saradnja

Više informacija može se videti na veb strani: www.europa.sr.gov.yu.

2) Evropski fond za Balkan (European Fund for the Balkans)

Evropski fond za Balkan raspisuje konkurse za predaju predloga koji nastoje da proizvedu inovativne i obećavajuće ideje a koje predočavaju lica i organizacije sa Zapadnog balkana. Veb strana ovog Fonda je: www.balkanfund.org.

3) Evropska fondacija za kulturu (European Cultural Foundation)

Ova fondacija podržava izuzetne umetničke projekte koji pokazuju da imaju viziju o tome kako osvetliti raznolikost u Evropi. Podržava umetnike i organizacije koje se bave bilo kojom umetničkom disciplinom, a detalji se mogu videti na veb strani: www.eurocult.org.

Spisak ostalih EU donatora moguće je videti u Vodiču kroz potencijalne izvore finansiranja, kao i ostale međunarodne donatore.

14. Implementacija Strategije održivog razvoja

Institucionalni okvir. Osnovna teritorijalna jedinica u kojoj se ostvaruje lokalna samouprava jeste **opština**. Jedno od zakonskih ovlašćenja i obaveza opštine je da donosi programe razvoja. Kako je Strategija održivog razvoja opštine Apatin (u daljem tekstu: Strategija) osnovni razvojni dokument dugoročnijeg karaktera, njega treba da usvoji Skupština opštine Apatin. O realizaciji usvojene Strategije treba da se brinu sve službe u Opštini, jer se radi o dokumentu koji usmerava ukupan socio-ekonomski razvoj u narednom višegodišnjem periodu. U realizaciji pojedinih delova Strategije, kako u organizacionom, tako i izvedenom i kontrolnom delu, veliku ulogu treba da imaju i mesne zajednice. U realizaciji Strategije direktno će učestvovati brojni akteri, pored opštinskih službi i mesnih zajednica. To su pre svega nosioci u donošenju i realizaciji investicionih odluka, od kojih u najvećoj meri zavisi stepen i tempo ostvarivanja Strategije. Izvesno indirektno učešće imaće, kako državni, tako i pokrajinski organi, putem finansijske, stručne i druge pomoći u ostvarivanju pojedinih segmenata Strategije.

Da bi se Strategija, kao celovit i složen program, uspešno ostvarivala, a postojeće i potencijalne snage racionalno koristile, potrebno je da se obezbedi odgovarajući nivo koordinacije. Opština Apatin će imati ključnu operativnu ulogu u implementaciji Strategije i projekata lokalnog socio-ekonomskog razvoja i nadzoru nad njima, dok će Savet za realizaciju Strategije, kao savetodavno telo i organ na kome se donose odluke, imati ukupnu odgovornost na nivou programa održivog razvoja.

Savet za realizaciju Strategije čine predstavnici svih relevantnih zainteresovanih strana, odnosno: Opštine (lokalne samouprave), MZ (lokalnih zajednica), civilnog društva, javnih ustanova, poslovnog društva i javnih udruženja.

Uloga Saveta za realizaciju Strategije je sledeća:

- odobrenje Strategije održivog razvoja;
- identifikacija i definisanje strateških opredeljenja održivog razvoja za Opštinu;
- podrška insitucionalnom okviru i mehanizmima za implementaciju koji su uspostavljeni nacionalnim zakonodavstvom;
- razmena ideja i najboljih primera iz prakse;
- nadzor nad implementacijom Strategije održivog razvoja.

Lokalna samouprava ima sledeću ulogu:

- razvoj i podrška opštinskom partnerstvu (međupštinsko partnerstvo, partnerstvo na nacionalnom i međunarodnom nivou, saradnja između javnog, privatnog i civilnog sektora - za implementaciju i realizaciju projekata koji doprinose uravnoteženom razvoju opštine Apatin;
- doprinos održivom razvoju u opštini Apatin;
- identifikacija, priprema i implementacija lokalnih projekata socio-ekonomskog razvoja i podrška institucijama u Opštini po istom pitanju;
- pronalaženje finansijskih resursa za implementaciju lokalnih projekata socio-ekonomskog razvoja.

Implementacija Strategije će se vršiti posredstvom realizacije prioriternih lokalnih projekata socio-ekonomskog razvoja koje odobri Savet za realizaciju Strategije, a koji su raspoređeni prema određenim kategorijama:

- *Soft projekti* koji se odnose na realizaciju "soft" aktivnosti, kao što su: programi obuke, izgradnja institucionalnih kapaciteta, kampanje za širenje svesti.

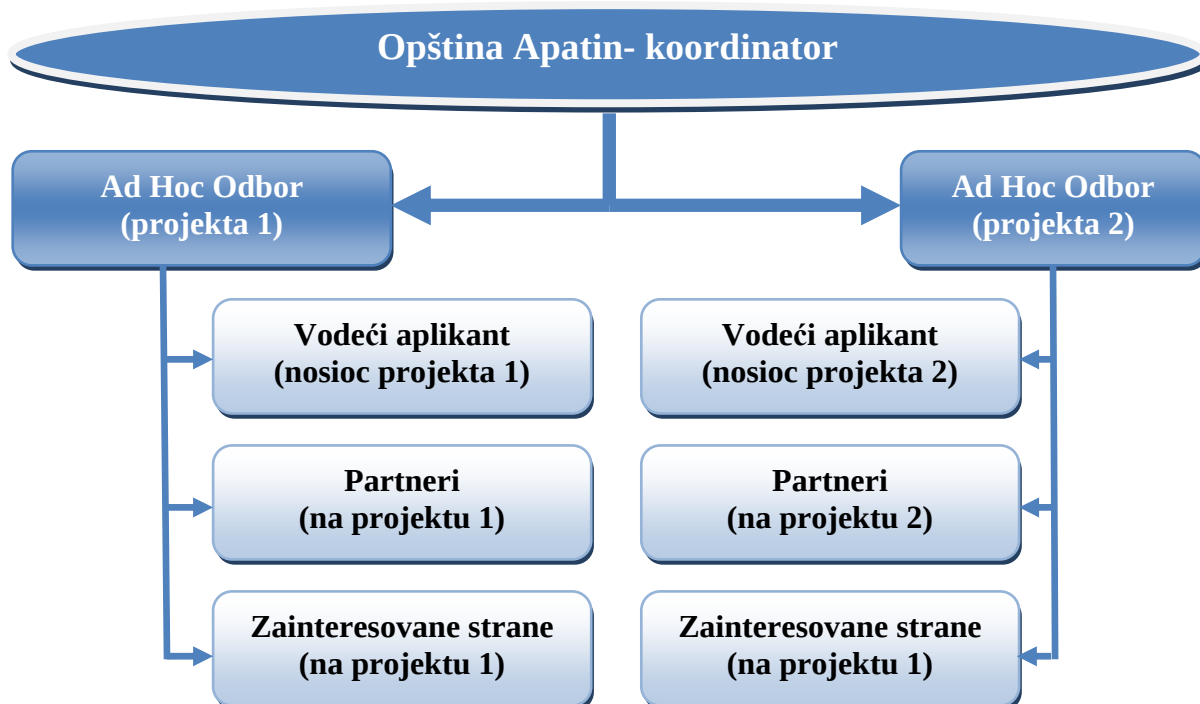
- *Infrastrukturni projekti* koji su povezani sa aktivnostima izgradnje i rekonstrukcije.

Implementacija ova dva tipa projekata moguća je kroz:

- *programe grant šema;*
- *javne nabavke.*

Opština će imati ulogu da mobiliše relevantne zainteresovane strane za određene projekte, u skladu sa objavljenim oglasima o javnim nabavkama ili pozivom na dostavljanje predloga. Ona takođe osniva tzv. *Ad Hoc Odbore (AHO)* u čijem je sastavu vodeći aplikant, partneri na projektu i druge zainteresovane strane koje mogu doprineti pripremi i realizaciji projekta (slika 11).

Slika 11. Okvir za realizaciju lokalnih projekata socio-ekonomskog razvoja

Opština će obezbediti potrebnu tehničku podršku u pripremi projektne dokumentacije, sazivati sastanke koordinirati saradnju i razmenu informacija, podataka i neophodnih dokumenata, a takođe će pružati i određenu pomoć pri realizaciji prioriternih projekata.

14.1. Nadzor

Hronogram aktivnosti implementacije Strategije potrebno je izvršiti u skladu sa principima projektnog menadžmenta, gde se, između ostalog, moraju predvideti aktivnosti koje se odnose na imenovanje tima/komisije za nadzor i implementaciju Strategije, kao i formiranje projektnih timova za realizaciju projekata prema aktivnostima analiziranih oblasti planiranja.

Osnovni cilj nadzora je da "uspostavi efikasnost implementacije i resursa koji se koriste pomoću indikatora definisanih na odgovarajućim nivoima". Nadzor se zasniva na dva ključna elementa: informaciji i sistemu prikupljanja podataka.

Prvi element je baziran na indikatorima koji obezbeđuju određene informacije:

- *finansijske informacije*: status javne potrošnje - koliko Program troši?
- *fizičke informacije*: sakupljanje rezultata i indikatora rezultata - šta Program radi?
- *proceduralni indikator*: administrativni proces - koja je faza Programa?

Drugi elemenat koji se bazira na sistemu prikupljanja podataka, implementira se od strane Opštine u tesnoj saradnji sa donatorima i korisnicima. Shodno tome, Opština ima ulogu *Tehničkog sekretarijata Saveta za realizaciju Strategije*, sa sledećim odgovornostima:

- ostvaruje vezu sa državnim ministarstvima i svim drugim organizacijama u cilju sakupljanja neophodnih podataka za vršenje nadzora nad implementacijom Strategije;
- priprema zbirne tabele i druga dokumenta koja su potrebna Savetu za realizaciju Strategije u cilju vršenja nadzora nad implementacijom programa održivog razvoja;
- prima, vrši distribuciju i sumira predloge i primedbe koje dostavlja Savet za realizaciju Strategije;
- obezbeđuje držanje arhive sa svim dokumentima dobijenim od članica AHO, kao i Partnerskog saveta
- vrši sve druge aktivnosti vezane za dobro funkcionisanje Saveta za realizaciju Strategije, kao i AHO.

Prikupljeni podaci će biti ubačeni i analizirani u izveštajima o izvršenom nadzoru, čiji će glavni korisnici biti članovi Saveta za realizaciju Strategije i Opština.

14.1.1. Zainteresovane strane uključene u nadzor

Strategija predstavlja celovit razvojni dokument za duži vremenski period. Kao takav treba da se sprovodi od strane brojnih učesnika. U domenu privrednih aktivnosti, odlučujuću ulogu imaju njihovi nosioci, konkretni privredni subjekti, porodična poljoprivredna gazdinstva, pojedina interesna udruženja (zadruge, klasteri, i sl). Oni utvrđuju svoju razvojnu i poslovnu politiku, donose investicione i druge odluke i svakako za sve to snose mogući rizik i preuzimaju odgovornost. To je osnovna premisa tržišnog privređivanja.

Na opštinskom nivou, kao i na državnom, odnosno pokrajinskom nivou potrebno je stvarati pogodan ambijent za realizaciju poslovnih inicijativa, realizaciju konkretnih programa i projekata, kroz pravnu zaštitu, razne stimulanse, unapređenje neophodne infrastrukture itd. Ipak, da bi se Strategija, kao celovit i složen program, uspešno ostvarivala, a postojeće i potencijalne snage racionalno koristile, od velikog značaja je da se obezbedi odgovarajući nivo koordinacije.

Glavni koordinator Sistema nadzora je opština Apatin koja će biti zadužena za prikupljanje podataka i pripremu Izveštaja o izvršenom nadzoru uz podršku članova Odbora za realizaciju Strategije, tela odgovornog za Strategiju i njenu implementaciju.

Prisustvo velikog broja donatora i tela za implementaciju (opština, gradova, javnih ustanova, itd.) zahteva tesnu saradnju među njima. Isto tako, različite mere i operacije zahtevaju različit pristup prilikom sakupljanja.

Indikatore vezane za infrastrukturne projekte, na primer, obezbeđuju korisnici (javna preduzeća, opština, MZ), dok upravni organi (ministarstva, pokrajinski sekretarijati, NIP, itd.) obezbeđuju informacije za indikatore za grantove.

Institucija zadužena za sakupljanje i racionalizaciju informacija treba da bude opština Apatin. Sve informacije u vezi sa sistemom nadzora treba da budu ubačene u posebno formiranu (namensku) bazu podataka.

14.2. Indikatori nadzora

Indikatori koji se koriste u sprovođenju nadzora mogu biti:

- finansijski;
- fizički;
- proceduralni.

Finansijski indikatori se koriste za nadzor napretka u smislu usmeravanja i uplaćivanja sredstava koja su dostupna za svaku operaciju, meru ili program vezanog za odgovarajuće troškove. Plaćanje je vezano za troškove, a koji moraju biti usklađeni sa uplatama koje su izvršili konačni korisnici, uz prikazivanje računa ili računovodstvenih dokumenata koji glase na isti iznos.

Fizički indikatori (indikatori dostignuća i rezultata) su vezani za direktne i neposredne efekte koji nastaju kao posledica implementacije *Strategije*. Oni obezbeđuju informacije o promenama, kao na primer: ponašanja, kapaciteta ili poslovanja direktnih korisnika. Radi se o indikatorima koji mogu biti fizički (skraćivanje vremena putovanja, broj uspešno izvršenih obuka, broj saobraćajnih nezgoda, itd.) ili finansijski (nivo sredstava iz privatnog sektora, smanjenje troškova transporta itd.).

Sledeća tabela prikazuje fizičke indikatore za svaku meru koju treba ispuniti da bi se vizija Strategije ostvarila.

Tabela br. 83 Fizički indikatori za nadzor mera

OBLAST: OČUVANJE, ZAŠTITA I UNAPREĐENJE KVALITETA ŽIVOTNE SREDINE	
Indikator br. 1	Kvalitet površinskih voda u Opštini
Indikator br. 2	Upravljanje otpadnim vodama u Opštini
Indikator br. 3	Broj dana sa lošim kvalitetom vazduha u Opštini
Indikator br. 4	Zaštićene oblasti u Opštini
Indikator br. 5	Napušteno i zagađeno zemljište u Opštini
Indikator br. 6	Javni prevoz u Opštini
Indikator br. 7	Opštinski otpad po vrsti odlaganja
Indikator br. 8	Reciklirani otpad
Indikator br. 9	Ukupna potrošnja energije podeljena po vrsti goriva
Indikator br. 10	Potrošnja obnovljive energije po izvorima
OBLAST: RAZVOJ I UNAPREĐENJE DRUŠTVENIH DELATNOSTI	

Indikator br. 11	Gustina naseljenosti
Indikator br. 12	Stanovništvo prema starosti
Indikator br. 13	Udeo stanovnika sa završenom srednjom, višom i visokom školom
Indikator br. 14	Dužina puteva u km
Indikator br. 15	Procenat domaćinstava sa sigurnim pristupom vodi za piće
Indikator br. 16	Broj stanovnika na jedan objekat društvenih, kulturnih, rekreativnih aktivnosti
Indikator br. 17	Prosečna neto zarada
Indikator br. 18	Učešće korisnika socijalne zaštite u ukupnom stanovništvu (%)
Indikator br. 19	Broj stanovnika na jednog lekara
Indikator br. 20	Učešće pravosnažno osuđenih lica prema mestu izvršenja krivičnog dela u ukupnom stanovništvu
OBLAST: KONKURENTAN I ODRŽIV PRIVREDNI RAZVOJ	
Indikator br. 21	Nacionalni dohodak po glavi stanovnika
Indikator br. 22	Udeo nacionalnog dohotka
Indikator br. 23	Lokacijski koeficijent zapošljavanja
Indikator br. 24	Površina poslovnog prostora na 1000 stanovnika izgrađena prethodne godine
Indikator br. 25	Obim unutrašnjih SDI po glavi stanovnika
Indikator br. 26	Ukupna aktivnost, stopa zaposlenosti i nezaposlenosti
Indikator br. 27	Fiskalni kapacitet opštine – Ostvarenje izvornih prihoda (fiskalnih oblika) po glavi stanovnika
Indikator br. 28	Stepen zaduženosti opštine

Oblast: **Društvene delatnosti**Vizija: **Opština Apatin je multikulturalna, multikonfesionalna i multietnička zajednica sa visokim stepenom socijalne uključenosti i bezbednosti stanovnika, unapređenog zdravstvenog, kulturnog, obrazovnog i sportsko-rekreativnog sistema**

Prioritet	Opšti cilj	Specifični ciljevi	Programi	Indikatori	Stepen implementacije
Razvoj i unapređenje društvenih delatnosti	Poboljšanje demografske i obrazovne strukture stanovništva jačanjem socijalne inkluzije, te unapređenjem institucionalne, kulturne, obrazovne i sportske saradnje	Unapređenje obrazovne strukture stanovništva	Programi stručnog obrazovanja i obuke/edukacije odraslih Podrška unapređenju uslova za stipendiranje deficitarnih kadrova Podrška stručnom usavršavanju zaposlenih u školstvu i socijalnom sektoru	Indikator 13	
		Stvaranje uslova za jednako uključivanje svih marginalizovanih grupa u društveno-ekonomske tokove	Specijalizovani programi za posebne grupe korisnika Jačanje svesti i senzibiliteta o potrebi inkluzije OSI u lokalnu zajednicu Širenje postojećih i razvijanje već prepoznatih usluga	Indikatori 12,13,18	
		Unapređenje materijalno-tehničkih resursa u okviru društvenog sektora	Uvodjenje novih finansijskih mehanizama kao podrška razvoju društvenog sektora	Indikatori br.3,10,16, 19, 20, 26	
		Kreiranje i realizacija novih kulturno-umetničkih, sportskih i zabavnih sadržaja i programa	Programi prekogranične saradnje Podrška razvoju kulturno-umetničkih, sportskih i zabavnih manifestacija Programi podsticanja, unapređenja rada i veća uključenost NVO Stvaranje uslova za aktivnije učešće osoba sa invaliditetom	Indikatori br.11-20	
		Unapređenje institucionalne saradnje i jačanje institucionalnih kapaciteta	Razvoj savetodavnih programa i edukacija Informisanje javnosti o zakonskim rešenjima vezanim za unapređenje populacione politike, prevencije u oblasti zdravstva i socijalne zaštite Podrška razvoju omladinskih organizacija Jačanje međusektorske saradnje na polju zapošljavanja OSI Jačanje javno-privatnog partnerstva i inicijativa radi obezbeđenja dodatnih izvora finansiranja Razvoj volonterizma	Indikatori br.11-20	

Oblast: **Ekonomija**Vizija: **Opština Apatin je sedište konkurentne, diversifikovane i održive privrede, bazirane na znanju, inovacijama i stalnom unapređenju, na razvijenim institucijama i savremenoj preduzetničkoj infrastrukturi**

Prioritet	Opšti cilj	Specifični ciljevi	Programi	Indikatori	Stepen implementacije
Konkurentan i održiv privredni razvoj	Stalni i održiv privredni rast, „kreiran“ iz sektora industrije, poljoprivrede, turističke privrede i posebno sektora usluga i msp, a oslonjen na jake institucije, razvijenu infrastrukturu i intenzivnu međuregionalnu saradnju	Razvoj infrastrukturnih kapaciteta i pratećih infrastrukturnih sadržaja	Unapređenje drumske infrastrukture Izgradnja/rekonstrukcija vodovodnog i kanalizacionog sistema Povećanje investicija u telekomunikacione kapacitete Izgradnja/rekonstrukcija gasne infrastrukture Unapređenje železničke infrastrukture Povećanje investiranja u razvoj RTC-a	Indikator 14,15	
		Razvoj konkurentne i izvozno orijentisane industrije i sektora usluga i msp	Unapređenje industrijsko-privredne infrastrukture Podsticanje edukacije i obrazovanja u sferi MSPP Podrška novim investicijama i izvozno orijentisanim preduzećima Podsticanje interesnog povezivanja i umrežavanja svih subjekata u sektoru industrijske proizvodnje, a posebno na međuregionalnom i međunarodnom nivou Podsticanje zapošljavanja i samozapošljavanja socijalno ugroženog stanovništva i osoba sa posebnim potrebama, posebno u sektoru MSPP-a Jačanje kapaciteta institucionalne infrastrukture i međuinstitucionalne saradnje	Indikatori 21 - 26	
		Ruralni razvoj usmeren u pravcu unapređenja konkurentnosti agrarnog sektora, ekonomske diversifikacije seoskog stanovništva i očuvanja životne sredine	Zaštita i očuvanje poljoprivrednog zemljišta i unapređenje poljoprivredne infrastrukture Edukacija i savetodavna podrška poljoprivrednicima Podrška uspostavljanju i razvoju udruženja poljoprivrednika, kao i podrška međuregionalnom i međunacionalnom umrežavanju proizvođača Direktna podrška poljoprivrednicima za unapređenje konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje Podrška promociji i plasmanu poljoprivrednih proizvoda Podsticanje uvođenja organske proizvodnje i prerade Diverzifikacija aktivnosti ruralnog stanovništva i očuvanja sela Jačanje kapaciteta institucionalne infrastrukture i unapređenje međuinstitucionalne saradnje	Indikatori 5,14, 21, 22,23, 26,	

		Kontinuirano unapređenje, razvoj i diversifikacija turističke ponude, uz održivo korišćenje prirodnih potencijala i resursa	Povećanje učešća novih investicija u turističku infrastrukturu Unapređenje konkurentnosti i diversifikacija turističke ponude Veći stepen marketinške aktivnosti sa ciljem promocije postojećih turističkih sadržaja Aktivnije uključivanje u međuregionalne i međunarodne programe saradnje, posebno u oblasti specijalno rezervata prirode „Gornje Podunavlje“ Jačanje kapaciteta institucionalne infrastrukture i unapređenje međuinstitucionalne saradnje	Indikatori 21,22,23	
--	--	---	---	---------------------	---

Oblast: **Zaštita životne sredine**

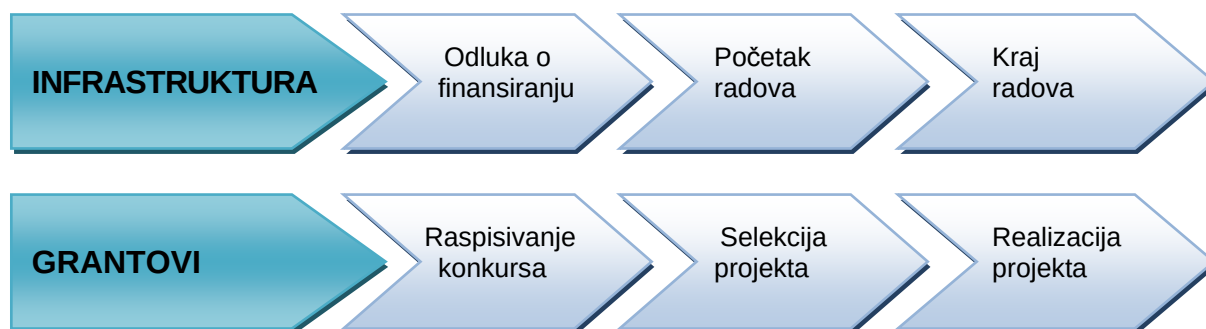
Vizija: **Opština Apatin je zajednica visoke ekološke svesti sa očuvanom i unapređenom životnom sredinom baziranom na znanju, jakim institucijama i razvijenoj infrastrukturi u oblasti zaštite životne sredine**

Prioritet	Opšti cilj	Specifični ciljevi	Programi	Indikatori	Stepen implementacije
Očuvanje, zaštita i unapređenje kvaliteta životne sredine	Unapređenje životne sredine i racionalno korišćenje prirodnih resursa kroz jačanje energetske konkurentnosti, primenu novih tehnologija i efikasno smanjenje zagađenja životne sredine	Zaštita i unapređenje prirodnih vrednosti	Analiza stanja životne sredine Monitoring stanja životne sredine Zaštita i unapređenje specijalnog rezervata prirode „Gornje Podunavlje“ Zaštita poljoprivrednog zemljišta Povećanje površina pod zelenilom	Indikatori 1-10	
		Razvijanje infrastrukture u oblasti zaštite životne sredine	Upravljanje čvrstim otpadom Upravljanje otpadnim vodama Vodovod i kvalitet pijaće vode Afirmacija programa obnovljivih izvora energije	Indikatori 1-10	

		Jačanje institucionalnih kapaciteta u oblasti zaštite životne sredine	Povećanje efikasnosti rada inspekcijskih službi koje se bave zaštitom životne sredine Izrada strateških dokumenata Povezivanje svih aktera povezanih sa pitanjima zaštite i unapređenja životne sredine Edukacija stanovništva u oblasti zaštite životne sredine	Indikatori 1-10	
--	--	---	--	--------------------	---

Proceduralni indikatori se odnose na proces pripreme i realizacije programa i projekata. Ovi indikatori predstavljaju proceduralne korake, koje može dostići pojedinačni projekat. U zavisnosti od proceduralnih koraka, razlikuju se *infrastruktura* i *grantovi*. Za infrastrukturne ili uslužne ugovore, glavni proceduralni koraci su: odluka o finansiranju, početak radova i kraj radova. Za grantove, osnovni proceduralni koraci su: raspisivanje konkursa, selekcija projekta i realizacija projekta. U narednoj slici su prikazani različiti proceduralni koraci:

Slika 11. Proceduralni koraci

14.3. Prikupljanje informacija

Sistem prikupljanja se sastoji od *razmene informacija* između Opštine i drugih strana koje su uključene u implementaciju Strategije. U tom kontekstu, treba napraviti tzv. *Listu za nadzor* koju šalje Opština drugim stranama (tabela 84 i tabela 85).

Tabela br. 84 Lista za nadzor - Infrastruktura

TIP PROJEKTA: INFRASTRUKTURA		
NERA:	AKTIVNOST:	TIPOLOGIJA INTERVENCIJE:
KORISNIK:		
NAZIV PROJEKTA:	LOKACIJA:	KONTAKT:
FINANSIJSKI NADZOR		
A) BUDŽET PROJEKTA:	STVARNI TROŠKOVI:	
FIZIČKI NADZOR		
Indikator dostignuća:		
Indikator rezultata:		
PROCEDURALNI INDIKATOR		
PROCEDURALNI KORAK:	DATUM:	
Odluka o finansiranju		
Početak radova		
Kraj radova		

Tabela br. 85 Lista za nadzor - Grant

TIP PROJEKTA: GRANT		
NERA:	AKTIVNOST:	TIPOLOGIJA INTERVENCIJE:
UGOVORNA STRANA:		
NAZIV PROJEKTA:	LOKACIJA:	KONTAKT:
FINANSIJSKI NADZOR		
A) BUDŽET PROJEKTA:	STVARNI TROŠKOVI:	
FIZIČKI NADZOR		
Indikator dostignuća:		
Indikator rezultata:		
PROCEDURALNI INDIKATOR		
PROCEDURALNI KORAK:	DATUM:	
Raspisivanje konkursa		
Selekcija projekta		
Realizacija projekta		

Bez obzira na vrstu formulara, Liste za nadzor se dostavljaju periodično različitim stranama. U tom kontekstu, svaka zainteresovana strana treba da sarađuje sa Opštinom i da se savetuje sa njom kada intervencija uđe u operativnu fazu. Liste za nadzor koje su popunile druge strane, vraćaju se periodično Opštini. Slika koja sledi ilustruje proces prikupljanja informacija.

Slika 12. Proces prikupljanja informacija

14.4. Izveštaji o izvršenom nadzoru

Krajnji rezultat nadzornog sistema se prikazuje kroz *Izveštaj o izvršenom nadzoru*. Lokalna samouprava, u ovom slučaju opština Apatin, zajedno sa Savetom za realizaciju Strategije mora izvršiti analizu i verifikaciju sakupljenih podataka po prijemu Lista za nadzor. U cilju prikazivanja sveukupnog statusa implementacije, fizički, finansijski i proceduralni indikatori moraju se iskazati na nivou mera. Podelu prema merama koje treba ispuniti da bi se vizija Strategije ostvarila, identifikuje tzv. specifična *Lista mera u okviru izvršenog nadzora* (Tabela broj 86).

Tabela br.86 Formular specifične Liste mera u okviru izvršenog nadzora

MERA:			
Opis mere:			
FINANSIJSKA IMPLEMENTACIJA			
A) Ukupni budžet:	B) Stvarni troškovi:	C) Nivo Implementacije (B/A)%	
Primedba:			
FIZIČKA IMPLEMENTACIJA			
	A) Cilj 20??	B) Realizovano	(A/B)%
Proizvod:			
Rezultat:			
Primedba:			
PROCEDURALNA IMPLEMENTACIJA			
Br. projekta sa završenim radovima (ukupne vrednosti od):			
Br. projekta sa započetim radovima (ukupne vrednosti od):			
Br. projekta sa odlukom o finansiranju (ukupne vrednosti od):			
Primedba:			
Opšta preporuka o implementaciji mere:			

Način na koji će biti sačinjen *Godišnji Izveštaj o izvršenom nadzoru* treba da omogućiti prikazivanje statusa implementacije svih mera na *Listi mera u okviru izvršenog nadzora*. Pored toga što Izveštaj treba da sadrži i izvršni rezime sa sintezom statusa, on treba da ima i tri poglavlja koja se odnose na sveukupnu finansijsku, proceduralnu i fizičku implementaciju. Poslednje poglavlje treba da sadrži zaključni komentar i predlog o tome kako da se unapredi implementacija. Shodno tome, *Indeks Izveštaja* treba da sadrži određena ključna poglavlja, kao što su:

- Izvršni rezime;
- Lista mera u okviru izvršenog nadzora;
- Finansijska implementacija;
- Fizička implementacija;
- Proceduralna implementacija;
- Zaključak i predlozi.

ANEKS

Dokument broj 1. Plan aktivnosti Exchange 2 programa i opštine Apatin na izradi strategije održivog razvoja Opštine

**EXCHANGE 2 Zajednička podrška lokalnim samoupravama
Komponenta 2 – Strategije održivog razvoja lokalne zajednice
Akcioni plan za opštinu APATIN**

Proces izrade Strategije održivog razvoja lokalne zajednice opštine APATIN obuhvata sledeće aktivnosti:

Br	Aktivnost	Ciljevi i rezultati	Odgovorna strana	Vremenski okvir
1	Izrada Akcionog plana	Potpisan Sporazum o saradnji/Akcioni plan		28. novembar 2008.
	Početni sastanci sa predsednikom opštine, načelnicima uprava/odeljenja i drugim rukovodiocima	Predstavljanje metodologije za izradu Strategije, Sporazuma o saradnji i Akcionog plana Spisak raspoloživih resursa (ljudi, prostorija, itd.) za izradu Strategije Precizno planiranje aktivnosti i finalizacija Akcionog plana Sredstva/plan komunikacije (prikažan dokument/plan sa odabranim sredstvima komunikacije) Određivanje i imenovanje ljudi za Tim za koordinaciju Potpisan Sporazum o saradnji i Akcioni plan	Exchange 2 Opština Apatin Exchange 2 - Opština Apatin Exchange 2 - Opština Apatin Opština Apatin Predsednik opštine Apatin	3 – 28. novembar 2008.
2	Formiranje Tima za izradu Strategije	Imenovanje i obuka ljudi, dodeljivanje prostorija	Odgovorna strana	28. novembar 2008.
2.1	Formiran Tim za izradu Strategije	- Pismo Predsednika opštine kojim imenuje članove tima (dati precizan spisak raspoloživih ljudskih resursa): 1) Jovo Korać 2) Ksenija Maljković 3) Željko Kiš	Opština Apatin	3 – 28. novembar 2008.

1

		- Definisanje prostora (dati adresu, definisati prostorije, itd.) Srpskih vladara 29, zgrada Opštine, kancelarija br. 30		
2.2	Jednodnevna obuka za ljude uključene u izradu Strategije (Tim za izradu Strategije, načelnici uprava/odeljenja, zainteresovani radnici uprave)	Tim za izradu Strategije i drugi uključeni u izradu Strategije edukovani na temu metodologije za izradu Strategije održivog razvoja lokalne zajednice (navesti okviran broj učesnika obuke 10)	- Exchange 2 za planiranje i sprovođenje obuke - Tim za izradu Strategije za organizaciju obuke (mesto, pozivnice, logistika)	1 – 6. decembar 2008.

2

Koraci za izradu/usvajanje Strategije održivog razvoja lokalne zajednice									
Br	Aktivnost	Ciljevi i rezultati	Odgovorna strana	Vremenski okvir	Br	Aktivnost	Ciljevi i rezultati	Odgovorna strana	Vremenski okvir
3	Profilisanje grada/opštine	Izveštaj o održivosti		29. maj 2009.	4	Participativni proces	Forum partnera		29. maj 2009.
3.1	Bilateralni/grupni sastanci sa odeljenjima, institucijama, itd. od kojih treba dobiti relevantne podatke	Uspostavljanje kontakta i dogovor o prikupljanju podataka	- Tim za izradu Strategije za organizaciju sastanaka - Exchange 2 za održavanje sastanaka	1 – 12. decembar 2008.	4.1	Identifikacija stakeholdera (zainteresovanih strana)	Spisak stakeholdera	Tim za izradu Strategije	8 – 20. decembar 2008.
3.2	Zajednička obuka (2 dana) gradskih/opštinskih stručnjaka za izradu Strategije	Konačna lista od 30 indikatora za Strategiju održivog razvoja lokalne zajednice	Exchange 2 (navesti osobu iz LS zaduženu za izradu liste indikatora) Jovo Korać	8 – 19. decembar 2008.	4.2	Slanje pozivnih pisama za stakeholdere	Informisanje i učešće šire javnosti na sledećem sastanku Foruma partnera	Tim za izradu Strategije	22. decembar 2008. - 15. januar 2009.
3.3	Prikupljanje podataka	Prikupljeni podaci	- Exchange 2 za pripremu obrazaca za prikupljanje podataka - Tim za izradu Strategije za distribuciju i prikupljanje obrazaca i kontakte sa drugim izvorima podataka	Decembar 2008. – 31. januar 2009.	4.3	Prvi sastanak Foruma, obuka članova Foruma	Predstavljanje metodologije za izradu Strategije - Identifikovanje radnih grupa (preliminarno)	- Tim za izradu Strategije za organizaciju Foruma (mesto, pozivnice, logistika) - Exchange 2 za koordinaciju i vođenje Foruma	15 – 30. januar 2009.

3

					4.4	Jednodnevna regionalna obuka za facilitatore radnih grupa	Identifikovani i edukovani facilitatori radnih grupa	Exchange 2	2 – 13. februar 2009.
					4.5	Drugi sastanak Foruma partnera	Definisanje radnih grupa	- Tim za izradu Strategije za organizaciju sastanka (mesto, pozivnice, logistika) - Exchange 2 za koordinaciju i vođenje Foruma	13. februar 2009.
					4.6	Sastanci radnih grupa – kreiranje vizije	Problemi, prioriteti, vizija	- Tim za izradu Strategije za organizaciju sastanka (mesto, pozivnice, logistika) - Exchange 2 za koordinaciju i vođenje radnih grupa	13 – 27. februar 2009.
					4.7	Sastanci radnih grupa – postavljanje ciljeva	Ciljevi (+ indikatori učinka)		2 – 14. mart 2009.
					4.8	Sastanci radnih grupa – izrada akcionih planova	Precizni akcioni planovi radnih grupa (potpisani od svih članova radne grupe)		16. mart – 3. april 2009.

4

3.5	Izveštaj o održivosti - izrada drugog i konačnog dokumenta	Izveštaj o održivosti	- Exchange 2 finalni dokument	29. maj 2009.	4.9	Priprema: - Strateškog dokumenta - Akcionog plana (sa prostornim dokumentima)	Strateški document i Akcioni plan	- Exchange 2 - Tim za izradu Strategije - Tim za koordinaciju	6 – 30. april 2009.
			- Tim za izradu Strategije za prikupljanje komentara <i>stakeholdersa</i>		4.10	Treći sastanak Foruma (i ostali sastanci ukoliko je potrebno)	Sva dokumenta u okviru Strategije održivog razvoja lokalne zajednice odobrena od strane Foruma partnera	- Tim za izradu Strategije za organizaciju sastanka (mesto, pozivnice, logistika) - Exchange 2 za koordinaciju i vođenje Foruma	Maj 2009.
Br	Aktivnost		Ciljevi i rezultati			Odgovorna strana		Vremenski okvir	
5	Usvajanje Strategije održivog razvoja lokalne zajednice		Strategija održivog razvoja lokalne zajednice usvojena od strane Skupštine grada/opštine					Septembar 2009.	
5.1	Prezentacija prioriteta i Akcionog plana Skupštini opštine		Prva rasprava o Strategiji sa akcentom na prioritete. Moguće izmene i usaglašavanja			- Opština Apatin - Exchange 2 za koordinaciju prezentacije Strategije		Jun 2009.	
5.2	Usvajanje Strategije od strane Skupštine opštine		Strategija održivog razvoja lokalne zajednice usvojena od strane Skupštine opštine			- Opština Apatin - Exchange 2 za koordinaciju prezentacije Strategije		Septembar 2009.	
5.3	Definisanje i potpisivanje partnerskih sporazuma		Partnerski sporazumi za implementaciju pojedinačnih aktivnosti/projekata definisani i potpisani od strane svih partnera			- Exchange 2 za pripremu partnerskih sporazuma - Tim za izradu Strategije za komunikaciju među partnerima		Decembar 2009.	

5

Koraci za implementaciju				
Br	Aktivnost	Ciljevi i rezultati	Odgovorna strana	Vremenski okvir
6	Osnivanje Agencije za implementaciju Strategije i uspostavljanje sistema upravljanja	Osnovana Agencija za implementaciju Strategije i sistem za upravljanje implementacijom Strategije definisan i uspostavljen		30. oktobar 2009.
6.1	Osnivanje Tim za implementaciju Strategije	Osnovan Tim za implementaciju Strategije funkcionalne u pogledu monitoringa i podrške implementaciji partnerskih sporazuma	-Opština Apatin - Exchange 2	Septembar – oktobar 2009.
6.2	Uspostavljanje sistema upravljanja implementacijom Strategije	Sistem za upravljanje implementacijom Strategije uspostavljen i funkcionalan u pogledu monitoringa i podrške integraciji Strategije sa sektorskim planovima i aktivnostima	- Tim za koordinaciju - Exchange 2	Septembar – oktobar 2009.

Uz obostranu saglasnost potpisano u Beogradu.

Za projekat Exchange 2 – Zajednička podrška lokalnim samoupravama

Mark Barrett

Sef tima

Datum: 25.11.2008.

Za opštinu Apatin .

dr Živorad Smiljanić.....

Predsednik opštine Apatin

Datum: 25.11.2008.

6

Dokument broj 2. Odluka o pokretanju izrade strateškog plana razvoja opštine Apatin

На основу члана 73, став 2. Статута општине Апатин ("Службени лист општине Апатин" број 10/2008, –Пречишћени текст) и члана 9, став 1. тачка 10. Одлуке о председнику општине и Општинском већу општине Апатин ("Службени лист општине Апатин" број 11/2008 Општинско веће општине Апатин на 5. седници одржаној дана 15. октобра 2008. године доноси

О Д Л У К У
О ПОКРЕТАЊЕ ИЗРАДЕ СТРАТЕШКОГ ПЛАНА РАЗВОЈА
ОПШТИНЕ АПАТИН

I

ОПШТИНА АПАТИН покреће процес израде Стратешког плана развоја општине.

II

Израда Стратешког плана развоја општине Апатин покреће се ради учешћа на Конкурсу Покрајинског секретаријата за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу за суфинансирање израде стратешких планова развоја јединица локалне самоуправе у Аутономној Покрајини Војводини.

III

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ Комисија за израду стратешког плана развоја општине Апатин да сачини Предлог пројекта за израду Стратешког плана развоја општине Апатин и исти достави Председнику општине најкасније до 17. октобра 2008. године.

IV

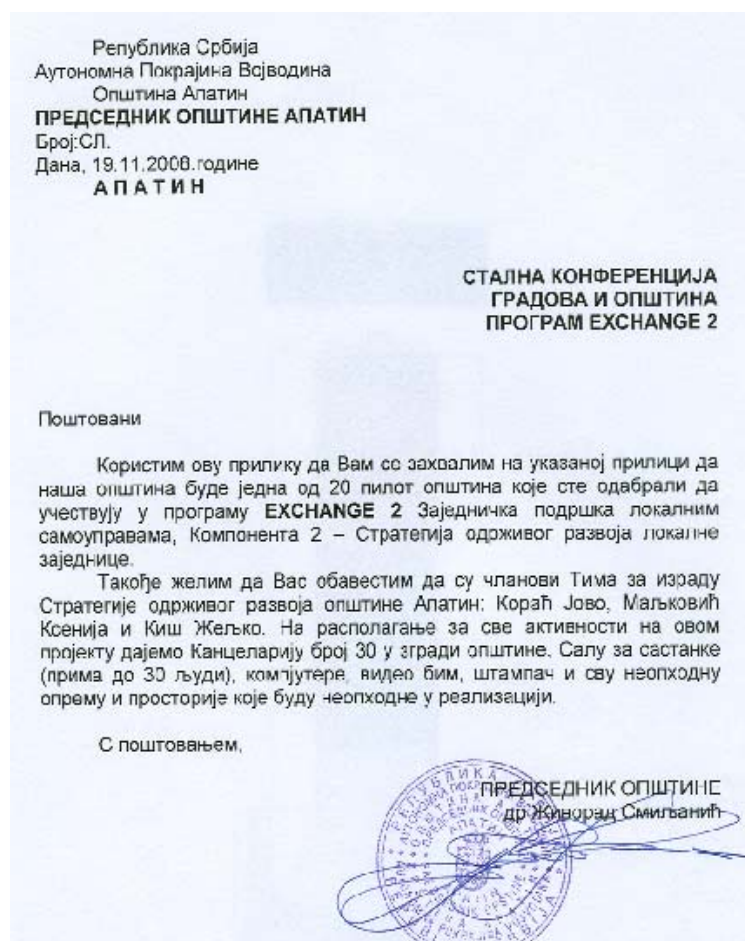
Ради обезбеђења дела средстава потребних у процесу израде Стратешког плана развоја општине Апатин у износу до 2.000.000,00 динара Општина Апатин ће пријавити своје учешће на расписаном Конкурсу за суфинансирање израде стратешких планова развоја јединица локалне самоуправе у Аутономној Покрајини Војводини Покрајинског секретаријата за локалну самоуправу и међуопштинску сарадњу.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ОПШТИНА АПАТИН
ОПШТИНСКО ВЕЋЕ ОПШТИНЕ АПАТИН
Број:011- 55/08-III
Дана 15. октобра 2008. године
АПАТИН

ПРЕДСЕДНИК ОПШТИНСКОГ ВЕЋА

Др Живорад Смолјанић

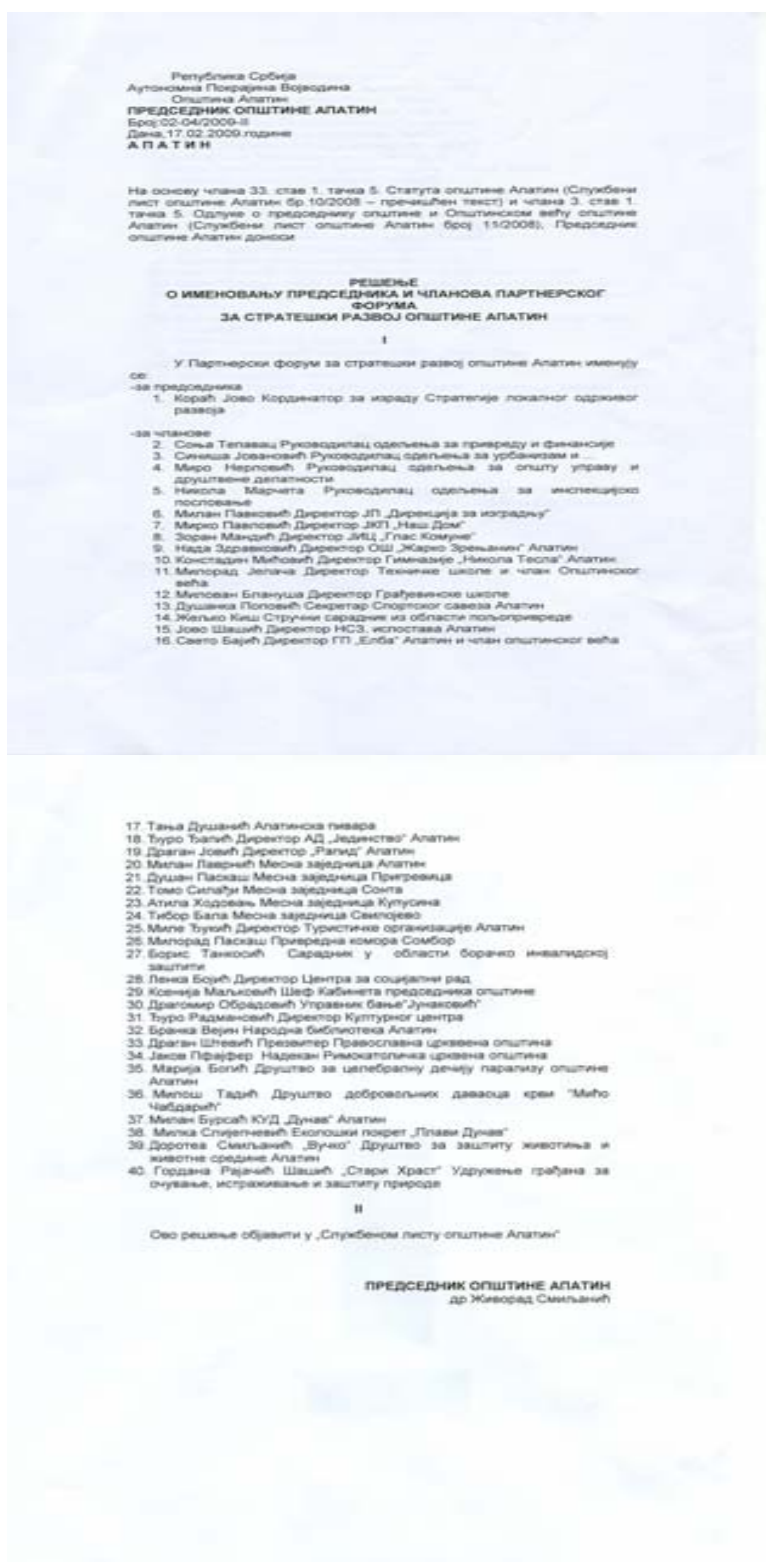
Dokument broj 3. Imenovanje Tima za izradu Strategije održivog razvoja opštine Apatin

Dokument broj 4. Obaveštenje o dodeli ugovora o javnoj nabavci

Dokument broj 5. Rešenje o imenovanju predsednika i članova Partnerskog foruma za strateški razvoj opštine Apatin

Dokument broj 6. Rešenje o imenovanju komisije - Tima za koordinaciju za izradu strateškog plana razvoja opštine Apatin

Dokument broj 7. Rešenja o imenovanju članova Tematskih radnih grupa za strateški razvoj opštine Apatin

Република Србија Аутономна Покрајина Војводина Општина Апатин ПРЕДСЕДНИК ОПШТИНЕ АПАТИН Број 02-04/2009-II Дана 19.05.2009. године АПАТИН На основу члана 33. став 1. тачка 5. Статута општине Апатин (Службени лист општине Апатин бр.10/2008 – пречишћен текст) и члана 3. став 1. тачка 5. Одлуке о председнику општине и Општинском већу општине Апатин (Службени лист општине Апатин бр.11/2008), Председник општине Апатин доноси РЕШЕЊЕ О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНОВА РАДНЕ ГРУПЕ ИЗ ОБЛАСТИ ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ ЗА СТРАТЕШКИ РАЗВОЈ ОПШТИНЕ АПАТИН І У Радну групу - област друштвене делатности за стратешки развој општине Апатин именују се: 1. Милодраг Бајић заменик Председника општине 2. Мило Нерловић Руководилац одељења за општу управу и друштвене делатности 3. Ленка Бојић Директор Центра за социјални рад 4. Нада Здравковић Директор ОШ „Жарко Зрењанин“ Апатин 5. Милорад Јелача Директор Техничке школе и члан Општинског већа 6. Туро Радамановић Директор Културног центра 7. Драган Штевић Презвитер Православна црква општине 8. Јаков Прајфер Надкан Римокатоличка црква општине 9. Ференц Барталиш члан Општинског већа 10. Душанка Поповић Секретар Спортског савеза Апатин 11. Борис Танкосић Сарадник у области борбе ко инвалидска заштита ПРЕДСЕДНИК ОПШТИНЕ АПАТИН др Живорад Смиљанић	Република Србија Аутономна Покрајина Војводина Општина Апатин ПРЕДСЕДНИК ОПШТИНЕ АПАТИН Број 02-04/2009-II Дана 19.05.2009. године АПАТИН На основу члана 33. став 1. тачка 5. Статута општине Апатин (Службени лист општине Апатин бр.10/2008 – пречишћен текст) и члана 3. став 1. тачка 5. Одлуке о председнику општине и Општинском већу општине Апатин (Службени лист општине Апатин бр.11/2008), Председник општине Апатин доноси РЕШЕЊЕ О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНОВА РАДНЕ ГРУПЕ ИЗ ОБЛАСТИ ЕКОНОМИЈЕ ЗА СТРАТЕШКИ РАЗВОЈ ОПШТИНЕ АПАТИН І У Радну групу - област економија (инфраструктура, пољопривреда и туризам) за стратешки развој општине Апатин именују се: 1. Јово Кораћ Координатор за израду Стратегије локалног одрживог развоја 2. Соња Тепавић Руководилац одељења за привреду и финансије 3. Синиша Јовановић Руководилац одељења за урбанизам и ... 4. Милан Павловић Директор ЈП „Дирекција за изградњу 5. Свето Бајић Директор ГП „Елба“ Апатин и члан Општинског већа 6. Тана Душанић Апатинска гивара извршни директор за правне послове 7. Туро Рајчић Директор АД „Јединство“ Апатин 8. Драган Јовић Директор „Ратид“ Апатин 9. Мило Туловић Директор Туристичке организације Апатин 10. Мило Павловић Директор ЈКП „Наш Дом“ 11. Саша Добричевић дипломирани економиста 12. Јово Бокан сарадник за привреду и развој 13. Жељко Киш Стручни сарадник из области пољопривреде 14. Косица Малчић Шеф Кабинета председника општине 15. Зоран Љубеновић дипломирани архитекта ПРЕДСЕДНИК ОПШТИНЕ АПАТИН др Живорад Смиљанић	
	Република Србија Аутономна Покрајина Војводина Општина Апатин ПРЕДСЕДНИК ОПШТИНЕ АПАТИН Број 02-04/2009-II Дана 19.05.2009. године АПАТИН На основу члана 33. став 1. тачка 5. Статута општине Апатин (Службени лист општине Апатин бр.10/2008 – пречишћен текст) и члана 3. став 1. тачка 5. Одлуке о председнику општине и Општинском већу општине Апатин (Службени лист општине Апатин бр.11/2008), Председник општине Апатин доноси РЕШЕЊЕ О ИМЕНОВАЊУ ЧЛАНОВА РАДНЕ ГРУПЕ ИЗ ОБЛАСТИ ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ ЗА СТРАТЕШКИ РАЗВОЈ ОПШТИНЕ АПАТИН І У Радну групу - област заштита животне средине за стратешки развој општине Апатин именују се: 1. Синиша Јовановић Руководилац одељења за урбанизам и ... 2. Снежана Милешић координатор за ЛЕР 3. Никола Марчета Руководилац одељења за инспекцијско пословање 4. Драгомир Обрадовић Управник бање „Јунаковић“ 5. Милан Павловић Месна задница Апатин 6. Милка Смиљчевић Еколошки покрет „Плани Дунав“ 7. Доротеа Смиљчевић „Вукио“ Друштво за заштиту животиња и животне средине Апатин 8. Гордана Рајачић Шашкић „Стари Храст“ Удружење грађана за очување, истраживање и заштиту природе 9. Јован Лакачић ориентолог 10. Драгана Стамболија Инспектор заштите животне средине ПРЕДСЕДНИК ОПШТИНЕ АПАТИН др Живорад Смиљанић	

Literatura

1. Energetski bilans autonomne pokrajne Vojvodine, plan za 2007. godinu
2. Interna dokumentacija opštine Apatin
3. Institut za javno zdravlje „Dr Milan Jovanović Batut“, „Zdravstveno-statistički godišnjak Republike Srbije“, 2007, Beograd 2008., ISSN 1452-7553
4. JP Vojvodinašume Novi Sad, ŠG „Sombor“, Sombor, „Program unapređenja ribarstva u specijalnom rezervatu prirode „Gornje Podunavlje“, Sombor, 2007. godina
5. JP Zavod za urbanizam Vojvodine - Novi Sad, Novi Sad, „Generalni plan Apatina“, novembar 2007. godine
6. JP Zavod za urbanizam Vojvodine - Novi Sad, Novi Sad, Studija marina na Dunavu u AP Vojvodini, 2006. godina
7. Nacrt Strategije vodosnabdevanja i zaštite voda u APV (<http://www.eko.vojvodina.gov.rs/?q=node/394>)
8. Najbolje dostupne tehnike prečišćavanja otpadnih voda naselja, <http://www.eko.vojvodina.gov.rs>
9. Opština Apatin, Apatin, „Strategija razvoja socijalne zaštite Apatina za period 2008. – 2013. godina“, jul 2008. godine
10. Pravilnik o dozvoljenom nivou buke u životnoj sredini (»Službeni glasnik RS« br. 54/92)
11. Republički zavod za statistiku Srbije, Beograd, „Opštine u Srbiji za 2004 - 2008.“
12. Republički zavod za statistiku Srbije, Beograd, „Statistički godišnjak Republike Srbije za 2008. godinu“
13. Republički zavod za statistiku Srbije, Beograd, Investicije Republike Srbije, 2006 - 2007. godina
14. Republički geodetski zavod Srbije, Beograd, „Analiza potrebe uređenja poljoprivrednog zemljišta komasacijom na teritoriji AP Vojvodine“, 2007. godina
15. Univerzitet u Beogradu, Saobraćajni fakultet Beograd, „Revitalizacija pruga i železničkog putničkog i robnog saobraćaja u zapadnobačkom okrugu,“, 2007. godina
16. UNCTAD (2008): *World Investment Report 2008*, New York and Geneva, str. 207-209, 249 i 253-256.
17. UNCTAD, *World Investment Report 2003*, New York and Geneva, 2003., str. 249, UNCTAD, *World Investment Report 2005*, New York and Geneva, 2005., str. 303, UNCTAD, *World Investment Report 2007*, New York and Geneva, 2007., str. 251, UNCTAD *World Investment Report 2008*, New York and Geneva, str. 253-256; NBS, *Statistički bilten* februar 2008., str. 52.
18. World Bank: *Doing Business 2007*; *Doing Business 2008*; *Doing Business 2009*. (www.worldbank.org)
19. Zavod za javno zdravlje Sombor, „Analiza zdravstvenog stanja stanovništva zapadnobačkog okruga 2007. godina“
20. Zoonoze aktuelan problem savremene infektologije, pregledan članak, Med Pregl 2007; LX (9-10): 441-443. Novi Sad: septembar-oktobar; UDK 616.993
21. www.radiodunav.com
22. www.siepa.sr.gov.yu
23. www.soapatin.org